

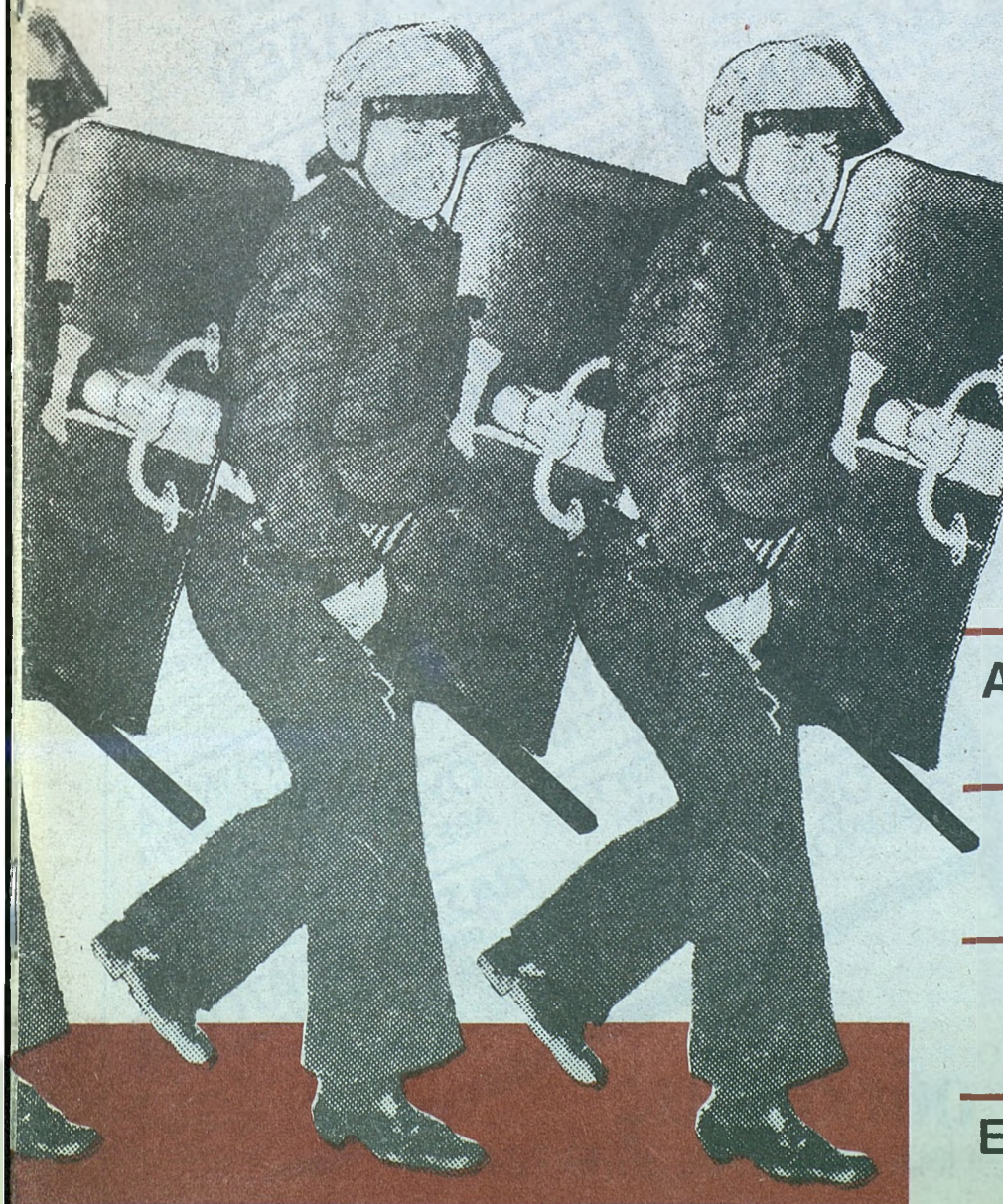
2 - 18Α, 1999

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 165, Παρασκευή 21 Νοεμβρίου 1980 Δραχ. 25

*Ηθικοί αυτουργοί
και κίνδυνοι για τη
δημοκρατική τάξη*

**ΗΠΑ: επικράτησαν
τα «γεράκια»**

**Αμερικάνικες βάσεις:
σήμα κινδύνου**

**Νισβέστνυ: η τέχνη
στην ΕΣΣΔ**

**Η γιουγκοσλάβικη
αυτοδιαχείριση**

**Ευρωπαϊκή Αριστερά:
ανεπάρκεια;**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ
ΣΟΛΩΝΟΣ 116 - ΑΘΗΝΑ 145 - ΤΗΛ. 36.19.724

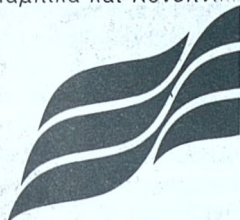

Περίοδος Β'
Χρόνος 7ος
Τεύχος 165

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΗΝΩΡ: Ποιός κέρδισε από την επίθεση των ΜΑΤ;.....	4
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ.....	5
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ.....	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ: Βολιβία - Ιταλία.....	9
ΧΡ. ΚΥΡΙΑΖΗ: Κάπου ανάμεσα στην προβοκάτσια, την πολιτική και την σύγκρουση.....	10
Γ. ΦΛΕΓΚΑΣ: Η πολιτική της βίας και τα αδιέξοδά της.....	13
Γ. Φ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ: Καταλήψεις - Πολύλες αποχές, λίγες παρουσίες.....	15
Χ. Δ. ΛΑΖΟΥ: Ένα «Πολυτεχνείο» του περασμένου αιώνα.....	16
ΑΧ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΥ: Αμερικάνικες βάσεις - σήμα κινδύνου.....	18
Γ. ΚΟΥΡΤΑΚΗ: Τα «γεράκια» επικράτησαν στις ΗΠΑ.....	22
ΚΥΡΑΣ ΑΔΑΜ: Συνέντευξη με τους Ρονύ, Λαμπικά και Κονοπνίκη.....	25

ΑΝΤΙ: Η διοργάνωση της διεθνούς συνάντησης στην Πάντειο με θέμα: «Λαϊκές Δημοκρατίες - Φύση της εξουσίας και Λειτουργία της κοινωνίας».....	28
---	----

ΕΡΝΣΤ ΝΙΣΒΕΣΤΝΥ: Η πολιτική για την τέχνη στην ΕΣΣΔ (επιμ. Ν. Γιανναδάκη).....	30
ΣΑΡΟΝ ΖΟΥΚΙΝ: Πού βρίσκεται η γιουγκοσλάβικη αυτοδιαχείριση;.....	36
ΑΝΤΙ-ΘΕΜΑΤΑ	
Β. ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ: Μ. Καραγάτσης.....	40
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ.....	42
Ν. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ — ΡΟΓΚΑΝ: Εικαστικό Χρονικό.....	43
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Τζάζ, λαούτα, χορδιά και πιάνο.....	44
ΛΕΥΤ. ΞΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ: Η ταινία μικρού μήκους.....	46
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:.....	48
ΔΙΑΛΟΓΟΣ.....	51

Το «ΑΝΤΙ» στα πλαίσια της αντίληψής του για τη γλώσσα και απαντώντας σ' ένα ευρύτερο αίτημα αναγνώστών-του, από καιρό σχεδιάζει την εισαγωγή και χρήση του μονοτονικού συστήματος. Συναντώντας τεχνικές δυσχέρειες καθυστέρησαμε αρκετά στην πραγματοποίησή-του, την οποία εγκαινιάζουμε μ' αυτό το τεύχος και σταδιακά ελπίζουμε στην ολοκληρωτική απόδοση των κειμένων-μας με φωνητικό τονισμό.

Ηθικοί αυτουργοί υπονόμευσης της δημοκρατίας

Πέρα απ' όλα τ' άλλα που πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο στοχασμού, έρευνας και πάλης, τα γεγονότα της 16ης Νοέμβρη έχουν μια τραγική, αμετάκλητη και συντριπτική πραγματικότητα να καταγράφουν: ότι για πρώτη φορά από το 1956 έχουμε νεκρούς όχι από σφαίρα που «ξέφυγε», όχι από «πάτημα» αύρας, αλλά από την άμεση, φυσική προσωπική βία της Αστυνομίας σε πολίτες. Νεκρούς, μάλιστα, με την πρόσθετη τραγικότητα της ανωνυμίας και της σιωπής που τους τύλιξε. Ούτε σαν σύμβολα διεκδικήθηκαν, ούτε καν μνημονεύτηκαν σαν άτομα στις ανακοινώσεις κομμάτων και οργανώσεων λες και ήταν θύματα σεισμών. Η Κανελλοπούλου με συντριμμένο το κεφάλι, ο Κουμής κλινικά νεκρός την ώρα που γράφονται τούτες οι γραμμές, με μόνη αντίπαλη «δικαιολογία» τα 40 σπασμένα τζάμια, οι δεκάδες, αν όχι εκατοντάδες τραυματίες, που δεν καταγράφηκαν, μαρτυρούν πως τη νύχτα της 16ης Νοέμβρη ξεπεράστηκε ένα λεπτό, αλλά αποφασιστικής σημασίας όριο, στην πρακτική της αστυνομικής καταστολής.

Κατά τη γνώμη-μας ξεπεράστηκε το όριο όπου η Αστυνομία δρά στα πλαίσια των κυβερνητικών εντολών καταστολής. Είναι η αυτονόμησή-της από το υπάρχον πολιτειακό και θεσμικό πλαίσιο ή η υπαγωγή-της σε παράλληλα κέντρα εξουσίας. Γιατί, ο αστυνομικός που χτυπά και συντρίβει ένα κρανίο, δεν είναι ούτε «αποχαλινωμένος», ούτε «πανικόβλητος» από το πλήθος και «εν αμύνη». Είναι μια εξουσία που αυτοεπιβεβαιώνεται στην ακρότητά-της, στην τάση-της να καταργήσει, δηλαδή, ό,τι δεν είναι ο εαυτός-της.

Η Εισαγγελία Αθηνών εξήγγειλε δίωξη κατά των «ηθικών αυτουργών» των γεγονότων. Η δίωξη στρέφεται, βέβαια, «κατ' αγνώστων», αλλά οι κυβερνητικές ανακοινώσεις που προηγήθηκαν περιγράφουν ευκρινέστατα το στόχο: ορισμένες οργανώσεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Παρόμοιες διώξεις έχουν ασκηθεί και στο παρελθόν και οι δικαστικές αποφάσεις ήταν τελικά απαλλακτικές.

Τίποτα, όμως, δεν αποκλείει την επόμενη φορά να είναι καταδικαστικές, εάν δεν αναιρεθεί από τη στάση των κομμάτων της αντιπολίτευσης κάθε στοιχείο που την καθιστά διφορούμενη και υποτονική. Και είναι αποφασιστικής σημασίας αυτό το σημείο, καθώς μια ενδεχόμενη δικαστική καταδίκη μιάς οργάνωσης, οσοδήποτε μικρή και ασήμαντη κι αν είναι, ακόμα περισσότερο η διάλυσή-της με δικαστική απόφαση, δημιουργεί μακροπρόθεσμα ένα άλλο πλαίσιο πολιτικών λειτουργιών. Γιατί, όταν κάποιος παύει να είναι νόμιμος, κάποιος άλλος γίνεται αυτόματα ημινόμιμος.

Η δήλωση του Αβέρωφ περί «ηθικής αυτοουργίας» του ΠΑΣΟΚ είναι εύγλωττη όχι μόνο στην κυνικότητά-της, αλλά στη γενικότερη στόχευσή-της. Και μια και εξαγγέλθηκε η δίωξη κατά των «αγνώστων ηθικών αυτουργών» των γεγονότων απ' τη σκοπιά των διαδηλωτών, ποιος θα εξαγγείλει δίωξη για την ηθική αυτοουργία, που οδήγησε στη βαρβαρότητα των αστυνομικών γκλόμπς;

ΑΝΤΙ

Ποιός κέρδισε από την επίθεση των ΜΑΤ;

ΩΣ ΤΗΝ περασμένη Κυριακή, όλα εξελίσσονταν καλά, με βάση τα γνωστά προεκλογικά στερεότυπα: ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ Α. Παπανδρέου βεβαίωνε πως οι εκλογές θα γίνουν την άνοιξη (ακριβέστερα τον Μάρτιο), πως η νίκη του ΠΑΣΟΚ θα είναι σαρωτική και πως, έτσι είτε αλλιώς, η απόσταση που θα χωρίζει το ΠΑΣΟΚ από τη «Νέα Δημοκρατία» — που θα παύσει, επιτέλους, να είναι κόμμα εξουσίας — θα είναι 10 τουλάχιστον ποσοστιαίες μονάδες.

ΑΠΟ ΤΗΝ πλευρά-του, ο πρωθυπουργός και αρχηγός της «Νέας Δημοκρατίας» Γ. Ράλλης, βεβαίωνε πως οι εκλογές θα γίνουν το φθινόπωρο του '81, πως η «Ν.Δ.» θα είναι και πάλι το κόμμα της εξουσίας και πως την αλλαγή θα την φέρει όχι το ΠΑΣΟΚ, αλλά η ίδια η «Νέα Δημοκρατία», που εκφράζει «τη μεγάλη πλειοψηφία του λαου»...

ΠΡΑΚΤΙΚΗ συμβολή στην προώθηση του προεκλογικού κλίματος, ήσαν ακόμα οι θέσεις και τα συνθήματα των δύο ΚΚΕ, ενώ η ίδρυση, από τον «επίτιμο αρχηγό της ΕΔΗΚ» Γ. Μαύρο, ενός ακόμα κεντρώου κόμματος, έθετε στους πολιτικούς αναλυτές, από την πρώτη στιγμή, ορισμένα ερωτήματα: ποιός «ενεθάρρυνε» — και «ενθαρρύνει» — τον κ. Γ. Μαύρο; Θα μπορέσει η «Κεντρώα Παράταξη», όπως αποκλήθηκε το νέο κόμμα, να συνενώσει, κάτω από κοινή στέγη, όλες τις κατακερματισμένες κεντρώες δυνάμεις; Θα χαλάσει ο Γ. Μαύρος τους υπολογισμούς τόσο της «Νέας Δημοκρατίας», όσο και του ΠΑΣΟΚ, για την «απορρόφηση» του 12% που είχε συγκεντώσει η ΕΔΗΚ, στις εκλογές του 1977; Ή μήπως η «Κεντρώα Παράταξη» ιδρύθηκε για να «προικοδοτήσει» απλώς τον κ. Μαύρο, στην περίπτωση που θ' αποφάσιζε, τελικά, να περιληφθεί στο ψηφοδέλτιο επικρατείας του ΠΑΣΟΚ;

Ακόμα δεξιότερα, ακόμα αντιδραστικότερα...

ΕΤΣΙ ή περίπου έτσι, είχαν τα πράγματα — η «Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία» έγραφε πως, με βάση κάποιο «επιστημονικό γκάλοπ», το ΠΑΣΟΚ συγκεντρώνει, σήμερα, στην πρωτεύουσα, το 39% των ψήφων και η «Ν. Δ.» μόλις το 30%, ενώ, την ίδια στιγμή, η κ. Ελένη Βλάχου διαβεβαίωνε πως «ο Γιώργος (Ράλλης) είναι πονηρός» και «ξέρει πότε θα κάνει εκλογές»... — όταν, το βράδυ της Κυριακής, εκδηλώθηκε αυτή η «πρωτοφανής σε βαρβαρότητα και κτηνωδία» επίθεση των ΜΑΤ εναντίον της Πορείας και, ειδικότερα, εναντίον των μπλοκ του ΚΚΕ εσ. και της ΕΚΟΝ «Ρήγας Φεραίος».

ΓΙΑ ΤΑ «έκτροπα» της Κυριακής, πολλά έγραψε ο «καλός» ημερήσιος Τύπος, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση όχι τόσο στους δυο νεκρούς, τους πολλούς τραυματίες, την πολιτική ευθύνη της κυβέρνησης, όσο στις «θρυμματισμένες προθήκες και την κλοπή αντικειμένων από ευάριθμες ομάδες εξετρεμιστών» κλπ. Ακόμα και η αντικειμενίζουσα «Μεσημβρινή», που υποσχέθηκε ότι «θα σέβεται τον αναγνώστη», ανακάλυψε ότι, με την αγριότητα των ΜΑΤ, οι «εξετρεμιστές έχασαν το δεύτερο γύρο»(!), αποσιωπώντας το απλό γεγονός ότι τα ΜΑΤ δεν επιτέθηκαν κατά των... «εξετρεμιστών», αλλά κατά της ίδιας της Πορείας, με φανερό σκοπό να την ματώσουν και διαλύσουν.

ΑΛΛΑ ΚΑΙ τα ίδια τα πολιτικά κόμματα, με εξαίρεση ίσως το ΚΚΕ εσ., που οι φάλαγγές-του δέχτηκαν το κύριο κτύπημα

των ΜΑΤ, δε φαίνεται να συνειδητοποιήσαν αμέσως το τί ακριβώς έγινε τη νύκτα της περασμένης Κυριακής... Έτσι, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, Α. Παπανδρέου σκέφθηκε πως θα έπρεπε, με δεύτερη αγκαϊώσή-του, το βράδυ της Δευτέρας, να συμπληρώσει τα κενά που άφηνε η πρώτη δήλωσή-του: η κυβέρνηση — τόνιζε στη δεύτερη αυτή ανακοίνωσή-του — θα πρέπει να προχωρήσει στην «άμεση κάθαρση του κρατικού μηχανισμού», μια και υπάρχουν αδιάσειστα δεδομένα πως «ανάμεσα στην ομάδα ανευθύνων και προβοκατόρικων στοιχείων, έδρασαν παρακρατικοί που έχουν διεισδύσει στα σώματα ασφαλείας». Σαφέστερη από τη δήλωση Α. Παπανδρέου, υπήρξε η ανακοίνωση του ΚΚΕ που, αφού σιώπησε τη νύκτα της Κυριακής, αναγνώρισε, τελικά, πως πίσω από τα αιματηρά επεισόδια, θα πρέπει να υπάρχει κάποιο προβοκατόρικο σχέδιο «για τη δημιουργία προϋποθέσεων, για μια ακόμα δεξιότερη αντιδραστική στροφή στην πολιτική ζωή της χώρας».

Η «εκλογική διάσταση» μιας αγριότητας

ΠΙΕΡΑΝ, ωστόσο, από τις βαρύτατες ευθύνες της κυβέρνησης Ράλλη, έχουν, μήπως, τα επεισόδια της Κυριακής μια οποιαδήποτε εκλογική διάσταση; Δεν είμαστε εμείς που θέτουμε το ερώτημα αυτό, αλλά βουλευτές και άλλοι παράγοντες της «Νέας Δημοκρατίας» που, αυτή τη στιγμή, διερωνώνται για τις επιπτώσεις που μπορεί να έχουν τα επεισόδια αυτά στο εκλογικό σώμα, άρα και στην πολιτική δύναμη του κυβερνητικού κόμματος, εν όψει εκλογών...

ΥΠΑΡΧΟΥΝ στελέχη της «Ν.Δ.» που υποστηρίζουν ότι η επίθεση των ΜΑΤ — όπως και η επανένταξη στο ΝΑΤΟ — «ωφέλησε» (ή θα «ωφελήσει»...) την κυβερνητική παράταξη, αφού «έργω» απέδειξε πως, όπου και όταν χρειάζεται, διαθέτει «πυγμή» για να επιβάλει το νόμο και την τάξη... Η παρέμβαση των ΜΑΤ — υποστηρίζεται — δεν μπορεί παρά να φέρει στη «Ν.Δ.» τους ψηφοφόρους της ακροδεξιάς, όλους αυτούς που, μέχρι χθές, καταλόγιζαν στην κυβέρνηση Ράλλη, όπως και στην κυβέρνηση Καραμανλή, «ανοχή έναντι των κομμουνιστικών ορδών της κομμουνιστικής Αριστεράς». Άλλοι παράγοντες της «Ν.Δ.», ωστόσο, δεν συμφωνούν με την εκτίμηση αυτή. Ο ίδιος ο πρωθυπουργός Γ. Ράλλης, φέρεται να διερωνάται για το «ποιος μου φόρτωσε τους δυο νεκρούς» και «πώς, κάτω από αυτές τις συνθήκες, θα πάμε σ' εκλογές»...

ΟΠΩΣ και αν έχει το πράγμα και, χωρίς να δέχεται κανείς αβασάνιστα όλες τις πληροφορίες για διάσταση απόψεων μεταξύ «σκληρών» και «μαλακών» μέσα στους κόλπους του υπουργικού συμβουλίου, φαίνεται πως κάποια σύγχυση — και αντιδικία — για τους χειρισμούς που έγιναν ή πρόκειται να γίνουν, υπάρχει. Το «Βήμα» π.χ., επιμένει πως οι «οι σκληροί της κυβερνήσεως βάλλουν κατά του Υπουργού Δημοσίας Τάξεως κ. Δαβάκη», ενώ ο χουντικός «Ελεύθερος Κόσμος» γράφει πως «θα πρέπει να φύγει ή ο Ράλλης ή ο Δαβάκης», μια και ο Υπουργός Δημοσίας Τάξεως δήλωσε πως τα αστυνομικά όργανα ενήργησαν, το βράδυ της Κυριακής, «αψυχολόγητα» και «άσκοπα», τουλάχιστο στο χώρο μπροστά στο Πολυτεχνείο...

ΦΥΣΙΚΑ, εκτός από την «εκλογική» διάσταση των επεισοδίων, υπάρχει και η πολιτική. Στην πρεσ-κόμφορμανς που

οργάνωσε το ΚΚΕ εσ. την Τρίτη, ο Μπάμπης Δρακόπουλος, Γραμματέας του κόμματος, και ο Τάκης Μπενάς, μέλος του Εκτελεστικού Γραφείου, υπογράμμισαν την «πλήρη και αμε-
ριστη ευθύνη της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας για την εν ψυχρώ επίθεση των ΜΑΤ» - επίθεση που, όπως είπαν, συν-
δέεται στενά, τόσο με τη σκληρήνωση που σημειώνεται στην κυ-
βερνητική πολιτική (ιδιαίτερα μετά την επανένταξη της χώρας
στο στρατιωτικό ΝΑΤΟ) όσο και με την προϊούσα μείωση των
δυνάμεων της «Ν.Δ.», εν όψει εκλογών. Ωστόσο, και τα δυο
κεντρικά στελέχη του ΚΚΕ εσ., τοποθέτησαν την επίθεση —
τις «πράξεις και παραλείψεις της κυβέρνησης» — μέσα σ' ένα
ευρύτερο πλαίσιο: στους κόλπους της κυβέρνησης, είπαν, υ-
πάρχουν δυνάμεις που αποβλέπουν στην εκμετάλλευση ενός
κλίματος ανωμαλίας, για να στηρίξουν τα δικά-τους σχέδια, ό-
πως υπάρχουν δυνάμεις που «δεν θα ήθελαν να συμβάλλουν σ'
αυτό το παιχνίδι».

ΜΕ ΤΟ πλαίσιο αυτό, μπορεί να διαφωνούν όσοι πιστεύουν
πως η όλη αυτή φιλολογία περί ενδοκυβερνητικών «τάσεων»,
«ρενιμάτων», κλπ, είναι ένα καλοστημένο σκηνικό της Δεξιάς,
για να δικαιώνει απλώς την εξουσία-της. Ωστόσο, φαίνεται
πως και ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ έχει λόγους να πιστεύει πως,
με την άνοδο του Γ. Ράλλη στην πρωθυπουργία, οι δυνάμεις της
ανωμαλίας, που υπάρχουν και ελλοχεύουν μέσα στους δυναμι-
κούς τομείς του κρατικού μηχανισμού, σηκώνουν, τη στιγμή
αυτή, κεφάλι, για την υπονόμευση της Δημοκρατίας και, φυσι-
κά, της ίδιας της κυβέρνησης Ράλλη. Σε συνάφεια με όλα αυ-
τά, αναφέρεται και το άρθρο του θεωρητικού της εκτροπής

Σάββα Κωνσταντόπουλου, που ανακάλυψε πως, μετά την εκ-
κλογή του Ρήγκαν, πρέπει «επείγοντως» να επιστρέψει ο εκ-
παιστώμενος Κωνσταντίνος στην Ελλάδα, «προειδοποιώντας» όχι
μόνο τους διοικούντες, αλλά και τους «προετοιμαζόμενους να
διοικήσουν» πως, αν δεν γίνει αυτό, τότε, «αναλαμβάνουν ευθύ-
νην, η οποία, κατά την καθιερωμένη έκφραση, οδηγεί εις το
Γουόιν».

ΤΟ ΑΡΘΡΟ του Κωνσταντόπουλου, έμελλε να ενισχυθεί, τη
νύχτα της Δευτέρας, με μια έντονη φημολογία, σύμφωνα με
την οποία «ο στρατός τέθηκε σε επιφυλακή», «παρατηρήθηκαν
κινήσεις στρατιωτικών μονάδων», κ.ά. Λίγο προηγούμενα, α-
πό υπεύθυνους κύκλους του ΠΑΣΟΚ, διέρρεαν πως «ο πρόε-
δρος είναι κάπως ανήσυχος» και πως «για ειδικούς λόγους, α-
πέφυγε, τόσο στην πρώτη, όσο και στη δεύτερη δήλωσή-του να
επισημάνει έντονα τις ευθύνες της κυβέρνησης Ράλλη, για τα αι-
ματηρά γεγονότα».

ΟΛΑ ΤΑ παραπάνω αυτά, δεν αμύνουν, βέβαια, τις τερά-
στιες ευθύνες που επωμίζεται η κυβέρνηση της «Ν.Δ.» για τα
γεγονότα της Κυριακής, κι ως εμφανίζεται ο κ. Ράλλης να αγ-
νοεί «ποιος έδωσε την εντολή για την επίθεση των ΜΑΤ»!

Άλλο τόσο, όμως, δεν αμύνουν και τις ευθύνες των κομ-
μάτων της δημοκρατικής αντιπολίτευσης, που, παρά τη φοβε-
ρή εμπειρία, αδυνατούν ακόμα να συντονίσουν τα βήματά-
τους, για ν' ανοίξουν το δρόμο προς την ουσιαστική Αλλαγή.
Στο μεταξύ, η «Βραδυνή» επιχαιρεί γιατί, όπως έγραψε, «τρά-
γονται οι λύκοι μεταξύ-τους».

ΑΝΤΙΗΝΩΡ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Τρίτη 4

● Ο τραυματισμένος εθνισμός του
Αμερικανού πολιτή κι η
δυσάρεσκέϊά-του για το ατελείωτο
εγκλημα του Κάρτερ, οδήγησαν στη
νίκη του «σκληρού» ρεπουμπλικάνου
του Νότου Ρόναλντ Ρήγκαν.
Δείγματα μιάς κάποιας συνέχειας
στο «κλέος» του αμερικανικού
έθνους...

Τετάρτη 5

● Με την εξαγγελία της
καθιέρωσης του δημέρου και
υποσχέσεις για τιμητική
αναποσαρμολή — στους
κατώτερους μισθούς και ημερομίσθια
— εγκαίνιαζεται από τον
πρωθυπουργό, η ρουσφετολογική
φάση της προεκλογικής περιόδου.

Πέμπτη 6

● «Η νότια πτέρυγα του ΝΑΤΟ
είναι πολύ σημαντική για
τα...αμερικανικά συμφέροντα». Γι'
αυτό και η κυβέρνηση του κ. Ρήγκαν
που θα σχηματισθεί τον Ιανουάριο,
«θα ήταν πρόθυμη να παρέμβει για
να περιοριστεί η ελληνοτουρκική
ένταση». Αυτά δήλωσε ο Ρήγκαν με
σαφήνεια και παρρησία. (Clear job),
που λένε...

...Κι ο Σοβιετικός πρεσβευτής
στην Κύπρο, Αστάβιν, καταγγέλει
ότι το ΝΑΤΟ ετοιμάζει διευθέτηση
του Κυπριακού σύμφωνα με τα
συμφέροντά-του. Ε! ήλιου
φαινότερον και λογικότατον να
επιδικάζει κάτι τέτοιο.

Παρασκευή 7

● Στην επιβλητική στρατιωτική
παρέλαση της Μόσχας για τα 63
χρόνια της Οκτωβριανής
Επανάστασης, ο Σοβιετικός
Υπουργός Αμύνης δήλωσε ότι η
χώρα-του δεν πρόκειται να έρθει στη

«δεύτερη θέση στον αγώνα των
εξοπλισμών». Ήθος δρομέα
μακρινών αποστάσεων, ή δειγμα της
αυτοχειριαστικής λογικής στην
ισορροπία τρόμου;

Δευτέρα 10

● Πραγματοποιείται με
συμμετοχή 80-100% η μεγαλύτερη
πανελλαδική πανεργατική απεργία
των τελευταίων χρόνων. Στην
απεργία έλαβε μέρος, και η ΓΣΕΕ,
παρόλη τη συνεπή αταξική ιστορία-
της και κάτω από την πίεση της
ογκώμενης εργατικής κινητοποίησης
(αλλά και) τη λογική της διευρύνσης-
της προς τις «δημοκρατικές
δυνάμεις».

● Το Ανώτατο Δικαστήριο της
Βαρσοβίας, ακύρωσε την απόφαση
του Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου, που
είχε προσθέσει στο καταστατικό της
«Αλληλεγγύης» όρο, σύμφωνα με τον
οποίο η «Αλληλεγγύη» αναγνωρίζει
τον ηγετικό ρόλο του Κ.Κ.
Πολωνίας: η απόφαση του
Δικαστηρίου είχε σαν αποτέλεσμα να
ματαιωθούν οι συναφείς απεργιακές
κινητοποιήσεις της Αλληλεγγύης και
έδειξε ότι το θέμα δεν ήταν καθόλου
«νομικό»...

Τρίτη 11

● Καταστατικού «Αλληλεγγύης»
συνέχεια: «αναγνώριση του ηγετικού
ρόλου του ΚΚ στην πολιτική δε-
σφαίνει αναγνώριση του ίδιου
ρόλου-του στο ανεξάρτητο εργατικό
κίνημα». Συμπληρωματική δήλωση
εκπροσώπου της «Αλληλεγγύης»,
που αποσαφηνίζει και τους όρους
μιας πιθανής σύγκρουσης...

Τετάρτη 12

● Μιλώντας σε συνεδρίαση της
Κοινοβουλευτικής Ομάδας του
ΠΑΣΟΚ, ο κ. Α. Παπανδρέου

ανέφερε ότι έχει καταρτιστεί
πρόγραμμα για τις 100 πρώτες
διακυβερνήσεις της χώρας απ' το
κόμμα-του, τόνισε ότι το ΠΑΣΟΚ θα
προηγηθεί κατά δέκα τουλάχιστον
εκατοστιαίες μονάδες της Ν.Δ. και
κάλεσε τους βουλευτές του
«κινήματος» να μη δίνουν φτηνές
προεκλογικές υποσχέσεις...

Πέμπτη 13

● Η ΑΔΕΔΥ δέχτηκε την αύξηση
16% που προτείνει η κυβέρνηση, ενώ
η Συντονιστική Επιτροπή
Δημοσυνολαϊκών Οργανώσεων
ετοιμάζεται για απεργία.

● «Όλη η υδρόγειος είναι
ζωτικός χώρος των ΗΠΑ», γι' αυτό
και οι ένοπλες δυνάμεις της
συμμαχού χώρας «παρεμβαίνουν
δυναμικά όπου Γης». Αυτά, από
έκθεση συμβούλων του Ρήγκαν που
εγκρίθηκε απ' τον ίδιο και αποτελεί
διακήρυξη αρχών της νέας
αμερικανικής πολιτικής.

Παρασκευή 14

● Η Αμερική και η Σοβιετική
Ένωση συμφώνησαν σε
συμβιβαστικό σχέδιο που υπέβαλαν
επτά αδέρφια και ανεξάρτητες
χώρες, σώζοντας έτσι από το
«αναάγιο» την Διάσκεψη της
Μαδρίτης. Γι' άλλη μια φορά, οι
καλές υπηρεσίες των «μικρών»,
συνδιαλάσαν τους «μεγάλους»...

Σάββατο 15

● Ο Γ. Μαύρος εξάγγειλε την
ίδρυση «Παράταξη Κέντρου» με
στόχους την εξυγίανση του κρατικού
μηχανισμού, την αξιοκρατία, τον
εξοβελισμό των γραφειοκρατικών
εμποδίων και την αποκατάσταση του
γούστου της χώρας.

● Μιλώντας σε συγκέντρωση των
προέδρων των Νομαρχιακών
Επιτροπών της Ν.Δ., ο Γ. Ράλλης,

εγκαταλείποντας το «ήπιο πολιτικό
κλίμα», ταύτισε την αλλαγή που
επαγγέλλεται το ΠΑΣΟΚ με την
«επαναστατική ανατροπή».

● Χωρίς απαγγελίες ποιημάτων
και μετάδοση σμάρτων λαϊκών -
πολιτικών και με την πορεία μέχρι τη
Βουλή — λόγω «απειλής επεισοδίων»,
και της ανάγκης να μην προκληθεί
κατά ΕΦΕΕ «αιματοχυσία» —
εορτάζεται φέτος για έβδομη χρονιά
το μνημόσυνο και η εξέγερση του
Πολυτεχνείου (εν έτει σωτηρίω 1973).

Κυριακή 16

● Η μεγάλη ειρηνική πορεία του
αθηναϊκού λαού για την επέτειο του
Πολυτεχνείου διαλύεται με μια
πρωτοφανή σε έκταση και βία
αστυνομική επίθεση. Την επίθεση
συνδεύουν «παράξενες» λεηλασίες
καταστημάτων και
μικροκαταστροφές.

● Έκρυθμη κατάσταση σε πολλές
πόλεις της Πολωνίας όπου
συνεχίζονται απεργίες, που
ξεπερνούν και τη γραμμή της
«Αλληλεγγύης».

Δευτέρα 17

● Συγκρούσεις το απόγευμα
ανάμεσα σε αυτόνομους και τις
φοιτητικές παρατάξεις της ΕΦΦΕ,
κυρίως της ΚΝΕ, γύρω από το
Πολυτεχνείο. Η αστυνομία δεν
επενέβη.

● Δυσάρεσκα για τις εξελίξεις
στην Πολωνία εξέφρασε ο Α.
Ζαμπντίν και άφησε να εννοηθεί ότι
η Σοβ. Ένωση δεν εγκρίνει
παραπέρα δανεισμό της Πολωνίας
από τη Δύση.

Τρίτη 18

● Η Εισαγγελία Αθηνών άσκησε
δίωξη κατ' αγνώστων για την
ανακάλυψη των ηθικών αυτοργών
της «Κυριακής 16ης Νοέμβρη».

Κύπρος: επανένταξη και κίνδυνοι

Η επανένταξη της Ελλάδας στο ΝΑΤΟ επιτάχυνε τις πολυποίκιλες διεργασίες στην κυπριακή πολιτική σκηνή. Η απόσυρση της εμπιστοσύνης του ΑΚΕΛ στον πρόεδρο Κυπριανού, που ακολουθήθηκε αλυσωτά από το βάθαιμα των αντιθέσεων των συμπολιτευόμενων κομμάτων, από αποχωρήσεις απ' το κόμμα του κ.Κυπριανού και από τη σύμπτυξη νέων πολιτικών σχημάτων στο χώρο της κεντροδεξιάς, διαμορφώνει ένα κλίμα εκκρεμότητας, παρουσιάζει αυτή τη φάση σαν προπαρασκευαστική μιας επόμενης, που, όμως, η φορά-της, η στόχευσή-της δεν είναι άμεσα ορατή.

Αυτό που γίνεται, εξάλλου, φανερό, είναι πως ο κ. Βαλντχάιμ κάθε άλλο παρά φείδεται των υποχρεώσεων αντικειμενικότητας που απορρέουν από τη θέση-του ως Γ.Γ. του ΟΗΕ. Η πρότασή-του για συνάντηση του Κύπριου Υπ. Εξωτερικών κ. Ρολάνδη με τον Τουρκοκύπριο εκπρόσωπο Ατακός δεν αποτελούσε παρά μια ευθεία υποβάθμιση των διακοινοτικών που συνεχίζονται στη Λευκωσία, και εμπεριείχε και το στοιχείο της παράκαμψης των δεσμεύσεων των ιδίων των αποφάσεων της Γεν. Συνέλευσης του ΟΗΕ, τις οποίες, υποτίθεται ο Γ.Γ., οφείλει πιστά να εφαρμόζει.

Ήταν εξαιρετικά συνετή πράξη εκ μέρους της κυπριακής κυβέρνησης η απόρριψη της πρότασης, απόρριψη που ενισχύθηκε άλλωστε τόσο από το ΑΚΕΛ και την ΕΔΕΚ, όσο και από βουλευτές που πρόσφατα αποσχίστηκαν απ' το κυβερνητικό κόμμα.

Αντίθετα, το ΔΗΣΥ (Δημοκρατικός Συναγερμός) του Γλαύκου Κληρίδη, πάνοπλο, με όλα τα επίσημα και ανεπίσημα όργανα εξεστράτευσε, υποστηρίζοντας τη σύγχυση, με μόνο σκοπό να προσφέρει τροφή σ' εκείνους που αντιστρατεύονται τη λύση του προβλήματος πάνω στη βάση των αποφάσεων του ΟΗΕ και στο πεδίο των ενδοκοινοτικών συνομιλιών.

Από την πρώτη στιγμή που είχε αρχίσει ο συνεχιζόμενος κύκλος των ενδοκοινοτικών διαπραγματεύσεων, διαφάνηκε ότι η τουρκοκυπριακή πλευρά διέθετε, και χάρη στη διάσπαση του ελληνοκυπριακού μετώπου, ένα ισχυρό ατού, για ελιγμούς και υπαναχωρήσεις.

Σήμερα, μετά την επανένταξη της Ελλάδας στο στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, η τουρκική πλευρά αισθάνεται ισχυρότερη. Και μπορεί κανείς να υπολογίζει ότι η ένταξη και οι περιορισμοί-της θα ρίχνει συνεχώς και περισσότερο νερό στο μύλο της αδιαλλαξίας, εφόσον η ελληνική κυβέρνηση, όσο κι αν ισχυρίζεται το αντίθετο, δεν μπορεί παρά να ενστερνίζεται εκείνες τις λύσεις που εντάσσονται στα πλαίσια των συμμαχιών-της, δηλαδή της βορειοατλαντικής συμμαχίας.

ΣΥΓΧΥΣΗ ΜΕΤΡΩΝ, ΠΑΡΟΧΩΝ ΚΑΙ ΔΙΕΚΔΙΚΗΣΕΩΝ

Ευρύτατη σύγχυση επικρατεί στο διεκδικητικό μέτωπο. Η ευθύνη είναι, βέβαια, άμεσα ή έμμεσα — δια μέσου ΓΣΕΕ — κυβερνητική. Αλλά κι η διάσπαση των εργαζομένων, οπωσδήποτε, επιτείνει την αξιολύπητη κατάσταση που επικρατεί. Κι είναι, βέβαια, σίγουρο ότι «ο λύκος — η Ν.Δ. για τις ανάγκες της ιστορίας-μας — στην αναμπουμπούλα χαίρεται».

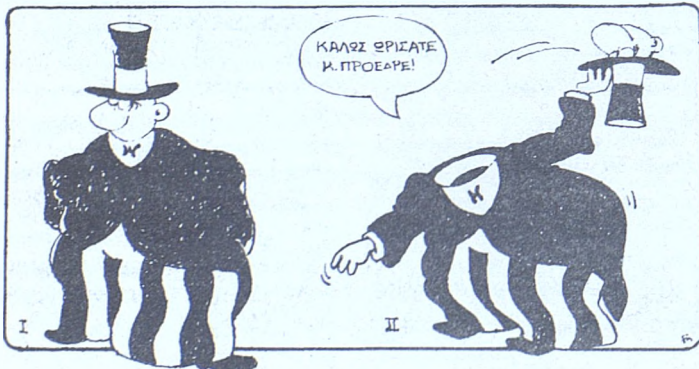
«Εν αρχή ην» η πάγια απαίτηση των εργαζομένων για μια τιμαριθμική αύξηση των αποδοχών που είναι η μόνη διασφάλιση απέναντι στον πληθωρισμό, όταν ο τελευταίος ξεπερνάει τους ρυθμούς που εκφράζονται με μονοψήφια ποσοστά. Και παράλληλα — μέσα, στα πλαίσια της γενικότερης προσπάθειας εξευρωπαϊσμού, η κυβερνητική υποχωρητικότητα μπροστά στο αίτημα της πενθήμερης εργάσιμης εβδομάδας.

Αιφνίδια, τα αιτήματα αυτά τα πρόβαλλε με ιδιαίτερη μαχητικότητα η ηγεσία της ΓΣΕΕ, που έχει επιβληθεί — όπως είναι γνωστό — στο συνδικαλιστικό κίνημα με μια σειρά λαθροχειρίες και μικροπραξικοπήματα, δηλαδή με εντελώς αντιδημοκρατικό τρόπο και που κάθε άλλο παρά γνήσιος εκφραστής του εργατικού κινήματος είναι δυνατόν να θεωρηθεί.

Κι ακόμα αιφνίδια ο κ.Ράλλης — που μόλις πέντε μέρες πριν είχε δηλώσει ότι, «αυτού ζώντος» αιτήματα, όπως το πενθήμερο, δεν είχαν καμιά πιθανότητα να γίνουν δεκτά — μεταστράφηκε και δέχτηκε για τους δημόσιους υπάλληλους και τα δύο συνδικαλιστικά αιτήματα. Αυτό, βέβαια, σημαίνει ότι και οι δύο πρακτικές, τιμαριθμική αναπροσαρμογή και πενθήμερο θα γενικευθούν σε όλη την οικονομία έρποντας από το δημόσιο τομέα, κατακτώντας τον ένα παραγωγικό χώρο μετά τον άλλο. Τίποτα δεν είναι πιο θεμιτό αν αναλογισθεί κανείς ποια είναι η παραγωγικότητα των δημόσιων υπηρεσιών και των ΝΠΔΔ σε σχέση με τη γενικότερη παραγωγικότητα της εργασίας στην οικονομία-μας.

Και σαν προεκλογικό «κόλπο» η κίνηση δεν ήταν άσχημη. Τα σωματεία που ελέγχει η αντιπολίτευση αναγκάστηκαν στην πλειοψηφία-τους — η ΓΙΑΣΚΕ έδειξε με μεγάλη ετοιμότητα κάποιες επιφυλάξεις — να κινηθούν στα πλαίσια μιας διαμαρτυρίας που είχε συγκαλέσει η κυβερνητική ΓΣΕΕ, νομιμοποιώντας την με αιτήματα που η κυβέρνηση είχε «ικανοποιήσει» ένα εικοσιτετράωρο νωρίτερα.

Παραμένει το ερώτημα, τι είδους κύρος μπορεί να διεκδικεί ένας Πρωθυπουργός που λέει και ξελέει μέσα σε μια εβδομάδα. Στο κάτω-κάτω ίσως στη χώρα...της ευστροφίας η ύψιστη διάκριση να είναι ο τίτλος του «ξευπνάκια».

ΠΡΟΕΚΛΟΓΙΚΗ ΥΠΟΘΑΛΨΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

Η τυφλή τρομοκρατία είναι πάντα απαράδεκτη ακόμα κι αν η συλλογιστική-της κι οι στόχοι που διαλέγει είναι δυνατό να ενσωματωθούν σε μια υγιέστερη κριτική του συστήματος. Έτσι πιστεύουμε και εμείς με τους διάφορους αυτόνομους ότι τα "ου-περμάρκει" ναοί της αλλοτριωμένης κατανάλωσης και όργανα προσπέλασης προς τον μικρό καταναλωτή του μεγάλου εμπορικού κεφάλαιου - μπορεί να είναι στόχοι του οργανωμένου λαϊκού κινήματος. Με την έννοια ότι πρέπει να ασκηθεί στενός έλεγχος πάνω στις τιμές-τους και να περιοριστεί η αισχροκέρδεια. Κι 'ακόμα, ότι πρέπει να μειωθούν οι δυνατότητες που έχουν να νοθεύουν τα προϊόντα-τους ή να προσθέτουν απαράδεκτες για τον ανθρώπινο οργανισμό ουσίες για να κερδοσκοπήσουν ασύστολα.

Να προωθείται, όμως, αυτή η κριτική με αδέσποτες βόμβες, που μπορεί να σκοτώσουν διαβάτες, είναι πράξη μιας άλλης ποιότητας και δεν είμαστε σε θέση να διακρίνουμε τη σκοπιμότητά-της.

Ιδιαίτερα, όταν οι πράξεις αυτού του είδους αρπάζονται κυριολεκτικά από την κυβερνητική προπαγάνδα για να γίνουν αντικείμενα προεκλογικής τρομοκρατολογίας.

Την επομένη των εκρήξεων στα σουπερμάρκετ όλος ο κυβερνητικός Τύπος οργιάζε με πηχάιους τίτλους για «αναρχικούς», «λουτρό αίματος», «κλίμα τρομοκρατίας» και δεν συμμαζεύεται.

Κι αν είναι ανεύθυνοι όσοι προσφέρουν το έναυσμα για μια τέτοια δημαγωγία τί να πει κανείς για το δεξιό Τύπο και τους ιδεολογικούς εμπνευστές-του που δημιουργούν για ψήλου πήδημα ατμόσφαιρα εμφύλιου πόλεμου για να κερδίσουν μερικά κουκιά.

Κι αυτά αμφίβολα. Γιατι η κινδυνολογία έχει αποδειχθεί από το πρόσφατο παρελθόν ότι δεν δημιουργεί κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες. Απλώς, υποσκάπτει τη δημοκρατική νομιμότητα. Όποιος κι αν είναι τελικά στην κυβέρνηση.

Ας μην το ξεχνούν οι άφρονες κινδυνολόγοι της Ν.Δ.

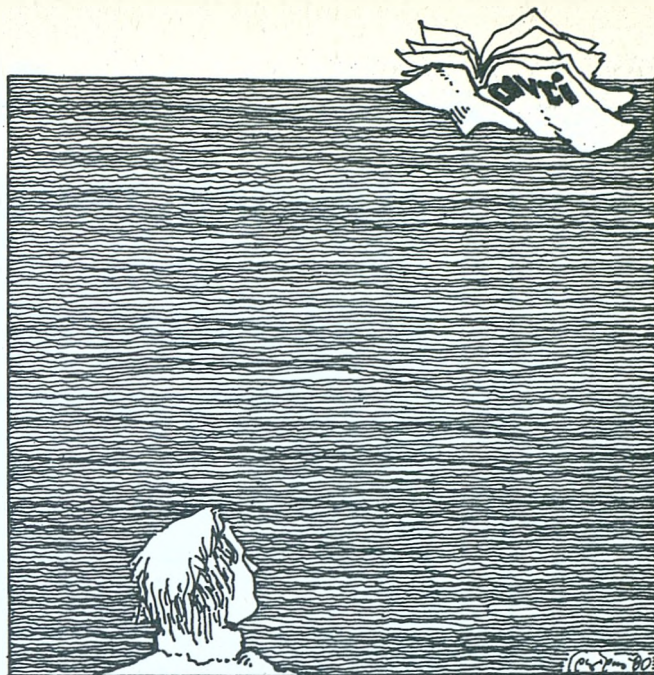
«ΕΠΕΙΓΟΥΣΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ» ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΑΜΗΗΣΤΕΙΑΣ

Έδω και έξι χρόνια, ή «Διεθνής Αμνηστεία» έχει υιοθετήσει ένα σύστημα κινητοποίησης για άτομα που ή υγεία τους καί ή ζωή τους βρίσκονται σέ άμεσο κίνδυνο. Είναι ή κινητοποίηση των «επείγουσων ενεργειών», που συνίσταται στην συνδυασμένη άσκηση πίεσης από όλα τα τμήματα της «Διεθνούς Αμνηστείας» σέ όλο τόν κόσμο, στίς κυβερνήσεις που παραβιάζουν τά ανθρώπινα δικαιώματα. Έτσι, μέ έπιστολές, τηλεγραφήματα ατόμων ή ομάδων, που αποστέλλονται στίς κυβερνήσεις καί στίς πρεσβείες, ή αυθαιρεσία αυτών των καθεστώτων ύφίσταται τόν περιορισμό της πίεσης της δημοκρατικής κοινής γνώμης, πολιτών άπ' όλο τόν κόσμο. Η ίδια ή Διεθνής Αμνηστεία διαπίστωσε πώς σέ ένα 40-50% των περιπτώσεων, υπήρξε μιά αισθητή βελτίωση της κατάστασης των ατόμων που ή ζωή τους θρικόταν σέ κίνδυνο.

Πρόσφατο τέτοιο παράδειγμα υπήρξε ή καμπάνια για τόν Ζοζέ Πέντρο Καρντόζο, πρώην γεροϋσιαστή καί Γενικό Γραμματέα του Σοσιαλιστικού Κόμματος της Ούρουγουάης, που πιάστηκε άπ' τήν Ασφάλεια του καθεστώτος της 22 Αυγούστου, χωρίς κατηγορία.

● Αυτή τή στιγμή ή Ζοζέ Πέντρο Καρντόζο χάρη στίς «επείγουσες ενέργειες» έχει ήδη άποφυλακισθεί.

Καθώς οι τέτοιου είδους κινητοποιήσεις γίνονται άποτελεσματικότερες όσο επιρύτερη είναι ή συμμετοχή ανθρώπων καί ομάδων, ή ελληνική επιτροπή της Διεθνούς Αμνηστείας, όργάνωσε ειδικές ομάδες για τίς «επείγουσες ενέργειες». Όσοι ένδιαφέρονται νά συμμετάσχουν σέ τέτοιες - τόσο ανθρώπινα σημαντικές - ενέργειες συμπάραστασης, μπορούν νά άπευθυνθούν για περισσότερες πληροφορίες, σά γραφεία της «Διεθνούς Αμνηστείας», Μαυρομυχή 20, Αθήνα 144 καί σά τηλέφωνα 3600628 ή 7017178.

ΑΝΤΙ - ΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΑ

Όπως σας ενημερώσαμε από το προηγούμενο τεύχος, είμαστε υποχρεωμένοι από το επόμενο τεύχος, (No 166 της 5ης Δεκεμβρίου), να προχωρήσουμε σε μια αύξηση της τιμής, δηλαδή από 25 σε 30 δραχμές το τεύχος. Είναι γνωστό, και ιδιαίτερα στους παλιούς αναγνώστες του ΑΝΤΙ, ότι στα 6 χρόνια κυκλοφορίας του περιοδικού προσπαθήσαμε να κρατήσουμε όσο πιο χαμηλά ήταν δυνατό την τιμή του. Παρ' όλο που στην εξαιτία αυτή και ο πληθωρισμός ανέρχεται ραγδαία και ειδικότερα το εκδοτικό κόστος, υποχρεωθήκαμε σε αύξηση, μόνο όταν προσεγγίζαμε την «οροφή ασφαλείας» της έκδοσής-μας, ενώ στο ίδιο διάστημα, όλα σχεδόν τα έντυπα προχώρησαν σε αυξήσεις μέχρι και 200%.

Παρ' όλο που ακούσαμε με προσοχή τον λόγο του κ. Ράλλη για την οικονομία και προσέξαμε να μην είμαστε σπάταλοι, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι οι τιμές έκδοσης διαφωνούν έντονα με τον κ. πρωθυπουργό και έχουν την τάση να αυξάνονται σταθερά.

ΚΑΙ ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ

Θα θέλαμε να σημειώσουμε πάντως, ότι και για τις επόμενες 15 μέρες, ισχύει η προσφορά για όσους αναγνώστες θα ήθελαν να γραφούν συνδρομητές, της εγγραφής δηλαδή με τις τιμές που αναγράφονται στη σελ. 54 αυτού του τεύχους. Έτσι, και εσείς θα διευκολυνθείτε, και οπωσδήποτε βοηθιέται ουσιαστικά και το περιοδικό.

ΔΕΛΤΙΟ ΕΓΓΡΑΦΗΣ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗ

Όνομα
Διεύθυνση
.....
ΕΞΑΜΗΝΗ ☐
ΕΤΗΣΙΑ ☐
Υπογραφή

★ Τό ανάλογο ποσό - αν πρόκειται για έτησια ή εξάμηνη συνδρομή, για τήν Ελλάδα ή για χώρα του εξωτερικού, θα βρείτε στη σελ. 54. αυτού του τεύχους.

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
κυκλοφορήσε

ΣΕΙΡΑ ΒΙΒΛΙΟΚΑΛΩΣΕΩΝ 2

Κ. Δ. ΚΑΡΑΒΙΔΑΣ

ΓΕΩΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
ΚΑΙ
ΚΟΙΝΟΤΙΣΜΟΣ

Συλλογή κειμένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ: ΑΔ. ΠΕΠΕΛΑΣΗΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ: Β. ΚΑΡΑΠΟΣΤΟΛΗΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
1980

*Τό βιβλίο διατίθεται στά βιβλιοπωλεία: ΠΑΠΑΖΗΣΗ, ΕΝΔΟ-
ΧΩΡΑ, ΕΣΤΙΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΟΥΔΑΚΗ, ΓΡΑΜΜΗ, καθώς καί στό
τμήμα Δημοσίων Σχέσεων τής Α.Τ.Ε. Έδ. Λω 19.*

αντιθεσεις στον κοσμο

ΒΟΛΙΒΙΑ:

Ή δικτατορία της κοκαΐνης

Ο εκπρόσωπος της αμερικάνικης κυβέρνησης κ. Ντέιβιντ Πάσεϊτζ δήλωσε πριν από μερικές ημέρες σχετικά με τον αγώνα κατά της κοκαΐνης. «Δεν έχουμε κανένα λόγο να ελπίζουμε ότι η δικτατορική κυβέρνηση θα μάς βοηθήσει», «Η «δικτατορική κυβέρνηση» δεν είναι άλλη από εκείνη της Βολιβίας».

Τό πραξικόπημα της 17 'Ιουλίου του στρατηγού Μέζα, εκτός από τη θλιβερή του φήμη για τό λουτρό αίματος που προκάλεσε, έχει φαίνεται και άλλες πύθ πρωτότυπες επιδόσεις. Τό όνομάζουν, ήδη, στη Λατινική 'Αμερική «πραξικόπημα της κόκα».

Ο 'Υπουργός 'Εσωτερικών 'Αρσε Γκομέζ και ο 'Υπουργός Παιδείας(!) 'Αρτέλ Κόκα(sic) και οι δύο συνταγματάρχες, φαίνεται ότι είναι οι κύριοι Ιθύνοντες μαζί με ένα άλλο συνταγματάρχη, τό Νορμπέρτο Σαλομόν, ενός δικτύου λαθρέμπορων ναρκωτικών. Χαρακτηριστικά, αναφέρεται ότι ο 'Αρσε με μηνιαίο μισθό 18.000 δραχμές είναι ιδιοκτήτης τριών ιδιωτικών αεροπλάνων τύπου Πάιπερ, από αυτά που χρησιμοποιούν για τή λαθραία εξαγωγή της «πάστα», πρώτης ύλης της κοκαΐνης.

Στόν Παναμά, πριν από μερικές ημέρες, συλλάβανε έναν Ιπποκόμο του Κόκα που εισηγάγε λαθραία σέ μία θαλίτσα 30 κιλά πάστα.

Στήν έπαρχία της Σάντα Κρούζ χιλιάδες στρέμματα πρασινίζουν από τά φύλλα της κόκα και σέ εκατοντάδες Ιδιωτικά αεροδρόμια τό Πάιπερ περιμένουν γιά νά μεταφέρουν τό πολύτιμο εμπόρευμα στήν Κολομβία άπ' όπου φεύγει γιά τό Μαϊάμι και τίς μεγάλες καταναλωτικές αγορές στίς μεγαλουπόλεις τών ΗΠΑ. 'Αλλά ή πόλη της Σάντα Κρούζ είναι και ή ακρόπολη της Σοσιαστρατιωτικής όργάνωσης και τό μέρος άπ' όπου ξεκινούν παραδοσιακά τά πραξικοπήματα της Δεξιάς.

Έτσι, κανείς δέν παραξενεύτηκε, όταν ό δικτάτορας Μέζα και οι βασικοί πρωταγωνιστές του πραξικοπήματος δεξιώθηκαν πριν από μερικές μέρες τούς αρχηγούς τών μεγάλων «οικογενειών» τού λαθρεμπορίου ναρκωτικών Γκουτιερέζ, Γιάσερ, Ναλάρ,

Ραζούκ, Σουάρεζ και 'Ασμπουν. Οι δύο πρώτοι είχαν πιαστεί στή Νέα 'Υόρκη με ένα αυτοκίνητο που περιείχε 530 κιλά κοκαΐνη και αφέθηκαν ελεύθεροι, άφού πληρώσαν εγγύηση 4 εκατομμύρια δολαρίων.

'Αλλά και ό πρώην δικτάτωρ Μπάντσερ άνήκει έξ άγχιστείας στήν οικογένεια τών Σουάρεζ και χρησιμοποιούσε τούς μπράβους της σέ καίριες θέσεις του καταπιεστικού του μηχανισμού.

Τήν επομένη του πραξικοπήματος με διαταγή του διευθυντή μυστικών υπηρεσιών, συνταγματάρχη Ρίκο Τόρο, πού είναι συγγενής και τών Ναλάρ και τών Ραζούκ και τών 'Ασμπουν, έκαμε τά αρχεία της 'Υπηρεσίας Διώξεως Ναρκωτικών.

Πολλά είχαν συμβεί μέχρι τώρα στή Λατινική 'Αμερική. Είναι, όμως, ή πρώτη φορά πού ένας όλόκληρος λαός παραδίνεται στά χέρια μιάς συμμορίας λαθρεμπόρων ναρκωτικών.

Οι ΗΠΑ, πού εκτρέφουν, εκπαιδεύουν και όπλιζουν τίς κτηνώδεις χούντες του Νότιου 'Ημισφαιρίου, θά είναι υποχρεωμένες νά ύποστούν τώρα τίς έσχατες συνέπειες της πολιτικής τους: νά δέχονται στό έδαφος τους τά προϊόντα του εγκληματικού εκφυλισμού τών εγκαθέτων τους πού δηλητηριάζουν και καταστρέφουν τή νεολαία.

ΓΑΛΛΙΑ:

ΟΙ ΚΑΚΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ

Μεγάλη ένταση και ατμόσφαιρα ηθικής κρίσης δημιούργησαν οι πρόσφατες απόπειρες κατά συναγωγών και εβραϊκών σχολείων στο Παρίσι. Φασιστικά στοιχεία υπάρχουν και τρομοκρατικές απόπειρες γίνονται, βέβαια, σε πολλές χώρες της Ευρώπης. Το πρόβλημα δεν ήταν, λοιπόν, μόνον ότι μερικοί διαβάτες έχασαν τη ζωή-τους λίγο πιο πέρα από το ελληνικό προξενείο, στη συναγωγή της οδού Κοπερνίκου κοντά στο Ετουάλ. Ούτε, ότι η αστυνομία αναγκάστηκε να πάρει ορισμένα μέτρα φύλαξης έξω από τα κτίρια της εβραϊκής κοινότητας.

Οι Έβραιοι της Γαλλίας εξάλλου — η πολυπληθέστερη κοινότητα της διασποράς μετά την αμερικάνικη — έδειξαν εξαιρετική ικανότητα κινητοποίησης και ζωηρότατες αντιδράσεις. Μαζί με χιλιάδες άλλους Γάλλους δημοκράτες πραγματοποίησαν τεράστια διαδήλωση διαμαρτυρίας, που διάσχισε όλο το Παρίσι. Και μια μικρή ομάδα αποφασισμένων νεαρών επιτέθηκε στον αρχηγό της μόννης φασιστικής ομάδας που επιδοκίμασε την απόπειρα Μαρκ Φρεντέρικσεν και στους σωματοφύλακές-του και τους έστειλε στο νοσοκομείο.

Το πρόβλημα που συγκλονίζει Τύπο και συνειδήσεις στη Γαλλία είναι πολύ βαθύτερο. Με τις απόπειρες ξύπνησαν οι κακοί δαίμο-

(Publicité)
PUBLICITE DU C.L.E.R. (B.P. 205 - 24005 PERIGUEUX)
ESPERE DE SES LECTEURS DES SUGGESTIONS CONSTRUCTIVES
POUR SON APPEL EDUCATIF A LA RAISON
ET SOUHAITE D'ETRE IMITE ET SURPASSE

Ο ρατσισμός — κάθε μορφής — στη Γαλλία βρισκείται σέ έξαρση. Τόσο πού διαδηλώνεται με άφισες κυβερνητικής έμπνευσης, ή ανάγκη γιά «κατανόηση και φιλία» πρós τούς έγχρωμους και λοιπούς έμυγκρέδες.

νες του παρελθόντος. Σφυγμομετρήσεις έδειξαν ότι η τιλειοψηφία των Γάλλων είναι ουσιαστικά αντισημίτες, ξενόφοβοι και ρατσιστές. Δεν θεωρούν ότι οι Εβραίοι συμπολίτες-τους είναι Γάλλοι σαν τους άλλους και νομίζουν ότι, εν πάσει περιπτώσει, καλό θα ήταν να είναι λιγότεροι.

Ταυτόχρονα, άλλα έντυπα θυμήθηκαν ότι η εξόντωση των Εβραίων στην κατεχόμενη Γαλλία και στο καθεστώς του Βισύ ήταν, κατά κύριο λόγο, έργο Γάλλων αστυνομικών και δικαστών. Και η «Λιμπερασιόν» δημοσίευσε ένα αφιέρωμα στους χίλιους περίπου Αλγερινούς, που η αστυνομία και ο πληθυσμός εξόντωσαν στο κέντρο του Παρισιού, το 1960, όταν τόλμησαν να διαδηλώσουν για να διαμαρτυρηθούν, γιατί τους επιβλήθηκε φυλετικός περιορισμός κυκλοφορίας.

Και, βέβαια, όλα αυτά τα φαινόμενα δεν είναι αυτόνομα και παράλογα. Συνδέονται με την επιδείνωση της κρίσης που αναζωπυρώνει όλες τις τάσεις κοινωνικής αναδιπλώσης, τονώνει την αντιδραστική ψυχολογία των μικροαστών, μετατρέπει τις φοβίες σε καθημερινό εφιάλτη και μανία καταδίωξης. Όλοι ό-σοι διαφέρουν, έστω και ελάχιστα, κατά κάτι — ξένοι μετανάστες Άραβες και Μαύροι και τέλος οι Γάλλοι αλλοθρησκοί — είναι φυσικό να γίνονται οι αποδιοπομπαίοι τράγοι αυτής της διαδικασίας.

Όπως έγραψε ο Ζαν Ντιανιέλ, η ατμόσφαιρα στο Παρίσι αυτό τό φθινόπωρο δυσκολεύει την αναπνοή.

Κάθε Κυριακή

Εξόρμηση
THE KYRIAKH

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Γιώργος Σκούρτης
**Μιά φορά ήταν ένας
μόνος του
μυθιστόρημα - Κέδρος**

Κάπου ανάμεσα στην «προβοκάτσια», την πολιτική και τη σύγκρουση

του Χρήστου Κυριαζή

«Οργίασαν οι εξτρεμιστές» σε μια «νύχτα τρόμου» και «έβαψαν με αίμα την επέτειο», σ' ένα «μακαλειό με δυο νεκρούς και 5 μελλοθάνατους». «Μιλάει» ο λόγος των εφημερίδων, Δευτέρα μεσημέρι 17 Νοέμβρη 1980, προσπάθεια συνθεσης των τίτλων της «πρώτης», που συνοδεύονται από ομόλογες — στη «φρίκη»... — εικόνες με πυρκαγιές, ξύλο, ομιχλώδεις από καπνούς γωνίες και δρόμους της Αθήνας. Χάος εν τρομοκρατία, με εχθρούς επιβουλούς τις ομάδες των «ανεύθυνων προβοκατόρων, οργανωτών των θλιβερών εκτροπών», σύμφωνα με τον Α. Παπανδρέου, αλλά και, γενικότερα, σύμφωνα με το σύνολο σχεδόν του πολιτικού κόσμου.

Αν, όμως, αυτή είναι η, δια του «λόγου» του Τύπου, εικόνα - ερμηνεία των συγκρούσεων της 16ης Νοέμβρη κι' αν αυτή είναι η αντίστοιχη τοποθέτηση των πολιτικών δυνάμεων, τότε δεν υπάρχει λόγος ν' ανησυχούν οι πολίτες «ορισμένοι, βέβαια, που δε λένε να ξεχάσουν το λειτούργημα και το χρέος των «φυλάκων», αισθάνονται το σφίξιμο κάποιου κλοιού, το ανοχύρωτο της πόλης, παραξενίζονται με την ευκολία της αναγόρευσης των ενόχων και υποπτεύονται ότι ο κυρίαρχος πολιτικός χώρος μεθόδευσε τη συναίνεση στις πράξεις καταστολής των οργάνων-του, ύστερα απ' τη συγκατάθεση στο «ήπιο πολιτικό κλίμα» (τί εξαργυρώθηκε άραγε για να γίνει *de facto* πλατιά αποδεκτός ο όρος αυτός που πρωτοπροβλήθηκε από πρωινή φιλοκυβερνητική εφημερίδα;).

Ας προσπαθήσουμε να ορίσουμε κάπως αλλιώς τα σημεία της 16ης Νοέμβρη, γιατί ανήκουμε σ' αυτή την κατηγορία των «ορισμένων» που εξακολουθούν να μειδούν (χωρίς πάθος, όμως) στην ανέξοδη και εκ του πονηρού κανονάρχηση του πολιτικού παιχνιδιού.

Λέμε λοιπόν:

Οι τίτλοι των εφημερίδων, ανάγουν την πολιτική στάση των άμεσων πρωταγωνιστών της χθεσινोβραδυνης σύγκρουσης (ομάδες διαδηλωτών, εκτός ΕΦΕΕ - Αστυνομία και...ευρύτερος κρατικός μηχανισμός) σε «όργιο βανδαλισμού»· εδώ πρέπει να κάνουμε ένα διαχωρισμό: ο «δημοκρατικός Τύπος» ζύγισε ισόβαρα την ευθύνη για την «αγριότητα»: προβοκατόρες (συλλήβδην) οι κάποιες χιλιάδες των «αντιφρονούντων» διαδηλωτών, αλλά και «βάρβαροι» οι άνδρες των σωμάτων Ασφαλείας. Ο φιλοκυβερνητικός Τύπος αποκάλεσε εγληματίες τους πρώτους και υποβίβασε (αν όχι κάλυψε) το σχέδιο βάσης του οποίου κινήθηκαν οι δεύτεροι, επικαλούμενοι την ανάγκη διασφάλισης της τάξης (έννοείται: της σημερινής «τάξης πραγμάτων», βέβαια) και τιμωρίας - εξοβελισμού όλων όσων την επιβουλεύονται.

Εμείς υποστηρίζουμε ότι αυτή η αντίληψη είναι άποια και ουσία απολιτική και, αντιμετωπίζοντας τις όποιες συγκρούσεις στη βάση των οριακών-τους (και χυδαία πρακτικών) εκφάνσεων, δεν κάνει άλλο απ' το να παράγει μια ιδεολογία που, μακροπρόθεσμα, σημαίνει αποδοχή των ορίων που θεσπίζει και ερμηνεύει η κρατούσα πολιτική τάξη: «όχι

ρους που για μας είναι ακόμα εν ισχύει»· κινείται έξω απ' τα «δημοκρατικά» θεσμοθετημένα όρια του πολιτικού παιχνιδιού και, κατά συνέπεια, όποιος παραβαίνει αυτά τα όρια, μπαίνει στο περιθώριο, εξορίζεται απ' την πολιτική και ανάγεται και σε ψυχοπαθολογική ακόμα προσωπικότητα· πάντως είναι «ανεύθυνος». Αν λοιπόν αυτός είναι ανεύθυ-

σαν και για άλλα προσπαθούσαν να δράσουν; Αν συμβαίνει κάτι τέτοιο, εμείς λέμε ότι η αδυναμία αυτή υποθηκεύει προσδοκίες που δεν ανήκουν στο οποιοδήποτε κομματικό στρατηγείο, αλλά εκπορεύονται απ' την καθημερινή ανάγκη πλατιών λαϊκών στρωμάτων που δε μπορεί να χειραγωγείται τόσο ανέξοδα.

Δεν εξοφλείται εύκολα, λοιπόν, η υπόθεση της επαγγελλόμενης αλλαγής. Αντίθετα, δημιουργούνται ερωτηματικά και απορίες για την αντίληψη που υπάρχει — 6 χρόνια μετά — για την αλλαγή αυτή· απορίες ακόμα πιο έντονες, όταν διαφαίνεται η πρόθεση της συρρίκνωσης του μετώπου πάλης προς τη Δεξιά στο επίπεδο της εκλογικής κατάρτισης και η πολιτική σύγκρουση μαζί-της ανάγεται σε μια μαγική συνδυαστική προεκλογικών ελιγμών και προσαρμογών φρονιμότητος. Όσο για το «Πολυτεχνείο '73», στην περίπτωση αυτή, εύκολα μιν (και νόμιμα, βέβαια) το εντάσσει, σαν Αντιπολίτευση, στο οπλοστάσιο των επιχειρημάτων-σου σε βάρος του «καθεστώτος της εξάρτησης», αλλά δύσκολα το εγγράφει, σαν Ιστορία, στην καθημερινή-σου πρακτική.

Όμως γι' αυτή τη συγκατάθεση στην καταστολή των οριακών ομάδων, ας θυμηθούμε ότι «οριακοί» ήταν κι οι νεολαίοι της ΕΔΑ, το '61 - '62, οριακοί και οι πρώτοι Λαμπράκηδες, (άν και διαφέρουν, βέβαια, οι συνθήκες οι τότε με τις σημερινές) κι ας κάνουμε συνείδηση ότι η θεσμική και ιδεολογική τάξη που τους αναγόρευε σαν τέτοιους, έχει δείξει μια αξιοσημείωτη συνέπεια και συνέχεια στην, ως τώρα, αναπαραγωγή-της (εκτός κι αν λησμονήσαμε τα περί «θωρακισμένου» μεταπολιτευτικού καθεστώτος...).

Ας σκεφτούμε, όμως, εκ του αντιστρόφου: οι προβοκατόρες και οι «εξτρεμιστές» έδρα-

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ενίσταται το κλίμα άγερίας εις όλην τήν Χώραν

ΤΕΛΕΣΙΓΡΑΦΟΝ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

«Αν δέν Ικανοποιήσετε τά αιτήματά μας, θά καταλάβουμε όλες τίς άνώτατες σχολές»
ΚΟΜΜΟΥΝΙΚΑΤΑ ΕΠΙΤΟΠΟΘΕΤΗΘΕΝΤΑΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΧΩΡΟΝ

Πέμπτη 13 και Κυριακή 16 Νοέμβρη: το ιδεολογικό σκηνικό των ΛΕΗΛΑΣΙΩΝ της Κυριακής...

πορεία στην αμερικανική πρεσβεία, αλλιώς αιματοχυσία» και, προς αποφυγή αυτού του ενδεχόμενου, όχι σύγκρουση (που δεν ήταν και σίγουρο ότι θα γινόταν, αν υπολογίσουμε ότι «ήπιο πολιτικό κλίμα» δε σημαίνει και άνευ όρων επιβολή των θελήσεων αυτού ο οποίος έχει ανάγκη αυτό το κλίμα...). Βέβαια, στο «Πολυτεχνείο» της διαταραχής η σύγκρουση ήταν «νόμιμη» (αν και όχι από όλους ευπρόσδεκτη) δεδομένου ότι η θεσμική τάξη του καθεστώτος ήταν «παράνομη» και δεν είχε δημιουργήσει «αίσθημα δικαίου» στους πολίτες. Ενώ, τώρα, κάποια σύγκρουση σε μια διαδήλωση σαν τη χθεσινή (που, αν θέλει νά 'ναι πολιτική, παραπέμπει στους όρους δημιουργίας του «Πολυτεχνείου» του '73, ό-

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ενά διεμφερώνεται ή νέα άμερικανική πολιτική

Η ΕΛΛΑΣ ΧΡΕΙΑΖΕΤΑΙ ΕΠΕΙΓΟΝΤΩΣ ΤΑΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Απειλούνται ζωτικά έλληνικά συμφέροντα

νος, τότε οι «άλλοι», δηλαδή οι καταστολείς που τον μεταχειρίζονται σαν τέτοιο, είναι οι υπεύθυνοι και φροντίζουν να εξασφαλίσουν την αδιατάρακτη λειτουργία των όρων του κρατούντος συστήματος αξιών, πολιτικής συμπεριφοράς κανόνων δράσης κλπ.

Σε πολιτικό επίπεδο, λοιπόν, η κατασταλτική αντιμετώπιση των οριακών ομάδων, έ-τσι όπως εκφράστηκε το βράδυ της Κυριακής, βρίσκει σύμφωνη όλη την πολιτική τάξη, που καλεί, επιπρόσθετα, την κυβέρνηση να «περιφρουρήσει» τους δημοκρατικούς θεσμούς» (Α. Παπανδρέου, και πάλι). Γιατί, όμως, αυτή η «ανάθεση έργου» στην κυβέρνηση; Λόγω αδυναμίας ανάληψης αυτού του έργου απ' αυτούς που, ως τώρα, άλλα ομιλού-

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Θά πρέπει νά φύγν, ή ό Πάλλας ή ό Δοδάκας

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Η Κυβέρνησις άντικανν νά προστατεύσν τήν τάξιν

ΑΙΜΑ, ΤΡΟΜΟΣ ΚΑΙ ΛΗΛΑΣΙΑ

Οι άριστοί εξτρεμιστάι έπαιτέθησαν, κατήργησαν τό Κράτος, κατέστρεψαν και κατέλεσαν τά καταστήματα

...και η νομιμοποίησή-του με την αλλαγή των ρόλων στους πρωταγωνιστές της βίας (Δευτέρα 17 Νοέμβρη).

σαν όπως προσιδιάζει στην αντίληψή-τους περί λαϊκής κινητοποίησης. Πως είναι δυνατόν τα «υπεύθυνα όργανα της πολιτείας» να στοιχηθούν στη συμπεριφορά-τους με τα όρια αυτά στοιχεία; Δεδομένου μάλιστα, ότι άπειρες διαδηλώσεις έγιναν τον τελευταίο καιρό και η αστυνομία είχε πάντα μια ελαστική παρουσία, ακόμα και το βράδυ εκείνο της ανακοίνωσης της συμφωνίας Ρότζερς, που λίγοι «άφρονες» διαδήλωσαν μέχρι την αμερικανική πρεσβεία.

Εμείς, νομίζουμε, ότι η στρατηγική των «υπεύθυνων οργάνων» της Πολιτείας ήταν διπλή: βίαιη καταστολή και προανάκρουσμα της μελλοντικής στάσης-τους σε «κοινωνικές αναταραχές» (απεργίες π.χ.) και, ταυτό-

χρονα, δια στόματος Υπουργού Δημοσίας Τάξεως, υπογράμμιση της «υπεύθυνης στάσης» των οργανωτών της διαδήλωσης» αναγνώριση, δηλαδή, της συνεπούς διεκπεραίωσης του συμβολαίου μεταξύ κυβέρνησης και ΕΦΕΕ (που οι όροι του, βέβαια, υπαγορεύτηκαν μονομερώς).

Αυτή εξάλλου είναι και η εκτίμηση της κυβερνητικής επιτροπής που συνεδρίαζε τη Δευτέρα, 17 Νοέμβρη, υπό τον κ. Ράλλη: μόνο που στη σχετική ανακοίνωση εξαιρείται η ψυχραιμία της αστυνομίας που επέτρεψε... να αποφευχθούν μεγαλύτερες ζημιές, σε ανθρώπινα θύματα. Ε! κι αν σκοτώθηκαν κάνα δυο άτομα, αυτό, κατά Δαβάκη, οφείλεται στο ότι η αστυνομία έχασε την ψυχραιμία-της. Ας μας επιτρέψει ο κ. υπουργός να αμφιβάλλουμε οσον αφορά την ψυχολογική του εκδοχή για τη συμπεριφορά της αστυνομίας. Και να γιατί:

«Πρέπει να λαμβάνεται κάθε μέτρον, ώστε η προσβολή του όχλου να πραγματοποιηθεί εις ανύποπτον τόπον και χρόνον και κατά τρόπον, ώστε να μην είναι δυνατόν να προπαρασκευασθεί δια να αντιδράσει αποφασιστικώς... Δεν υπάρχουν περιθώρια δια ταλαντεύσεις. Ο διευθύνων την επιχείρησιν εις τον τόπον των επεισοδίων πρέπει (...) να είναι προετοιμασμένος να ενεργήσει δυναμικά (...) και να λάβει οιαδήποτε (...) πρωτοβουλία κρίνει αναγκαία δια να τερματίσει την αναταραχήν».

Αυτή είναι η γλώσσα στρατηγικής της Αστυνομίας, δια στόματος του υπαρχηγού Αστυνομίας Πόλεων Ηλ. Ψυχογιού (βλ. ΑΝΤΙ, τχ. 129). Και με βάση αυτή τη συγκεκριμένη στρατηγική (παράγωγη μιας δομικότερης λειτουργίας και ιδεολογίας του καταστατικού μηχανισμού, που θέλει τους διαδηλωτές «όχλο» και τους πολίτες «φρόνιμα άτομα») θα πρέπει να κρίνουμε και τη συμπληρωματική δήλωση του Α. Παπανδρέου που μιλάει για «ολιγαριθμούς παρακρατικούς» που «έχουν διεισδύσει με την ανοχή των κυβερνήσεων της Ν.Δ.» στα σώματα Ασφαλείας. Δεν τι-

θεσμικής-του τάξης. Ο κ. Παπανδρέου, όμως, και όσοι άλλοι μιλάνε για «άφρονες εκατέρωθεν» τι εκπροσωπεί; Την «αλλαγή», βέβαια. Που αν είναι με «Α» (κεφαλαίο) μας φοβίζει καθότι ασαφής και δε μαθαίνουμε με ποιους θα γίνει η αλλαγή, έναντι ποιών και με ποιους τρόπους.

Πιστεύουμε, λοιπόν, ότι η πολιτική σημασία της Κυριακής Νοέμβρη 1980, δε μπορεί να αναδειχτεί και να ερμηνευτεί, στα συγκεκριμένα στοιχεία-της, με κάποια αστυνομική (κυριολεκτικά και μεταφορικά) εκδοχή της σύγκρουσης. Και δε μπορεί γιατί εγγράφεται σε μια συγκεκριμένη πολιτική συγκυρία που κανείς δε μπορεί να την απωθήσει, όποιους ευσεβείς πόθους κι αν έχει.

Αναφέρουμε δυο στοιχεία της συγκυρίας: — τη δήλωση του κ. Ράλλη (στη συνδιάσκεψη των στελεχών των Νομαρχιακών Επιτροπών της Ν.Δ., το Σάββατο 15 Νοέμβρη) όπου η αλλαγή που επαγγέλλεται το ΠΑΣΟΚ ταυτίζεται με την «κοινωνική ανατροπή». Αυτή είναι, υποτίθεται, θέση των «σκληρών» της Ν. Δημοκρατίας. Τώρα, το ποιοι είναι οι «μαλακοί» και το ποιοι είναι οι «σκληροί», αυτό καθορίζεται από το ποιά βρίσκεται και πώς ερμηνεύεται κάθε φορά η πολιτική συγκυρία στο μέτωπο της κοινωνικής αντιπαράθεσης και η στρατηγική προάσπισης των συμφερόντων που εκπροσωπούν οι διάφοροι πολιτικοί σχηματισμοί: ειδικά για τη Ν.Δ. αυτό εξαρτάται κι απ' την «εθνικόφρονα» ιστορική-της παράδοση (βλ. και τη στάση των στελεχών στην εν λόγω συνδιάσκεψη, όπου όλοι μίλησαν για το «10% των εξτρεμιστών που δεν αφήνουν τα παιδιά-μας να σπουδάζουν στα Πολυτεχνεία και τα Πανεπιστήμια»). (Όποιος διάβασε «Ελεύθερο Κόσμο» της Πέμπτης 13 Νοέμβρη, θα βρει κάποιες εκλεκτικές συγγένειες — όχι συνταυτίσεις, ασφαλώς — με τη θέση αυτή).

Κάπως έτσι, στα πλαίσια δηλαδή της πολιτικής ενότητας του άρχοντος συγκροτήματος, θα πρέπει να ερμηνεύσουμε και την πρόσθετη (καθότι δεν καλύφθηκε απ' την επίσημη κυβερνητική ανακοίνωση) δήλωση του κ.

σους έχουν στοιχειώδη ευαισθησία στην ιδιότητά-τους σαν πολίτες.

Απ' την άλλη, ο πάντα σαφής στους πολιτικούς-του στόχους, «φυσικός» ηγέτης της ακραιφνούς συντηρητικής παράταξης, αντιτείνει στον κ. Α. Παπανδρέου ότι: «είναι προσβλητικό για τους λαμπρούς προϊστάμενους όλων των αρμόδιων κρατικών υπηρεσιών να λέγεται ότι αυτοί που δέχονταν στους κόλπους-τους παρακρατικούς συμβούλους», γιατί «παρακρατικά όργανα δεν υπάρχουν στον κρατικό μηχανισμό».

Εκτός όμως από τη δήλωση του κ. Ράλλη και την διορθωτική παρέμβαση του κ. Αβέρωφ — που δεν κάνει άλλο απ' το να δείχνει τα όρια της λογικής της κυβερνητικής ανακοίνωσης — η κυβέρνηση, με την ανακοίνωσή-της, κινούμενη προφανώς στη λογική του δικού-της συμβολαίου με τις φρόνιμες πολιτικές δυνάμεις, εγκαθιδρύει μια τομή ανάμεσα στους φορείς της πολιτικής πρακτικής. Ή μάλλον: ανάμεσα στη «συντριπτική πλειοψηφία των ήμερων διαδηλωτών» (χωρίς πολιτική σήμανση, απλώς σαν κάποιο «σώμα»...) και τις πολιτικές οργανώσεις της «εξωκοινοβουλευτικής» αριστεράς, που απαριθμούνται όχι ενδεικτικά και περιοριστικά αλλά πολιτικά και αναλυτικά: «ΕΚ-ΚΕ», «Β' Πανελλαδική», «ΚΟ Μαχητής», «ΚΚΕ / μ-λ», «ΟΣΕ», «ΟΚΔΕ», «αυτόνομοι πολίτες» «κλπ.» (τι θα πει «κλπ», δηλαδή; Δεν φτάνουν αυτοί; Στην ανακοίνωση της κυβέρνησης, αυτή η τομή διευρύνεται, λίγο παρακάτω, στο δεύτερο σκέλος-της: ο χώρος των μη φρονιμών προεκτείνεται, και συμπεριλαμβάνει όχι μόνον «αναρχικούς και εξτρεμιστές προβοκατόρες των αριστεριστών» αλλά και αυτούς της «Αριστεράς». Θεωρούμε ότι η κυβέρνηση έχει νομιμούς λόγους και εύλογο συμφέρον να ορίζει — κι όχι να συγκαθορίζει — «ποιός παίζει», «πού παίζει» και «πότε παίζει», και να προσπαθεί να διευρύνει — ενσωματώνοντας τους παροπλισμένους ή τους αγοραίους ρεαλιστές — το θεσμικό χώρο και «λόγο» της εξουσίας-της.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 18
Οδοραχίες, φωτιές, λεηλασίες στην Αθήνα

ΝΥΧΤΑ ΤΡΟΜΟΥ ΜΕ ΜΙΑ ΝΕΚΡΗ

και 200 τραυματίες

2 άτομα χαροπαλεύουν
'Αλλα τρία σε σφαίρα

ΕΚΛΟΓΗ **ΗΒΕΡΔΩΝΗ** 16

Εύρασαν χθες οι εξτρεμιστές της Αριστεράς

ΕΒΑΨΑΝ ΜΕ ΑΙΜΑ ΤΗΝ ΕΠΕΤΕΙΟ

Μιά κοπέλλα νεκρή ενώ

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 20

'Οργίασαν οι εξτρεμιστές

Σκοτώθηκε μία 20χρονη κοπέλα στην οργία τους των επεισοδίων

2-3.000 ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ ΕΞΕΛΕΞΑΝ ΚΥΜΑ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ

ΠΟΛΛΟΙ ΤΡΑΥΜΑΤΕΣ (ΚΑΙ Ο ΕΞΑΓΓΕΛΕΥΣ) ΣΟ ΣΥΛΛΗΦΘΕΝΤΕΣ

Με ρόπαλο και πέτρας

ΒΑΝΔΑΛΙΣΜΟΙ - ΒΙΑΟΠΡΑΓΙΕΣ

Δευτέρα 17 Νοέμβρη: ΑΥΤΗ η δημοσιογραφία μπορεί να στοχεύει και στην πολιτική τρομοκρατία, μέσω της αναπαραγωγής των «γεγονότων».

θεται δηλαδή το θέμα της συγκεκριμένης παρέμβασης των κατασταλακτικών μηχανισμών και της θέσης-του μέσα στο σημερινό αστικό κράτος — απλώς κάποιοι «άφρονες» (εκατέρωθεν) δεν άρνονται στο ύψος της κρατούσας θεσμικής τάξης (λες κι αυτή είναι «αντικειμενική», α-κοινωνική και α-ιστορική) και, γι αυτό, πρέπει «αυτοί οι άνθρωποι» να κηρυχθούν έκπτωτοι δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Αυτό λέει, ουσιαστικά, και ο κ. Δαβάκης: να φύγουν από την Αστυνομία οι λίγοι «ανεύθυνοι».

Κι ο κ. Δαβάκης το λέει έτσι γιατί είναι σύμφωνη αυτή η θέση-του με το ρόλο που του επιφυλάσσει το άρχον συγκρότημα το οποίο εκπροσωπεί στους δυναμικούς τομείς της

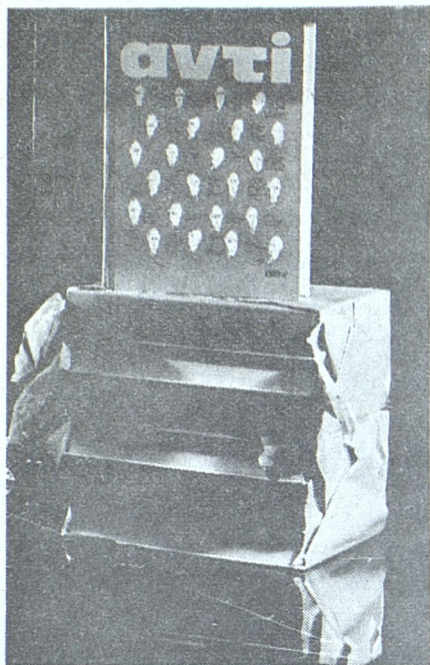
Αβέρωφ ότι:

— (το ΠΑΣΟΚ) «με την πρακτική υιοθέτηση, επί έξι χρόνια, κάθε θορυβώδους πορείας, αυτό κατά πρώτο λόγο διευκόλυνε τη δημιουργία κατάλληλης ατμόσφαιρας για μαχητικές αναρχικές εκδηλώσεις όπως οι χθεσινές». Άν δηλαδή ο Αβέρωφ ήταν πρωθυπουργός, σαν ηθικό αυτοργό στη δική για τα «επεισόδια» θα εγκαλούσε το ΠΑΣΟΚ σαν ένοχο. Η έρευνα για ηθική αυτοργία που άσκησε τη Δευτέρα το μεσημέρι η Εισαγγελία των Αθηνών, ίσως φτάσει πολύ μακριά. Και φυσικά, επειδή πρέπει να μιλήσουμε πολιτικά περί του ποινικού, λέμε ότι η διεύρυνση του κύκλου των ηθικών αυτοργιών εκ μέρους του κ. Αβέρωφ, θα πρέπει να βάλει σε σκέψη ό-

Και οι διαχειριστές της αστικής εξουσίας, κάποτε — όταν βρεθούν μπροστά σε «ανεξέλεγκτες καταστάσεις» — έχουν την εγγενή τάση να συνομαδώνουν τους αντιπάλους και...όποιον πάρει ο χάρος.

Εκ των πραγμάτων όμως — δηλαδή από τις ανάγκες της κοινωνικής διαπάλης, για να γίνουμε σαφείς — προκύπτει αβίαστα το χρέος των αντιπάλων σχηματισμών να οριοθετήσουν το δικό-τους χώρο εξουσίας, χωρίς να τον συναρτήσουν με τις αξίες και τις «νόμες» του άρχοντος συγκροτήματος. Πχ. το να μετέρχεσαι μέσα καταστακτικές εξουσίες για να αντιμετωπίσεις τους «αριστεριστές» — όταν εσύ τοποθετείσαι στην Αριστερά — επειδή θεωρείς ότι-εσύ μόνο είσαι (η) Αριστερά

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο 12ος ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΟΥΤΟΠΙΑ

Αντρέ Μπρετόν
Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΘΕΣΗ
ΤΟΥ ΣΟΥΡΡΕΑΛΙΣΜΟΥ

Λέον Τρότσκι
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

Ερνέστ Μαντέλ
ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΟΙ
ΚΑΙ ΠΑΛΗ ΤΩΝ ΤΑΞΕΩΝ

Ερνέστ Μαντέλ
ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΟΝ ΑΛΤΟΥΣΕΡ
ΚΑΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΕΝΣΤΕΙΝ

Ο. Σεμιόνοβα, Β. Χέννες
ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΣΣΔ

Ντένις Άλτμαν
ΟΜΟΦΥΛΟΦΙΛΙΑ: ΚΑΤΑΠΙΕΣΗ
ΚΑΙ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ

Νικηταρά 8-10, 1ος όροφος
ΑΘΗΝΑ τηλ. 36.38.696

τότε αναπαράγεις, ντουμπλάροντάς-την, τη συμπεριφορά της αντιπαλής ταξικής εξουσίας. Και δεν χρειάζεται να συμπαραταχθείς μαζί με την κυβέρνηση και να καλύψεις την Αστυνομία πχ., για να χαρακτηριστείς σα συγγενής προς το κράτος δύναμη καταστολής. Το ίδιο αποτέλεσμα υπάρχει κι όταν ασκήσεις επί τον ρόλο της κυρίαρχης εξουσίας, σε βάρος κάποιων ομάδων που διεκδικούν κι αυτές το μερίδιό-τους στον πολιτικό ασπτερισμό της αριστεράς (που δε είναι μόνον εκλογική, γιατί αλίμονό -μας αν επιβληθεί στις συνειδήσεις σαν τέτοια). Και μιλάμε για τη συμπεριφορά συγκεκριμένου κόμματος της «παραδοσιακής ορθόδοξης και κομμουνιστικής» Αριστεράς, τη Δευτέρα 17 Νοέμβρη στο Πολυτεχνείο, εναντίον κάποιων ομάδων που ήθελαν κατάληψη του Ιδρύματος. (Αυτές οι ομάδες, βέβαια, αναγορεύτηκαν «αίτιοι των βανδαλισμών» απ' την κυβέρνηση...). Ο καθένας βγάζει τα συμπεράσματά-του, για το πού οδηγεί μια τέτοια λογική, που έχει μεν εγκαθιδρύσει τις απαιτούμενες δομές εξουσίας στο κόμμα, και στην κοινωνική-του πρακτική, χωρίς να 'χει πρόθεση να τις διαφοροποιήσει απ' τα κυρίαρχα ομόλογα πρότυπα.

Αυτά, βέβαια, δεν σημαίνουν ότι η «εξωκοινοβουλευτική αριστερά» έχει το ακατάλογο της ευθύνης: δεν μπορεί να συνεχιστεί επ' άπειρον και χωρίς κόστος το φαινόμενο του συναγελασμού-της με ετερόκλητες ομάδες ad hoc που δεν δέχονται ούτε πολιτικό ρόλο, ούτε πολιτικό ακροατήριο, άρα, ούτε πολιτική ευθύνη, (διαχωρίζουμε αυτές τις ομάδες απ' τα λούμπεν και φασίζοντα στοιχεία που έδρασαν την Κυριακή). Ο «αντιεξουσιαστικός» τρόπος με τον οποίο οι «εξωκοινοβουλευτικοί» αντιμετωπίζουν τις ομάδες αυτές, είναι δείγμα επικίνδυνης αφέλειας, δεδομένου ότι δε μπορείς να πηγαίνεις στην πολιτική σύγκρουση, συμπεριφερόμενος σαν μελλοντικός αυτόχειρας. Ο ρόλος των «εξωκοινοβουλευτικών» σε τέτοιου είδους μαζικές εκδηλώσεις μπορεί να είναι καταλυτικός, άλλωστε σ' αυτό στοχεύουν. Τα μέσα ό-

Αφίσα.
Μιλάμε για προβοκάτσια και φασίζοντα λαϊκισμό.

με ότι δεν εντάσσονται στη λογική της ακροτηριαστικής, «ανάγνωσης» του Νοέμβρη του 1973, που υπακούει με τη σειρά-της στην ισοπεδωτική, όσο και «σώφρονα» αντίληψη περί πολιτικής (εν γένει) που έχουν κάποιοι οργανωμένοι φορείς της «αντίπερα» (πόσο αντίπερα άραγε) όχθης... Ξέρουμε ότι κινδυνεύουμε να μας ταυτίσουν με τους «προβοκάτορες», τους «αφελείς», τους «καθυστερημένους», και τα τοιαύτα, όσον αφορά την αντίληψή-μας για τις συγκρούσεις της Κυριακής και τα παραλειπόμενα της Δευτέρας.

Επειδή όμως ανησυχούμε για τις μετέπειτα πολιορκίες της Πολιτείας εκ των ένδον και σ' όλα τα μέτωπα, κι επειδή πιστεύουμε ότι αυτές θα ενταθούν όσο δεν αλλάζει τούτη η Πολιτεία — που δεν είναι μια αλλά πολλές, γιατί έτσι αντιλαμβανόμαστε τις κοινωνικές συγκρούσεις μέσα στο κράτος — θελήσαμε να προσκομίσουμε κάποια άλλα ερμηνευτικά στοιχεία για τον προσδιορισμό της σημε-

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ

Η Κυβέρνηση καταγγέλλει και αποκαλύπτει με απόλυτη σαφήνεια

Με προμελετημένο σχέδιο αιματοκύλησαν την Αθήνα οι έξτρε-μίστές της Αριστεράς

6ΩΡΗ ΜΑΧΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΥΑΦΣ ΣΤΟ

Τρίτη 18 Νοέμβρη: Η «Βραδυνή» καθορίζει τους υποκινητές του «σχεδίου αιματοκυλισματος» της «Ακρόπολης» και υπερακοντίζει τον Αβέρωφ συμπεριλαμβάνοντας στους «ηθικούς αυτουργούς» και το ΚΚΕ. Την Τετάρτη 19 Νοέμβρη η «Βραδυνή» αποκαλεί «ΛΥΚΟΥΣ» τα δύο ΚΚΕ.

μως που διάλεξαν ως τώρα δεν κάνουν άλλο απ' το να «νομιμοποιούν» τη στρατηγική των κατασταλτικών μηχανισμών, να ευνοούν το μέτωπο των «φρονιμών» δυνάμεων που κατεργάζεται, συναινετικά, βέβαια... η κυβέρνηση και να δίνουν εχέγγυα πολιτικής αποτελεσματικότητας στη συμπεριφορά των κυρίαρχων αριστερών δυνάμεων που θέλουν ι-διοκτητική την ιστορία του λαϊκού κινήματος και αποκλειστικά δική-τους τη διαχείριση της κοινωνικής σύγκρουσης.

Δεν ξέρουμε, αν τα όσα διατυπώσαμε συνάδουν με την πανταχόθεν πλειοδοτούμενη προεκλογική «ατμόσφαιρα» και με την ευρύτερα διαδεδομένη, ίσως, άποψη για το τι σημαίνουν τα «γεγονότα της Κυριακής». Ξέρου-

Βραδυνή

Τό ΠΑ.ΣΟ.Κ. και το Κ.Κ.Ε. αποκαλύπτουν τους άναρχικούς

ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΩΜΑΛΙΑΣ ΣΕ ΕΞΕΛΙΞΙ

Στόν εσωγέλο γιά τό Ελκροπία

Μήπως Πρσνν κού οι Κούλινγ κού οι Κούλινγ κού οι Κούλινγ

ρικής συγκυρίας: υπενθυμίζοντας απόψεις που δεν είναι νέες, επισημαίνοντας σημεία επικινδύνων συμπλεύσεων, και πολιτογραφώντας σαν πολιτικά τα όσα εκτίθενται — με όλα τα στοιχεία του θεάματος (βλ. φωτογραφίες των εφημερίδων απ' τη «νύχτα της Κυριακής») — σαν σκηνές τρόμου, φόβου, πανικού. Γιατι δε θέλουμε να μας καταλάβει πανικός και να μείνουμε έγκλειστοι και ενοοί στις ιδιωτικές-μας εστίες αν ποτέ τούτη η πόλη αρχίσει να καίγεται πάλι. Και μη μας πουν ότι υπερβάλλουμε. Οι φωτιές της Κυριακής είναι σήματα μιάς άλλης βίας, που ασκήθηκε και εκ των ένδον του Κράτους. Αλίμονο αν περιμένουμε να πυροδοτήσουν το φυτίλι του δυναμίτη.

Η Πολιτική της βίας και τα αδιέξοδά-της

του Γιάννη Φλέγκα

Τη Δευτέρα το απόγευμα, ανατροπή και καταστολή, αμφισβήτηση των θεσμών και υπεράσπισή-τους, όλα έγιναν εσωτερική υπόθεση της Αριστεράς. Αστυνομία δεν υπήρχε πουθενά καθώς οι πελταστές άναρχοι λιθοβολούσαν την μακεδονική φάλαγγα της ΚΝΕ που προσπαθούσε να τους απωθήσει από τα κιγκλιδώματα του Πολυτεχνείου. Ιντραμυρος περιδιάβαζαν αμήχανοι φοιτητές από τις «μαζικές» φοιτητικές παρατάξεις. Το μεγάφωνο επαναλάμβανε υποτονικά, ότι έπρεπε όλοι να πειθαρχήσουν σε κάποια απόφαση της ΕΦΕΕ, με άγνωστο, στους περισσότερους, περιεχόμενο. Και παραπέρα ως τα Χαντεία, πηγαδάκια πολιτών κάθε λογής προσπαθούσαν να οργανώσουν τις αποβολωτικές εντυπώσεις που είχε αφήσει η χθεσινή ημέρα.

Έτσι κάπως ξέφτιζε η έβδομη επέτειος του Πολυτεχνείου.

Πώς να δει κανείς πέρα από την αμηχανία που προκαλούν αυτά τα γεγονότα, την πολιτική-τους σημασία; Δηλαδή, τι ευθύνες δημιουργούνται για όσα έγιναν κι όσα λέχθηκαν. Κι ακόμα τι πρέπει να επιδιωχθεί στο μέλλον και τι πρέπει να αποφευχθεί.

Η Κυβέρνηση φέρει το κύριο βάρος των ευθυνών. Γιατί απαγόρευσε αδικαιολόγητα — όχι, όμως, αθώα, όπως, ίσως, κάποτε θα αποδειχθεί — τη συνέχιση της μαζικής και ειρηνικής πανδημοκρατικής πορείας ως την αμερικανική πρεσβεία. Αν την είχε επιτρέψει, δεν θα υπήρχε η σύγκρουση που έδωσε το ένασμα των εκτεταμένων βαιοπραγιών. Και οι αδέσποτοι «ταραξίες» θα είχαν κάπου τιθασυνταχθεί από την ενιαία βούληση της λαοθά-

της αντιπολίτευσης, — γιατί η συμπαράταξη του ΚΚΕ εσ., μόνου κοινοβουλευτικού σχηματισμού που συμπορεύτηκε μαζί-τους, ήταν ευκαιριακή: αν περάσουμε, πάμε μέχρι την Πρεσβεία και «πλειοδοτούμε», αν ο δρόμος είναι κλειστός «διαλυόμαστε ησύχως» — είχαν να αντιμετωπίσουν και μian άλλη πρωτοφανή πρόκληση από το χώρο που βρίσκεται πέρα από την πολιτική αυτή τη φορά.

Η τυφλή βία των νέων είναι — είτε μας αρέσει είτε όχι — μια μορφή κοινωνικής έκφρασης της απόγνωσης στις καπιταλιστικές μεγαλουπόλεις. Εκδηλώνεται με την καθημερινή κοινή εγκληματικότητα και προσκολλάται μερικές φορές στις ηχηρά ακραίες πολιτικές εκδηλώσεις.

Το φαινόμενο είναι καινούριο στον τόπο-μας. «Ξένο προς τις παραδόσεις του ελληνικού λαού», είπε η κυβερνητική ανακοίνωση. Αλλά μήπως έχουν καμιά σχέση με τις παραδόσεις-μας ο βιομηχανικός καπιταλισμός και οι τσιμεντοπύλοι ή οι μηχανοκίνητοι και ηλεκτρονικοί μηχανισμοί καταστολής;

Όπως και να 'ναι αυτού του είδους οι εκδηλώσεις, που θα πληθαίνουν, καθώς ανδρώνονται οι γενιές που γεννήθηκαν μπροστά σε μια τηλεόραση, σ' ένα διαμέρισμα πολυκατοικίας, θα δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στους εξωκοινοβουλευτικούς. Μαρξιστές, αναρχικοί και αυθόρμητοι υποτάσσουν την επίδειξη βίας σε ένα πολιτικό λόγο — σπάζω π.χ. συμβολικά τη βιτρίνα μιας τράπεζας ή μιας πολυεθνικής. Η διάχυτη, απολιτική βία της «νέας» νεολαίας δείχνει απλώς ένα συναίσθημα, δεν αρνιέται τον υποκειμενι-

κήποτε, όμως, είναι μια υπενθύμιση, ότι όσο «ήπιο» κι αν υποτίθεται ότι είναι το πολιτικό κλίμα και όσες θυσίες αν κάνει η αντιπολίτευση γι' αυτό — σαν την ετεροβαρή και ίσως βιαστική δήλωση του κ. Αντρέα Παπανδρέου ως πούμε ή τον ρόλο πρόσθετου χωροφύλακα που ανέλαβε να παίξει τη Δευτέρα η ΚΝΕ — ένα τουλάχιστον τμήμα της Δεξιάς δεν εγκαταλείπει τις παλιές-του συνήθειες.

Αρχίζοντας με μια παράλογη απαγόρευση, προωθώντας μια πρόκληση διαταγή διάλυσης, με αδικαιολόγητες απουσίες, όπου έπρεπε να παρέμβει — με την επίδειξη, τελικά, μιας πραγματικά δολοφονικής αγριότητας απέναντι στους πολίτες χωρίς διάκριση και συχνά χωρίς πρόκληση η Αστυνομία της Πρωτεύουσας, απόδειξε, για μian ακόμα φορά, ότι δεν έχει εγκαταλείψει τις συνήθειες και δεν έχει αποβάλλει τα πρόσωπα που τη συνδέουν με τη φασιστική περίοδο της Δεξιάς-μας. Λειτουργώντας παρακρατικά οι θεσμοί του κράτους της Δεξιάς δημιούργησαν τις συνθήκες που επιτρέπουν στον ιδεολογικό εκφραστή αυτής της τάσης τον κ. Αβέρωφ να περνάει σε πολιτική αντεπίθεση βγαίνοντας ξαφνικά από την ανυποληψία και την απομόνωση.

Προσωρινά, μοιάζει να είναι ο μόνος κερδισμένος. Ίσως, όμως, αν οι δυνάμεις της αντιπολίτευσης βρουν μian ανυποχώρητη και ενιαία γλώσσα στη προσεχή κοινοβουλευτική συζήτηση η ανέλιση της ευτυχία-του να κρατήσει μόνο μερικές ημέρες.

Μέχρι να μεθοδευτεί η επόμενη συνομοσία εναντίον του δημοκρατικού-μας πολιτεύματος.

Τρίτη 18 Νοέμβρη: Η πολιτική της δημοκρατικής συναινεσης («ομόρρυθμη η αντιμετώπιση των εξτρεμιστικών στοιχείων», γράφει ο συντάκτης της στήλης στον επίτιτλο) δεν αποκλείει τη ΣΥΝΤΡΙΒΗ.

Δευτέρα 17 Νοέμβρη: Πίσω από τον «απλό» αριθμητικό απολογισμό, προβάλλει η εικόνα της οργανωμένης δολοφονίας και του τρόμου της πόλης, (αλλά) απ' τους «προβοκάτορες»...

λασσας που θα διαδήλωνε με διάφορα συνθήματα, αλλά με ταυτόσημη την απώτερη αντίθεση προς τη Δεξιά. Η κυβέρνηση, όμως, προτίμησε να απαγορεύσει και η μείζων αντιπολίτευση — ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ — διάλεξε να υποκύψει.

Έμεναν, έτσι, έκθετοι, λόγω του μικρού-τους αριθμού, όσοι — σωστά σε τελευταία ανάλυση — θέλησαν να συνεχίσουν την πορεία μέχρι τον τελικό-της στόχο, δινοντάς-της έτσι το πραγματικό-της νόημα. Να είναι κραυγή διαμαρτυρίας και εξαγγελία αγώνων και όχι συνορταστική λιτανεία της αμφιλεγόμενης μεταπολίτευσης.

Ακάλυπτοι, οι αριστεριστές από την μεριά

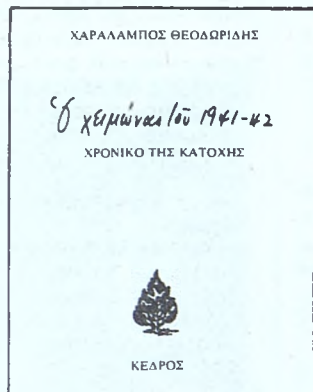
σμό, είναι άχρωμη πολιτικά και επομένως είναι πολύ εύκολο να λειτουργήσει αυτόχρονα φασιστικά — σπάζω και λεηλατώ το μαγαζί ενός μικρού ρολογά στα Χαντεία π.χ. Αργά ή γρήγορα θα πρέπει ίσως και οι αριστεριστές να δημιουργήσουν τις δικές-τους περιφρουρήσεις στενεύοντας έτσι ακόμα περισσότερο τα περιθώρια ατομικής αυθόρμητης έκφρασης σε μια μαγική πολιτική εκδήλωση.

Η κάθαρση του ενδοαριστερού δράματος δόθηκε από την αστυνομία. Δεν ξέρουμε αν οι δολοφονικές απόπειρες — δυο τουλάχιστον απ' αυτές στέφθηκαν με επιτυχία — που διάπραξαν εν ψυχρώ οι αστυνομικοί, εκφράζουν την κυβέρνηση στο σύνολό-της. Οπωσ-

Δευτέρα 17 Νοέμβρη: Μια σύγκριση με τους τίτλους των εφημερίδων της 4ης Δεκεμβρίου 1944 (...) θα οδηγήσει ίσως σε κάποιες σκέψεις όχι αβάσιμες.

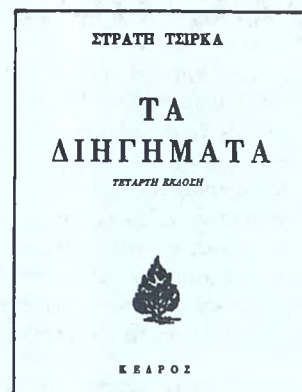
ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ ΜΗΝΑ

ΧΑΡΑΛ. ΘΕΟΔΩΡΙΔΗΣ
Ο ΧΕΙΜΩΝΑΣ ΤΟΥ 1941-42
(Χρονικό της Κατοχής)

ΟΙ ΑΚΥΒΕΡΝΗΤΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ
ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ
ΚΑΙ Η ΚΡΙΤΙΚΗ 1960-1966
Επιμέλεια Χρύσας Προκοπάκη

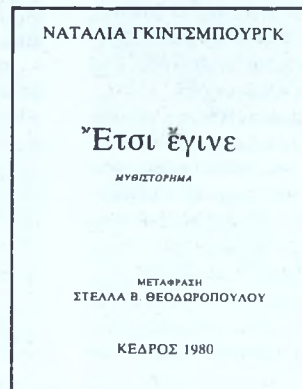
ΣΤΡΑΤΗ ΤΣΙΡΚΑ
ΤΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
Τέταρτη έκδοση

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΟΝΤΟΣ
ΣΤΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΥ
(Ποιήματα)

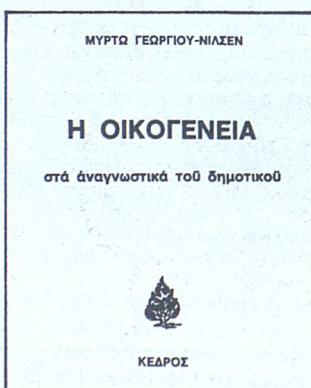
ΕΛΛΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
ΠΟΙΗΣΗ (Τόμος Β')

ΝΑΤΑΛΙΑ ΓΚΙΝΤΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΕΤΣΙ ΕΓΙΝΕ (Μυθ.)
Μετ. Στέλλα
Θεοδωροπούλου

ΦΑΣΙΑΝΟΣ
Πρόλογος: Λουί Άραγκόν

ΜΥΡΤΩ ΓΕΩΡΓΙΟΥ-ΝΙΛΣΕΝ
Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
σέ αναγνωστ. του δημοτικού

ΓΙΩΤΑ ΦΩΤΙΑΔΟΥ-ΜΠΑΛΑΦΟΥΤΗ
ΚΡΑ-ΚΡΑ (Διηγήματα)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 6 (Πάροδος Ἀκαδημίας) Τηλ. 3615783

Πολλές απουσίες λίγες παρουσίες

Το κείμενο αυτό γράφτηκε πριν τα γεγονότα της επετείου του Πολυτεχνείου, και, προφανώς, δεν αποσκοπούσε στο να περιγράψει τα πολιτικά εξαγόμενα από την κατάσταση στο Φοιτητικό Κίνημα, όπως διαμορφώνεται σήμερα.

Έμμεσα πάντως, μια προσεκτική αναγνώριση του κειμένου, θα δώσει ένα νήμα για την κατανόηση των σπασμωδικών κινήσεων ορισμένων ρευμάτων, που, ασφυκτιώντας μέσα στις κυρίαρχες λογικές του χώρου, αυτονομούνται πολιτικά προς όλες τις κατευθύνσεις. Όπως, θα διαγνώσει επίσης ο αναγνώστης και ποια λογική, οδηγεί άλλες δυνάμεις του χώρου σε μια πραχτική χειραγώγησης και καταστολής, που διαμορφώνουν συνολικά το βασικό πλαίσιο συγκρούσεων στα πλαίσια του φοιτητικού κινήματος και, ενδεχομένως σύντομα, σε ευρύτερους χώρους.

του Γιάννη Φ. Φιλίππου

Εδώ και ένα μήνα οι φοιτητικοί σύλλογοι των σχολών του Ε.Μ.Π. συνεχίζουν την κατάληψη του Πολυτεχνείου με αιτήματα την κατάργηση των απαγορευτικών διατάξεων των εξαμήνων και ριζική αναδιάρθρωση του θεσμού, την κατοχύρωση των δημοκρατικών και συνδικαλιστικών ελευθεριών και την αναδιάρθρωση του νόμου πλαίσιο.

Όμως, πώς αντιμετωπίζουν οι φοιτητές αυτή την κατάληψη, γιατί έγινε και ποια είναι η στάση των πολιτικών δυνάμεων που μέχρι σήμερα τουλάχιστο την στηρίζουν;

Προηγήθηκαν, πέρυσι, οι καταλήψεις του Δεκέμβρη ακυρώνοντας το ν. 815, καθώς και η σύσταση με παρέμβαση του τότε πρωθυπουργού Κ. Καραμανλή της επιτροπής πρυτάνεων με στόχο την επεξεργασία ενός νέου νόμου πλαισίου. Στην ομάδα εργασίας που ανέλαβε το έργο της υποβολής προτάσεων συμμετείχαν σχεδόν μέχρι το τέλος των εργασιών-της το ΕΔΠ και η ΕΦΕΕ. Η αποχώρηση από την ομάδα των εκπροσώπων των δύο κυριότερων συνδικαλιστικών οργανώσεων στα Α.Ε.Ι. έγινε με περιεργό τρόπο, στην αρχή οι εκπρόσωποι της ΠΑΣΠ και μετά της ΚΝΕ και τέλος η ΕΦΕΕ και το ΕΔΠ που ανακοίνωσαν και επίσημα τις απόψεις-τους.

Στο Ε.Μ.Π. με την αρχή της νέας ακαδημαϊκής χρονιάς ήδη, οι συνδικαλιστές της ΠΑΣΠ κυκλοφορούσαν την ιδέα της κατάληψης μιας και η κατάσταση με τα εξάμηνα δεν έπαιρνε άλλο. Η ΚΝΕ ακολούθησε και με τη βοήθεια του μηχανισμού-της, πριν καλά καλά αρχίσουν τα μαθήματα, οι σχολές είχαν καταληφθεί μέσα από βιαστικές γενικές συνελεύσεις. Η στάση απέναντι στο νόμο πλαίσιο, οι επερχόμενες βουλευτικές εκλογές και οι καταλήψεις της προηγούμενης χρονιάς, όπου για πρώτη φορά οι δύο κυρίαρχες δυνάμεις στο φοιτητικό χώρο ΚΝΕ - ΠΑΣΠ έχασαν τον έλεγχο των φοιτητικών κινητοποιήσεων, επέβαλαν την «αλλαγή» της γραμμής «επί το αγωνιστικότερον».

Οι συσπειρώσεις (Β' Πανελλαδική, Ανεξάρτητοι κλπ.) βρέθηκαν ανέτοιμες να αντιμετωπίσουν την κατά τα άλλα αγωνιστική πρόταση των καταλήψεων, που κα-

τέβηκε χωρίς να προηγηθεί καμιά άλλη διαδικασία μέσα σε μια νύχτα. Κάποιες προσπάθειες, για να εμφανισθεί μια διαφορετική αντίληψη με κύριο στόχο την ενίσχυση των γενικών συνελεύσεων και τη δημιουργία ενός ικανού μπλόκ δυνάμεων έτσι ώστε να στηρίζει μια τέτοιας μορφής κινητοποίηση, έμειναν στο κενό. Ο Ρ.Φ. μέσα από την αντίληψη της αποδοχής του σχεδίου της ομάδας εργασίας για το νόμο πλαίσιο το μόνο που κατόρθωσε να δώσει ήταν η προσθήκη, στη λέξη κατάληψη, του επίθετου λειτουργική.

Το σκηνικό της κατάληψης στήθηκε. Μεγάφωνα με τελικό σλόγκαν «να γίνουν δεκτά τα αιτήματά-μας» πληροφορούσαν το λαό της Αθήνας για το δίκαιο των αιτημάτων, βγήκαν οι προκηρύξεις φοιτητών και ΕΔΠ, εκδηλώθηκε η υψηλή συμπάρασταση της ΕΦΕΕ και η ένδειξη αλληλεγγύης διάφορων επιστημονικών συλλόγων. Τώρα, το πώς τα εξάμηνα που πρωτοεφαρμόστηκαν το 1976, και είχαν χαιρετιστεί σαν νίκη των προοδευτικών δυνάμεων και του κινήματος, καθώς και γιατί μπήκαν οι μέτεπειτα διατάξεις, φαίνεται ότι απασχολούσε μάλλον κάποιους διαμαρτυρόμενους, παρά τους εμπνευστές ή εφαρμοστές της ιδέας των εξάμηνων τότε και της κατάληψης τώρα.

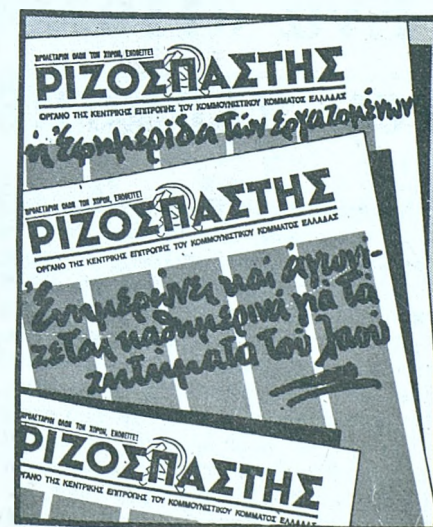
Τα χαρακτηριστικά αυτής της κατάληψης είναι η αποχή των φοιτητών από το χώρο του ΕΜΠ, παρά την πράγματι μαζική πορεία στο Υπουργείο Παιδείας, και η ανικανότητα των εμπνευστών-της να δώσουν την παραμικρή ποιοτική διαφοροποίηση των μέσων πάλης του φοιτητικού κινήματος. Αυτό που έγινε μέχρι τώρα είναι μάλλον ο εκφυλισμός της κατάληψης σε μέσο πάλης, η μετατροπή-της σε υπόθεση ρουτίνας και η αποστέρηση κάθε στοιχείου πρωτοτυπίας για το φοιτητικό κίνημα. Εδώ θα έπρεπε ίσως να υπενθυμίσουμε ότι η ιστορία δεν επαναλαμβάνεται.

Αν κάτι μένει από την κατάληψη μέχρι τώρα, είναι η καταγγελία της κακής κυβέρνησης της Δεξιάς, αλλά και των μονοπωλίων και η διαμαρτυρία γιατί «δεν γίνονται δεκτά τα αιτήματά-μας» φυσικό, λοιπόν, είναι μετά να ζητάνε να εξαργυρωθεί αυτό σε ψήφο υπέρ της αλλαγής ή της δεύτερης κατανομής-για την πραγματική αλλαγή.

Αξίζει, όμως, να δούμε και τη στάση των καθηγητών. Η μερίδα που ηγεμονεύει στο ΕΜΠ και ζητά τον εκσυγχρονισμό του Ιδρύματος, αρνείται κάθε συζήτηση με αιτιολογικό ότι υποβαθμίζονται οι σπουδές με την τροποποίηση του εξεταστικού συστήματος, επισημαίνοντας ακόμα, ότι, ουσιαστικά, δεν υπάρχει πρόβλημα στο ΕΜΠ. Αντίθετα μάλιστα, δεν υποχωρούν ούτε στο ελάχιστο σημείο διαπραγμάτευσης παρά τη φιλότιμη προσπάθεια του ΤΕΕ, ενώ η «άψογη» στάση του Υπουργείου Παιδείας θέλει να αφήσει την κατάσταση να φτάσει στα όριά-της. Βέβαια, αυτό ευνοεί τις απόψεις εκείνες, στο χώρο των καθηγητών, που θέλουν να εκμηδενίσουν την εμβέλεια και τον πολιτικό χαρακτήρα παρέμβασης του φοιτητικού κινήματος.

Και ενώ διαμορφώνεται έτσι η κατάσταση στο ΕΜΠ η απειλή, ότι οι φοιτητές θα χάσουν το εξάμηνο, τείνει να γίνει πραγματικότητα. Αν στην περίοδο αυτή κατορθώσουν να δώσουν κάποια σημάδια διαφορετικής αντίληψης, που μια αρκετά μεγάλη μερίδα αναζητούσε από τις αρχές Οκτώβρη, και δημιουργήσουν τους όρους για τη στήριξη της φοιτητικής κινητοποίησης, έστω και μέσα από τη συμμετοχή-τους στην κατάληψη, τότε είναι δυνατόν το φοιτητικό κίνημα να δώσει ορισμένα στοιχεία αυτόνομης συγκρότησης-του στη νέα συγκυρία που διαμορφώνεται. Διαφορετικά, το προεκλογικό κλίμα και η θυσία σ' αυτό, τώρα ίσως να έχουν απρόβλεπτες συνέπειες. Το Φ.Κ., έτσι, μπορεί να καταγγέλει πάλι τον ιμπεριαλισμό, να οργανώνει καταλήψεις για το ΝΑΤΟ, ενώ, ήδη, μπήκαμε, και να τις παύει μετά τους ήπιους λόγους στη βουλή. Αυτό, όμως, που δεν θα μπορεί να κάνει, είναι, να υπάρχει σαν μαζικό κίνημα παρέμβασης με πολιτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά. Και δεν νομίζουμε ότι το Φ.Κ. πρέπει να γίνει εκδότης, στην καλύτερη περίπτωση, ψηφισμάτων, καταγγελιών και διαμαρτυριών προς την εκάστοτε κυβέρνηση.

Οι καταλήψεις στο Πολυτεχνείο θα δώσουν τις πρώτες βασικές ενδείξεις για τον προσανατολισμό του φοιτητικού κινήματος μετά τις κινητοποιήσεις του Δεκέμβρη του '79. Τα νέα στοιχεία, που έφεραν οι περυσινές καταλήψεις, θα διευρυνθούν και θα αξιοποιηθούν από το Φ.Κ. ή θα παραβαίνουν στο μουσείο της ιστορίας των φοιτητικών αγώνων;

Το Πολυτεχνείο δεν αποτελεί, βέβαια, ένα ορόσημο του φοιτητικού και μόνο κινήματος. Σηματοδοτεί μια παλλαϊκή εξέγερση, πού, υπερβαίνοντας το πλαίσιο του αντιδικτατορικού αγώνα έθεσε σε αμφισβήτηση το ίδιο το καθεστώς της εξάρτησης και δοκίμασε νέες μορφές πολιτικής πρακτικής και παρέμβασης των μαζών. Παρόλα αυτά, το φοιτητικό κίνημα υπήρξε ο «πυροδότης» των εξελίξεων, ο πιο δυναμικός χώρος των αντιστάσεων και των πολυποικιλών διεργασιών που καθιστά το Πολυτεχνείο διαρκέστερο στη σημασία-του και τη λειτουργία-του,

απ' ό,τι οι τελετουργίες επιχειρούν να το παρουσιάσουν.

Δημοσιεύουμε, σήμερα, ένα κεφάλαιο από το βιβλίο του Χρ.Δ.ΛΑΖΟΥ με θέμα «Ιστορία της Πανεπιστημιακής ή Φοιτητικής Φάλαγγας» που θα κυκλοφορήσει το Νοέμβρη που κατά κάποιο έμμεσο τρόπο, παρουσιάζει την ιστορική διάρκεια ορισμένων νόμων, πολιτικής συμπεριφοράς του ευαίσθητου αυτού κοινωνικού στρώματος των φοιτητών.

Τα Γαλβανικά ή «η εξέγερσις των φοιτητών εν Αθήναις»

ΚΑΤΩ Ο ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ ΚΑΒΑΛΑ Ο ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ.

Γελοιογραφία όπου συμβολίζεται η εκλογική ήττα του Τρικούπη, της 16 Απριλίου 1895. Ο νικητής, Θ. Δεληγιάννης, με εξαγγελίες λιτότητας και φορολογικής ανακούφισης του λαού, συγκέντρωσε τελικά τα πυρά των φοιτητών.

Ένα «Πολυτεχνείο» του περασμένου αιώνα

Βρισκόμαστε στην Αθήνα του 1862 μετά την πτώση του Όθωνα, κατά τη διάρκεια της μεσοβασίλειας. Η τριανδρία με τους Κανάρη, Ρούφο και Βούλγαρη έχει αναλάβει τη διακυβέρνηση του Κράτους, που σύντομα βρίσκεται δέσμιος των παθών τόσο των κυβερνώντων όσο και των αντιπολιτευόμενων-τους. Δεν αργούν να χωριστούν σε δυο στρατόπεδα, τους «ορεινούς» και τους «πεδινούς» που άρχισαν να συμπλέκονται και η χώρα βρέθηκε, γι άλλη μια φορά, στα πρόθυρα ενός εμφύλιου σπαραγμού. Ο στρατός διχασμένος, υπάκουε μόνο σε

πρόσωπα, που κι' αυτά υπάκουαν στις παρατάξεις που υπεράπιζαν. Το φάσμα της αιματοχυσίας που είχε, ήδη αρχίσει πλανιόταν πάνω από την ταλαιπωρημένη πολιτεία που δεχόταν και τις επιθέσεις των εγκληματικών στοιχείων του λούμπεν προλεταριάτου, των ληστών, των κλεπτών, κλπ. Ήταν η στιγμή εκείνη που η Σύγκλητος του Πανεπιστημίου αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τους φοιτητές σαν σώμα στρατιωτικό για να επιβάλλει την τάξη στην αναρχούμενη πρωτεύουσα. Η Σύγκλητος με την απόφασή-της αυτή υλοποιούσε ψήφισμα

της «Προσωρινής Κυβερνήσεως» της 21 Σεπτεμβρίου 1862, με το οποίο δινόταν η άδεια για τη σύσταση ενός πανεπιστημιακού στρατιωτικού σώματος με την ονομασία «Πανεπιστημιακή Φάλαγγς» της οποίας αξιωματικοί μεν θα ήταν οι καθηγητές του Παν/μίου και στρατιώτες οι φοιτητές. Αξιωματικοί του τακτικού στρατού θ' αναλάμβαναν την εκπαίδευση όλων και την εκγύμναση του σώματος αυτού, του οποίου σκοπός ήταν η φρουρήση μαζί με την Εθνοφυλακή — ενός άλλου σώματος από πολίτες — της πόλης των Αθηνών.

Το πράγμα ακούγεται παράξενα στ' αυτιά-μας σήμερα, εποχή που οι φοιτητές προσπαθούν να έχουν μια γνώμη για τα θέματα που τους αφορούν. Φαίνεται ότι υπάρχει οπισθοδρόμηση κι όχι εξέλιξη, αν σκεφθούμε ότι παράλληλα με τη σύσταση της Πανεπιστημιακής φάλαγγας είχαν εκλεγθεί δύο αντιπρόσωποι του Πανεπιστημίου σαν βουλευτές και οι οποίοι, εννοείται, ότι αντιπροσώπευαν τα συμφέροντα του Ιδρύματος. Και αυτές οι παραχωρήσεις είχαν γίνει από την «Προσωρινή Κυβέρνηση» γιατί, όπως είχε παραδεχθεί διά στόματος του Επ. Δεληγεώργη, Υπουργού Παιδείας, το «Πανεπιστήμιον παρήγαγε την Επανάστασιν», και φυσικά αναφερόταν στους αγώνες της φοιτητικής νεολαίας κατά την διάρκεια της Οθωνικής Βασιλείας και στο ρόλο που διαδραμάτισε για την έξωσή-του. Ένας από τους φοιτητές αυτούς, άλλωστε, ήταν και ο ίδιος ο Επαμεινώνδας Δεληγεώργης, ο μετέπειτα και πρωθυπουργός.

Έτσι με τη σύσταση της Πανεπιστημιακής ή Φοιτητικής Φάλαγγας φτάνουμε στην υλοποίηση μιας προσπάθειας των φοιτητών για τη δημιουργία της Εθνοφυλακής στην οποία, φυσικά, θα πρωτοστατούσαν οι ίδιοι. Ενώ, όμως, οι Οθωνιστές δεν ήταν δυνατό να δώσουν όπλα στους αντιπάλους-τους οι φοιτητές πάντοτε ήσαν ενάντια στο καθεστώς του Όθωνα — η σύσταση της Φάλαγγας αποτέλεσε ένα λοιπό υλοποιημένο γι' αυτούς. Όταν, λοιπόν, η Σύγκλητος οργάνωσε το στρατιωτικό αυτό σώμα οι Αθηναίοι είδαν στις 17 Οκτωβρίου 1862 εκπληκτοι λόχους απαρτιζόμενους από φοιτητές και έχοντες γι' αξιωματικούς τους καθηγητές-τους να περιπολούν

στην Αθήνα ημέρα και νύχτα και να επι-
τηρούν και επιβάλουν την τάξη και ευ-
νομία.

Η Πανεπιστημιακή ή Φοιτητική Φά-
λαγγα είχε δική-της στολή, δική-της ση-
μαία, δικό-της οπλισμό. Ήταν ένα ανε-
ξάρτητο στρατιωτικό σώμα. Κάτω από
την καθοδήγηση των Πρυτάνεων Πέ-
τρου Παπαρηγόπουλου (1862-1863) και
Κων/νου Φρεαρίτη (1863-1864) απαρτι-
ζόταν τον πρώτο χρόνο από 5 λόχους
(600 φοιτητές) και τον δεύτερο από 6 λό-
χους (840 φοιτητές). Οι στρατιωτικοί
που είχαν αναλάβει τη Διοίκηση της Φά-
λαγγας ήταν ο μέν Λοχαγός Ιωάννης
Ζουμπούλης μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου
1863 και κατόπιν ο Αλέξανδρος Πράϊ-
δης, μέχρι τη διάλυσή-της το 1864. Η
δράση της Φάλαγγας δεν σταματά εδώ.
Το 1864 μετά από δράση δυο ετών έκλει-
σε η πρώτη πράξη της ιστορίας-της, που
θα διαρκέσει για 40 περίπου χρόνια. Με-
τά την τυπική διάλυσή-της τα ιστορικά
γεγονότα την έφεραν και πάλι στο προ-
σκήνιο μετά δέκα χρόνια, κατά το 1873-
74, όταν οι φοιτητές επανήλθαν με αίτη-
μα την επανασύσταση και δραστηριο-
ποίηση της φάλαγγας. Τώρα ο Δελιγε-
ώργης ήρθε αντιμέτωπος με το φοιτητι-
κό σώμα. Μεγάλες διαδηλώσεις έλαβαν
χώρα, συμπλοκές, αιματοχυσίες σε ση-
μείο που ιστορικός της εποχής edήλωσε
ότι «...μεταξύ κυβερνήσεως και φοιτη-
τών υφίστατο πλέον εμπόλεμος κατά-
στασις». Η λύση των επεισοδίων ήλθε ό-
ταν στις 4 Φεβρουαρίου 1874 η Κυβέρνη-
ση του Δελιγεώργη ηττήθηκε στη Βου-
λή, από το Θρασύβουλο Ζαΐμη.

Στα 1877-78 κατά τη διάρκεια του Ρω-
σοτουρκικού πολέμου και με την αναζω-
πύρωση των εθνικών πόθων, για την
προσάρτηση των εδαφών που στέναζαν
κάτω από τον τουρκικό ζυγό, ελληνικά
σώματα όπως η «Εθνική Άμυνα» και η
«Αδελφότης» μάζευαν χρήματα, αγόρα-
ζαν υλικό και στρατολογούσαν εθελον-
τές που τους έστελναν να πολεμήσουν
στα υπό απελευθέρωσιν εδάφη, κυρίως
δε στη Θεσσαλία. Στους αγώνες αυτούς
σημαντική συμμετοχή είχαν φοιτητικά
σώματα και ομάδες που έφταναν, για να
ενισχύσουν τους μαχητές, όπως αυτό

που απαρτιζόταν από 25 φοιτητές κι είχε
γι' αρχηγό-τον τον καθηγητή Ν. Νικο-
λαΐδη, έναν πρώην αξιωματικό της Κρη-
τικής Επανάστασης του 1867. Στην πε-
ρίφημη μάχη της Μακρυνίτσας τρεις γυ-
μνασιόπαιδες έδωσαν και το δικό-τους
αίμα: οι Δ. Κυριακόπουλος, Ν. Στρατη-
γόπουλος και Σ. Οικονομόπουλος.

Άλλο σώμα με φοιτητές και σπουδα-
στές του Γυμνασίου με αρχηγό τον Ι.
Φαρμάκη έλαβε μέρος στη Μάχη της Α-
γινιάς, όπου και θρήνησε νεκρούς. Οι μά-
χες των επαναστατών ήταν πολλές ό-
πως και πολλοί οι φοιτητές και σπουδα-
στές που έδωσαν το αίμα-τους. Δυστυ-
χώς, δεν γνωρίζουμε αν κάποιο από τα
σώματα αυτά είχε κατέβει στους αγώνες
αυτούς μαζί με τη σημαία της φάλαγγας,
σαν ανεξάρτητο σώμα. Δεν υπάρχουν
στοιχεία που να μας πληροφορούν παρά
το γεγονός ότι γνωρίζουμε αρκετά για τη
συμμετοχή και τη δράση των φοιτητών
στους αγώνες αυτούς.

Η τελευταία πράξη της Πανεπιστη-
μιακής ή Φοιτητικής Φάλαγγας θα παι-
χτεί κατά το 1896-97 όταν οι φοιτητές
μετά από απρεπή συμπεριφορά του κα-
θηγητή της ανατομίας Γαλβάνη εξεγέρ-
θηκαν και κλείστηκαν στο Πανεπιστή-
μιο. Ο Γαλβάνης τους είχε προσβάλει
λέγοντάς-τους ότι είναι ανάξιοι του ιδρύ-
ματος που εσπούδαζαν. Οι φοιτητές δια-
μαρτυρήθηκαν έντονα στη Σύγκλητο,
μετά στην Κυβέρνηση και κατόπιν ζήτη-
σαν να παυθεί ο Γαλβάνης. Ο τελευταίος
είχε ισχυρό μέσο στην Κυβέρνηση και
δεν παραιτείτο. Άρχισαν αντεγκλήσεις,
καταλήψεις αιθουσών, συμπλοκές μετα-
ξύ χωροφυλακής, ιππικού και φοιτητών,
συλληψεις εκφοβιστικές διαφόρων προ-
τεργατών διαδηλώσεις, νυκτερινές συγ-
κεντρώσεις και σαν φυσικό επακόλουθο
όλων αυτών έρχεται η κατάληψη του
Πανεπιστημίου από ομάδες 300 περίπου
φοιτητών, που κλείστηκαν στο ίδρυμα
οπλισμένοι με γκράδες και αποφασισμέ-
νοι — όπως δήλωσαν — να πεθάνουν ε-
κεί. Επί τρεις νύχτες και ημέρες το ιππι-
κό είχε περικυκλώσει το Πανεπιστήμιο
και προσπαθούσε να διώξει τους φοιτη-
τές. Παράλληλα, άλλοι φοιτητές στην

πόλη διοργάνωσαν διαδηλώσεις, πο-
ρείες, διαμαρτυρίες κλπ. Οι συγκρού-
σεις ήταν σφοδρές και αιματηρές, οι δε
έγκλειστοι φοιτητές είχαν πάρει από τις
απόθήκες του Πανεπιστημίου τα όπλα
της Φάλαγγας, τις σημαίες του σώμα-
τος, τις στολές και ό,τι άλλο υπήρχε και
επανασύστησαν το φοιτητικό αυτό σώ-
μα.

Οι προσπάθειες του ιππικού να εκδιώ-
ξει τους φοιτητές από μέσα απότυχαν,
διότι οι έκλειστοι ανταπαντούσαν στους
πυροβολισμούς με τους γκράδες-τους, ο
λαός που ζούσε το δράμα και την
προσπάθειά-τους τους έστελνε όπως
μπορούσε τρόφιμα κλπ., χρησιμοποιών-
τας ακόμα και πελταστές. Οι φοιτητές
προσπάθησαν να οργανώσουν δρόμο
διαφυγής και βοήθειας εκμεταλλεόμε-
νοι το αποχετευτικό σύστημα που υπήρ-
χε στην περιοχή και του οποίου είχαν
βρει το σχέδιο στις αποθήκες του
Παν/μίου. Δυστυχώς, δεν μπόρεσαν να
το αξιοποιήσουν διότι βρήκαν κάποιο
εμπόδιο. Όλα αυτά συνέβαλαν στο να
δημιουργηθεί μια ατμόσφαιρα πολεμι-
κής έντασης στην Αθήνα που ήταν ανά-
στατη. Το πράγμα, όμως, είχε φτάσει σε
αδιέξοδο, διότι από τη μια η Κυβέρνηση
δεν ήθελε να αναλάβει την ευθύνη μιας
τελικής επίθεσης για την εκδίωξη των
φοιτητών και από την άλλη οι τελευταίοι
ήσαν αμετάπειστοι. Μεσολάβησαν διά-
φοροι κυβερνητικοί εκπρόσωποι καθώς
και πρυτάνεις, καθηγητές, κλπ. και το
θέμα βρήκε μια λύση αντάξια της περη-
φάνειας των φοιτητών. Δέχτηκαν πρό-
ταση της Κυβερνήσεως να πάει σύσσωμη
η Πανεπιστημιακή Φάλαγγα σαν ανε-
ξάρτητο σώμα να πολεμήσει στην Κρή-
τη στην επανάσταση που είχε, ήδη, ξε-
σπάσει το 1896. Η έναρξη του κρητικού
αγώνα ήταν, άλλωστε, και ένας από
τους κυριότερους αν όχι ο πρώτος λόγος
που οι φοιτητές δέχτηκαν να εγκαταλεί-
ψουν το Πανεπιστήμιο φοβούμενοι ότι
κάτω από τις νέες εξελίξεις οι πράξεις-
τους έβλαπταν το Έθνος. Έτσι δέχτη-
καν και πήγαν σαν ανεξάρτητο στρα-
τιωτικό σώμα στην Κρήτη, όπου είχαν
αξιόλογη δράση. ■

Atlantis

Τά πιο φίνα πουκάμισα,
στis πιο χαμηλές τιμές θά τά βρείτε
στη βιοτεχνία μας.

Ποιότητα καί καλό γούστο.

ΠΑΡΑΣΙΟΥ 41 - 43
ΠΛΑΤΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ
Τηλ. 88.39.323

6 ε ρ δ ι α ν ι
Χειροποίητα
ρούχα
κοσμήματα
δώρα
6 ε ρ δ ι α ν ι
giva50

Του 'Αχιλλέα Χατζόπουλου

Οι Αμερικάνοι βιάζονται τόσο να κλείσουν το θέμα των βάσεων στην Ελλάδα, ώστε δεν αποκλείεται η ανακοίνωση κάποιας Συμφωνίας πολύ συντομότερα απ' ό,τι υποθέτουν μερικοί ειδήμονες.

Τα γεωπολιτικά-τους συμφέροντα στην περιοχή και η κατάσταση στις πηγές των πετρελαίων, δεν τους αφήνει περιθώριο κομψών διπλωματικών ελιγμών. Φτάσαν να δηλώσουν ότι «...θα θεωρήσουν σαν έδαφος των ΗΠΑ τις αμερικάνικες βάσεις στην Ελλάδα». Το δημοσίευμα του «Νιού Στέιτσμαν» από το οποίο πληροφορηθήκαμε ότι ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Ευάγ. Αβέρωφ απόστειλε κείμενά-του προς το αμερικάνικο Πεντάγωνο, έδειξε ότι και στον τόπο-μας υπάρχουν άνθρωποι που βιάζονται να τελειώνει μια ώρα γρηγορότερα το θέμα. Το ίδιο κι' η ταχύτητα με την οποία ο επί των Εξωτερικών Υπουργός κ. Μητσοτάκης, έσπευσε να καλύψει τον συνάδελφό-του, δεν δείχνει τίποτα άλλο παρά το ότι οδηγούμαστε, σ' ένα αλυσόδεμα των βάσεων, σε ελληνικό έδαφος.

Οι διαβουλεύσεις για την ελληνοαμερικάνικη συμφωνία, άρχισαν και συνεχίζονται ερήμην του ελληνικού λαού, ενώ η κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η ρύθμιση του θέματος των βάσεων γίνεται αποκλειστικά για τις αμυντικές ανάγκες της Ατλαντικής Συμμαχίας. Συγκεκριμένα, η άποψη που η κυβέρνηση αφήνει να διαρρεύσει είναι ότι η Συμφωνία θα γίνει με βάση τη μονογραφηθείσα αρχική συμφωνία του 1977 και όρους ίδιους, περίπου, με την τουρκοαμερικάνικη συμφωνία του περασμένου Απριλίου για τις 26 αμερικάνικες βάσεις στην Τουρκία.

Το θέμα, όμως, είναι ότι ο Αμερικάνος Πρεσβευτής στην Αθήνα Ρ.Μακλόσκι, υπόβαλε τον Οκτώβριο σχέδιο συμφωνίας στην ελληνική κυβέρνηση, που

δεν έχει καμιά απολύτως σχέση με την μονογραφηθείσα Συμφωνία του 1977. Η ελληνική εμπειρία 27 ετών για το καθεστώς των βάσεων, μας καθιστά ιδιαίτερα επιφυλακτικούς για τους όρους τόσο της παλιάς, όσο και της νέας Συμφωνίας.

Σε μια εποχή, που ο πρωθυπουργός κ. Γεώργιος Ράλλης δεν σταματά να επαναλαμβάνει τα περί ηπίου πολιτικού κλίματος, η παραπλάνηση και η σύγχυση, όσον αφορά το θέμα των βάσεων, συντελεί στην δημιουργία κλίματος αναταραχής και πόλωσης στην κοινή γνώμη. Το αμερικάνικο Πεντάγωνο και οι ιεράκες του ΝΑΤΟ, γνωρίζουν πολύ καλά τη σπουδαιότητα των βάσεων στην Ελλάδα. Δεν θ' αφήσουν «δικαιώματά-τους που θεωρούν κεκτημένα» να περιοριστούν.

Το θέμα των βάσεων έχει δύο επίπεδα συζήτησης και αντιμετώπισης. Το πρώτο, το ουσιαστικό και αποφασιστικό είναι η βεβαιότητα ότι οι βάσεις δεν εξυπηρετούν κανένα εθνικό σκοπό, δεν παρέχουν καμία ωφέλεια που δεν μπορούσε να αποκτηθεί αλλιώς — και χωρίς το κόστος των βάσεων μάλιστα — και ότι η υπάρξή-τους αποτελεί θεμελιώδη κίνδυνο για τη χώρα. Υπονομεύουν την εθνική ανεξαρτησία, είναι μια «δυνάμει» κερκόπορτα της επιχειρησιακής αυτονομίας των ενόπλων δυνάμεών-μας, μας καθιστούν προνομιακό στόχο σε περίπτωση θερμοπυρηνικού πολέμου, υποσκάπτουν την εξωτερική-μας πολιτική σε σχέση με τις σοσιαλιστικές χώρες και τον τρίτο, λεγόμενο, κόσμο.

Το δεύτερο επίπεδο είναι, ότι αν, μονόπλευρα και παρά την αντίθεση της αντιπολίτευσης και της συντριπτικής πλειοψηφίας του λαού, η «Ν.Δ» προχωρήσει στη συμφωνία για τις βάσεις — όπως και στην επανένταξη στο ΝΑΤΟ — πρέπει τουλάχιστον να διασφαλισθούν κάποιες minimum προϋποθέσεις, όχι

για να αποκλειστούν οι κίνδυνοι που προηγουμένως περιγράψαμε, αλλά, τουλάχιστον, να μπορεί να υπάρχει κάποια στοιχειώδης επίβλεψη. Κάποιος περιορισμός, κάποια διασφάλιση των υποτυπωδών συμφερόντων ασφαλείας της χώρας, των ενόπλων-της δυνάμεων και της πολιτικής-της αυτονομίας.

Το πρόβλημα είναι τί κάνουμε εμείς και πόσο «ωφέλιμες» μπορούν να είναι για τον τόπο-μας οι αμερικάνικες βάσεις, κέντρα ψυχροπολεμικά απλυσία-στα, για οποιοδήποτε ελληνικό μάτι και αυτί.

Προφήτες, δεν είμαστε. Μπορούμε, όμως, να προβλέψουμε, με πολλές πιθανότητες ότι θα δικαιωθούμε κι' ότι η ελληνοαμερικάνικη συμφωνία θα σερβιριστεί στον λαό σαν μια πρώτης γραμμής επιτυχία.

Με τη μικρή διαφορά, ότι τους Αμερικάνους και το ΝΑΤΟ τους ενδιαφέρει ο «εκ βορρά κίνδυνος» και η κατάσταση στην ανατολική Μεσόγειο, ενώ εμείς ζούμε τον «εξ ανατολών» κίνδυνο των σωβινιστικών στρατοκρατών της Άγκυρας.

Ας παρακολουθήσουμε στο σημείο αυτό, πως βλέπουν το πρόβλημα ορισμένοι ειδικοί: ο ε.α. Στρατηγός και βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Δημ. Χονδροκούκης, ο ε.α. ναύαρχος κ. Αθαν. Σπανίδης και ένας ε.α. ιπτάμενος ταξίαρχος της Πολεμικής Αεροπορίας, ο κ. Γιώργος Λύκος.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΟΝΔΡΟΚΟΥΚΗΣ

Για το ιστορικό των αμερικάνικων βάσεων στην Ελλάδα πολύ διαφωτιστικά είναι τα όσα λέει ο Δημήτρης Χονδροκούκης.

Με βάση τα άρθρα 3 και 5 του Καταστατικού του ΝΑΤΟ, οι Η.Π.Α. συγκρότησαν στην Ελλάδα τις βάσεις επί Νατοϊκού επιπέδου. Βάσεις, όμως, εγκαταστάθηκαν και με διμερείς συνθήκες για τη

«διευκόλυνση της συλλογικής ικανότη-
τας αντίστασης σε μια στρατιωτική προ-
σβολή».

Η Ελλάδα, από τον Φλεβάρη του
1952, όταν μπήκε επίσημα στο ΝΑΤΟ,
άρχισε να δέχεται την μια μετά την άλλη
τις Αμερικάνικες και Νατοϊκές βάσεις.

Τον Οκτώβρη του 1953 υπογράφηκε η
σχετική συμφωνία των βάσεων.

Ο Στρατηγός Χονδροκούκης, λέει:

«Ήταν η εποχή που η χώρα-μας βρι-
σκόταν κάτω από το κλίμα του εμφύλιου
πολέμου, ο οποίος μόλις είχε τελειώσει.
Η συμφωνία υπογράφηκε σχεδόν στα
«τυφλά», ενάντια στον κομμουνιστικό
κίνδυνο της εκ βορρά απειλής».

Ορισμένες από τις πρώτες βάσεις λει-
τούργησαν με προφορική εντολή, πριν υ-
πογραφεί ιδιαίτερη συμφωνία γι' αυτές.
Παράδειγμα: η βάση της Νέας Μάκρης
δεν έχει ιδιαίτερη συμφωνία για τη
λειτουργία-της, καλύπτεται από το γενι-
κό πλάνο περί βάσεων στην Ελλάδα.

Ο διακηρυγμένος σκοπός των βάσε-
ων ήταν «να συμβάλλουν, στα πλαίσια
του ΝΑΤΟ, στην προστασία και την άμυ-
να της χώρας έναντι απειλής εκ βορρά».

Οι περισσότερες βάσεις, υποστηρίζουν
τις ενέργειες του δού αμερικάνικου στό-
λου, ώστε να μπορεί να ζει και να μάχεται
εντός η εκτός ΝΑΤΟ. Διατηρεί, έτσι, αυ-
τονομία έναντι του ΝΑΤΟ μένοντας κά-
τω από αμερικάνικο εθνικό έλεγχο.

Η πρώτη συμφωνία μεταξύ Ελλάδας
και Αμερικής υπογράφεται το 1953 και
παίρνει την αθώα ονομασία «Συμφωνία
Τεχνικών Διευθετήσεων». Περιέχει πολ-
λά π α ρ α ρ τ ή μ α τ α απόρρητης μορ-
φής. Αν κανείς διαβάσει αυτές τις διμε-
ρεις Ελληνοαμερικάνικες Συμφωνίες βά-
σεων (κάθε π α ρ α ρ τ ή μ α αποτελεί κι
ένα είδος συμφωνίας ξέχωρης βάσης) και
τις συγκρίνει με ανάλογες άλλων Να-
τοϊκών χωρών, θα νοιώσει εθνική κατα-
σχώνη.

Από το 1953 ως σήμερα δημιουργήθη-
καν 41 συνολικά βάσεις στη χώρα-μας.
Και υπάρχει τάση για συνεχή αύξηση. Ό-
λες λειτουργούν βασισμένες στην κύρια
Συμφωνία του Οκτώβρη 1953. Σήμερα, οι
Η.Π.Α. διαθέτουν σ' όλο το κόσμο περί-
που 400 βάσεις και 2.000 «διευκολύν-
σεις» που τις υπηρετούν 500.000 αξιωμα-
τικοί και στρατιώτες των Η.Π.Α. Το 1/5
περίπου των ανδρών των Ενόπλων Δυ-
νάμεων ειρήνης των Η.Π.Α. υπηρετεί σε
βάσεις που βρίσκονται σε ξένες χώρες.
Στις τελευταίες δεκαετίες από το 1950
και δώθε, οι Η.Π.Α. έχουν υποστεί σο-
βαρές ήττες και αναγκάστηκαν να αναδι-
πλώσουν τις βάσεις-τους, όπως της Λι-
βύης, της Γαλλίας και πρόσφατα της
Περσίας. Η μεγαλύτερη απώλεια για τη
στρατιωτική μηχανή του Πενταγώνου ή-
ταν η αναδιπλώση των βάσεων της Ίν-
δοκίνας. Αναγκάστηκαν να εκκενώσουν
όλες τις βάσεις στο Νότιο Βιετνάμ και
στη Ταϊλάνδη, που στοιχίσαν δεσκα-
τομμύρια δολάρια. Η αναδιπλώση των 5
σοβαρών βάσεων της Περσίας, έγινε
στην Ελλάδα, Τουρκία και Κύπρο.

Οι αμερικανικές βάσεις στη χώρα μας,
θεωρούνται οι πιο σπουδαίες ολόκληρης
της Ευρώπης. Οι αμερικανο-νατοϊκές βά-
σεις στη χώρα μας δεν είναι στο σύνολό-
τους γνωστές στον ελληνικό λαό. Ακό-
μα, επικρατεί σύγχυση και ως προς τον
αριθμό και ως προς την αποστολή-τους
και την «ωφελιμότητά-τους» για τη χώρα
μας.

Μόλις το 1976 σκέφτηκε η κυβέρνηση
να αναθεωρήσει το καθεστώς των ξένων
βάσεων στη χώρα μας. Κι αυτό, μόνο για
«λαϊκή κατανάλωση». Διατυμπάνισε,
δηλαδή, ότι με την καινούρια Συμφωνία
— πλαίσιο, «ελληνοποιούνται» οι βά-
σεις. Μονογράφηκε αυτή η Συμφωνία
στις 15 Απρίλη 1976 και με όλα τα μέσα
μαζικής ενημέρωσης υπογραμμίστηκαν
οι «βασικές θέσεις» της κυβέρνησης σε
αυτό το καυτό, το υπ' αριθμ. 1 πρόβλημα
της εθνικής-μας ανεξαρτησίας. Οι θέσεις
αυτές, ήταν ότι θα παραμείνουν στη
χώρα-μας μόνο οι «διευκολύνσεις» και ο
τότε πρωθυπουργός κ. Καραμανλής μίλη-
σε συγκεκριμένα για τη διατήρηση 4 μόνο
βάσεων: του Ελληνικού, της Σούδας,
των Γουρνών Ηρακλείου και της Νέας
Μάκρης. Δεύτερον, ότι αυτές που θα πα-
ραμείνουν, θα τεθούν υπό απόλυτο ελλη-
νικό έλεγχο, αφού θα οριστεί Έλληνας
διοικητής των βάσεων.

Έκτοτε, η Συμφωνία του 1976 «πάγω-
σε» κάτω από την έντονη λαϊκή αποδοκι-
μασία και τον οξύ έλεγχο της αντιπολι-
τευσης. Τώρα, με την επανένταξη, θα
βγει από τον πάγο και ασφαλώς θα τεθεί
η ταφόπετρα της εθνικής-μας ανεξαρτη-
σίας.

Ρωτήσαμε τον στρατηγό Δ. Χονδρο-
κούκη αν είναι εφικτή η ελληνοποίηση
των αμερικάνικων βάσεων και αν βλέπει
οποιαδήποτε εθνική ωφέλεια από την
υπαρξη-τους στον τόπο-μας. Μας είπε:

Η οργάνωση, τα μέσα, η εκπαίδευση
και ο τρόπος χρήσης και χειρισμού των
μέσων, δεν αφήνει περιθώρια για ψευδαι-
σθήσεις ελληνοποίησης των ξένων βά-
σεων στη χώρα-μας.

Η οργάνωση των βάσεων είναι τέτοια,
ώστε ελάχιστοι μόνο και απ' αυτό το αμε-
ρικάνικο προσωπικό είναι σε θέση να
χειριστούν τα ηλεκτρονικά πολύπλοκα
μέσα. Και αυτό πάλι, δεν θα μπορούν να
θέσουν σε λειτουργία το όλο σύστημα εκ-
μετάλλευσης, αν δεν εργαστεί ο καθένας
στον επιμέρους ρόλο-του και δεν συντο-
νιστεί με τους άλλους.

Τα μέσα είναι πολύπλοκα και πολυ-
σύνθετα και απαιτούν πολύ χρόνο για εκ-
παίδευση σε ειδικά κέντρα εκπαίδευσης
στην Αμερική. Οι επιλεγόμενοι, για την
εκπαίδευση αυτή, άνδρες, περνούν σειρά
δοκιμασιών ικανότητας, εξεμύθειας και
απόλυτης ψυχικής ισορροπίας. Η εκπαί-
δευση είναι τέτοια, που δεν παρέχει ευχέ-
ρεια μονόπλευρης χρησιμοποίησης του
κάθε μέσου της βάσης. Πέρα από την τε-
χνική εκπαίδευση χρησιμοποιούνται για
την μετάδοση των πληροφοριών συστή-
ματα «διπλών» και «τριπλών» κωδίκων,
που αλλάζουν κατά καιρούς, έτσι ώστε

να μη είναι δυνατόν να διαρρεύσουν πλη-
ροφορίες ή να βρεθούν κλειδες αποκρυ-
πτογράφησης των κωδίκων αυτών.

Είναι, συνεπώς, αστειό να ισχυρίζεται
κανείς ότι είναι δυνατόν να ελληνοποιη-
θούν οι αμερικάνικες βάσεις στη χώρα-
μας. Ακόμα κι αν οι Αμερικάνοι δέχον-
ταν να εκπαιδεύσουν Έλληνες, πώς θα
μπορούσαν αυτοί να υπεισέλθουν στο κύ-
κλωμα επεξεργασίας, αξιοποίησης και
εκμετάλλευσης των ωφέλιμων στοιχείων
πληροφοριών της υποτιθέμενης εχθρικής
δραστηριότητας;

Η ελληνοποίηση, συνεπώς, όπως και
η «τουρκοποίηση» είναι μόνο για τους α-
φελείς. Εκτός αν εννοείται, ότι με το να
προβλέπεται κάποιος συμβολικός Έλλη-
νας διοικητής ή και κάποιο ελληνικό
στρατιωτικό απόσπασμα ακόμα, για την
τήρηση τύπων και την υπηρετήση της βά-
σης από πλευράς διοικητικής μέριμνας η
«ελληνοποίηση» έγινε.

Δεν υπάρχει κανένα εθνικά ωφέλιμο
στοιχείο από την ύπαρξη των ξένων βά-
σεων στη χώρα-μας. Ούτε είναι σωστό ό-
τι μπορούν να μας δίνουν ορισμένες ωφέ-
λιμες πληροφορίες. Οι πληροφορίες που
συλλέγουν μερικές βάσεις, είναι στρατη-
γικού περιεχομένου και δεν ενδιαφέρουν
την Ελλάδα.

Τι ενδιαφέρει, π.χ., τη χώρα-μας ο-
ποιαδήποτε στρατιωτική κίνηση ή δρα-
στηριότητα της Σοβιετικής Ένωσης
στον Καύκασο ή στο Αφγανιστάν;

Εκείνο που μας ενδιαφέρει να γνωρί-
ζουμε είναι τι γίνεται κοντά στα σύνορα-
μας και αν και από πού υπάρχει απειλή.
Γι' αυτά, όμως, δεν θα δίνουν τίποτα οι
βάσεις. Για την πραγματική απειλή
εναντίον-μας από ανατολάς (Τουρκία) έ-
χει, ήδη, εκφραστεί η προτίμηση της Α-
μερικής προς την Άγκυρα. Όσον αφορά
τον Βορρά, όλοι οι γείτονές-μας έχουν φι-
λικές σχέσεις μαζί-μας και τίποτα δεν
προδιαγράφει ενέργειες σε βάρος-μας.

Λόγω των βάσεων είναι γεγονός ότι θα
μας δοθεί στρατιωτική βοήθεια. Αλλά το
στρατιωτικό υλικό που παίρνουμε είναι
παλιό και τις περισσότερες φορές δυσκο-
λοσυντήρητο. Πέρα απ' αυτό η χώρα-μας
που αγκομαχά να απαλλαγεί από την
στρατιωτική αμερικάνικη εξάρτηση, υπο-
δουλώνεται δια του πολεμικού υλικού α-
κόμα περισσότερο.

Είδαμε και πάθαμε να αποκτήσουμε
μια σχετική αυτονομία, περίπου γύρω
στο 20% λόγω πολεμικού υλικού, αλλά-
κής προέλευσης. Θα επανέλθουμε στην
100% εξάρτηση από το Αμερικάνικο
Πεντάγωνο;

Να υπολογίσουμε, ακόμα, ότι η χορή-
γηση παλιού πολεμικού υλικού, από την
Αμερική, ακριβοπληρώνεται σε ανταλ-
λακτικά, γιατί πολύ γρήγορα έχουν την
ανάγκη-τους. Και είναι γνωστό πως σε
ανταλλακτικά δεν παρέχεται βοήθεια ού-
τε μιας δεκάρας. Αλλάστε και η περιο-
ρισμένη, ούτως ή άλλως, δωρεάν στρα-
τιωτική βοήθεια, χρόνο με το χρόνο
μειώνεται.

Ελληνικό... ...και Νέα Μάρη

1ο Πενταγωνο με την πολιτική-του από τη μια υποδουλώνει και από την άλλη υποστηρίζει την ντόπια αναχρονιστική βιομηχανία, που δεν μπορεί για πολλούς λόγους να εκσυγχρονιστεί και συντηρείται από τα υποανάπτυκτα κράτη τα οποία έχουν ανάγκη «παλιοσιδηρικών» τοι-Β' Παγκόσμιου Πολέμου.

Αφήνω κατά μέρος όλα τα άλλα «πλήν» των βάσεων: την προσέλκυση έντονων αντίποινων που θα μας μεταβάλλουν, σε περίπτωση πολέμου, σε οικόπεδο, την εθνική υποδούλωση, και προπαντός την απώλεια της εθνικής ανεξαρτησίας. Αλλά, επί του παρόντος, απάντησα σ' ό' τι με ρωτήσατε.

ΑΘ.ΣΠΑΝΙΔΗΣ

Ο ε.α.ναύαρχος Αθανάσιος Σπανίδης υπεύθυνος επί των στρατιωτικών θεμάτων της ΕΔΗΚ μας δήλωσε:

«Το εθνικό συμφέρον, αν θέλουμε να είμαστε «κύριοι του οίκου-μας», επιβάλλει οι πολεμικές βάσεις, οποιουδήποτε προορισμού, να θεωρούνται και να είναι ελληνικές και να εξυπηρετούνται και ελεγχονται από ελληνικό προσωπικό.

Πρέπει η λέξη «αμερικάνικες βάσεις» να εξαλειφθεί στους τύπους και στην ουσία.

Οι ελληνικές αυτές βάσεις, ανάλογα με τις συνθήκες, θα παραχωρούν διευκολύνσεις στους Αμερικάνους ή άλλους συμμάχους, μόνο για τις αμυντικές ανάγκες τους που προκύπτουν από τις υποχρεώσεις-τους στο πλαίσιο της Ατλαντικής Συμμαχίας.

Εξυπηρέτηση, καθαρά, αμερικάνικων συμφερόντων πρέπει να αποκλείεται, εφ' όσον αυτά δεν συμπίπτουν με τα ελληνικά, π.χ. σε περίπτωση εμπλοκής των Αμερικάνων στη σύρραξη Ιράκ-Περσίας, η χρήση των διευκολύνσεων που προανέφερα είναι τελείως αντίθετη με την ελληνική πολιτική της φιλίας με τον αραβικό κόσμο.

Η διάθεση αμερικάνικου τεχνικού προσωπικού σαν συμβουλευτικού στις ελληνικές βάσεις, σε όσες περιπτώσεις θεω-

ρείται απαραίτητο, θα πρέπει να έχει σαν σκοπό την λειτουργικότητά-τους, και να μην έχει απολύτως καμιά σχέση ή αρμοδιότητα στην επιχειρησιακή-τους χρήση.

Με το δεδομένο ότι τα εγκαθιστάμενα στις βάσεις ηλεκτρονικά μηχανήματα είναι πολύπλοκα και απαιτούν εξειδικευμένο προσωπικό, προϋποτίθεται ότι θα υπάρχει υποχρέωση με τους αντισυμβαλλόμενους για πλήρη ενημέρωση και εκπαίδευση του ελληνικού προσωπικού, όπως συμβαίνει με τα πληρώματα των αεροσκαφών και των πολεμικών πλοίων, ώστε ο από ελληνικής πλευράς έλεγχος να είναι πλήρης και απόλυτος.

Αυτά ισχύουν για την ειρηνική περίοδο, αλλά σε περίπτωση γενικού πολέμου οι συνθήκες μεταβάλλονται και ο κοινός αγώνας θα δικαιολογεί κάθε παραχώρηση προς συμμάχους».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΛΥΚΟΣ

Ο ε.α. ιπτάμενος ταξίαρχος της Πολεμικής Αεροπορίας Γιώργος Λύκος, υπογραμμίζει ότι Αθήνα και Ουάσινγκτον βιάζονται να κλείσουν το θέμα των βάσεων, με βάση την μονογραφηθείσα αρχική συμφωνία του 1977 και με πρότυπο την αμερικανoturκική αμυντική συμφωνία για τις 26 Αμερικάνικες βάσεις στην Τουρκία. Υποστηρίζει ότι οι βάσεις των Η.Π.Α. στην Ελλάδα έχουν μεγαλύτερη σημασία από τις τούρκικες, γιατί προσφέρουν απ' ευθείας επιχειρησιακή υποστήριξη στον 6ο αμερικάνικο στόλο της Μεσογείου κι' όχι απλά παρατηρητήρια κατασκοπείας και σταθμούς αναμετάδοσης πληροφοριών, όπως είναι οι περισσότερες τούρκικες βάσεις.

Απαντώντας σε ερωτήματά-μας για τις τέσσερις κύριες βάσεις των Αμερικάνων στον τόπο μας, ο Γ.Λύκος λέει:

● ΒΑΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ: «Το αεροδρόμιο του Ελληνικού, είναι το στρατηγείο των αεροπορικών μετακινήσεων της περιοχής και το βασικό κέντρο διοικητικής μέριμνας και υποστήριξης όλων των αμερικάνικων δυνάμεων στην Ελλάδα. Σ' αυτήν απασχολούνται 1.500 Αμερικάνοι.

Η βάση αυτή εξυπηρετεί και σύγχρονα αεροσκάφη ηλεκτρονικής αναγνώρισης και κατασκοπείας, που συλλέγουν πληροφορίες από τις χώρες-μέλη του συμφώνου της Βαρσοβίας και τις ουδέτερες χώρες της Αν. Μεσογείου.

Η βάση του Ελληνικού θεωρείται το «κλειδί» των στρατηγικών αερομεταφορών. Έχει την ευθύνη για κάθε είδους τηλεπικοινωνιακή υποστήριξη των σταθμών, των εγκαταστάσεων και όλων των τηλεπικοινωνιακών κέντρων και μονάδων στον τόπο-μας (Ίσμαρος, Χορτιάτης, Βίτσι, Λάρισα, Πήλιο κ.ά.).

Τέλος, η βάση υποστηρίζει τα μέλη των αμερικάνικων οικογενειών στην Ελλάδα, σε υλικά και μέσα εξυπηρέτησης (RX).

● ΒΑΣΗ ΣΟΥΔΑΣ: «Είναι κέντρο υποστήριξης του 6ου στόλου με αποθήκες καυσίμων και πυρομαχικών. Έχει ικανότητα εφοδιασμού και αγκυροβολείου ολόκληρου του στόλου. Μπορεί να λειτουργήσει σαν βάση εκκίνησης για παρατεταμένες ναυτικές επιχειρήσεις.

Διαθέτει, κοντά, μεγάλο αεροδρόμιο, με διευκολύνσεις και εξυπηρέτει, βασικά, μοντέρνα αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας και ανθυποβρυχιακής έρευνας για παρακολούθηση πάνω σε 24ωρη βάση και εντοπισμό των κινήσεων πλοίων και υποβρυχίων της Ανατολικής Μεσογείου».

● ΒΑΣΗ ΓΟΥΡΝΩΝ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ: «Είναι ο μεγαλύτερος και σημαντικότερος σταθμός της Μεσογείου. Συγκεινtrώνει και επεξεργάζεται όλες τις πληροφορίες που συλλέγουν οι περιφερειακοί σταθμοί της Τουρκίας και τα αεροσκάφη ηλεκτρονικής παρακολούθησης, για τις δραστηριότητες των Σοβιετικών στην περιοχή και στην Μέση Ανατολή.

Στη βάση των Γουρνών οι πληροφορίες κωδικοποιούνται και τις επεξεργάζονται κατάλληλα σε μηχανήματα υψηλής τεχνολογίας και υπολογιστές. Αυτό γίνεται με απόλυτη μυστικότητα από ειδικευμένους τεχνικούς της CIA. Οι πληροφορίες στέλνονται κρυπτογραφημένες στις ΗΠΑ για περαιτέρω μελέτη, ανάλυση και συσχέτιση.

Το Κέντρο επιχειρήσεων στις Γούρνες, είναι απρόσιτο ακόμα και για πολλούς Αμερικάνους και αποτελεί στην κυριολεξία, «στεγανά και άδυστα» των εξειδικευμένων τεχνικών και των μυστικών πρακτόρων των ΗΠΑ».

● **ΒΑΣΗ ΝΕΑΣ ΜΑΚΡΗΣ:** Η βάση αυτή σε συνδυασμό με τη γειτονική βάση τηλεπικοινωνιών του Κάτω Σουλίου, αποτελούν τον ομφαλό των στρατιωτικών επικοινωνιών και των ραντάρ της περιοχής. Καλύπτουν πλήρως και αποτελεσματικά όλες τις τηλεπικοινωνίες άμυνας των ΗΠΑ στην περιοχή, την αεροπορική δραστηριότητα αεράμυνας και συνδέονται (Κάτω Σούλι) με τον 6ο στόλο της Μεσογείου εν πλώ. Μπορούν, με ευκολία, να εκτελέσουν συσκοτίσεις, παραλλαγές, εκτροπικές παραπλανήσεις και παρεμβολές ικανές να αχρηστέψουν σε μεγάλη εμβέλεια, όλες τις ασύρματες και ενσύρματες επικοινωνίες και τηλεπικοινωνίες».

Ο ε.α. ιπτάμενος ταξίαρχος Γ.Λύκος πιστεύει ότι κι' αν ακόμα οι βάσεις αυτές τεθούν υπό εθνική διοίκηση, με Έλληνα αξιωματικό διοικητή και με ελληνικό προσωπικό μέχρι 50%, είναι αδύνατο να ασκηθεί πλήρης και ουσιαστικός έλεγχος στις ποικίλες και προηγμένης τεχνολογίας δραστηριότητές τους. Το βασικότερο είναι, πως δεν μπορούμε να περιορίσουμε και να εξαλείψουμε τις δυνατότητες υποκλοπής των ζωτικών εθνικών πληροφοριών αν:

- Δεν εκπαιδεύονται κατάλληλα οι Έλληνες τεχνικοί στις τεχνολογικές εξελίξεις και τα σύγχρονα συστήματα.
- Δεν αποκτήσουν εμπειρία στην

πράξη και ικανότητα πλήρους ανάληψης ελέγχου και συνεκμετάλλευσης των συλλεγόμενων πληροφοριών.

● Δεν έχει τη δυνατότητα ο διοικητής της βάσης να ασκήσει πλήρη εξουσία και ουσιαστικό έλεγχο και διοίκηση σε όλους τους τομείς.

Πως μπορούν να εξασφαλιστούν, όμως, αυτά; Ο Γ.Λύκος προτείνει:

- 1.Υπογραφή συμφωνίας με λεπτομερείς αυστηρούς όρους μόνο για τους αμυντικούς σκοπούς του ΝΑΤΟ.
- 2.Συμμετοχή, σε όλες τις δραστηριότητες των βάσεων, του ελληνικού προσωπικού και συνεκμετάλλευση όλων των πληροφοριών. Δηλαδή, εναλλαγή στα καθήκοντα των κέντρων επιχειρήσεων στο χειρισμό ηλεκτρονικών μηχανημάτων και στην επιβίβαση και στο χειρισμό των οργάνων στα αεροσκάφη ηλεκτρονικής αναγνώρισης, ελληνικού και ξένου προσωπικού.
- 3.Κατάργηση των στεγανών χώρων για αποκλειστική χρήση των Αμερικάνων, που υφίστανται σήμερα.
- 4.Εκπαίδευση των Ελλήνων τεχνικών στις υψηλές τεχνολογίες ηλεκτρονικές συσκευές και μηχανήματα, για την πλήρη συνεκμετάλλευση των πληροφοριών. Δυνατότητα επέμβασης και διακοπής των κυκλωμάτων με την Τουρκία σε περίπτωση κρίσης, έπειτα από εντολή της ελληνικής κυβέρνησης.
- 5.Τοποθέτηση Έλληνα διοικητή με πραγματική εξουσία και ευθύνες.
- 6.Να τεθεί όρος, ώστε να καταγγέλλεται η συμφωνία σε περίπτωση μη πιστής τήρησης των όρων από τους Αμερικάνους ή και αυτόματα, σε περίπτωση κρίσης ή σύρραξης με την Τουρκία.

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΩΝ ΒΑΣΕΩΝ

Οι αμερικάνικες βάσεις στη χώρα-μας δεν είναι μόνο οι τέσσερις βασικές, που γνωρίζει ο περισσότερος κόσμος, αλλά αποτελούν ένα πλέγμα που απλώνεται σ' ολόκληρη τη χώρα.

Υπάρχουν δεκάδες βάσεις θερμοπυρηνικές, ηλεκτρονικοκατασκοπευτικές και συμβατικές, η λειτουργία των οποίων μπορεί να επιτευχθεί μόνο από Αμερικάνους τεχνικούς λόγω πολυπλοκότητας των οπλομηχανημάτων, ηλεκτρονικών συσκευών και διπλών, άκρως απόρρητων, κωδικών.

Οι παρακάτω βάσεις είναι γνωστές σ' ελάχιστους Έλληνες.

- Βάση Ελευσίνας (588 Μονάδα).
- Βάσεις πυραύλων των Αμερικάνων στην Αργουρούπολη (Κίλικς) και στα Γιαννιτσά.
- Βάση τηλεπικοινωνιών στα Αφάνα Ρόδου.
- Βάση τηλεπικοινωνιών στη Λευκάδα.
- Βάση Ραντάρ «Νέτζ» που μπορούν να στέλνουν απ' ευθείας τα σήματα στο κέντρο επεξεργασίας πληροφοριών στο Φούλερτον των ΗΠΑ.
- Βάση τηλεπικοινωνιών και προπαγάνδας στις εκβολές του Νέστου - USII(ICA), άμεση επικοινωνία με Βόνη.
- ΝΑΤΟϊκά κέντρα αεράμυνας.

● Ηλεκτρονική βάση Κάτω Σουλίου, με ειδική αποστολή άμεσης σύνδεσης με τον 6ο στόλο εν πλώ, με τον τελικό σταθμό του Λάγκο ντι Πάτρι (Νεάπολη Ιταλίας) και με την ναυτική βάση Ρότας (Ισπανία).

● Βάσεις επικοινωνιών στα βουνά Πάρνηθα, Χορτιάτης και Πατέρας. Η τελευταία συνδέεται με Γιαμανλάρ Σμύρνης και παίζει βασικό ρόλο στις επικοινωνίες της νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ.

● Ναυτική βάση, στην περιοχή Ντε λα Γκράτσια της Σύρου.

● Αεροπορική βάση των κατασκοπευτικών αεροσκαφών Υ2 στην Κρήτη (Σούδα).

● Βάση ηλεκτρονικού τεράστιου οφθαλμού στα βόρεια της Σκύρου.

● Αεροπορική βάση Τυμπακίου Κρήτης.

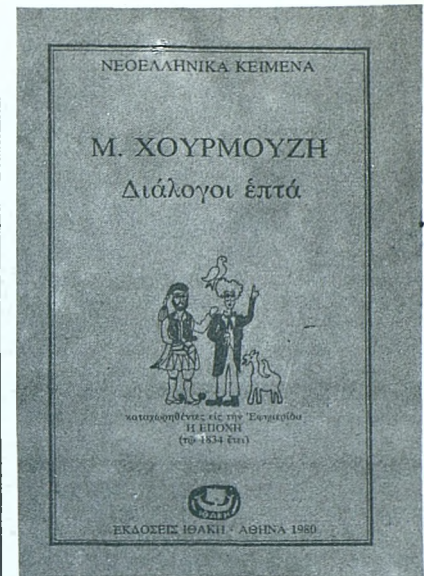
● Ναυτικές βάσεις Σούδας, Γουρνών, Νέας Μάκρης, Παλαιοκαστρίτσας, Πειραιά, Βόλου, Καλαμάτας, Κυθήρων - Αντικυθήρων.

● Ηλεκτρονική κατασκοπευτική βάση στο οροπέδιο Μουντανίστικων Μέσα Μάνης.

● Ηλεκτρονική κατασκοπευτική βάση στον Ιασμο Κομοτινής.

● ΝΑΤΟϊκές βάσεις υποβρυχίων βορειοδυτικά της Κέρκυρας (περιοχή όρμου Αγίου Στεφάνου, Οθωνοί).

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Διάθεση:

Μ. Χουρμούζη «Ο Ύπάλληλος»
Μ. Χουρμούζη «Ο Τυχοδιώκτης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΙΘΑΚΗ»

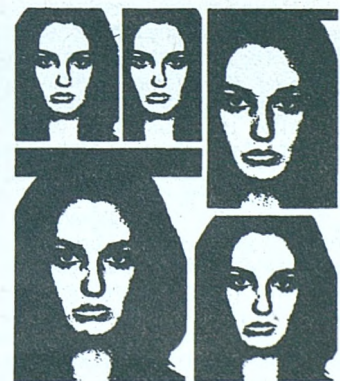
Πανεπιστημίου 25-29

(Η φωλιά του βιβλίου) τηλ. 3229560

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Τό μυθιστόρημα-ντοκουμέντο της μετανάστευσης στή Δ. Γερμανία

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Η ΧΕΡΜΑΝ
πώς μιά γυναίκα
πάει στον παράδεισο

Έκδόσεις Μπογιιάτ
Σόλωνος 99 - τηλ. 36.27.028

GOP Controlled SENATE

Not Running
35 Democrats
31 Republicans

Elected:

22 Republicans
12 Democrats

To Control: 51

97TH CONGRESS TA «ΓΕΡΑΚΙΑ»

Dem. Controlled HOUSE

435 Seats
at Stake

Elected:

242 Democrats
192 Republicans
1 Independent

To Control: 218

ΕΠΙΚΡΑΤΗΣΑΝ ΣΤΙΣ ΗΠΑ

Με τη σαρωτική νίκη του πρώην ηθοποιού Ρόναλντ Ρήγκαν, αποτέλεσμα της οποίας θα είναι η επικράτηση στο Λευκό Οίκο των «γερακιών» και η επιστροφή στον μακαρθισμό και τον ψυχρό πόλεμο, έληξαν οι εκλογές στις 4 Νοέμβρη για την ανάδειξη του 40ου Προέδρου των ΗΠΑ.

Κύριο χαρακτηριστικό των εκλογών ήταν η έλλειψη ουσιαστικών επιχειρημάτων από τους υποψηφίους των δύο μεγαλύτερων κομμάτων για να πειστούν οι ψηφοφόροι, όχι μόνο να εκφράσουν την

προτίμησή-τους στον ένα ή τον άλλο, αλλά και να εξασκήσουν το δικαίωμα της ψήφου. Πράγματι, η αποχή έφτασε στο ποσοστό του 48%, αποτέλεσμα της αδιαφορίας των Αμερικανών για τις εκλογές και της επικίνδυνης φθοράς που έχει υποστεί η «Δημοκρατία» στην καρδιά του καπιταλισμού. Είναι ενδεικτικό της αδιαφορίας το ανέκδοτο, σύμφωνα με το οποίο κάποιος στηρίζει το πιστόλι στο κεφάλι ενός ψηφοφόρου λέγοντάς-του: Κάρτερ ή Ρήγκαν; Κι αυτός απαντά: Πυροβόλησε!

του Γιώργου Κουρτάκη

Τα αποτελέσματα των εκλογών ανέτρεψαν όλες τις σφυγμομετρήσεις που πρόβλεπαν σκληρή τη μάχη Κάρτερ-Ρήγκαν. Ο Πρόεδρος Κάρτερ στην κυριολεξία «εξαφανίστηκε» (λαμβάνομένου υπόψη του εκλογικού συστήματος), αφού συγκέντρωσε 34.434.769 ψήφους (41%). Μαζί-του «εξαφανίστηκαν» και ορισμένοι φιλελεύθεροι γερουσιαστές και βουλευτές που έγιναν γνωστοί από τη στάση-τους στον πόλεμο του Βιετνάμ, όπως οι Τσερτς, Μπάι, Μάγκνουσον, Μαγκόβερν, Κάλβερ, ο Ελληνοαμερικανός Μπραδήμας (υπαρχηγός της πλειοψηφίας στη Βουλή), Ρίτσαρτσον, κ.ά. Ο Ρήγκαν, ο γηραιότερος (70 χρονών) Πρόεδρος, που εκλέγηκε ποτέ στις ΗΠΑ, πλειοψήφισε σε 44 από τις 50 Πολιτείες (νομούς), συγκοτώνοντας 42.798.160 ψήφους (51%).

Από τους υπόλοιπους Ελληνοαμερικανούς υποψηφίους επανεκλέγηκαν οι βουλευτές Ολυμπία Σνόου, Σκιπ Μπάφαλης (ψηφίζει στο Κογκρέσο πάντα υπέρ της...Τουρκίας), Γκας Γιάτρον και Νίκος Μαυρούλης. Δεν εκλέγηκε ο 25 χρονών Τζων Φίλιπς που έθεσε για πρώτη φορά υποψηφιότητα.

Η νίκη του υπερσυντηρητικού Ρήγκαν, την έκταση της οποίας είχε προβλέψει το στενό περιβάλλον-του, όπως έγινε γνωστό πριν λίγες ημέρες, συμπληρώθηκε από την επικράτηση των Ρεπουμπλικάνων στη Γερουσία και την αύξηση της δύναμής-τους στην Βουλή. Έτσι, μετά τις εκλογές, ο συσχετισμός δυνάμεων είναι:

- Γερουσία: 52 Ρεπουμπλικάνοι (41 πριν), 47 Δημοκρατικοί (58 πριν) και ένας ανεξάρτητος.

- Βουλή: 241 Δημοκρατικοί (276 πριν), 192 Ρεπουμπλικάνοι (159 πριν) και 2 ανεξάρτητοι.

ΤΑ ΑΛΛΑ ΚΟΜΜΑΤΑ

Ο τρίτος υποψήφιος για την προεδρία, Ρεπουμπλικάνος βουλευτής Τζων Άντερσον, δεν κατάφερε να πείσει τους ψηφοφόρους ότι αποτελεί την εναλλακτική λύση στο δίλημμα: Κάρτερ ή Ρήγκαν. Ο βίος και η πολιτεία-του είκοσι περίπου χρόνια στη Βουλή, δεν έδιναν τις εγγυήσεις που χρειαζόνταν. Ήταν φυσικό να μη μπορέσει να παίξει καταλυτικό ρόλο και πήρε 5.534.011 ψήφους (7%), με την υποστήριξη του Φιλελεύθερου κόμματος, που βοη-

θούσε στο παρελθόν τους Δημοκρατικούς.

Τα άλλα μικρότερα κόμματα, όπως το Libertarian Party, το Citizens Party, το κομμουνιστικό, το σοσιαλιστικό, το Workers World και το Socialist workers Party, σχεδόν διαλυμένα από το κατεστημένο και αγνοημένα από τα Μέσα Ενημέρωσης, συγκέντρωσαν όλα μαζί γύρω στο 1,5%. Τα περισσότερα απ' αυτά αγωνίζονται για τα προβλήματα των εργαζόμενων, την παύση των φόρων, τον περιορισμό των «δραστηριοτήτων» των μονοπωλίων, την αποχώρηση των ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ (!) κ.ά.

Όσο για τα εργατικά συνδικάτα, εγκλωβισμένα στο σύστημα, αποφεύγουν, να διεκδικήσουν πολλές φορές ακόμα και βασικά αιτήματα.

ΕΚΛΟΓΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

Η φύση του πολιτικού - δικομματικού - συστήματος είναι τέτοια στις ΗΠΑ, που δεν δίνει καμία δυνατότητα επιλογής στο μέσο πολίτη. Τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, το Δημοκρατικό και το Ρεπουμπλικάνι-

κο, είναι χαλαροί συνασπισμοί πλατιών κοινωνικών στρωμάτων, που δρουν για τα συμφέροντα, κυρίως, βιομηχανικών εταιριών, και οργανώσεων.

Έτσι, παρουσιάζεται το φαινόμενο, η εργατική τάξη να ψηφίζει ένα από τα δύο αυτά κόμματα, γνωρίζοντας ότι δεν εκπροσωπεί τα συμφέροντά της. Αυτό γίνεται γιατί το κατεστημένο έχει ένα σκοπό: την παρουσία στον πολιτικό στίβο δύο μόνο — χωρίς ουσιαστικές διαφορές — κομμάτων και την καταπολέμηση, με κάθε μέσο, των άλλων.

Στην καθιέρωση των δύο παραπάνω κομμάτων, καθοριστικό ρόλο έπαιξε και παίζει η τηλεόραση. Έχει αποδειχτεί ότι ο μέσος Αμερικάνος παρακολουθεί 2 ώρες, μέσον όρο, τηλεόραση καθημερινά. Η δύναμη και η αποτελεσματικότητα αυτού του τρομερού όπλου είναι τέτοια, ώστε διαστρεβλώνει τη θέληση του πολίτη, αποπροσανατολίζοντάς τον κυριολεκτικά με την πλύση εγκεφάλου που του ασκεί. Η τηλεόραση — και τ' άλλα Μέσα Ενημέρωσης — ελεγχόμενη από τα «τραστ», προβάλλει μόνο τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, συνηθίζοντας το λαό στην ιδέα, ότι έχει να διαλέξει το ένα από αυτά. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι την ημέρα των εκλογών παναμερικανικά κανάλια πρόβαλαν κινηματογραφικά έργα, τα οποία, σύμφωνα με σφυγμομέτρηση, παρακολούθησαν πολύ περισσότεροι Αμερικανοί, σε σύγκριση μ' αυτούς που παρακολούθησαν τ' αποτελέσματα των εκλογών. Πράγμα που δείχνει σε τι βαθμό έχουν καταφέρει αυτοί που ελέγχουν την τηλεόραση να κάνουν το λαό να μην ασχολείται με τα κοινά, να μην έχει δική του γνώμη.

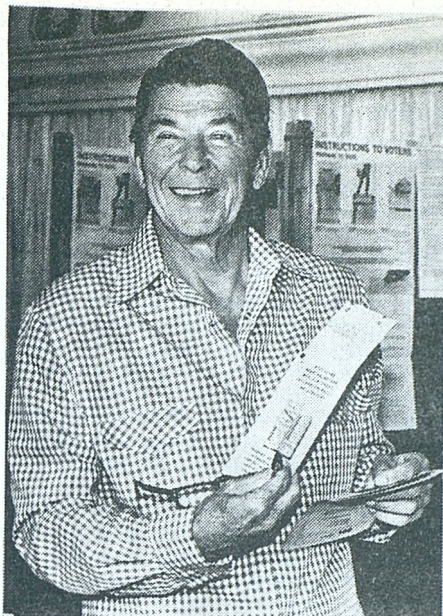
Άλλος ένας παράγοντας που παίζει αποφασιστικό ρόλο στην επικράτηση ενός από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα, είναι και το εκλογικό σύστημα. Αντιδημοκρατικό, αναχρονιστικό και πολύπλοκο, αλλοιώνει τη βούλησή του ψηφοφόρου. Σύμφωνα με αυτό, ο Πρόεδρος εκλέγεται έμμεσα, όχι απευθείας από το λαό, αλλά από τους εκλεκτορες. Σε κάθε πολιτεία εκλέγεται ένας αριθμός εκλεκτόρων, ανάλογα με τον αριθμό των ψηφοφόρων. Για παράδειγμα, στην Πολιτεία της Καλιφόρνια, είναι εγγεγραμμένοι στους εκλογικούς καταλόγους περίπου 10.000.000 και εκλέγονται 45 εκλεκτορες. Στη Νέα Υερσέι είναι εγγεγραμμένοι περίπου 5.000.000 και εκλέγονται 17 εκλεκτορες.

Οι 538 συνολικά εκλεκτορες από όλη τη χώρα συνέρχονται σε σώμα ένα μήνα μετά τις εκλογές και εκλέγουν τον Πρόεδρο. Εξυπακούεται, ότι ο κάθε ένας από αυτούς ανήκει στο Δημοκρατικό ή το Ρεπουμπλικάνικο κόμμα και είναι δεσμευμένος να ψηφίσει τον υποψήφιο του κόμματός του.

Αξίζει ν' αναφερθεί ότι σε τρεις περιπτώσεις ίσα με σήμερα, εκλέγησαν Πρόεδροι οι μειοψηφισάντες, γιατί κατάφεραν να συγκεντρώσουν 270 εκλεκτορες. Δηλαδή, εκλέγησαν χωρίς να πάρουν περισσότερους ψήφους, αλλά γιατί δικόι-τους εκλεκτορες αναδείχθηκαν στις 12 (τουλάχιστον) από τις 50 Πολιτείες - κλειδιά.

ΟΙ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ

Τα οικονομικά προβλήματα που συσσωρεύεσε η κυβέρνηση Κάρτερ, η αθέτηση των προεκλογικών υποσχέσεων το 1976

Ο Ρ. Ρήγκαν, τη μέρα της εκλογής, δείχνει χαμογελαστός το ψηφοδέλτιό-του στους δημοσιογράφους. Σε λίγο θα φρεσκαρίσει για την θριαμβευτική-του εμφάνιση στο ξενοδοχείο Πλάζα.

για το Κυπριακό και η άρση του εμπάργκο όπλων κατά της Τουρκίας, έστρεψαν τους ομογενείς, προεκλογικά, προς τον Κέννεντυ.

Όταν όμως, οι αυτοαποκαλούμενοι ηγέτες της Ομογένειας Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος, ΑΧΕΠΑ κ.ά., κινούμενοι από προσωπικά και μόνο συμφέροντα, έχοντας ουσιαστικά, τα τελευταία χρόνια, μικρή επιρροή στους Ομογενείς, στράφηκαν προς τον Κάρτερ, τους διαίρεσαν σε τρία στρατόπεδα: σ' αυτούς που δεν ψήφισαν κανέναν μετά την αποτυχία του Κέννεντυ να πάρει το χρίσμα του Δημοκρατικού κόμματος, σ' αυτούς που ψήφισαν τον Κάρτερ φοβούμενοι τις ακροδεξιές θέσεις του υποψήφιου των Ρεπουμπλικάνων και σ' αυτούς που ψήφισαν Ρήγκαν, όχι γιατί πιστεύουν ότι μπορεί να παρέμβει θετικά στο Κυπριακό και τα ελληνοτουρκικά, αλλά από αντίδραση στον...Ιάκωβο και την ΑΧΕΠΑ.

Δυστυχώς, οι ομογενείς διαιρεμένοι όσο ποτέ άλλοτε, μη έχοντας ηγεσία ικανή να τους καταστήσει υπολογίσιμη δύναμη στον αμερικάνικο πολιτικό χώρο, έχουν αφεθεί στην τύχη-τους, χωρίς να είναι άμοιρη ευθυνών και η ελληνική κυβέρνηση, η οποία, με υποτυπώδη διπλωματική εκπροσώπηση στις ΗΠΑ, τη στιγμή που η τουρκική προπαγάνδα οργιάζει, διστάζει να παρέμβει θετικά εκεί που χρειάζεται, θεωρώντας την ομογένεια «χωράφι» του Ιάκωβου.

Η ΧΑΜΕΝΗ ΨΗΦΟΣ

Η στροφή των Αμερικανών ψηφοφόρων προς τον ακροδεξιό Ρήγκαν οφείλεται στην δυσφορία-τους για την αποτυχημένη οικονομική πολιτική του Κάρτερ, που δεν κατάφερε να συγκρατήσει τον πληθωρισμό, να περιορίσει την ανεργία και ν' ακολουθήσει μια εξωτερική πολιτική «σύμφω» με τα συμφέροντα των ΗΠΑ.

Ο υποψήφιος των Ρεπουμπλικάνων εκμεταλλεύτηκε με επιδεξιότητα την δυσφορία αυτή, υποσχόμενος συγκρότηση του πληθωρισμού, μείωση της ανεργίας,

ΓΙΑΝΓΚ ΜΙΝΓΚ ΣΙ

Εικονογραφημένο
ΤΑΙ
ΤΖΙ
ΣΟΥΑΝ

Αντοχή - υγεία - ομορφιά

ΚΕΔΡΟΣ

450 δρχ. σε όλα τα βιβλιοπωλεία

ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

ΚΑΡΛΟ ΚΑΦΙΕΡΟ
ΣΥΝΟΨΗ
ΤΟΥ «ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ
ΤΟΥ ΜΑΡΞ»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

Κιάφας 3, Αθήνα, τηλ. 3639980

υποστήριξη των ασθενεστέρων οικονομικά στρωμάτων και αύξηση των εξοπλισμών για την «αντιμετώπιση από θέσεως ισχύος της ΕΣΣΔ».

Φυσικά, λίγοι είναι εκείνοι που πιστεύουν ότι οι υποσχέσεις του Ρήγκαν θα πραγματοποιηθούν, τουλάχιστον όσον αφορά το οικονομικό μέρος. Η νίκη του Ρήγκαν και η επικράτηση της αναχρονιστικής ιδεολογίας στον Λευκό Οίκο, θα έχει άμεσες επιπτώσεις στα εκατομμύρια Αμερικανούς μικροαστούς και εργάτες, που τα τελευταία χρόνια διαπίστωσαν από τη μια ν' ανεβαίνει το κόστος ζωής από τα χτυπήματα του πληθωρισμού και από την άλλη η χώρα-τους να χάνει την αξιοπρέπειά-της, με τις επεμβάσεις στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών, την υποστήριξη αντιδραστικών καθεστώτων και ραπίσματα τύπου Βιετνάμ, και Ιράν.

Και τα ερωτήματα, που εύλογα παρουσιάζονται μετά τις προεκλογικές φανφάρες και υποσχέσεις, είναι, με τι τρόπο ο Ρήγκαν θα καταπολεμήσει τον πληθωρισμό και την ανεργία, με τι τρόπο θα κάνει το καλάθι της νοικοκυράς να γεμίζει με λιγότερα δολάρια. Ερωτήματα που δεν πρόκειται ν' απαντηθούν με τις μεγαλόστομες διακηρύξεις για εσωτερική κατανάλωση.

Μέσα στα πλαίσια της γενικότερης κρίσης του καπιταλισμού, είναι λάθος να ισχυριστεί κανείς ότι ο Ρήγκαν θα είναι ένας Πρόεδρος σαν τους άλλους, έτσι περσιότερο δεξιός. Τώρα αρχίζουν τα προβλήματα για τις ΗΠΑ. Τώρα, που μεγαλώνει η απόσταση και διογκώνεται η πάλη μεταξύ αστικής τάξης - εργαζόμενων, που παίρνουν πραγματικά τα ηνία της εξουσίας στα χέρια-τους οι δυνάμεις που είναι πίσω από τον Ρήγκαν: το στρατιωτικό, βιομηχανικό και τραπεζιτικό κατεστημένο. Το κατεστημένο που βλέπει να φουντώνουν τα εθνικοαπελευθερωτικά κινήματα στις χώρες οι οποίες αποτελούν πηγές πρώτων υλών και τα κολοσσιαία κέρδη-τους να λιγοστεύουν.

Οι αντιδραστικές αυτές δυνάμεις θα κυβερνούν ουσιαστικά τις ΗΠΑ, από τις 20 Ιανουαρίου. Χωρίς προσανατολισμό, θα προσπαθήσουν να ξεπεράσουν την πιο βαθιά κρίση που μαστίζει το σύστημα που υπηρετούν. Η οικονομική κρίση που αντιμετωπίζουν οι ΗΠΑ την περίοδο αυτή, είναι η πιο σοβαρή από το 1930 και ύστερα. Για δέκα περίπου χρόνια η αμερικάνικη οικονομία πλήττεται ταυτόχρονα από τον πληθωρισμό και την ανεργία. Στα τελευταία πέντε χρόνια ο πληθωρισμός ανέβηκε στο 18% και η ανεργία στο 7,5%.

Παρά την σοβαρότητα της κατάστασης

τα μέτρα που παίρνουν οι εκαστοτε κυβερνήσεις είναι καθαρά αντιλαϊκά. Ενώ από τη μια αυξάνει ο πληθωρισμός και η ανεργία, από την άλλη...τριπλασιάζονται τα κέρδη των πολυεθνικών.

Δεν είναι τίποτα το καινούριο αυτό για την μητρόπολη του καπιταλισμού. Όταν η κυρίαρχη τάξη, που έχει καταφέρει να κάνει έναν λαό, τον αμερικάνικο, απολίτικο, στρέφοντάς-τον σ' ενδιαφέροντα καθαρά υλιστικά, που έχουν σαν αποτέλεσμα την μεγάλη εγκληματικότητα, την ελεύθερη — σε ορισμένες περιπτώσεις — χρήση ναρκωτικών, την διαφθορά, την εξαγορά συνειδήσεων κ.ά., δεν μπορεί να προσφέρει πιο ευέλικτες — εναλλακτικές λύσεις, καταφεύγει στην πλύση εγκεφάλου γι' αποδοχή προέδρων τύπου Ρήγκαν. Όχι για να κυβερνήσουν, αλλά για να προστατεύσουν τα συμφέροντά-της, αδιαφορώντας για τυχόν συνέπειες.

Είναι κοινό μυστικό ότι ο Πρόεδρος στις ΗΠΑ δεν κυβερνά. Απλούστατα εκτελεί εντολές, είτε αυτές προέρχονται από τα «γεράκια» του Πενταγώνου, είτε από την ΙΤΤ, είτε από την «Τσέιζ Μανχάταν Μπάνκ» του Ροκφέλερ. Είναι πρόσφατη η περίπτωση του Σάχη. Ο Κάρτερ ήξερε πολύ καλά ότι η υλοποίηση της «επιθυμίας» των Κίσινγκερ - Ροκφέλερ να μεταβεί ο «φίλος» -τους Σάχης στις ΗΠΑ για θεραπεία, δεν θα έμενε χωρίς συνέπειες, όπως και έγινε με τη σύλληψη των ομήρων. Παρ' όλα αυτά υπάκουσε στ' «αφεντικά»-του.

ΠΙΘΑΝΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ

Με δεδομένη την ακροδεξιά στροφή από την εκλογή του Ρήγκαν και αν κρίνει κανείς από τους ανθρώπους του αμέσου περιβάλλοντός-του (Μπους, αντιπρόεδρος, πρώην αρχηγός της CIA, Κίσινγκερ - Χέιγκ, πασίγνωστοι σ' εμάς, κ.α.) καταλαβαίνει ότι το μέλλον δεν είναι και τόσο ρόδινο, ούτε για τον αμερικάνικο λαό, ούτε για τον υπόλοιπο κόσμο. Αρκεί να υπενθυμίσουμε ότι ο Ρήγκαν όταν ρωτήθηκε στην προεκλογική τηλεοπτική «μονομαχία», αν, ως Πρόεδρος, επιτρέψει την ανάμιξη των ΗΠΑ στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών, απάντησε: *Θα σκεφθώ πρώτα απ' όλα αν ο λαός χρειάζεται νίκη».*

Μετά τη δήλωση αυτή και την άλλη μέρα από την εκλογή-του, παρουσιάστηκε κατάσκαση «ευφορίας» στο χρηματιστήριο με την άνοδο της τιμής μετοχών πολυεθνικών βιομηχανιών, πολυεθνικών, κ.α.

Ο Ρ. Ρήγκαν, μετά την εκλογή-του, δείχνει τον αντιπρόεδρο του Τζωρτζ Μπους στη συνέντευξη Τύπου.

Με την επικράτηση των «γερακιών» αναμένονται, εκτός από την επιστροφή στον ψυχρό πόλεμο, προβλήματα στις σχέσεις των ΗΠΑ με τους ευρωπαίους συμμάχους που ακολουθούν πολιτική ύφεσης απέναντι στην ΕΣΣΔ, πιθανή ψυχρότητα στις σχέσεις με την Κίνα (ο Ρήγκαν έχει δηλώσει ότι θ' αποκαταστήσει τις σχέσεις με την Ταϊβάν) και αναμίξεις στις εσωτερικές υποθέσεις άλλων χωρών, σύμφωνα με την θεωρία Κίσινγκερ, για «προκαθορισμένες σφαίρες επιρροής».

Όσον αφορά τα ελληνοτουρκικά, αναμένεται ο συσχετισμός δυνάμεων ν' αλλάζει κατά πολύ υπέρ της Τουρκίας, με απρόβλεπτες συνέπειες για την εθνική-μας ανεξαρτησία. Δεν είναι τυχαία, ούτε η «ικανοποίηση» που έκφρασε η χούντα της Άγκυρας για την εκλογή του Ρήγκαν και τους «φίλους»-της (Κίσινγκερ-Χέιγκ) που τον πλαισιώνουν, ούτε οι εντατικές προσπάθειες Τούρκων στην Ουάσινγκτον, τελευταία να εξασφαλίσουν υποσχέσεις από πιθανά μέλη της Κυβέρνησης Ρήγκαν, για μεγαλύτερη στρατιωτική βοήθεια.

Ο Ρήγκαν, όταν εκλέγθηκε Πρόεδρος, μιλώντας σε οπαδούς-του, επανέλαβε τα λόγια του Λίνκολν: «τα βάσανά-σας τέλειωσαν. Τα δικά-μου τώρα αρχίζουν». Όσον αφορά τους Αμερικάνους κάπως έτσι θά 'ναι. Οι μισοί απ' αυτούς θα ξαναενδιαφερθούν για την εκλογή νέου Προέδρου μετά τέσσερα χρόνια. Τα βάσανα, όμως, του υπόλοιπου κόσμου, τώρα αρχίζουν...

**Παιδότοπος
παιδικός σταθμός
νηπιαγωγείο**

“Ένας χώρος στην αποκλειστική διάθεση των παιδιών. Οι ανάγκες του παιδιού γιά επικοινωνία, παιδαγωγικό παιχνίδι, δημιουργική συλλογική δραστηριότητα, αντιμετωπίζονται με την αγάπη, τη ζεστασιά και με ξεχωριστή ευθύνη από ανθρώπους ειδικούς.

**Ντίνα Καψάλη
Λ. Πεντέλης 53 - Χαλάνδρι Τηλ. 68.32.073**

**ΤΟ ΠΛΕΧΤΟ ΣΤΗΝ ΠΗΓΗ ΤΟΥ
ΠΛΕΚΤΑ
ΑΝΔΡΙΚΑ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ
Ευτυχία Ίγνατιάδου**

**ΣΤΑΔΙΟΥ 48 (ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΣΤΟΑ)
ΤΗΛ. 32.11.374**

ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

της Κύρας 'Αδάμ

Τον Ιούνιο του '74, ο Ζωρζ Μαρσαί διαβεβαίωνε το γαλλικό λαό ότι η «νίκη της Αριστεράς είναι πολύ κοντά». Και από τότε ως τις αρχές του '78 όλα έδειχναν ότι τουλάχιστον στη Νότια (μεσογειακή) Ευρώπη θα επικρατούσε «σύντομα» ο Ευρωκομμουνισμός και ο σύμμαχός-του Ευρωσοσιαλισμός, (με την ανανεωμένη και οι δύο μορφή-τους), πρώτα στη Γαλλία, μετά στην Ιταλία και αργότερα ποιος ξέρει, πού αλλού.

Όλες αυτές οι ελπίδες βούλιαξαν, «ξαφνικά», όταν στις γενικές πολιτικές εκλογές που έγιναν στη Γαλλία το Μάρτη του '78, η «Ενωμένη Αριστερά», όχι μόνο νικήθηκε από τη Δεξιά, αλλά και έπαψε να υπάρχει, εξαιτίας μικροπολιτικών ελιγμών και υπολογισμών των δύο κύριων κομμάτων-της — του ΣΚΓ και προπαντός του ΓΚΚ και της ηγεσίας-του.

Οι συνέπειες και για τα δυο κόμματα υπήρξαν καταστροφικές: το ΣΚΓ περνά από τότε μια φοβερή εσωτερική κρίση, που είναι αβέβαιο αν θα μπορέσει ποτέ να την ξεπεράσει, και πολλοί πιστεύουν ότι μόλις αποσυρθεί από τη σκηνή ο Μιτεράν, το κόμμα θα διασπαστεί και θα επιστρέψει στην παλιά «κεντρώα» γραμμή, όπως ζητά ο Ροκάρ και όπως επιδιώκει ο Ζισκάρ. Στο ΓΚΚ εξάλλου, από την πρώτη στιγμή μετά την ήττα και τη διάσπαση της Ενωμένης Αριστεράς εκδηλώθηκε μια έντονη δυσφορία μερίδας της βάσης — δυσφορία που εξελίχθηκε από τότε σε μόνιμη και ανοιχτή αμφισβήτηση της ηγεσίας και των αντιλήψεών-της.

Σε αμφισβήτηση, στην οποία δεν μετέχουν μόνο διανοούμενοι και φοιτητές, αλλά και αρκετά, κάθε κατηγορίας μέλη του κόμματος. Και αμφισβήτηση, ακόμα, που εκδηλώνεται — κι αυτό είναι το καινούριο και το σημαντικό — όχι μόνο με κάποιες αποχωρήσεις από το κόμμα και με κλειστές — κι έτσι ανώφελες εσωκομματικές συζητήσεις, αλλά και μ' ένα δημόσιο, ανοιχτό διάλογο, (μέσα από τις στήλες του εξωκομματικού Τύπου, αφού ο κομματικός δεν είναι διαθέσιμος και χάρη σε ειδικές εκδόσεις του Μασπερό και άλλων γνωστών εκδοτικών οίκων) καθώς τέλος και με μια δημόσια, ανοιχτή πάλι σε συνεργασία με σοσιαλιστές και άλλους αριστερούς, για την αποκατάσταση της ενότητας της Αριστεράς, όσο ακόμα είναι καιρός.

Ρονύ: Χώρος ερειπίων

ΕΡ: Η ενότητα της Αριστεράς στη Γαλλία αναμφισβήτητα αποτέλεσε ένα σημαντικό σταθμό στην πρόσφατη ιστορία του αριστερού κινήματος στη δυτική Ευρώπη. Παρά ταύτα, η προσπάθεια αυτή, δεν καρποφόρησε ή για την ακρίβεια διακόπηκε απότομα. Ποιες ήταν οι αιτίες που οδήγησαν στη διάλυση της Συμμαχίας; **ZAN PONY:**...Η ενότητα της Αριστεράς στη Γαλλία ήταν μια φυσική συνέπεια της ανάπτυξης του λαϊκού κινήματος, μετά το Μάη του '68 της συνδικαλιστικής ενότητας και συνεργασίας ανάμεσα στη CGT και CFDT και για να πάμε ακόμα πιο πίσω, στα 1962, της πρωτοβουλίας του ΚΚΓ για ένα κοινό πρόγραμμα όλων των κομμάτων της Αριστεράς. Η υπογραφή του κοινού

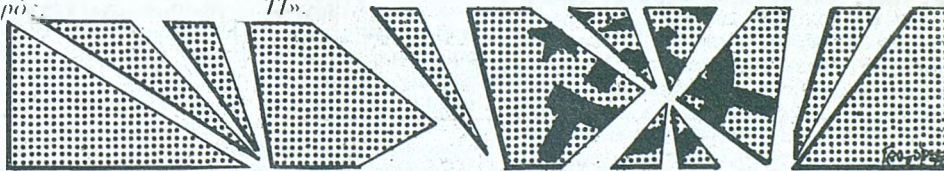
προγράμματος, το 1972, πράγματι, αποτέλεσε ένα σημαντικό σταθμό. Γιατί ήταν η πρώτη φορά, που στη δυτική Ευρώπη, κομμουνιστές και σοσιαλιστές αποφάσισαν να διεκδικήσουν από κοινού την εξουσία, μ' ένα κοινό πρόγραμμα, ένα πρόγραμμα που δεν ήταν απλά εκλογικό, αλλά που είχε κύριο στόχο το βαθύ μετασχηματισμό των δομών της κοινωνίας, για να πέσει η Δεξιά...

Το Κομμουνιστικό Κόμμα, χάρη στην ενότητα της Αριστεράς, πέτυχε μια μεγάλη πολιτική νίκη: κατόρθωσε, δηλαδή, να βγει από την πολιτική απομόνωση στην οποία βρισκόταν τα τελευταία είκοσι περίπου χρόνια και να βρεθεί μαζί με τις άλλες αριστερές δυνάμεις πολύ κοντά στην ε-

Το ξεκίνημα αυτής της εντυπωσιακής αμφισβήτησης έγινε στις 28.4.78, με την ιστορική πια απόφαση του κομματικού πυρήνα του Πανεπιστημίου της Προβάνς, που συνυπογράφηκε και από άλλα 1500 μέλη του κόμματος από κάθε γωνιά της Γαλλίας και δημοσιεύτηκε στη «Μόντ». Απόφαση που διαμαρτύρονταν για την ευκολία με την οποία η ηγεσία του κόμματος απ' τη μια ισχυριζόνταν ότι δεν είχε καμιά ευθύνη για την ήττα και τη διάσπαση και από την άλλη παραβίαζε τις δεσμευτικές αποφάσεις του 22ου Συνεδρίου του κόμματος.

Απόφαση μετά την οποία επακολούθησαν εκατοντάδες άρθρα σε εξωκομματικά έντυπα, και δεκάδες βιβλία γνωστότατων κομμουνιστικών στελεχών, όπως π.χ. οι Αλτουσέρ, Μπαλιμπάρ, Φιτςμπίν, Μπαράκ, Μολινά, Βαργκάς, Ζαν Πιερ Λεφέβρ, Μορίς Μονασονιέ, Φρανς Βερνιέ, Ζαν Ρονύ, Ζωρζ Λαμπικά, Γκυ Κονοπνίκι κ.ά. Καθώς και ένα μεγάλο κίνημα βάσης για την αποκατάσταση της ενότητας δράσης της Αριστεράς, στο οποίο συνεργάζονταν κομμουνιστές, σοσιαλιστές και άλλοι αριστεροί.

Τούτη την ώρα, που η Γαλλία βρίσκεται και πάλι στις παραμονές καινούριων και αποφασιστικών εκλογών, και μέσα σε μια διεθνή ατμόσφαιρα πολύ πιο πολύπλοκη και επικίνδυνη από άλλοτε, οι εμπειρίες στις οποίες οδηγήθηκαν οι Γάλλοι κομμουνιστές από την κρίση που περιγράφηκε αποκτούν καινούρια επικαιρότητα και μεγάλο ενδιαφέρον για ολόκληρη την ευρωπαϊκή Αριστερά — άρα και για την ελληνική Αριστερά. Για τούτο και το μεγάλο ενδιαφέρον, που προσέλκυσαν οι διαλέξεις που έκαναν στην Αθήνα, με πρωτοβουλία του «Ομίλου Πρωταγόρας» τρεις από τους πρωταγωνιστές αυτής της προβληματικής της γαλλικής Αριστεράς: οι ZAN PONY, καθηγητής φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο της Ναντέρ, ΖΩΡΖ ΛΑΜΠΙΚΑ, καθηγητής Φιλοσοφίας στο ίδιο Πανεπιστήμιο, μέλη και οι δυο του ΓΚΚ και ο ΓΚΥ ΚΟΝΟΠΝΙΚΙ, φιλόλογος, συγγραφέας και δημοσιογράφος στην «Λιμπερασιόν» και μέχρι πρόσφατα μέλος του ΓΚΚ: και των οποίων ακολουθούν συνεντεύξεις που δόθηκαν για το «ΑΝ-ΤΙ».

ξουσία. Το ΚΚΓ πέτυχε μια πολύ μεγάλη νίκη. Αλλά δεν μπόρεσε να εκτιμήσει τις συνέπειες που θα είχε αυτή η νίκη. Δεν μπόρεσε, δηλαδή, να καταλάβει ότι αυτή η επιτυχία δημιούργησε μια νέα κατάσταση, που απαιτούσε από το κόμμα πολλές αλλαγές, στην οργανωτική δομή-του, στην πολιτική πρακτική-του, ακόμα και σε θεωρητικά ζητήματα. Η νίκη της Ένωσης της Αριστεράς στη Γαλλία, που αποτελούσε το μεγάλο βήμα για τη νίκη της Αριστεράς στις εκλογές, συνέπεσε με τη μείωση του κύρους της Σοβιετικής Ένωσης και των σοσιαλιστικών χωρών μετά τα γεγονότα στην Τσεχοσλοβακία και με την ανάπτυξη του προβληματισμού γύρω από τα θέματα του υπαρκτού σοσιαλισμού. Η η-

γερσία του ΚΚΓ δεν τόλμησε να προχωρήσει σε βάθος. Έμεινε στην επιφάνεια των γεγονότων, δημιουργώντας έτσι την εντύπωση ότι στην ουσία του πράγματος, παρά το άνοιγμα προς τους σοσιαλιστές, το κόμμα δεν είχε την πρόθεση ν' αλλάξει καμιά από τις αρχές-του. Το κόμμα εξακολούθησε να είναι μονολιθικό προσκολλημένο στις οργανωτικές μεθόδους του 1956, με έντονα τα στοιχεία του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού, που απέκλειαν την ιδέα της μειοψηφίας, των συζητήσεων και των διαφωνιών στο εσωτερικό του κόμματος. Η ηγεσία λοιπόν, δεν προετοίμασε το κόμμα, ούτε στο πολιτικό, ούτε και στο οργανωτικό επίπεδο να αντιμετωπίσει το συναγωνισμό με το Σοσιαλιστικό Κόμμα. Ένα Σοσιαλιστικό Κόμμα, που είχε ανανεωθεί, που είχε προωθήσει μια σειρά νέα στελέχη στην κορυφή, που είχε αποκτήσει ένα καινούριο δυναμισμό, ακριβώς χάρη στην ενότητα με τους κομμουνιστές. Ένας μεγάλος αριθμός νέων, που, ενώ συμπαινούσαν το Κομμουνιστικό Κόμμα διατηρούσαν αρκετές επιφυλάξεις απέναντί-του λόγω της στάσης-του προς τη Σοβιετική Ένωση, τα γεγονότα της Τσεχοσλοβακίας, το δογματισμό-του και την εσωτερική λειτουργία-του, άρχισαν να εντάσσονται στο Σοσιαλιστικό Κόμμα. Κατά τη γνώμη-μου, η ηγεσία του ΚΚΓ δεν κατάλαβε τί σήμαινε αυτό. Δεν κατάλαβε δηλαδή, ότι όταν το κόμμα βρίσκεται στην αντιπολίτευση, χωρίς προοπτική εξουσίας, τότε μπορεί να λειτουργεί με τρόπο παλαιοκομματικό. Όταν, όμως, ανοίγεται μπροστά-του η προοπτική της εξουσίας, τότε δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο να εξακολουθήσει την ίδια πολιτική.

Το 1974, ωστόσο, το ΚΚ υποχρεώθηκε να υποστηρίξει το Μιτερνάν σαν υποψήφιο πρόεδρο της Δημοκρατίας. Και έπαιξε καθάρτα το «χαρτί» Μιτερνάν, γιατί κατάλαβε ότι μόνον με μια τέτοια πολιτική ήταν δυνατό να δημιουργηθεί ένα ρήγμα, μέσα από το οποίο περνώντας η Αριστερά, θα έφθανε στην εξουσία. Τα εκλογικά αποτελέσματα έδειξαν ότι το ρεύμα υπέρ των σοσιαλιστών ήταν πολύ δυνατό, ενώ αντίθετα υπήρξε μια στασιμότητα, ίσως και κάποια μικρή κάμψη στις δυνάμεις των κομμουνιστών. Το Κομμουνιστικό Κόμμα μπορούσε εύκολα να καλύψει αυτό το κενό...όμως, η ηγεσία του κόμματος φαίνεται ότι έχασε την ψυχραιμία-της. Αποτέλεσμα ήταν η αλλαγή γραμμής μέσα σε 3 εβδομάδες. Την ευφορία για τη συνεργασία με τους σοσιαλιστές διαδέχτηκε μια σκληρή γραμμή, μια γραμμή «διαφύλαξης» της κομμουνιστικής ταυτότητας από τους σοσιαλιστές. Στο σημείο αυτό, νομίζω, ότι φαίνεται καθαρά αυτό που είπα και προηγουμένα: ότι, δηλαδή, η ηγεσία του ΚΚ δεν κατάλαβε πως, για να πάψει να είναι κόμμα της αντιπολίτευσης, έπρεπε να δεχτεί τους κινδύνους που συνεπάγεται η εξουσία, έπρεπε να δεχτεί ότι ο σοσιαλισμός δεν θα γινόταν πραγματικότητα την επομένη των εκλογών. Όλα αυτά, βέβαια, χωρίς να παραγνωρίζω το γεγονός ότι το Σοσιαλιστικό Κόμμα, έκανε και αυτό λάθη και μάλιστα μετά τα ευνοϊκά για αυτό εκλογικά αποτελέσματα απόκτησε μια αλαζονική συμπεριφορά απέναντι στο ΚΚ.

Συνοψίζοντας, θα έλεγα ότι τόσο οι κομμουνιστές, όσο και οι σοσιαλιστές δεν πείστηκαν ότι η συμμαχία-τους είχε μια βαθιά και ιστορική σημασία. Την χρησιμοποίησαν απλά, σαν εκλογικό μέσο, σαν μια μορφή τακτικής...

ΕΡ: Και σήμερα; Μετά τη διάλυση της ένωσης της Αριστεράς ποια κατάσταση επικρατεί στους κόλπους του ΚΚ και γενικότερα στον αριστερό χώρο;

ΑΠ: Αυτή τη στιγμή, η κατάσταση στο χώρο της Αριστεράς δεν μπορεί να χαρακτηριστεί σαν απελπιστική. Πολύ φοβάμαι όμως, ότι μέσα σε έξι μήνες, αν τα πράγματα συνεχιστούν έτσι, η γαλλική Αριστερά θα είναι ένας χώρος ερειπίων: η συνδικαλιστική ενότητα έχει οπιάσει τελείως. Οι διαμάχες ανάμεσα στη CGT και CFDT έχουν φτάσει στο αποκορύφωμά-τους, η έχθρα ανάμεσα στους κομμουνιστές και τους σοσιαλιστές έχει κορυφωθεί. Αυτή τη στιγμή, η ηγεσία του ΚΚ θεωρεί σαν τον υπ' αριθμό ένα εχθρό-της το Σοσιαλιστικό Κόμμα, γεγονός που έχει σαν συνέπεια την αύξηση του αντικομμουνισμού στους κόλπους αυτού του κόμματος...Επιγραμματικά θα έλεγα: χρειάστηκε μια ολόκληρη γενιά για να φτιαχτεί η ενότητα της Αριστεράς. Χρειάστηκαν τρία μόνο χρόνια για να διαλυθεί. Και θα χρειαστεί άλλη μια γενιά για να ανοικοδομηθεί...

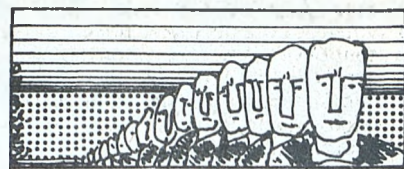
Σε ό,τι αφορά το ίδιο το κόμμα, η ήττα της ένωσης της Αριστεράς είχε σαν αποτέλεσμα να αποκτήσουν και πάλι δύναμη οι πιο συντηρητικές, οι πιο σεχταριστικές δυνάμεις. Όλα όσα συνέβηκαν δεν συζητήθηκαν πλατιά μέσα στο κόμμα. Και οι αποφάσεις που πάρθηκαν δεν ήταν αποτέλεσμα συλλογικής σκέψης. Αποτελέσαν φαινόμενα που παρουσιάστηκαν μόνο στην κορυφή του κόμματος. Με άλλα λόγια, η ηγεσία, συνέχισε να χειρίζεται το κόμμα σαν να ήταν μια άμορφη μάζα ανθρώπων...Οι νέες ιδέες και τάσεις δεν μπόρεσαν να διεισδύσουν, ακριβώς γιατί τα περισσότερα από τα μεσαία στελέχη είναι διαμορφωμένα με τη μονολιθική αντίληψη περί κόμματος...Και είναι χαρακτηριστική η τελευταία στροφή του κόμματος προς τη Σοβιετική Ένωση, που οδήγησε στην αποδοχή της σοβιετικής εισβολής στο Αφγανιστάν που έγινε με τρόπο προβοκατόρικο και όχι πολιτικό...

ΕΡ: Μέσα στη σημερινή συγκυρία, ποιες είναι οι προοπτικές της ευρωπαϊκής Αριστεράς και ειδικότερα του Ευρωκομμουνισμού;

ΑΠ: Γενικά, θα έλεγα ότι υπάρχουν πολλά θετικά στοιχεία για το μέλλον της ευρωπαϊκής Αριστεράς. Παρά τις μεγάλες δυσκολίες και τα λάθη, το Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα κατόρθωσε να διατηρήσει σχεδόν στο ακέραιο τις δυνάμεις-του στις τελευταίες εκλογές. Παραμένει πάντα ένα μεγάλο κόμμα και θεωρώ πολύ σημαντικό το γεγονός, ότι το ΙΚΚ έχει αποδείξει ότι η Ιταλία χωρίς τη συμμετοχή των κομμουνιστών στην κυβέρνηση, είναι ουσιαστικά μια χώρα ακυβέρνητη...

Ο δυτικοευρωπαϊκός κομμουνισμός περνά μια μεταβατική, αλλά θετική περίοδο. Αλλά πουθενά δεν έχει γραφτεί πώς θα βγει από αυτή. Αυτή τη στιγμή βρίσκεται μέσα σε μια κρίση από την οποία είναι υποχρεωμένος να περάσει. Γιατί το να περάσει από τη «σιγή» θέση της αντιπολίτευσης στη θέση της κυβέρνησης, αυτό είναι μια κρίσιμη κατάσταση. Βέβαια, η Αριστερά στο σύνολό-της δεν έχει δώσει πειστικές απαντήσεις σε όλα τα μεγάλα προβλήματα της κρίσης της βιομηχανικής κοινωνίας. Δε νομίζω, όμως, ότι πρέπει να έχει έτοιμες όλες τις απαντήσεις εκ των προτέρων για να ανέβει στην εξουσία. Η εμπειρία της ίδιας της εξουσίας είναι ένα μεγάλο σχολείο...

Μόνη λύση: Ενότητα

ΕΡ: Αν το πείραμα της Ενωμένης Αριστεράς στη Γαλλία απέτυχε, αφήνοντας πίσω-του μερικές τραυματικές εμπειρίες για το λαϊκό κίνημα, η ίδια αυτή αδυναμία συνεργασίας ανάμεσα στους κομμουνιστές και τους σοσιαλιστές παρουσιάζεται και σε άλλες χώρες της δυτικής και κύρια της νότιας Ευρώπης. Είναι, λοιπόν, εκ των πραγμάτων αδύνατη μια τέτοια συνεργασία;

ΓΚΥ ΚΟΝΟΠΝΙΚΙ: Ανατρέχοντας στην ιστορία θα έλεγα ότι μια από τις αιτίες που κάνουν δύσκολη τη συνεργασία, είναι ακριβώς οι διαφορές που υπάρχουν στη σύλληψη της ιδέας και του ρόλου του εργατικού κινήματος. Ακόμα δεν θα πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι η γενικότερη πολιτική κατάσταση δεν είναι η ίδια στις διάφορες χώρες. Για παράδειγμα, αν η ευθύνη του ΚΚΓ είναι τεράστια για τη διάλυση της Ενωμένης Αριστεράς, δεν μπορούμε να πούμε το ίδιο πράγμα για το Ιταλικό ΚΚ, το ΚΚ Ισπανίας και Πορτογαλίας.

Το σημαντικότερο, όμως, για μένα είναι, ότι, όπου αυτά τα δύο κόμματα έχουν δύναμη και δεν κατορθώνουν να συνεργαστούν και αντίθετα κάνουν το παν για να μεγαλώσουν τη μεταξύ-τους απόσταση, τότε αυτός ο διχασμός πληρώνεται. Και πληρώνεται ακριβώς...Πρόσφατο παράδειγμα η Σουηδία, όπου μετά από 40 χρόνια σοσιαλδημοκρατίας η Δεξιά κέρδισε και πάλι, και ακόμα χειρότερα στην Πορτογαλία, όπου και το Σοσιαλιστικό αλλά και το Κομμουνιστικό Κόμμα πλήρωσαν μάλλον ακριβά τη διάσπαση της συνεργασίας-τους.

Στη Γαλλία ειδικότερα, τώρα μπορούμε να το εκτιμήσουμε ορθότερα, η διάλυση της Ενωμένης Αριστεράς, πριν πλήξει τα ίδια τα κόμματα και τις οργανώσεις-τους, στοίχισε ακριβά, πρώτα τους εργαζόμενους, που εξακολουθούν να πληρώνουν ακριβά αυτή τη διάλυση...

ΖΩΡΖ ΛΑΜΠΙΚΑ: Συμπληρώνοντας, θα έλεγα ότι ένας ακόμη λόγος που εμποδίζει τα δύο αυτά κόμματα να συντονίσουν τη δράση-τους είναι ότι το καθένα εξακολουθεί ακόμα και σήμερα να δρα ανάλογα με το μοντέλο της ιστορικής καταγωγής-του και όχι ανάλογα με τις ανάγκες της πολιτικής συγκυρίας μέσα στην οποία βρίσκεται. Αυτό φάνηκε καθαρά στην περίπτωση της Ενωμένης Αριστεράς στη Γαλλία. Και τα δύο κόμματα αποδείχτηκαν δέσμια του παρελθόντος-τους. Πάντα επικαλούνται το παρελθόν για να δικαιολογήσουν τη στάση-τους το ένα απέναντι στο άλλο και τα δύο απέναντι στο εργατικό κίνημα. Όμως, τέτοιου είδους δικαιολογίες και αναλύσεις κάθε άλλο παρά προωθούν την ενότητα και τη συνεργασία...

ΕΡ: Άραγε υπάρχουν προοπτικές για την Αριστερά στη δυτική Ευρώπη να ανέβει στην εξουσία;

ΖΩΡΖ ΛΑΜΠΙΚΑ: Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, η Αριστερά αποτελεί την εναλλακτική λύση στην εξουσία της Δεξιάς και του καπιταλισμού. Αλλά θα πρέπει να τονίσουμε ευθύς εξ αρχής ότι αν η Αριστερά δεν κατορθώνει να αναπτύξει ενωτικές διαδικασίες μέσα στις λαϊκές μάζες και να αντιμετωπίσει σωστά την προοπτική ν' ανέβει στην εξουσία, τότε, χωρίς να είμαστε απαισιόδοξοι, θα πρέπει να πούμε ότι το εργατικό κίνημα θ' αργήσει πολύ να γίνει εξουσία... και η ευθύνη γι' αυτό όλων των οργανώσεων της Αριστεράς θα είναι βαρύνουσα.

Ιδιαίτερα τώρα, που βρισκόμαστε μπροστά σ' αυτό που λέμε «κρίση του καπιταλισμού», μια διαδικασία, δηλαδή, αναδιάρθρωσης και ανανέωσης του καπιταλισμού, με κύρια χαρακτηριστικά την ενίσχυση της Δεξιάς και του καπιταλιστικού οικονομικού συστήματος, σε παγκόσμια κλίμακα. Βρισκόμαστε μπροστά σε μια λυσσαλέα προσπάθεια αύξησης του ρόλου των πολυεθνικών εταιριών, που σκοπό-τους έχουν να μεταβάλλουν τον οικονομικό χάρτη του κόσμου, να μεταθέσουν την παραγωγή, ν' αλλάξουν τις πηγές ενέργειας, με δυο λόγια ν' αυξήσουν το βάρος του κεφαλαίου σ' όλο το κόσμο. Και εδώ παρουσιάζεται μια πολύ σοβαρή και επικίνδυνη αντίφαση: από τη μια πλευρά μια καλπάζουσα διεθνοποίηση του κεφαλαίου και από την άλλη μια συνεχώς αυξανόμενη αδυναμία ενότητας των αριστερών δυνάμεων. Ταυτόχρονα ενισχύεται η πολιτική εξουσία της Δεξιάς, ενισχύεται ο κρατικός μηχανισμός του αστικού κράτους. Ο κρατικός μηχανισμός ολοένα και περισσότερο ελέγχει και κατευθύνει τη ζωή των ανθρώπων — και τούτο δεν αποτελεί μια αφηρημένη έννοια: ήδη, δοκιμάζονται ορισμένα εργατικά δικαιώματα, όπως το δικαίωμα της απεργίας και της κοινωνικής

ασφάλειας, η διεθνής αστυνομία ισχυροποιείται, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συγκεντρώνει όλο και περισσότερες εξουσίες στα χέρια-του και γίνεται ένα διεθνές κέντρο εξουσίας.

Επιπλέον στον τομέα της πληροφόρησης — η εξουσία συγκεντρώνεται στα χέρια των κυβερνώντων. Στη Γαλλία συγκεκρίμενα τα μέσα ενημέρωσης έχουν περάσει στα χέρια του κράτους και ήδη έχουν αρχίσει να συγκεντρώνονται στα χέρια ενός μόνου ανθρώπου.

Μπροστά σ' αυτή τη κατάσταση, αν η Αριστερά δεν κάνει την αυτοκριτική-της, δεν προσαρμοστεί στις ανάγκες της σημερινής συγκυρίας, δεν επενεκτιμήσει ορισμένα πράγματα, τότε φοβάμαι ότι θα αναγκαστούμε να παρακολουθήσουμε μέχρι το τέλος τη διαδικασία ανανέωσης του καπιταλισμού. Και αυτά θα είναι η χειρότερη μέρα για το λαϊκό κίνημα.

ΓΚΥ ΚΟΝΟΠΝΙΚΙ: Θα τονίσω ιδιαίτερα ένα μόνο στοιχείο. Ότι, δηλαδή, βρισκόμαστε μπροστά σ' ένα αυξανόμενο κύμα διεθνούς αντίδρασης με αποκορύφωμα τη νίκη του Ρήγκαν, αλλά και την αναγέννηση του φασισμού στην Ευρώπη, κύρια στη Γαλλία και την Ιταλία. Μπροστά σ' αυτή την κατάσταση, που ακόμα, βέβαια, δεν είναι αιμαύρη, η Αριστερά πρέπει να βρει τρόπο να αντιδράσει και να προτείνει συγκεκριμένες λύσεις...

ΕΡ: Τις τελευταίες δεκαετίες μιλάμε για την «κρίση του καπιταλιστικού συστήματος». Μια κρίση, όμως, που δεν είναι η «τελική», όπως παλιότερα νομίζαμε, αλλά που οδηγεί σε νέες μορφές έκφρασης του καπιταλισμού. Μήπως είναι ώρα να μιλήσουμε ανοιχτά πια και για την κρίση του μαρξισμού;

ΖΩΡΖ ΛΑΜΠΙΚΑ: Θα έλεγα ότι η κρίση συνοδεύει το μαρξισμό από την ίδια-του τη γένεση. Και τούτο γιατί η μαρξιστική θεω-

ρία είναι πάντα συνδεδεμένη με την ιστορία και επόμενα υπάρχουν θεωρητικά στοιχεία που αμφισβητούνται... Ακριβώς, λοιπόν, το ρεύμα του Ευρωκομμουνισμού είναι ένα σύμπτωμα αυτής της κρίσης, που την ερμηνεύει και που εκφράζει μια ανάγκη. Την ανάγκη, δηλαδή, που υπάρχει για όλα τα κομμουνιστικά κόμματα χωρίς εξαίρεση, είτε βρίσκονται στην εξουσία, είτε όχι, να επαναπροσδιοριστούν μπροστά στη σημερινή κοινωνία, που αναμφισβήτητα έχει πολύ αλλάξει σε σύγκριση μ' εκείνη τις παραμονές του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου. Την ανάγκη ακόμα να επαναπροσδιορίσουν τη μορφή λειτουργίας του κόμματος. Γιατί σήμερα, όταν μιλάμε για τον σταλινισμό, αυτόματα αυτό περιγράφει μια πολύ συγκεκριμένη κατάσταση του κόμματος. Και το ερώτημα που τίθεται είναι κατά πόσο η πραχτική της Τρίτης Διεθνούς είναι, εφαρμόσιμη σήμερα. Πολύ περισσότερο, αφού ο μαρξισμός - λενινισμός είναι εν πολλοίς δημιουργήμα ενός μόνου ανθρώπου, του Στάλιν.

Τέλος, είναι ανάγκη να επαναπροσδιορίσουν, θεωρητικά και πολιτικά το είδος της σχέσης με το κέντρο, δηλαδή το Κομμουνιστικό Κόμμα Σοβιετικής Ένωσης...

ΓΚΥ ΚΟΝΟΠΝΙΚΙ: ...Εγώ θα προχωρήσω πάρα πέρα. Η Σοβιετική Ένωση και τα Κομμουνιστικά Κόμματα της Δύσης, ακολουθήσαν μια πραχτική απόλυτα εμπειρική και πραγματιστική για το χειρότερο, ή το καλύτερο. Η-πραχτική της επαναστατικής θεωρίας δεν βγήκε ποτέ μέσα από το εργατικό κίνημα. Αντίθετα ο σταλινισμός γέννησε μια σειρά εμπειρικές θέσεις «ντυμένες» κάθε φορά με επαναστατικό λεξιλόγιο... Ακόμα και σήμερα αρκετά κομμουνιστικά κόμματα ντύνουν με θεωρητικές εκφράσεις την πραχτική-τους, που κατά βάθος είναι πάντα η ίδια και στηρίζεται αποκλειστικά στον εμπειρισμό...

ΓΙΑΝΝΗ ΤΣΑΡΟΥΧΗ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

1934-1937

Συνοδευόμενα από τρεις υδατογραφίες
δεκαεννέα σχέδια της ίδιας εποχής
και τρεις
παντομίμες-μπαλέτα

Πλατεία Σταδίου 5, Αθήνα 501, 728.263
Διανομή στηλ. Αθήνα: τηλ. 3245.332

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ PYLARINOS ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΗΜΕΡΗ ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΑ 15 - 16 ΚΑΙ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ:

ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΕΩΣ 5.30 ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ

ΤΡΙΤΗ 16 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ:

NOMISMATA — ΧΑΡΤΟΝΟΜΙΣΜΑΤΑ —
ΜΕΤΑΛΛΙΑ — ΚΑΡΤΕΣ — ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΥΛ-
ΛΕΚΤΙΚΑ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΑ

ΤΕΤΑΡΤΗ 17 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ:

ΠΙΝΑΚΕΣ — 150 ΕΡΓΑ ΕΛΛΗΝΩΝ ΖΩ-
ΓΡΑΦΩΝ

ΜΙΑ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΓΙΑ ΕΝΑ ΔΩΡΟ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ
ΦΘΑΝΕΙ ΠΙΑ ΤΟ ΚΟΥΤΙ ΜΕ ΤΑ ΓΛΥΚΑ!!!

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 7-9 Βος ΟΡΟΦΟΣ
ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΑΠΟ ΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ
ΤΗΛ. 3210557 — 3210384

ΛΑΪΚΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ: Φύση τῆς ἐξουσίας καί λειτουργία τῆς κοινωνίας

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

ΛΑΪΚΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΕΣ

ΦΥΣΗ
ΤΗΣ
ΕΞΟΥΣΙΑΣ
ΚΑΙ
ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΗΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ-ΠΑΝΤΕΙΟΣ
ΠΕΜΠΤΗ 27, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 28, ΣΑΒΒΑΤΟ 29 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1980

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
αντι

Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗΣ

ΘΕΜΑ:
Λαϊκές Δημοκρατίες: Φύση
τῆς Ἐξουσίας καί Λειτουργία
τῆς Κοινωνίας.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:
Πέμπτη 27, Παρασκευή 28 καί
Σάββατο 29 Νοεμβρίου 1980.

ΧΩΡΟΣ:
Μεγάλο Ἀμφιθέατρο τῆς
Παντείου Σχολῆς.

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ:
Διανοούμενοι ἀπό τήν
Ἀνατολική καί Δυτική
Εὐρώπη.

ΓΛΩΣΣΑ:
Γαλλική μέ ταυτόχρονη
ἐλληνική μετάφραση.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:
Εισηγήσεις, παρεμβάσεις,
ἐλεύθερη συζήτηση.

ΕΙΣΟΔΟΣ:
Ἐλεύθερη στό κοινό.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ:
Ἀπό τό περιοδικό «ΑΝΤΙ».

Η προπαρασκευαστική διαδικασία της συζήτησης και αντιπαράθεσης των απόψεων για το σοσιαλισμό στη Διεθνή Συνάντηση της Παντείου (βλ. προηγούμενο τεύχος ΑΝΤΙ) έχει μπει στην τελευταία-της φάση. Στη μια βδομάδα περίπου που μας χωρίζει απ' την τριήμερη αυτή συνάντηση, θα θέλαμε να αναφερθούμε σε μια σειρά συγκεκριμένα στοιχεία που δίνουν την ολοκληρωμένη εικόνα του Συμποσίου - στοιχεία σχετικά με τις εισηγήσεις των τριών ημερών και το χώρο στον οποίο εντοπίζεται η κάθε μια εισήγηση, την ταυτότητα των εισηγητών, τη διαδικασία διεξαγωγής των εργασιών της «συνάντησης» κλπ.

Πρώτα απ' όλα θεωρήσαμε χρήσιμο να καθορίσουμε μια θεματική για την ημερήσια διάταξη του τριημέρου, που να εξυπηρετεί και την ανάγκη της λογικής συνοχής στην προσέγγιση του γενικού θέματος, αλλά και τον εντοπισμό αυτής της προσέγγισης σε μια σειρά τομείς που πιστεύουμε ότι παίζουν κυρίαρχο ρόλο στη συγκρότηση και τη λειτουργία του συστήματος της «σοσιαλιστικής δημοκρατίας». Τέτοιοι τομείς είναι το Κράτος, η πολιτική εξουσία, η εργατική τάξη κι η πολιτική-της συγκρότηση, η ιδεολογία των κοινωνικών σχηματισμών της ανατολικής Ευρώπης, η δόμηση του Κόμματος ως και οι σχέσεις του με το γενικότερο σύστημα εξουσίας καθώς και με την «κοινωνία», το «έθνος» στη θεσμισμένη σοσιαλιστική-του εκδοχή και οι σχέσεις-του με τα άλλα «σοσιαλιστικά έθνη», το φαινόμενο της αντιπολίτευσης στο ισχύον πολιτικό σύστημα διαχείρισης της σοσιαλιστικής κοινωνίας και η ιστορική του πορεία κλπ.

Αυτοί — και άλλοι παραγωγοί / δευτερεύοντες — πιστεύουμε ότι είναι οι μείζονες τομείς και άξονες λειτουργίας της «πολιτικής» και της «κοινωνίας» στο σοσιαλισμό. Με βάση, λοιπόν, αυτή την προβληματική ορίσαμε τους εξής υποτομείς στα θέματα των εισηγήσεων-συζητήσεων του τριημέρου.

Πέμπτη 27.11: «Η εξουσία και η εργατική τάξη»

Παρασκευή 28.11: «Κόμμα εξουσίας και αντιπολίτευση»

Σάββατο 29.11. «Η ανεξαρτησία των εθνών και οι ελευθερίες των πολιτών».

Για τη διαπραγμάτευση αυτών των θεμάτων απευθυνθήκαμε σε μια σειρά διανοούμενους-επιστήμονες της μαρξιστικής αριστεράς, που οι εργασίες και η εμπειρία-τους αποτελούν εχέγγυο για την τελέσφορη συμβολή-μας στο διεθνή και κριτικό διάλογο για το σοσιαλισμό. Η πρότασή-μας βρήκε περισσή ανταπόκριση κι έτσι διαμορφώθηκε μια ομάδα εισηγητών που η πολυμέρεια των απόψεών-τους και των θεμάτων στα οποία προτίθενται να παρέμβουν, εξασφαλίζει μια εγκυρότητα στη θεωρητική και πολιτική κάλυψη του προβλήματος.

Την ώρα που γράφεται αυτό το σημείωμα, ο κατάλογος των εισηγητών και των θεμάτων των ανακοινώσεων-τους έχει διαμορφωθεί ως εξής:

Μίκλος Χάραστι:

Ούγγρος κοινωνιολόγος και ερευνητής.

«Κυρίαρχη αντίληψη για τον πνευματικό πολιτισμό και πολιτισμική πραγματικότητα στις Λαϊκές Δημοκρατίες».

Αλ. Σμόλαρ

Πολωνός οικονομολόγος, εντεταλμένος ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας.

«Η εργατική τάξη αντιμέτωπη με την εξουσία στην Πολωνία: η διαλεκτική της χειραφέτησης».

Αντράς Κόβατς:

Ούγγρος διανοούμενος, ειδικευμένος στην επιστημολογία των «Επιστημών του Ανθρώπου».

«Το ουγγρικό πολιτικό σύστημα και η νέα-του αντιπολίτευση».

Ήλιος Γιαννακάκης:

Ιστορικός, καθηγητής ιστορίας στο Πανεπιστήμιο της Αίλης.

«Το Κόμμα σαν Κέντρο εξουσίας».

Πιέρ Κέντε:

Ούγγρος οικονομολόγος, ερευνητής και υφηγητής στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας.

«Η ουγγρική αντιπολίτευση αντιμέτωπη με τις ιδεολογίες της συνεργασίας»

Γιρί Πέλικαν:

Τσέχος, βουλευτής του Σοσιαλιστικού Κόμματος Ιταλίας στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, πρώην Διευθυντής της τσεχοσλοβάκικης Ραδιοφωνίας.

«Το Κόμμα της εξουσίας και η αντιπολίτευση».

Ζακ και Κλωντί Μπρουαγιέλ:

Γάλλοι Κοινωνιολόγοι και δημοσιολόγοι, ειδικευμένοι στα προβλήματα του σοσιαλιστικού συστήματος της Κίνας.

α) Η «κληρονομιά του Μάο»
β) «Κέντρα εξουσίας και πάλη για την εξουσία στους κόλπους ενός ενιαίου και μοναδικού Κόμματος: η περίπτωση του Κομμουνιστικού Κόμματος Κίνας».

Γιαν Στόλπε:

Σουηδός διανοούμενος, προσκείμενος στο Κ.Κ.Σουηδίας.

«Εθνική ανεξαρτησία και δημοκρατικά δικαιώματα των πολιτών στο σοσιαλισμό».

Τυχόν αλλαγές ή ανακατατάξεις στα θέματα των ημερησίων διατάξεων, καθώς και ο οριστικός καταμερισμός των εισηγήσεων στις τρεις ημέρες του Συνεδρίου θα ανακοινωθούν έγκαιρα από τον Τύπο.

Προεδρεύων στη συνάντηση θα είναι ο Γιώργος Κατηφόρης, οικονομολόγος και υφηγητής στο Πανεπιστήμιο του Λονδίνου.

Επίσης έχουν προσκληθεί και δήλωσαν ότι θα συμμετάσχουν:

● **Μίχνα Μπερεντέι**, Ρουμάνος ιστορικός, εντεταλμένος ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Επιστημονικών Ερευνών της Γαλλίας.

● **Μίλαν Μάιτις**, Γιουγκοσλάβος, τακτικός καθηγητής στη Σχολή Πολιτικών Επιστημών του Βελιγραδίου.

● **Αντριάνο Γκουέρα**, Ιταλός ιστορικός, διευθυντής ερευνών στο Ινστιτούτο Γκράμσι.

● **Τατιάνα Μαμόνοβα**, Ρωσίδα ποιήτρια και ηγετική φυσιογνωμία του αυτόνομου φεμινιστικού κινήματος στη Σοβιετική Ένωση.

Επίσης έχουν κληθεί και αναμένονται και άλλοι μαρξιστές διανοούμενοι από κράτη της ανατολικής και της δυτικής Ευρώπης (Πολωνία, Ισπανία, Γερμανία, κλπ).

Η διάταξη διεξαγωγής της Συνάντησης σε κάθε μία από τις τρεις ημερίδες χωρίζεται σε δύο μέρη: την ανάγνωση των εισηγήσεων και την ελεύθερη συζήτηση με άξονα την θεαματική των εισηγήσεων οι οποίες θα ομαδοποιηθούν και θα καταμερισθούν, σύμφωνα με το αντικείμενο αναφοράς-τους, σε κάθε μια από τις τρεις γενικές ημερήσιες διατάξεις. Θα υπάρχουν, δηλαδή, δύο συνεδρίες σε κάθε ημερίδα (9.30 - 13.30, το πρωί και 17.00 - 20.00, το βράδυ), που θα καλύπτουν, αντίστοιχα, την ενότητα - εισηγήσεις και την ενότητα - συζήτηση.

Η είσοδος θα είναι ελεύθερη, θα υπάρχει, όμως, προτεραιότητα γι' αυτούς που θα διαθέτουν προσκλήσεις. Οι εργασίες της Συνάντησης θα διεξαχθούν στο Αμφιθέατρο «Ελευθερίου Βενιζέλου» (Αίθουσα 108, Νέα Πτέρυγα) της Παντείου, και το κοινό θα έχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει τους εισηγητές στην ανάπτυξη του θεματός-τους, δεδομένου ότι στην αίθουσα υπάρχει ειδική εγκατάσταση ταυτόχρονης μετάφρασης των ομιλιών στα ελληνικά.

Εξάλλου, σε ειδικό χώρο, θα λειτουργεί έκθεση βιβλίου, με κείμενα σχετικά προς τα θέματα των συζητήσεων του Συνεδρίου.

Ελπίζουμε ότι η απόπειρα συμβολής μας στη διερεύνηση των προβλημάτων του «εφαρμοσμένου σοσιαλισμού» θα τελεσφορήσει. Αυτό, βέβαια, δεν εξαρτάται μόνον από την δική μας προσπάθεια ή από τη θεματική, απλώς, των εισηγήσεων. Ο διάλογος, έχει πάντα δύο μέρη κι αυτό σημαίνει ότι η αποτελεσματικότητα της διεξαγωγής-του εξαρτάται επίσης από τη διαθεσιμότητα και τον τρόπο παρέμβασης του «ακροατή».

Το έργο που θα παραχθεί στο τριήμερο αυτό, θα κριθεί, τελικά, μόνον όταν θα έχει αποκρυσταλλωθεί το Σάββατο το βράδυ στις 29 Νοέμβρη- σε συγκεκριμένη ενότητα αυτή η διπολική συμμετοχή στη συζήτηση: εμείς σαν οργανωτές και οι εισηγητές σαν σηματοδότες μιας προβληματικής, κάνουμε μια χειρονομία και προσκαλούμε ν' ανταποκριθούν αποτελεσματικά σ' αυτήν όλοι όσοι ξέρουν ότι ο σοσιαλισμός μπορεί να προχωρήσει μόνον όταν αυτοί που τους αφορά το όραμά-του καθορίσουν το στίγμα της σημερινής «σοσιαλιστικής συγκυρίας» και ανιχνεύσουν κάποια σχετικά προβλήματα, συνάγοντας τα όποια συμπεράσματα, για δικό-τους λογαριασμό. Ραντεβού, λοιπόν, την Πέμπτη 27.11.1980, χωρίς φόβο (αλλά ούτε) και πάθος...

Ἡ πολιτική γιὰ τὴν τέχνη στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση

καί
τό
ἔργο

τοῦ
γλύπτη

Ernst

Neizvestny

Neizvestny Σταύρωση.

Τὰ κείμενα πού δημοσιεύονται ἐδῶ εἶναι παρμένα ἀπὸ τὸ περιοδικό Partisan Review 2-1980. Νοητὸς ἄξονας ἀναφορᾶς καὶ τῶν δύο κειμένων εἶναι τὸ βιβλίο τοῦ John Berger «Art and Revolution», πού διερευνᾷ ὄχι μόνο τὴ συνθήκη ζωῆς καὶ δουλειᾶς τοῦ μεγάλου σοβιετικοῦ γλύπτη Ernst Neizvestny (ἑλληνικά: Ἔρνστ Νισβέστνι), ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑλικοὺς περιορισμοὺς πού ἔχουν ἐπιβληθεῖ στὴν καλλιτεχνικὴ ἐν γένει δημιουργία ἀπὸ τὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση.

Τὰ θέματα αὐτὰ θίγονται ἐπίσης στὶς γραμμὲς πού ἀκολουθοῦν καί, ἀπὸ τὶς ἀπαντήσεις τοῦ Neizvestny, μπορεῖ κανένας νὰ συγκροτήσει μιὰ προσωπικὴ του εἰκόνα γιὰ τὴν ἐξέλιξη καὶ τὸ χαρακτὴρ τῆς ρωσικῆς τέχνης, γιὰ μερικές ἀπὸ τὶς συνέπειες τῆς πολιτικῆς τοῦ σοβιετικοῦ κράτους σὲ αὐτὴ τὴν ἐξέλιξη καὶ σὲ αὐτὸ τὸ χαρακτὴρ καὶ γιὰ τὴν «περιρρέουσα» ἀτμόσφαιρα, μέσα στὴν ὁποία ἀναπνέει ὁ σοβιετικὸς καλλιτέχνης εἴτε εἶναι ἐπίσημα ἀναγνωρισμένος εἴτε ὄχι. Ὅσο γιὰ τὸ καλλιτεχνικὸ ἔργο τοῦ Neizvestny, μπορεῖ κανένας νὰ ἀποκτήσει μιὰ ἀντίληψη ἀπὸ τὶς λίγες φωτογραφίες πού δημοσιεύονται ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὶς ρητὲς ἢ ὑπαινικτικὲς συνδέσεις πού κάνει ὁ ἴδιος ὁ Neizvestny ἀνάμεσα στὸ ἔργο του καὶ σὲ ὀρισμένες φιλοσοφικὲς καὶ πνευματικὲς διδασκαλίες. Πάντως, ὅπως ἐπιγραμματικὰ δηλώνεται ἀπὸ τὸν Berger, ἡ τέχνη τοῦ Neizvestny ἐνσαρκώνει τὸν προσωπικὸ του ἀγῶνα γιὰ ἐλευθερία ἀπὸ κάθε εἶδους ἐκμετάλλευση.

(Τὴ μετάφραση τῶν κειμένων ἔκανε ὁ Νίκος Γιανναδάκης, πού ἐπιμελήθηκε ἐπίσης αὐτὲς τὶς σελίδες).

Τὸ πορτραῖτο ἑνὸς ἀνθρώπου ἢ τὸ παρασκήνιο τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας

τοῦ Robert Seidman

Ἡ ἀφηρημένη τέχνη εἶχε νὰ ἐμφανιστεῖ στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωση ἐπὶ τριάντα περίπου χρόνια, ὅταν, τὸ 1962, ὁ γλύπτης Ernst Neizvestny καὶ ἓνας καθηγητὴς τῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν τῆς Μόσχας, ὀνόματι Bilyutin, διοργάνωσαν τὴν πρώτη μὴ κομμουνιστικὴ ἐκθεση.

Ἡ ἔκθεση ἀνοίξε καὶ προκάλεσε αἴσθηση. Τεράστια συγκινημένα πλήθη τὴν ἐπισκέπτονταν· οἱ οὐρὲς πού σχηματίστηκαν ξεπέρασαν κάθε προσδοκία. Μετὰ ἀπὸ λίγες μέρες, ἡ ἔκθεση αἰφνιδιαστικὰ ἔκλεισε καὶ οἱ καλλιτέχνες διατάχθηκαν νὰ μεταφέρουν τὰ ἔργα τους στὸ κτίριο Μαπὲζε, ἓνα παλιὸ ἵπποφορβεῖο κοντὰ στὸ Κρεmlίνο.

Τὴν ἄλλη μέρα, τὸ πρωῒ, μιὰ κουστωδιά ἀπὸ ἐβδομήντα περίπου ἀνθρώπους εἰσῆλθε στὸ κτίριο. Ἐπικεφαλῆς αὐτῆς τῆς ὁμάδας ἦταν ὁ ἴδιος ὁ πρωθυπουργός. Ὁ Χρουτσώφ δὲν εἶχε καλὰ καλὰ ἀνέβει στὴν κορφή τῆς σκάλας, ὅταν ἄρχισε νὰ κραυγάζει: «Παλιόσκυλα! Βρωμιάρηδες! Ἀτιμοὶ! Ποιὸς εἶναι ὑπεύθυνος γι' αὐτὰ ἐδῶ;»

Ὁ Bilyutin πῆγε νὰ ἀπαντήσει, ἀλλὰ ἓνας κυβερνητικὸς ἀξιωματοῦχος τὸν ἔκοψε λέγοντας: «Δέν εἶναι αὐτός ὁ ὑπεύθυνος. Δέν γυρεύουμε αὐτόν. Νά ὁ πραγματικὸς ὑπεύθυνος!» - καὶ ἔδειξε τὸν Neizvestny.

Ὁ Χρουτσώφ ἐξακολούθησε νὰ κραυγάζει. Τὴν ἴδια στιγμή, ὅμως, ἄρχισε καὶ ὁ Neizvestny τὶς φωνές: «Μπορεῖ νὰ εἰσαστε πρωθυπουργός, ἀλλὰ ὄχι ἐδῶ, μπροστὰ στὰ ἔργα μου. Ἐδῶ ἐγώ εἰμαι πρωθυπουργός καὶ θὰ συζητήσουμε σάν ἴσοι».

Ἐνῶ ὁ Χρουτσώφ τὸν ἄκουγε, ἓνας ὑπουργός εἶπε: «Ποιὸς εἶσαι καὶ μιᾶς ἔτσι; Θά σέ στείλουμε στὰ ὄρυχ'α οὐρανίου!»

Δύο ἀσφαλίτες ἄρπαξαν ἀμέσως τὸν Neizvestny ἀπὸ τὰ χέρια. Ἀλλὰ αὐτὸς ἀγνόησε τὸν ὑπουργό καὶ μίλησε κατευθεῖαν στὸν Χρουτσώφ: «Μιλάτε σ' ἓναν ἄνθρωπο πού εἶναι ἀπόλυτα ἱκανός, ὅποιαδήποτε στιγμή, νὰ αὐτοκτονήσει. Οἱ ἀπειλές σας δὲν σημαίνουν τίποτε γιὰ μένα».

Ἡ ἐπισημότητα τῆς δήλωσης αὐτῆς, τὴν ἔκανε ἐντελῶς πειστική. Μὲ ἓνα νεῦμα τοῦ ὑπουργοῦ, οἱ ἀσφαλίτες ἄφησαν τὰ χέρια τοῦ Neizvestny. Τότε ὁ Neizvestny γύρισε τὴν πλάτη του στὸν πληθὸς καὶ ἄρχισε νὰ περπατᾷ πρὸς τὸ μέρος πού ἦταν τοποθετημένα τὰ ἔργα του. Συνέχισε νὰ περπατᾷ μὲ ἀργὰ βήματα, ἔχοντας τεντωμένα τ' αὐτιά του. Σὲ ὁλόκληρη τὴν αἴθουσα εἶχε πέσει ἀπόλυτη σιωπὴ. Στὸ τέλος, ἄκουσε πίσω του μιὰ βαρειά, ἀργὴ ἀνάσα: ὁ Χρουτσώφ τὸν ἀκολουθοῦσε.

Οἱ δύο ἄνδρες κουβέντιαζαν μὲ πάθος γιὰ τὰ διάφορα ἔργα τῆς ἔκθεσης, μέχρι τὴ στιγμή πού ἓνας ἀπὸ τοὺς κυβερνητικὸς ἀξιωματοῦχος κατηγοροῦσε τὸν Neizvestny σάν ὁμοφυλόφιλο. Ὁ Neizvestny τότε εἶπε: «Σὲ τέτοια ζητήματα, Νικήτα Σεργκέγιεβιτς, εἶναι ἄχαρο καθῆκον νὰ φέρνει κανεὶς ἀποδείξεις γιὰ νὰ ὑπερασπίσει τὸν ἑαυτό του. Ἄν, ὅμως, μοῦ βρεῖτε ἓνα κορίτσι ἐδῶ καὶ τώρα, νομίζω πὼς εἶμαι σὲ θέση νὰ σᾶς ἀποδείξω τί εἶμαι!»

Ὁ Χρουτσώφ διασκέδαζε μὲ τὴν καρδιά του. Συνέχισαν νὰ κουβεντιάσουν, ἀλλὰ ὁ τόνος ἔπεσε. Αὐτὰ, λοιπόν, γιὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐλικρίνεια τοῦ Neizvestny· κατὰ τὴ γνώμη τοῦ Neizve-

stny, ή μή κομφορμιστική τέχνη κέρδισε, με τρόπο έμμεσο, την επίσημη αναγνώριση.

Η πιο ολοκληρωμένη περιγραφή για τη συνάντηση του Neizvestny με τον Χρουτσώφ, την οποία έχω παραφράσει κάπως εδώ, βρίσκεται καταχωρημένη στο λαμπρό βιβλίο του John Berger «Art and Revolution». Στις συζητήσεις μας ο Neizvestny επιβεβαίωσε την ακρίβεια της περιγραφής του Berger. «Οποιος ενδιαφέρεται για τον Neizvestny και τα προβλήματα της τέχνης στη Σοβιετική Ένωση, θα πρέπει να αποκτήσει ένα αντίτυπο αυτού του βιβλίου. Στο «The Yawning Heights» του Alexander Zinoviev — που είναι ένα αμάλαγμα μυθιστορηματικής και απομνημονευματικής γραφής, και μία ανατομία της ζωής στη Ρωσία — ο Neizvestny είναι ο κεντρικός ήρωας του βιβλίου.

Γνωστός στο ευρύ κοινό της Δύσης σαν ο άνθρωπος που όρθωσε το ανάστημά του στον Χρουτσώφ, ο Ernst Neizvestny ήταν ο εξέχων γλύπτης της Σοβιετικής Ένωσης. Παρά την απροθυμία του επίσημου κράτους να παραδεχθεί την καλλιτεχνική του ύπαρξη, ο Neizvestny κέρδισε ένα διαγωνισμό σχεδιάζοντας τη μεγάλη ζωοφόρο του Aswan Dam. Στο Ίνστιτούτο Τεχνολογίας της Μόσχας, αυτός και ένας βοηθός του κατασκεύασαν μία ζωοφόρο μήκους 907 μέτρων, που είναι η μεγαλύτερη στον κόσμο. Τό 1974, δώδεκα χρόνια μετά τη συνάντησή με τον Χρουτσώφ και τρία χρόνια μετά το θάνατο του πρώην πρωθυπουργού, έγιναν τα αποκαλυπτήρια του μνημείου του Χρουτσώφ από το γιό του Σεργκέι: το μνημείο το είχε επιμεληθεί καλλιτεχνικά ο Neizvestny. Ένα χρόνο αργότερα (1975), ο Neizvestny απέρριψε μία επίσημη αίτηση, με την οποία του ζητούσαν να φτιάξει μία προτομή του Μπρέζνιεφ.

★ ★ ★

Τά τελευταία χρόνια, το έργο του έγινε διεθνώς γνωστό και παρουσιάστηκε σε πολλές εκθέσεις. Τό 1974, ο Neizvestny πραγματοποίησε μία ατομική έκθεση στο Cultural Center της Νέας Υόρκης και, πρόσφατα, τέλειωσε μία προτομή του Dmitry Shostakovich για λογαριασμό του Kennedy Center της Ουάσιγκτον. Τό 1975, κατήγγειλε δημόσια τις σοβιετικές αρχές, επειδή είχαν απορρίψει πενήνταξι αιτήσεις του για να ταξιδέψει στο

έξωτερικό και να παρευρεθεί σε διάφορες εκδηλώσεις που είχε προσκληθεί. Σε αντίποινα, οι σοβιετικές αρχές στέρησαν από τον Neizvestny το studio του. Αυτός τότε ζήτησε μία βίβα έξοδου από τη χώρα — δηλ. ένα εισιτήριο άνευ επιστροφής στη Ρωσία.

Σήμερα ο Neizvestny ζει στη Νέα Υόρκη και εργάζεται σ' ένα studio του Soho. Έχει αρχίσει τη ζωή του από τό μηδέν. Όταν τον ρώτησα τί έχασε εγκαταλείποντας τη Ρωσία, ο Neizvestny απάντησε: «Τά πάντα». Άφησε εκεί τό σπίτι του, τη γυναίκα και την κόρη του, τά έργα του — όπου συγκαταλέγονται 800 από χαλκό — τούς φίλους του και την αναγνωρισμένη απ' άλλους θέση του ως επικεφαλής της μή κομφορμιστικής τέχνης στη Σοβιετική Ένωση.

Ο Neizvestny είναι γεροφτιαγμένος, με χέρια και στήθος παιλίστη. Τά μεγάλα, καστανά μάτια του καθρεφτίζουν την ευφυΐα του, αλλά και μία κάποια επιφυλακτικότητα. Τά πυκνά μαλλιά του είναι σφιχτά πιασμένα στο κεφάλι του, σχηματίζοντας κάτι σαν σκούφια. Τά χέρια του είναι εκφραστικά, με στρογγυλά, χοντρά δάκτυλα, που διαρκώς κινούνται, κάνουν σχήματα, δείχνουν. Συνδυάζει την άβρότητα με την ειλκρίνεια και τό πάθος είναι προσεκτικός και λεπτός στους τρόπους του — ένας άνθρωπος πολύ αυτοκυριαρχημένος. Η λεπτότητα της σκέψης και της έκφρασής του διατηρείται και στη συνομιλία που είχαμε, παρά τούς ιδιαίτερα σημαντικούς κινδύνους της μετάφρασης.

Όπως όλα τά κοινωνικά συστήματα, έτσι και η Σοβιετική Ένωση συντίθεται από μακρόχρονα διαμορφωμένα έθιμα και συστήματα κοινωνικών συμβάσεων, που είναι δύσκολο για τον ξένο να τά κατανοήσει. Σάν καλλιτέχνης καταδικασμένος από τό επίσημο κράτος, ο Ernst Neizvestny έπρεπε να είναι ένας επιδέξιος έρμηνευτής και χειριστής αυτών των νομικών και παρανομικών κανόνων. Στις δύο συζητήσεις μας, ο Neizvestny δίνει την εικόνα μιας εξαιρετικά φορμαλιστικής κοινωνίας, όπου τό πρωτόκολλο συχνά έχει ισχύ νόμου. Τό γεγονός ότι ο Χρουτσώφ επισκέφθηκε την έκθεση μή κομφορμιστικής τέχνης στη Μόσχα τό 1962 προσέδωσε επίσημο κύρος στην μή κομφορμιστική τέχνη. Γι' αυτό τό λόγο, η άποτυχία του Shelepin, αρχηγού της K.G.B., να αποδείξει ότι η απόκτηση ύλικών για τη γλυπτική είναι ένα αδιέκρημα του Neizvestny είχε ως επακόλουθο να κληθεί σε γραπτή άπολογία από τον προϊστάμενό του ύπουργό.

ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ROBERT SEIDMAN ΜΕ ΤΟΝ ERNST NEIZVESTNY

«Τό έργο μου θά βρεϊ ανταπόκριση στις καρδιές των ανθρώπων...»

ΕΡ: Ποιές ήταν οι τυπικές σπουδές σας στην τέχνη;

ΑΠ: Αποφοίτησα από την Άκαδημία Καλών Τεχνών, τό Ίνστιτούτο Surikov. Πριν από τον πόλεμο σπούδαζα σε μία σχολή για ταλαντούχα παιδιά στο Λένινγκραντ.

ΕΡ: Στη διάρκεια των σπουδών σας, είχατε δασκάλους τούς οποίους θαυμάζατε;

ΑΠ: Τώρα μόνο είμαι σε θέση να πω ότι υπήρξαν δάσκαλοι στους οποίους είμαι ευγνώμων. Γενικά, ήμουν καλός σπουδαστής. Άλλά, όσο διαρκούσε η φοίτησή μου, ένδονυχα, βρισκόμουν σε αντίθεση με τη σχολή. Καί η αντίθεσή μου έγινε φανερή άκριβώς ό-

ταν τέλειωσα τις σπουδές, γιατί τότε άρχισα να φτιάχνω έργα που δέν ήταν σύμφωνα με τό λεγόμενο Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό.

ΕΡ: Ός προς αυτή τούτη την Άκαδημία Καλών Τεχνών, ήταν ειδικά προσανατολισμένη στο Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό, ή, μήπως, έκει οι σπουδαστές διδάσκονταν καί άλλες καλλιτεχνικές παραδόσεις;

ΑΠ: Στη σχολή αυτή του Σοσιαλιστικού Ρεαλισμού, εκπαιδευόμαστε καλά σε όλα τά κλασικά θέματα της τέχνης — στην άνατομία, την προοπτική καί τό σχέδιο. Γι' αυτό άκριβώς είμαι σήμερα ευγνώμων στους δασκάλους μου, έπειδή μου έδωσαν μία λαμπρή κα-

Зерассимов: «Ο Στάλιν και ο Βοροσίλωφ στο Κρεμλίνο». 1938.

τάρτιση στα κλασικά θέματα. Τό αδύνατο σημείο της σχολής μπορεί να έντοπιστεί στο ότι δεν παρείχε καμιά ελευθερία στην ανάπτυξη της προσωπικότητας και της φαντασίας των σπουδαστών. Αυτό εξηγεί γιατί η σχολή είχε μια άπονεκρωτική επίδραση στους πιο αδύναμους ανθρώπους. Οι δυνατοί, όμως, έχοντας αποκτήσει ένα στέρεο ακαδημαϊκό υπόβαθρο, ήταν σε θέση να προχωρήσουν πιο πέρα!

ΕΡ: «Όταν είσατε στη σχολή, μπορούσατε να δείτε τα έργα της ρωσικής avant-garde;

ΑΠ: Στη σχολή, τα έργα αυτά ήταν απαγορευμένα. Οι καλλιτέχνες της avant-garde ήταν καταδικασμένοι από το επίσημο κράτος. Μελετούσα όμως τα έργα τους μόνος μου.

ΕΡ: Πώς καταφέρνατε να έχετε πρόσβαση στα έργα τους;

ΑΠ: Κατ' αρχήν, υπήρχαν βιβλία. Επίσης, στις αποθήκες των μουσείων - αν αποφάσιζες να ψάξεις πολύ, μπορούσες να δεις τα έργα τους. Όμως, θά ρωτήσετε, γιατί δεν ακολούθησα άμέσως τους Ρώσους κονστρουκτιβιστές και την avant-garde; Βασικά, τα υπαρκτά προβλήματα του σύγχρονου καλλιτέχνη διαφέρουν από εκείνα της avant-garde. Πρακτικά, ήθελα να συνδέσω στο έργο μου τις δύο τάσεις της ρωσικής τέχνης, δηλ. τη ρωσική θρησκευτική και φιλοσοφική παράδοση, κεντρική μορφή της οποίας είναι ο άνθρωπος.

ΕΡ: Είπατε πώς βλέπατε τα έργα της ρωσικής avant-garde στις αποθήκες των μουσείων. Μήπως οι υπεύθυνοι έρχόντουσαν σε δύσκολη θέση όταν έδειχναν αυτά τα έργα;

1. Γενικά, ο Neizvestny θεωρεί ως πνευματικό του δάσκαλο το ρωσικό κίνημα για την πρωτοποριακή τέχνη (avant-garde), και καλλιτέχνες όπως ο Kandinsky, ο Malevich και, ιδιαίτερα, ο Tatlin, καθώς επίσης τις σχολές των σουπρεματιστών, των φοντουριστών και των κονστρουκτιβιστών.

ΑΠ: Ναι, βέβαια. Αυτό γινόταν έντελως μυστικά.

ΕΡ: Πώς εξηγείται η εξαιρετική άνθηση της ρωσικής τέχνης στα τέλη της δεκαετίας του '10 και στις αρχές της δεκαετίας του '20;

ΑΠ: Νομίζω ότι η άνθηση αυτή δεν άρχισε τη δεκαετία του '20. Άρχισε στη διάρκεια της Ρωσικής Αναγέννησης, πριν από την Έπανάσταση, αλλά έγινε πολύ έκδηλη στη διάρκεια της Έπανάστασης. Μετά, αναγκάστηκε από τα πράγματα να περάσει στην άφανεση. Οι εκπρόσωποι της τέχνης αυτής ήταν λαμπροί καλλιτέχνες, αλλά η τραγωδία τους δεν έγκειται ακριβώς στο ότι εξοντώθηκαν από τη δικτατορία του Στάλιν. Έγκειται στο γεγονός ότι οι άνθρωποι δεν ήταν προετοιμασμένοι για να κατανοήσουν αυτό το είδος της τέχνης. Την άγνοια αυτή την εκμεταλλεύτηκε ο Στάλιν.

ΕΡ: Δηλ. οι Ρώσοι δεν μπορούσαν να καταλάβουν την απλότητα και τη δύναμη των «graphics» ενός Lissitzky, ενός Malevich, ή ενός Tatlin;

ΑΠ: Τό σχήμα είναι, στην πραγματικότητα, πολύ απλό. Οι άνθρωποι έκαναν την Έπανάσταση για να εξασφαλίσουν μια καλύτερη ζωή. Και οι άνθρωποι αυτοί δεν ήταν ενήμεροι για τις διανοητικές, αριστοκρατικές μορφές τέχνης. Γνώριζαν μόνο τις ενδιάμεσες μορφές της τέχνης των εμπόρων (αυτό που ο Neizvestny ονομάζει «τέχνη της αγοράς»), που είναι πράγματι η επίσημη τέχνη της μεσαιας τάξης. Όταν οι άνθρωποι αυτοί έγιναν αφεντικά, θέλησαν να αποκτήσουν, δι. θεωρούσαν μέχρι τότε καλή τέχνη, δηλ. την τέχνη της μεσαιας τάξης. Πίστευαν πως κάθε άλλη τέχνη είναι ψεύτικη, επειδή δεν μπορούσαν να την καταλάβουν. Αυτό που ήθελαν ήταν μια τέχνη σε επιχρυσωμένες κορνίζες.

ΕΡ: Είχα πάντα την εντύπωση ότι ο άγώνας των Lissitzky και Malevich ήταν να μετασχηματίσουν εκείνες τις αριστοκρατικές μορφές σε κάτι προσιτό και λαϊκό.

ΑΠ: Κατά βάση, βέβαια, αυτοί ήταν λαϊκοί καλλιτέχνες. Για παράδειγμα, όταν ο Meyerhold σκηνοθετούσε τα έργα του σε συμφωνία με τους κανόνες της τέχνης της αγοράς, το κόμμα επιστράτευε αντιπροσώπους του λαού, που απολάμβαναν την κρατική εμπιστοσύνη. Και αυτοί έλεγαν: «Τι σόι θέατρο είναι αυτό; Είναι ακριβώς όπως ο χορός στο χωριό μας. Άληθινό θέατρο είναι πλούσιες διακοσμήσεις, μπαλαρίνες: αυτό είναι μεγάλο θέατρο. Γιατί δεν έχουμε διακοσμήσεις; Δεν υπάρχει τίποτε δημοφιλές εδώ. Είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα που έχουμε και στο χωριό μας, γιατί να πρέπει να πληρώνουμε λεφτά γι' αυτό;»

ΕΡ: Είχατε φίλους ή συμπαραστάτες από το χώρο των επισήμων όσο ζούσατε στη Σοβιετική Ένωση;

ΑΠ: Ούτε ένας από τους επίσημα αναγνωρισμένους καλλιτέχνες δεν ήταν σύμμαχός μου.

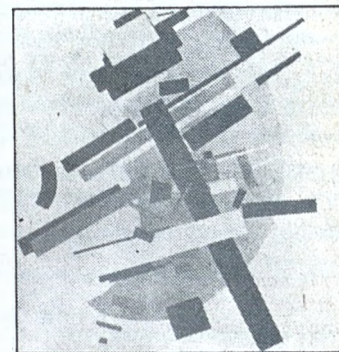
ΕΡ: Από τους κυβερνητικούς αξιωματούχους, υπήρχαν ανάμεσά τους σύμμαχοί σας;

ΑΠ: Ναι, είχα πολύ καλούς φίλους στην κορυφή της ρωσικής κρατικής ιεραρχίας. Τόσο ο Herdrick Smith («Οι Ρώσοι») όσο και ο Robert Kaiser («Η Ρωσία») στα βιβλία τους αναφέρουν ότι επισκέφθηκαν πολλούς «ύψηλά ιστάμενους» και είδαν έργα μου σε αυτούς τους χώρους. Γιατί συνέβαινε αυτό; Υπάρχουν αρκετοί λόγοι. Ο πρώτος είναι ο ανομιτισμός. Επίσης πρέπει να προστεθούν σαν λόγοι η επιθυμία για επικοινωνία με τους ξένους και γι' αυτό είναι όπως οι Ευρωπαίοι.

ΕΡ: Ποιά είναι η στάση του σοβιετικού κοινού ως προς τις εικαστικές τέχνες και ως προς τη γλυπτική ιδιαίτερα;

ΑΠ: Αν μιλάμε για το κοινό όπως είναι οργανωμένο από την

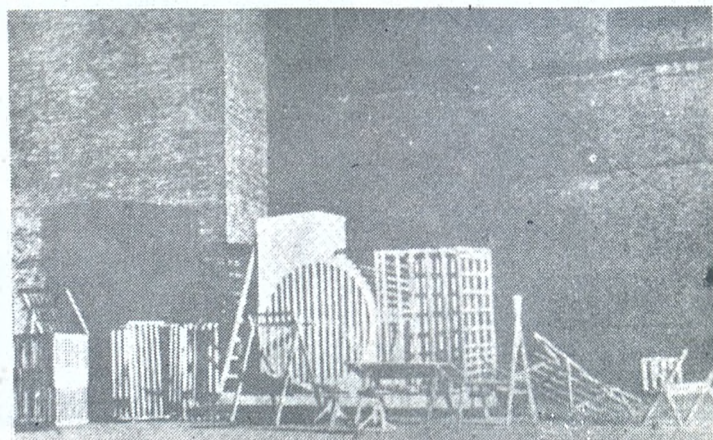
κυβέρνηση, τότε στη Ρωσία, στην ιεραρχία των τεχνών, η γλυπτική είναι η πιο φορτισμένη πολιτικά και ιδεολογικά. Γιατί; Έπειδή στην πατρίδα μου η γλυπτική ταυτίζεται με τα μνημεία για ήγέτες και ήρωες, ή με τις ιδέες εκείνες που αυτοί έnsαρκώνουν. Έπομένως, ακόμα και στην περιοχή της γλυπτικής υπάρχει μια ιεραρχία. Για παράδειγμα, ένα μνημείο για τον Μάρξ είναι εξ' όρισμού το πιο όρατο και το πιο έξοχο, γιατί είναι το πιο σημαντικό. Στη Ρωσία, μια αντίληψη σαν αυτή υπάρχει. Ένα τέτοιο έργο ανοίγει το δρόμο για ένα βραβείο Λένιν. Αυτό μπορεί να ειπωθεί και πριν ακόμα γίνει γνωστό πως ο γλύπτης έχει φτιάξει το συγκεκριμένο έργο. Γιατί; Έπειδή ένα μνημείο για τον Μάρξ αποκαλύπτει την πιο ύψηλά αναπτυγμένη πολιτική προσωπικότητα. Και σε αυτό το σημείο μπορούμε να πούμε πως ένα έργο είναι καλό όχι ως προς το πως εί-

Malevich: «Σουπρεματισμός. Κίτρινο και μαύρο». 1916-17.

Τα έργα του Malevich, του Lissitzky, του Kandinsky, του Tatlin κλπ. παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές στο πνεύμα. Στο ένα άκρο στέκεται ο Tatlin, που αρνείται την ύπαρξη της οποιασδήποτε διαφοράς ανάμεσα στην τέχνη και τις άλλες παραγωγικές δραστηριότητες. Στο αντίθετο άκρο στέκεται ο Kandinsky, που πιστεύει ότι η τέχνη είναι έγκυρη μόνο όταν ακολουθεί κάποια μυστική και ιδεοκρατική «έσωτερική αναγκαιότητα»... Όμως, όλοι αυτοί οι καλλιτέχνες πιστεύουν στη βαθειά επίδραση που μπορεί να ασκήσει η τέχνη πάνω στην ατομική και την κοινωνική εξέλιξη (Berger, 37).

Σκηνικό για το θέατρο Meyerhold, της Varvara Stepanova. 1922.

Tatlin: «Μνημείο για την Τρίτη Διεθνή».

Ο Tatlin, ένθυει των βασικών προβλημάτων επιβίωσης που αντιμετώπιζε ή χώρα, εγκατέλειψε την τέχνη και αφιέρωσε την έμπειρία και την εύφύια του στη σχεδίαση κλιβάνων (μεγίστη θερμότητα με τὰ ελάχιστα καύσιμα). Berger, 39.

ναί κατασκευασμένο, αλλά ως πρὸς τὸ ποιὸς παριστάνεται σὲ αὐτό.

ΕΡ: Μέ ποιὸ τρόπο ὁ καλλιτέχνης ἀντιμετωπίζει αὐτές τις συνθήκες, αὐτὴ τὴν ἱεραρχία;
ΑΠ: Ἐνας ἐπίσημα ἀναγνωρισμένος καλλιτέχνης προσπαθεῖ νὰ ἀναλαμβάνει τίς πιὸ ἀξιοσεβαστες παραγγελίες, μιὰ πὺ αὐτὸ τοῦ ἐξασφαλίζει τίς πιὸ ὑψηλές ἀμοιβές καὶ τὸ μεγαλύτερο γόητρο.

ΕΡ: Τί θὰ συμβεῖ ἀν κάποιος μὴ ἀναγνωρισμένος ἐπίσημα καλλιτέχνης κατασκευάσει ἓνα, μνημεῖο γιὰ τὸν Μάρξ;
ΑΠ: Ἄν κάνει κάτι τέτοιο, τότε εἶναι ἤδη ἐπίσημα ἀναγνωρισμένος.

ΕΡ: Πῶς πλουτίζετε τὰ ἔργα σας στὸ ἐξωτερικό;
ΑΠ: Ἦμουν ἓνα ἀπὸ τὰ ἰδρυτικὰ μέλη τοῦ Σαλονιὸ γιὰ τὴν Πώληση Ἔργων Τέχνης. Κατ' ἀρχὴν, τὸ Σαλὸνι δημιουργήθηκε γιὰ νὰ δέχεται σκλήρων νομίσματα. Ἡ ἐμπορικὴ δραστηριότητα, ὅμως, ἀντιβαίνει στὴν κρατούσα ἰδεολογία καὶ, οὐσιαστικά, οἱ ἴδιοι συντηρητικοί (δπως ἐκείνοι πὺ εἶναι ἐνταγμένοι στὴν Ἀκαδημία Καλῶν Τεχνῶν καὶ στὴν Ἐνωση τῶν Καλλιτεχνῶν) κέρδισαν δύναμη ἐκεῖ καὶ διατύπωναν βέτο. Ἔτσι, τὸ Σαλὸνι αὐτὸ μετασχηματίστηκε σὲ ἰδεολογικὸ σῶμα, ὅχι σὲ θεσμό γιὰ τὸ ἐλεύθερο ἐμπόριο. Κατὰ συνέπεια, παρ' ὅλο πὺ εἶχα τίς περισσότερες παραγγελίες ἀπὸ τὸν ὁποιοδήποτε ἄλλον, πλουτοῦσα λιγότερα ἔργα ἀπὸ τὸν ὁποιοδήποτε ἄλλον. Ὄταν ἄνθρωποι ἀπὸ τὴ Δύση ἔκαναν μαζί μου συμφωνίες γιὰ ἓνα μεγάλο χρημα-

τικό ποσὸ, τὸ Καλλιτεχνικὸ Συμβούλιο διαμαρτυρόταν καὶ καθόριζε ἓνα κατώτερο ποσὸ, παρὰ τίς ἐπιθυμίες τῆς ἐμπορικῆς οἰκονομίας, ἡ ὁποία ἤθελε νὰ ἀποκομίσει μεγαλύτερα ποσὰ σὲ σκλήρὸ νόμισμα. Αὐτὸ γινόταν με τέτοιο τρόπο, ὥστε ἐγὼ δὲν ἔγινα τελικά ἓνα ἐργοστάσιο παραγωγῆς σκλήρὸ νομίσματος - πὺ ἦταν ἀπαραίτητο στὴν κυβέρνησή.

ΕΡ: Ὑπάρχει σήμερα ὁ Σοσιαλιστικὸς Ρεαλισμός, καὶ τί σημασία ἔχει γιὰ τὸ σοβιετικὸ κοινὸ;

ΑΠ: Πρέπει πρῶτα νὰ πῶ ὅτι ἔχει γραφεῖ μιὰ ἐξοχὴ μελέτη ἀπὸ τὸν Sinifansky με τίτλο «What is Socialist Realism». Ἀλλὰ ἡ μελέτη αὐτὴ ἀφορᾷ ἓνα ὄνειροπόλημα κάποιου σοβιετικοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Ἴσως ὑπὸ τὸν Στάλιν νὰ ὑπῆρχαν τέτοια στοιχεῖα Σοσιαλιστικοῦ Ρεαλισμοῦ. Ἀλλὰ, στὴν πραγματικότητα, ὁ Σοσιαλιστικὸς Ρεαλισμός δὲν ὑπάρχει. Πρόκειται περισσότερο γιὰ μιὰ μορφή συμμόρφωσης με τίς ἐκάστοτε ἐπίσημες ἀντιλήψεις. Τὸ νὰ εἶναι κάποιος σοσιαλρεαλιστής εἶναι ταυτόσημο με τὸ νὰ μοιάζει με ὁποιοδήποτε ἄλλο. Ἐπομένως, ὁ Σοσιαλιστικὸς Ρεαλισμός δὲν μπορεῖ νὰ μεταβληθεῖ, παρὰ μόνον στὴν κατεύθυνση τῶν γενικῶν ὑφολογικῶν γνωρισμάτων. Βαθμιαῖα ὁ Σοσιαλιστικὸς Ρεαλισμός ἀρχίζει νὰ ἐνσωματώνει στοιχεῖα δυτικῶν μορφῶν τέχνης, ἀλλὰ, κατὰ κανόνα, γενικά γνωρίσματα μόνον καὶ ὅχι στοιχεῖα προσωπικοῦ ὅφους: τὰ χειρότερα καὶ πιὸ μπανάλ γνωρίσματα τῶν διαφόρων διεθνῶν σαλονιῶν, ἐπειδὴ ὁποιοδήποτε εἶδος персонаλισμοῦ ἀντιμετωπίζεται με ἐχθρότητα. Εἶναι δυνατό νὰ ἀναπτύξει κανένας αὐτὴ τὴ σκέψη μέχρι τὸ σημεῖο τοῦ παραλογισμοῦ, καὶ νὰ φανταστεῖ τί θὰ συμβεῖ ὅταν ὅλοι οἱ σοσιαλρεαλιστές γίνουν τελικά μπανάλ μοντερνιστές. Σὲ αὐτὴ τὴν περίπτωση, ἓνας ἐξοχος ρεαλιστής θὰ χαρακτηρίζεται σάν ἁσὸς μπάσταρδος, μπάσταρδος με τὴν ἔννοια τοῦ μὴ νόμιμου.

ΕΡ: Ἐσεῖς μπορεῖ νὰ ἀστενεύετε, ἀλλὰ αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι τρομερὰ ἀνιάρὸ γιὰ τοὺς καλλιτέχνες τοῦ Σοσιαλιστικοῦ Ρεαλισμοῦ.

ΑΠ: Ὅλοι νιώθουν ἀνία: ἐκείνοι πὺ βγάνουν τίς διαταγές, ἐκείνοι πὺ τίς ἐκτελοῦν καὶ ἐκείνοι πὺ πρέπει νὰ συμμορφωθοῦν σ' αὐτές. Ἡ ἀνία εἶναι μιὰ μορφή πατριωτισμοῦ.

ΕΡ: Στὸ βιβλίο του «Art and Revolution», ὁ John Berger διατείνεται ὅτι οἱ Σοβιετικοὶ θεωροῦν τοὺς καλλιτέχνες τοὺς σάν προφήτες καὶ τοὺς ἑαυτοὺς τοὺς σάν «ὑποκείμενα τῆς προφητείας». Συμφωνεῖτε ἐσεῖς;
Ἄν ναι, τότε ποιὰ εἰδικὴ σημασία ἔχει ἡ τέχνη στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση; Καί, ἐπίσης, πῶς ἡ σημασία αὐτὴ σχετίζεται

με τὴν ἀντίληψη περὶ ἐπίσημης τέχνης;

ΑΠ: Πρὶν ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση, ὑπῆρχε ἡ ἀκόλουθη κατάσταση: οἱ κυριότεροι συγγραφεῖς πὺ ἀντιμετώπιζαν πολλὰ προβλήματα — κοινωνικά, ἠθικά, ἡ μεταφυσικά — κατέληξαν σὲ συμπέρασμα ὅτι κάτι δὲν πῆγαινε καλά με τὴν κοινωνία. Καὶ αὐτὸ τὸ «κάτι» δὲν συνδεόταν με τὴ μαζικότητα τοῦ πολιτισμοῦ στὴ Ρωσία, ἀλλὰ με κάποιο περιορισμένο πολιτιστικὸ ἐπίπεδο. Κατὰ συνέπεια, ὁ Τολστόης, ὁ Ντοστογιέφσκυ, ἡ ὁποιοσδήποτε ἄλλος, δὲν ἦταν δυνατό νὰ παραμείνει ἀπλῶς ἓνας ἐπαγγελματίας συγγραφέας, με τὸν τρόπο πὺ, λ.χ., ὁ Φλωμπέρ ἢ οἱ ἀδελφοὶ Γκονκούρ μποροῦσαν νὰ εἶναι. Ἐπρεπε νὰ δημιουργήσουν μιὰ μικρο-αἰσθητικὴ, μιὰ μικρο-ἠθική, μιὰ μικρο-θρησκεία. Ἐγιναν ὅχι μόνον ἐπαγγελματίες

Neizvestny: Σπουδὲς ἀπὸ τὴν «Κόλαση» τοῦ Δάντη. 1965-67. «Ἀνατομία ἀνθρώπου».

συγγραφεῖς, ἀλλὰ καί, με μιὰ ὀρισμένη ἔννοια, προφῆτες. Αὐτὴ εἶναι ἡ δομὴ, καὶ ἡ δομὴ διατηρήθηκε καὶ μετὰ τὴν Ἐπανάσταση. Ἐπομένως, τὸ κράτος καὶ τὸ κόμμα ἀντιλαμβάνονται τοὺς καλλιτέχνες ὅχι μόνον σάν ἄνθρωπους πὺ δημιουργοῦν τὸ ὥραιο, ἀλλὰ καὶ σάν κήρυκες τῶν κομματικῶν ἰδεῶν. Καὶ οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἀρχισαν νὰ ἀναφέρονται σὲ αὐτοὺς με παρόμοιο τρόπο. Σὲ ὀρισμένες ἀτομικὲς περιπτώσεις ἔτσι κάνει καὶ ὁ καλλιτέχνης.

ΕΡ: Οἱ ἀνισότητες καὶ τὰ κοινωνικά προβλήματα ἦταν κάτι τὸ πολὺ διαδεδομένο στὰ τέλη τοῦ δέκατου ἑνατοῦ αἰῶνα. Γιατί, ὅμως, αὐτὴ ἡ ἐντελὴς ἰδιαίτερη παράδοση ἀναπτύχθηκε μόνον στὴ Ρωσία;
ΑΠ: Ἐπειδὴ στὴ Ρωσία, τόσο σὲ παρελθόν ὅσο καὶ σήμερα, δὲν ὑπάρχουν καθόλου πλουραλιστικοὶ κοινωνικοὶ θεσμοὶ καί, ἐπομένως, ὁ καλλιτέχνης ἐπωμίζεται προσωπικά αὐτὰ τὰ προβλήματα.

ΕΡ: Στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση εἰσαπτε καταδικασμένος ἀπὸ τὸ ἐπίσημο κράτος καὶ σὰς ἔχουν

ἀποδώσει πολλοὺς καὶ διαφοροὺς ἰδεολογικοὺς χαρακτηρισμοὺς. Ποιὰ ἦταν ἡ ἀντίδρασή σας σάν ἀνθρώπου καὶ σάν καλλιτέχνη ὅταν σὰς ἀποκαλοῦσαν «μηδενιστὴ», «παρακμιακὸ», «ἀντιπατριωτικὸ»; Νοιώθατε ποτὲ νὰ εἰσαπτε κάτι ἀπὸ αὐτὸ πὺ σημαίνουν αὐτές οἱ λέξεις;
ΑΠ: Στὴ χώρα μας ἡ ὁρολογία δὲν ἔχει καμία σημασία, γιὰτὶ ἡ κρατικὴ ὁρολογία δὲν ἐνδιαφέρεται γιὰ τὴν ἐπάρκεια τῶν ἐννοιῶν τῆς. Ἐνα παράδειγμα: ὅταν μιλοῦσα μπροστὰ σὲ ὁλόκληρο τὸ Πολιτισμικὸ καὶ διαπληκτικὸ μόνον με τὸν ἱλίτσεφ, τὸν ἐπικεφαλῆ τῆς σοβιετικῆς ἰδεολογίας, εἶπα: «Ἐντάξει, με ὀνομάζετε ἀμπτρακσιονιστὴ. Δὲν εἶμαι ἀμπτρακσιονιστής, ἀν καὶ ὀρισμένα στοιχεῖα τῆς ἀφηρημένης τέχνης ἔχουν εἰσχωρήσει σὲ δημιουργικὸ ἔργο μου. Ἀς δεχθοῦ-

Neizvestny: «Ἐρμαφρόδιτος Κορμός». Τσίγκος. 1966.

με πῶς ἐσεῖς δὲν τὸ ἀντιλαμβάνετε αὐτό. Ἀλλὰ, στὴν ἀναφορά σας, ὁ Χάινριχ Μπέλλ ἀποκαλεῖται ἀμπτρακσιονιστής. Αὐτὸ εἶναι ἐντελῶς παράλογο».

Ἡ ἀπάντησή του ἦταν: «Neizvestny, εἰσαπτε πολὺ ἔξυπνος ἄνθρωπος. Πραγματικά δὲν καταλαβαίνετε τί τρέχει;». Κατάλαβα. Εἶχαν θέσει σὲ μένα ἓνα προβοκατόρικο ἐρώτημα, ἐπειδὴ, τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἡ λέξη ἀμπτρακσιονιστής ἰσοδυναμοῦσε στὴ γλώσσα τους με τὴν ἔννοια «κακός».

ΕΡ: Αὐτὴ ἡ πρώτη ἀντιπαράθεση ἔγινε τὸ 1962;

ΑΠ: Ἡ ἀντιπαράθεση με τὸν ἐπικεφαλῆ τῆς σοβιετικῆς ἰδεολογίας καὶ τὸ Πολιτισμικὸ ἔγινε τὸ 1962. Ἀλλὰ ἡ πρώτη σύγκρουση σημειώθηκε ἀκριβῶς μετὰ τὴν ἀποφοίτησή μου ἀπὸ τὸ Ἰνστιτοῦτο. Διη. τὸ 1955, καὶ ὁ Στάλιν ἦταν ἀκόμα ζωντανός. Εἶχα φτιάξει τότε ἀρκετὰ ἔργα, πὺ διέφεραν ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ Ρεαλισμό. Τὸ 1955, μετὰ τὰ γεγονότα τῆς Οὐγγαρίας, με κατηγόρησαν ἐπίσημα ὅτι εἶμαι ἐπικεφαλῆς τοῦ σοβιετικοῦ ἀναθεωρητισμοῦ. Ἡ συνάντησή μου με τὸν Χρουστῶφ

Neizvestny: «Στρατιώτης λοχιζόμενος», Μπρούτζος, 1955.

Ο Neizvestny κατατάχτηκε έθελοντικά στο στρατό το 1942. Ήταν τότε δεκαέξι χρονών. Τραυματίστηκε βαριά από ένα βλήμα. Είκοσι χρόνια αργότερα παρασημοφορήθηκε για τις υπηρεσίες του στον πόλεμο. Η τελική πράξη της ιστορίας αυτής ήταν να χαρακτηριστεί από τις επίσημες αρχές της χώρας του σαν «παρακμιακός» και «αντιπατριωτικός» γλύπτης (Berger, 18-19).

δέν είναι η αρχή αλλά το τέλος, μία και ό κόσμος έμαθε γι' αυτήν το 1962.

ΕΡ: Θεωρείτε τον έαυτό σας αντάρτη;

ΑΠ: Δεν θεωρώ τον έαυτό μου αντάρτη, αλλά δέχομαι για τον έαυτό μου το χαρακτηρισμό του περσοναλιστή. Γι' αυτό με θεωρούσαν αντάρτη.

ΕΡ: Τήν εποχή που τό επίσημο κράτος σας αποδοκίμαζε, τότε που είσαστε υπό διωγμόν από τις επίσημες αρχές, έσείς πώς συντηρούσατε τόν έαυτό σας;

ΑΠ: Έπί δύο χρόνια δούλεψα σαν άπλός εργάτης σ' ένα εργοστάσιο. Καί επί δέκα χρόνια κέρδιζα τά πρόσ τό ζειν πότε σαν εργάτης, πότε σαν οικοδόμος καί πότε σαν φορτοεκφορτωτής. Μερικές φορές δούλεψα σαν βοηθός τών επίσημα αναγνωρισμένων καλλιτεχνών.

ΕΡ: Δηλ. έσείς κατασκευάζατε έργα για λογαριασμό όρισμένων επίσημα αναγνωρισμένων καλλιτεχνών;

ΑΠ: Ναι, κατασκεύαζα έργα για λογαριασμό τους καί αυτοί πληρωναν σέ μένα μία προμήθεια.

ΕΡ: Πώς εξασφαλίζατε τά υλικά σας, τά μετάλλά σας;

ΑΠ: Έπειδή ή απόκτηση τών υλικών εξαρτάται από τό κράτος, ήμουν αναγκασμένος νά παραβιάζω τό σοβιετικό νόμο, για νά μπορώ νά εργάζομαι. Πραγματικά, προμηθευόμουν τά υλικά ή από τή μαύρη αγορά, αλλά πάντα μέ τέτοιο τρόπο, ώστε νά μήν μπορούν

νά μέ κατηγορήσουν τυπικά. Ο έπικεφαλής τής K.G.B. Shelepin προσπάθησε νά στήσει κατηγορία έναντίον μου, αλλά, μετά τό πέρας τής έρευνάς του, πού κράτησε δύο χρόνια, αναγκάστηκε νά άπολογηθεί αυτός σέ μένα. Καταστρατηγούσα τό νόμο μέ τόση λεπτότητα, ώστε ήταν άδύνατο νά μέ κατηγορήσουν καταθεθειάν για παράνομες πράξεις.

ΕΡ: Η ύπαρξη τής μαύρης αγοράς καί ό τρόπος μέ τόν όποιο κατορθώνατε νά άποκτάτε τά υλικά σας ύποδηλώνουν τήν ύπαρξη μιås κοινότητας κάποιου συγκεκριμένου είδους.

ΑΠ: Από μία όρισμένη άποψη, ναι. Πρόκειται για ένα πρόβλημα πού άφορά τή συγκεκριμένη οικονομία. Μαζί μέ τά έπίσημα οικονομικά συνυπάρχουν τά άνεπίσημα οικονομικά, μία κατάσταση πού καταφέρνει νά θεραπεί τις άνεπάρκειες τών επίσημων οικονομικών. Έτσι είναι ή ζωή εκεί.

ΕΡ: Λέτε ότι ύπήρχαν εκείνοι πού εξέφραζαν μιá συνολική άποδοκιμασία για τό έργο σας καί εκείνοι πού ήταν πιστοί άπολογητές του. Άλλά ένας καλλιτέχνης έχει ανάγκη τήν αισθητική κριτική. Πώς παραγόταν ή κριτική αυτού τού είδους; Η, μήπως, περιορίζασατε στήν αυτοκριτική;

ΑΠ: Μιά ομάδα φίλων δικών μου καί εγώ δημιουργήσαμε έναν ιδιαίτερο τύπο κουλούρας, πού θα μπορούσα νά τόν ονομάσω «τών κατακομβών». Τί έννοώ μ' αυτό; Η έννοια τού samizdat? γίνεται κατανοητή σαν ένα καθαρά πολιτικό φαινόμενο. Καί, ταυτόχρονα, αυτό δέν είναι άληθινό, στήν κυριολεξία. Μέσα στον κύκλο μου ύπήρχαν άνθρωποι από τά πío διαφορετικά καί ποικίλα «πιστεύω»: μαθηματικοί, μαρξιστές φιλόσοφοι, κοινωνιολόγοι, μεταφυσικοί φιλόσοφοι, ποιητές, σημειολόγοι, τοπολόγοι κ.ο.κ. Τό σύνολο τής δραστηριότητάς μου ήταν οδισιαστική τού τύπου τού samizdat, έπειδή ίκανοποιούσα τις πνευματικές τους ανάγκες στή γλυπτική καί αυτοί ίκανοποιούσαν τις πνευματικές μου ανάγκες σέ άλλα πεδία. Ήταν, για μās, μιá μορφή άνταλλαγής.

ΕΡ: Πώς είναι διαρθρωμένη ή έπίσημη τέχνη;

ΑΠ: Ύπάρχει ένας, μοναδικός καταναλωτής, καί αυτός είναι τό Κράτος. Αυτός ό καταναλωτής λειτουργεί μέσα από τρία κανάλια.

1. Μερικά έργα αγοράζονται άπό τό Ύπουργείο Πολιτισμού, πού κάνει παραγγελίες για μνημειακά έργα. Τό Ύπουργείο Πολιτισμού είναι ό πío γενναιόδωρος

2. Έργα άπαγορευμένα ή πού δέν μπορούν νά δημοσιευθούν στή Σοβιετική Ένωση καί τά όποια κυκλοφορούν σέ χειρόγραφα.

πάτρонаς, πού πληρώνει στον καλλιτέχνη τις πío μεγάλες προμήθειες.

2. Η Ένωση τών Καλλιτεχνών είναι ό δεύτερος στή σειρά πάτρонаς μέ τις πío ύψηλές προμήθειες.

3. Μετά ύπάρχουν όρισμένες μικρές, έπαρχιακές ένώσεις καλλιτεχνών. Αυτές πληρώνουν τα λιγότερα.

ΕΡ: Η Ένωση τών

Καλλιτεχνών αναθέτει στά μέλη της νά κάνουν έργα για δικό της λογαριασμό;

ΑΠ: Ναι, κανονικά μέλη είναι αυτά πού παίρνουν τις παραγγελίες.

ΕΡ: Η Άκαδημία Καλών

Τεχνών άποτελείται από τριάντα περίπου μέλη καί θεωρείται σαν ή πío συντηρητική από τις δύο έπίσημες οργανώσεις καλλιτεχνών στή Ρωσία. Η Ένωση τών Καλλιτεχνών είναι κατά πολύ μεγαλύτερη (ό κλάδος τής Μύσας άριθμεί 1000 περίπου μέλη). Ποιά είναι ή άρμοδιότητα αυτών τών οργανώσεων; Γιατί καί οι δύο οργανώσεις θεωρούν τό έργο σας σαν άπειλή;

ΑΠ: Η Άκαδημία μας είναι τό πío συντηρητικό όργανο, έπειδή είναι τό άμειγέστερο ιδεολογικό κέντρο. Η Άκαδημία δέν είναι τό κέντρο καί ό θεματοφύλακας τών παραδεδομένων πολιτιστικών αξιών, όπως, λ.χ., μιá Άκαδημία μπορεί νά είναι στήν Ευρώπη. Η Ένωση τών Καλλιτεχνών είναι αδιάσπαστα συνδεμένη μέ τήν Άκαδημία, αλλά, έπειδή έχει μεγαλύτερο άριθμό μελών, αφήνει μεγαλύτερα περιθώρια έλευθερίας στήν άτομικότητα. Τυπικά, λοιπόν, μπορεί νά θεωρηθεί πío φιλελεύθερη.

ΕΡ: Ύπήρχαν άλλοι εικαστικοί καλλιτέχνες στήν «κατακόμβη» σας;

ΑΠ: Ήμουν ό ήγέτης ενός κύκλου εικαστικών καλλιτεχνών. Καί βαθμιαία οι καλλιτέχνες αυτοί έγιναν έντελώς ανεξάρτητοι άπό μένα - καλλιτέχνες όπως ό Kabakov, ένας Ρώσος κονσεπτουαλιστής, όπως ό Yankelevsky, ό Soltzer, ό Sobolev. !

ΕΡ: Έσείς κάνατε κανονική διδασκαλία;

ΑΠ: Όχι. Άλλά άνεπίσημα είχα μιá σχολή. Η σχολή αυτή λειτουργούσε όχι σύμφωνα μέ τά πρότυπα τής Άκαδημίας, αλλά μάλλον όπως στο Μεσαίωνα ή στήν Αναγέννηση, όταν ύπήρχε ό θεσμός τού studio τού καλλιτέχνη, στο κέντρο τού όποίου στεκόταν ό Δάσκαλος καί γύρω άπό αυτόν οι μαθητευόμενοι του. Οι μαθητευόμενοι του δέν ήταν μόνο καλλιτέχνες, αλλά καί τεχνίτες. Σύμφωνα μέ τούς κανόνες τής σχολής μου, ό κάθε σπουδαστής είχε καί κάποιο άλλο έπάγγελμα.

ΕΡ: Ύπάρχουν καθόλου ομάδες άνάμεσα στους «άνεπισήμους» καλλιτέχνες, πού νά σχηματίζουν

μιá διακεκριμένη αισθητική καί τεχνοτροπική σχολή, όπως, λ.χ., οι άφηρημένοι έξπρεσιονιστές στίς Ήνωμένες Πολιτείες κατά τις δεκαετίες τού σαράντα καί τού πενήντα;

ΑΠ: Ναι, ύπάρχουν άμπστρακσιονιστές, κονσεπσουαλιστές, καθώς έπίσης καί εικαστικές μορφές όπως Όπ Άρτ, Πόπ Άρτ, κτλ.

ΕΡ: Είσαστε σέ έπαφή μέ διαφωνούντες συγγραφείς καί έπιστήμονες πού είναι γνωστοί στή Δύση — τόν Ζαχάρωφ, τόν Μεντβέντεφ, τόν Σολζενίτσιν — όσο βρισκόσαστε στή Σοβιετική Ένωση;

ΑΠ: Φυσικά, ναι.

ΕΡ: Ύπάρχει μήπως κάποια ιδιωτική αγορά έργων τέχνης στή Σοβιετική Ένωση, ειδικά για τά έργα τών διαφωνούντων; Ένας άνθρωπος σαν τόν Glezer, τί ρόλο παίζει; Πώς πουλιούνται οι πίνακες ζωγραφικής στο έσωτερικό, δηλ. εκείνοι πού δέν πουλιούνται στο Κράτος, στά μουσεία ή στίς Ένώσεις τών Καλλιτεχνών;

ΑΠ: Τά έργα τών διαφωνούντων δέν είναι δυνατό νά πουληθούν σέ μουσεία. Ύπάρχει μιá πολύ περιορισμένη ιδιωτική αγορά μέσα στή Σοβιετική Ένωση. Όσον άφορά τόν Glezer, αυτός δέν άγόραζε έργα τέχνης. Έπαιρνε αυτά τά έργα σαν δώρα από τούς καλλιτέχνες. Οι καλλιτέχνες ένδιαφερόντουσαν νά είναι τά έργα τους καταλογισμένα καί νά συντηρούνται. Όρισμένοι ξένοι άγόραζαν μερικά άπό αυτά τά έργα. Άλλά αυτό ήταν καί καλό καί κακό, γιατί μερικοί άνθρωποι πού έρχονταν άπ' έξω άγόραζαν πίνακες ρωσικής ζωγραφικής μέ «έξωτικά» θέματα.

ΕΡ: Καλά, αυτό είναι αλήθεια πού ισχύει παντού. Συχνά οι γκαλερί προωθούν τό «έξωτικό», έτσι δέν είναι;

ΑΠ: Η έξηγήση για τήν εμφάνιση

Neizvestny: «Η αυτοκτονία». Μπρούτζος, 1958.

μιάς μικρής αγοράς έργων ψευδο-ρωσικής τέχνης βρίσκεται, κυρίως, στην πιεστική ζήτηση από το εξωτερικό. Αυτή η ζωγραφική μιμείται την εικονογραφία, την εκκλησιαστική τέχνη, και αυτή ακριβώς είναι η τέχνη του «ρωσικού σουβενίρ» για έναν όχι πολύ νοήμονα αγοραστή.

ΕΡ: "Όμως η συλλογή του Glezer είναι καλύτερη από αυτά τα έργα. Περιλαμβάνει σύγχρονα έργα."
ΑΠ: Είναι διαφορετικό πράγμα. Δεν νομίζω ότι ο Glezer έχει την πρόθεση να συλλέξει το απάνθισμα της ρωσικής ζωγραφικής: δείχνει αυτό που υπάρχει.

ΕΡ: Πώς ένας άνθρωπος σαν τον Glezer συντηρεί τον έαυτό του στη Σοβιετική Ένωση;

ΑΠ: "Ο Glezer ήταν μεταφραστής κειμένων από τη γεωργιανή γλώσσα."

ΕΡ: Υπάρχουν άλλοι που παίζουν ρόλο παρόμοιο με εκείνον του Glezer; Υπάρχει κανένας άλλος που να υποστηρίζει τους μη επίσημα αναγνωρισμένους καλλιτέχνες;
ΑΠ: Ναι, υπάρχουν μερικοί που έχουν εμφανιστεί τώρα τελευταία. Στην πρώτη σειρά είναι ο Κωστάκης, που έχει αποκτήσει μιάν εξαίρετικά πολύτιμη συλλογή.

ΕΡ: Έχετε την αίσθηση ότι η ποιότητα της συλλογής του Κωστάκης είναι καλύτερη από εκείνη του Glezer;

ΑΠ: Ναι, ο Κωστάκης είναι επαγγελματίας, ένας πεπειραμένος επαγγελματίας. Δεν έχω προσωπικά συνεργαστεί με τον Κωστάκη, επειδή ο Κωστάκης πλήρωνε πολύ λίγα χρήματα στους καλλιτέχνες, ενώ εγώ, εκείνη την εποχή, πληρωνόμουν με περισσότερα απ' όσα έδινε αυτός. Άλλα ο Κωστάκης αγόρασε αρκετά έργα από μένα.

ΕΡ: Ποιά είναι η γνώμη σας για την ποιότητα της «άνεπισημης» τέχνης στη Ρωσία;

ΑΠ: Στο χώρο της σοβιετικής τέχνης υπάρχουν πολλοί άνεπισημοι καλλιτέχνες, που έχουν κατώτερη τεχνική κατάρτιση με βάση τα δικά μου κριτήρια. Πρόκειται για ένα πρόβλημα ταλέντου. Φυσικά, υπάρχουν επίσης και πολύ καλοί καλλιτέχνες. Για να μιλήσουμε για την ανθρώπινη πλευρά, όλοι οι άνεπισημοι καλλιτέχνες στη Σοβιετική Ένωση είναι ήρωες. Επειδή κάθε καλλιτέχνης, ακόμα και ένας κακός καλλιτέχνης, μπορεί να κερδίσει τα προς το ζην στη Σοβιετική Ένωση, μιά και προστατεύεται από το κράτος. Άν ένας καλλιτέχνης καταγγείλει την επίσημη γραμμή — δεν έννοω ότι όλοι αυτοί οι άνθρωποι πρέπει κατ' ανάγκη να θεωρηθούν καλοί καλλιτέχνες — αυτό είναι οδισσική μιά ήρωική πράξη. Όταν οι άνθρωποι αυτοί είναι μέσα στη Σοβιετική Ένωση, εμείς πρέπει να τους σεβόμαστε,

ακόμα και αν δεν μας άρεσουν σαν καλλιτέχνες. Άλλα όταν αυτοί έλθουν στη Δύση, τότε το θέμα αλλάζει.

ΕΡ: Πώς οργανώθηκε η πρώτη έκθεση έργων μη επίσημης τέχνης το 1962;

ΑΠ: Τό Σοβιέτ της Μόσχας όργωνσε την έκθεση επίσημα διαμέσου του Bilyutin. Συναντήθηκα με τον επικεφαλής του Σοβιέτ της Μόσχας και, επίσης, με τον άνωτατο κρατικό λειτουργό της Μόσχας, τον Yegorychev, που επέμεινε στη διοργάνωση αυτής της έκθεσης. Όπως μάθαμε αργότερα, επρόκειτο για μιά πολύ καλά στημένη προβοκάτσια. Μίλησα στον Χρουτσώφ γι' αυτό το θέμα.

ΕΡ: Πότε ακριβώς;

ΑΠ: Όταν συναντήσαμε στο Manège του είπα ότι είχαν στήσει αυτή την προβοκάτσια εναντίον μας και εναντίον του. Αργότερα, μέσω ενός άλλου προσώπου, ο Χρουτσώφ τό επιβεβαίωσε. Οι οργανωτές της έκθεσης υποστήριξαν ότι εμείς δεν έπρεπε να παρουσιάσουμε τό έργο των πίο ακραίων της avant-garde. Ο Bilyutin ήθελε να περιοριστεί η έκθεση στη ζωγραφική, αλλά εγώ επέμεινα ότι έπρεπε να παρουσιάσουμε τά έργα της ομάδας μου, στους οποίους συγκαταλέγονταν οι περισσότεροι καλλιτέχνες της avant-garde.

ΕΡ: Μετά την έκθεση, γίνετε φίλοι με τον Χρουτσώφ;

ΑΠ: Ο αναπληρωτής του Χρουτσώφ, ο Lebedev, άπαιτjσε να διακριθώ δημόσια ότι σεβόμαι τον Χρουτσώφ και ότι η κριτική του για τό έργο μου ήταν σωστή. Άρνjθηκα να τό κάνω. Όλοι οι άλλοι καλλιτέχνες τό έκαναν. Έγραψα ένα γράμμα στον Χρουτσώφ, με τό όποιο ζητούσα συγγνώμη για όποιαδήποτε άγένεια, αλλά μετά εξέφρασα τίς απόψεις μου για την τέχνη, πού ήταν ίδιες με εκείνες πού είχα διατυπώσει στη συζήτησή μας όταν έπικέφθηκε τή μη κομφορμιστική έκθεση, αν και αυτή τή φορά τίς διατύπωσα ευγενικότερα.

Αυτοί μου είπαν: «Ο Νικήτα Σεργκέγιεβιτς διάβασε τό γράμμα σας με ένδιαφέρον, αλλά η ιδεολογική επιτροπή δεν ίκανοποιήθηκε με αυτό. Χρειαζόμαστε αρκετές άλλες φράσεις και προτάσεις από σάς». Αυτές ήταν: «σεβόμαι την κριτική του Χρουτσώφ», «σεβόμαι τον Χρουτσώφ» και «η κριτική του με βοήθησε στο δημιουργικό μου έργο».

Επί δύο χρόνια ο Lebedev με καλούσε μιά φορά τή βδομάδα. Εμείς (Neizvestny και Lebedev) συναντηθήκαμε πολλές φορές. Μιά φορά του είπα: «Νά θεωρήσουμε τή συζήτησή μας δημόσια, μιά και τό μικρόφωνο είναι κάπου κρυμμένο». Τήν επομένη ένας εκπρόσωπος της K.G.B. ήλθε σέ μένα και είπε ότι η K.G.B.

δέν με καταλαβαίνει. Γιατί κάνω δύσκολη τή δική μου ζωή; Του είπα ότι για νά με καταλάβει κάποιος δέν πρέπει νά είναι εύνοχος.

Ο Lebedev πέθανε λίγο μετά τή συζήτησή μας περί μικροφώνου, αλλά είχε προλάβει νά μεταδώσει αυτά πού είχα πεί στον Χρουτσώφ. Μου είπαν ότι ο Χρουτσώφ έβαλε τίς φωνές. Με προσκάλεσαν νά τον δώ αρκετές φορές. Άρνjθηκα. Γιατί; Θά αρχίζαμε ξανά τίς συζητήσεις. Θά ήταν ήλιθιο. Τήν ήμέρα της κηδείας του Χρουτσώφ, ο γιός του Σεργκέι ήλθε νά με δει, και ο γιός του Μικογιάν επίσης. Στο όνομα του Χρουτσώφ, ζήτησαν από μένα νά κάνω τό μνημείο του. Λίγο μετά, η Νίνα Πετρόβνα, σύζυγος του Χρουτσώφ, μου έστειλε ένα γράμμα με τό όποιο ο Χρουτσώφ έκανε μιά απολογία για τή σκληρότητά του άπέναντί μου. Σκέφτηκα ότι ένας καλλιτέχνης δέν μπορεί νά είναι πίο δύστροπος από έναν πολιτικό, και δέχτηκα αυτή τήν παραγγελία.

ΕΡ: Ο Χρουτσώφ συνετέλεσε στο να χαλαρώσουν οι περιορισμοί όσον άφορά τήν καλλιτεχνική δημιουργία;

ΑΠ: Σάν άτομο ο Χρουτσώφ βοήθησε στη χαλάρωση των περιορισμών. Άλλά, σύμφωνα με τούς κοινωνικούς νόμους της Σοβιετικής Ένωσης, η συνάντησή μου μαζί του ήταν η στιγμή της άναγνώρισης για τήν ύπαρξη της μη κομφορμιστικής τέχνης. Μετά, η μη κομφορμιστική τέχνη έγινε ένα κοινωνικό γεγονός και άπεκτησε έτσι άληθινά γνωρίσματα. Από τότε πού έγιναν τό πρόσωπο πού μπορούσε νά φιλονεικήσει με τον Χρουτσώφ, αυτοί συζητούσαν με μένα.

ΕΡ: Σέ ποιόν όφείλετε χρέος στη γλυπτική;

ΑΠ: Ντρέπομαι νά άπαντήσω σέ αυτό τό έρώτημα, επειδή η εξέλιξη μου σημειώθηκε όταν σπούδαζα στο Ίνστιτούτο Surikov. Δέν ξέραμε ακόμα για τόν Πικάσο. Ο τελευταίος γλυπτής πού γνωρίζαμε ήταν ο Ροντέν. Σπούδαζα από τό 1946 μέχρι τό 1954, αλλά ταυτόχρονα μελετούσα διάφορες μορφές μυστικής και σύγχρονης φιλοσοφίας. Κατ' άρχήν, είμαι λάτρης της κλασικής τέχνης, της τέχνης των Έλλjνων και των Ρωμαίων. Δοκίμασα έκπληξη όταν άνακάλυψα ότι πολλά από αυτά πού θεωρούσα ως πρωτότυπα στίς καλές τέχνες είχαν ήδη φτιαχτεί. Όταν ο John Berger έγραψε εκείνο τό άρθρο για μένα και συνέκρινε τή δουλειά μου με εκείνη των Brancusi, Zadkine, Epstein και Henry Moore, εγώ δέν γνώριζα τό έργο τους.

ΕΡ: Πότε γνωρίσατε τούς γλύπτες πού άναφέρατε;

ΑΠ: Πρίν από όχτώ χρόνια περίπου (1968). Πρίν είχα δει μερικές φωτογραφίες των έργων τους, άλ-

Neizvestny: «Όλοκάθαρα». Μπρούτζος, 1957.

Ο στρατιώτης βγάζει τή μάσκα σά νά ήταν ένα σάβανο πού του έχει καλύψει τό πρόσωπο. Τό μοναδικό μάτι πού ξεσκεπάζεται έτσι — αυτό τό φωτεινό, έρευνητικό, δύσπιστο μάτι, είναι μαρτυρία για τή ζωή πού έχει σωθεί, πού έχει βγει από τήν κοιλάδα της σκιάς του θάνατου (Berger, 101).

λά όχι πολλές και σέ άραιά χρονικά διαστήματα.

ΕΡ: Έχει τό έργο άλλων καλλιτεχνών σέ άλλες μορφές έκφρασης — ποίηση, μυθιστόρημα, κινηματογράφος — άσκήσει κάποια έπιρροή στο έργο σας;

ΑΠ: Έχω ήδη ύπαινιχθεί ότι βρισκόμουν κάτω από τήν ίσχυρή έπιρροή των ρωσικών μεταφυσικών και φιλοσοφικών σχολών, καθώς και της ρωσικής avant-garde. Καί πιθανώς, με έμμεσο τρόπο, έχω έπηρεαστεί από τό Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό. Δέν τόν άπορρίπτω, επειδή, κατά τή γνώμη μου, η τέχνη είναι καθολική. Πιστεύω ότι η μεγάλη τέχνη μπορεί νά περιέχει μιά δόση χυδαιότητας, επειδή η χυδαιότητα είναι μέρος της ζωής.

ΕΡ: Η Ρωσία παίρνει τήν τέχνη στά σοβαρά, άφου άπειλεί η φυλακίζει εκείνους των οποίων τό έργο θεωρεί άπαρκώς άπειλητικό ή προσβλητικό. Τό έργο σας θά έχει τήν ίδια δύναμη στη Δύση όπως είχε στη Ρωσία; Τό ένδεχόμενο νά μειωθεί η έντασή του θά σάς στενοχωρούσε;

ΑΠ: Πραγματικά αυτή η ένταση, πού ύπήρχε στη Ρωσία, και πού πιθανώς άποτελούσε ένα κίνητρο για τή δουλειά μου, έχει τώρα πάψει νά ύπάρχει. Άλλά η K.G.B. δέν ήταν ποτέ η μούσα μου. Μούσα μου ήταν η έσωτερική μου κατάσταση. Αυτή συνεχίζεται. Τό έργο μου θά έχει ένα άποτέλεσμα στο δυτικό θεατή; Δέν ξέρω. Άν ο δυτικός θεατής έννοει τήν τέχνη μόνο σαν άντικείμενο ήδονης, τότε η Δύση θά άποδειχθεί έχθρική για μένα. Άλλά δέν πρόκειται νά αλλάξω. Ξέρω ότι έδώ δέν είναι ο ούρανός, ούτε ο παράδεισος, και ότι τό γενικό ανθρώπινο πρόβλημα πού με ένδιαφέρει δέν περιορίζεται σέ γεωγραφικές περιοχές, και ότι τό έργο μου θά βρεί άνταπόκριση στίς καρδιές των ανθρώπων.

Πού βρίσκεται η γιουγκοσλαβική

Η S. Zukin είναι καθηγήτρια της κοινωνιολογίας στο Μπρούκλιν Κόλετζ του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης. Συνεργάζεται με τα περιοδικά *Theory and Society* και *Telos*. Έχει κάνει πολλές επιτόπιες έρευνες στη Γιουγκοσλαβία. Τό 1975 εκδόθηκε τό βιβλίο της *Beyond Marx and Tito*. Τό άρθρο πού ακολουθεί γράφτηκε μετά από μία νέα εξάμηνη παραμονή της στη Γιουγκοσλαβία (Μάρτης - Ιούλης 1979). Λίγους μήνες αργότερα ή πολύμηνη άρρώστια και ό θάνατος του Πρόεδρου Τίτο έφεραν τή Γιουγκοσλαβία στό προσκήνιο της επικαιρότητας. Δεκάδες άρθρα γράφτηκαν γιά τή ζωή και τή δράση του Τίτο και τό πολιτικο-οικονομικό της σύστημα, τόν αυτοδιαχειριστικό σοσιαλισμό πού εφαρμόζεται έπίσημα στην Γιουγκοσλαβία από τό 1952. Τό άρθρο της Zukin, πού δημοσιεύτηκε στό τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Autogestions» έχει τό πλεονέκτημα ότι, γραμμένο πρίν από τήν άρρώστια και τό θάνατο του Τίτο και τίς άνησυχίες γιά τό μέλλον της Γιουγκοσλαβίας, παραμένει μακριά από συναισθηματισμούς, αποτελώντας μία κατά τό δυνατό αντικειμενική προσέγγιση των δυσκολιών, των παραμορφώσεων, των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων της γιουγκοσλαβικής αυτοδιαχείρισης.

της Σάρον Ζούκιν

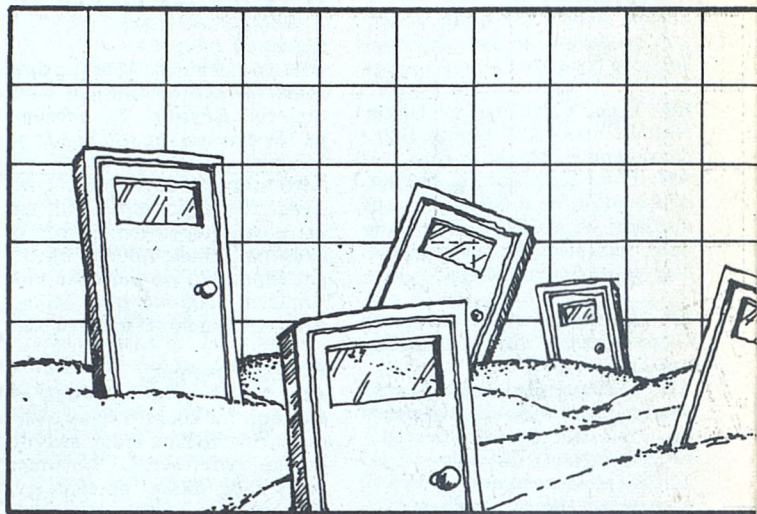
ΟΠΩΣ μερικοί ξένοι, πού έπισκέπτονται τώρα τή Γιουγκοσλαβία -π.χ.οί δύο εκπρόσωποι του γαλλικού ΚΚ, πού, άφου έπισκέφτηκαν τίς γιουγκοσλαβικές κοινότητες και επιχειρήσεις, τάχτηκαν υπέρ της «γιουγκοσλαβικής έμπειρίας πού αποβλέπει στό στέριωμα του ρόλου της εργατικής τάξης και στόν όλοένα και μεγαλύτερο έκδημοκρατισμό των κοινωνικών σχέσεων» (*France Nouvelle, Politika*, βλ. 14 Ιούνη 1979) -μπορούμε νά παρατηρήσουμε ότι ή πραγματοποίηση της γιουγκοσλαβικής αυτοδιαχείρισης αντιπροσωπεύει ό,τι τό καλύτερο υπάρχει, στά πλαίσια του δυνατό, μέσα σ' έναν κόσμο πού εξακολουθεί νά βρίσκεται μακριά από τό ιδανικό. Βέβαια, οι θεσμοί πού όρίζονται από τό νέο όμοσπονδιακό Σύνταγμα (1974), ό νόμος της συνεταιριστικής εργασίας (1976) και, ιδιαίτερα, τό σύστημα των αντιπροσώπων, οι οργανώσεις βάσης της συνεταιριστικής εργασίας (οί ΟΒΣΕ) και οι αυτοδιαχειριστικές κοινότητες συμφερόντων (οί ΑΚΣ) έχουν άποτελέσει τό θέμα μιάς όλόκληρης σειράς αναλύσεων πού περιστρέφονται γύρω από τή λέξη -κλειδί: συμμετοχή.

ΟΜΩΣ, τό γιουγκοσλαβικό σύστημα στό σύνολό του περιορίζει τή συμμετοχή μέ τό φίλτράρισμα, τήν άποσπασματικοποίηση και τήν έπανενσωμάτωση των ταξικών συμφερόντων, ώστε τελικά νά αλλάζει τή σημασία της αυτοδιαχείρισης. Μέσα σ' αυτά τά πλαίσια, όπου τά προβλήματα της συσσώρευσης και του πολιτικού έλέγχου παραμένουν καυτά, ή αυτοδιαχείριση μπορεί εύκολα νά μετατραπεί σε αυτοχρηματοδότηση και τελικά σε αυτο-καταπίεση.

ΑΝ οι δύο σταθερές του γιουγκοσλαβικού συστήματος στό σύνολό του είναι ή «δίψα γιά κεφάλαιο», όπως λένε χαρακτηριστικά, και ή νομιμοποίηση του ρόλου του κόμματος, τό άμεσο πλαίσιο μέσα στό όποιο έγγράφονται οι νέοι θεσμοί είναι οι κεντρόφυγες τάσεις στην οικονομία και τήν πολιτική, μέ φορείς τίς έθνότητες μέσα στις Δημοκρατίες και τά στελέχη μέσα στις επιχειρήσεις. 'Ενάντια σ' αυτές τίς δύο ομάδες — όπως φάνηκε ιδιαίτερα στις έθνικιστικές διαδηλώσεις του 1971 -1972 — τό κόμμα, φορέας της ένοποιητικής ταυτότητας της χώρας, αισθάνεται τρωτό, σχεδόν άπομονωμένο από τή «βάση». Γιά νά καταπολεμήσουν αυτό τόν διπλό κίνδυνο του «έθνικού σωβινισμού» και του «τεχνοκρατισμού», οι ήγέτες του κόμματος αποφάσισαν λίγο - πολύ νά ξαναανακαλύψουν τήν αυτοδιαχείριση.

Αντιπροσώπηση και πλουραλισμός συμφερόντων

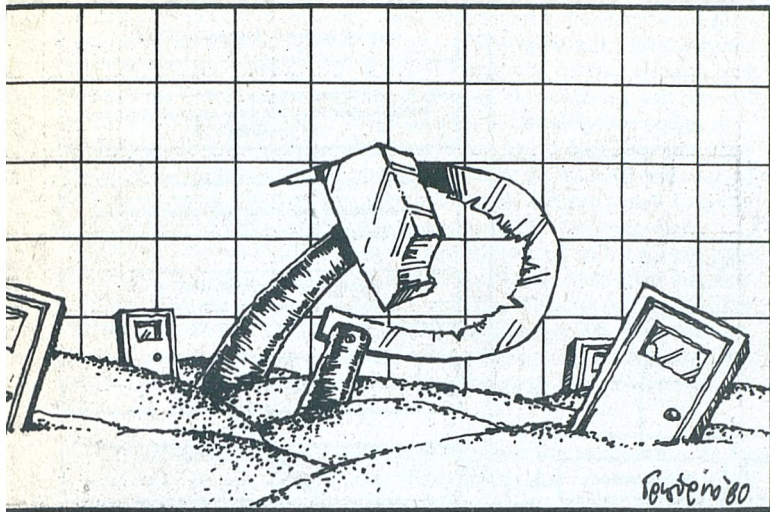
ΑΠΟ τή μία μεριά έπιχείρησαν μία δημοκρατικοποίηση των πολιτικών σχέσεων μέ τήν άναγνώριση, σύμφωνα μέ τή θεωρητική διατύπωση του Έντβαρντ Καρντέλι (πού πέθανε τό 1979), του «πλουραλισμού των συμφερόντων». Γιατί, σύμφωνα μέ τόν Καρντέλι, τά συμφέροντα αυτά είναι περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά και δέν άπειλούν τή σοσιαλιστική κοινωνία. 'Αντίθετα, μπορούν νά έκφραστούν μέ συγκεκρι-

μένο τρόπο μέσα από αντιπροσωπευτικές συνελεύσεις, πού θά γίνονται σε όλες τίς μονάδες της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Παρόλο πού τά συμφέροντα νοούνται από τόν Καρντέλι ως διαφορετικά, δηλαδή αντίθετα, οι διευκρινίσεις πού δίνει τείνουν νά δημιουργήσουν τήν έντύπωση μιάς κοινωνίας ταυτόχρονα άποσπασματικοποιημένης και αζοποιημένης. Πράγματι, από τή μία ό Καρντέλι θεωρεί ότι κάθε άτομο έχει ένα μεγάλο αριθμό συμφερόντων πού διαμορφώνονται σε όλους εκείνους τούς τομείς πού ή ζωή του συναντά τή ζωή του συνόλου (π.χ. στην εργασία, τήν κατοικία, τίς κοινωνικές υπηρεσίες). Από τήν άλλη πλευρά, διαπιστώνει ότι τό θεμελιακό συμφέρον όλων των Γιουγκοσλάβων θεμελιώνεται στην μισθωτή σχέση, πού, παρά τήν αυτοδιαχείριση, εξακολουθεί νά υπάρχει. 'Η αντίληψη αυτή δέ δέχεται ούτε τήν *αντιπαράθεση* των συμφερόντων των διαφόρων κοινωνικών ομάδων, ούτε τή *συνάφεια* των συμφερόντων των ανθρώπων πού ζούν και εργάζονται κάτω από τίς ίδιες συνθήκες. Οι ταξικοί άγώνες και οι άνισότητες στην κατανομή της εξουσίας αντικαθίστανται από τήν άόριστη ιδέα της σύγκρουσης ανάμεσα στα κοινωνικά στρώματα. Σε αυτές τίς συνθήκες τό κόμμα παίζει τόν διπλό και άπαραίτητο ρόλο της ένοποιητικής δύναμης και, ταυτόχρονα, του εκπροσώπου των συμφερόντων της εργατικής τάξης. Γιά νά άποφευχθούν οι λογικές αντιφάσεις — δηλαδή γιά νά μίν άναφερθούν οι έμπειρικές αντιφάσεις — τό συμφέρον της εργατικής τάξης όρίζεται ως τό γενικό συμφέρον της γιουγκοσλαβικής κοινωνίας. Μέ δύο λόγια, είναι προφανές ότι ή άναγκαιότητα γιά τήν έπίτευξη της σφαιρικής ένοποίησης καταργεί τή δυνατότητα μιάς ιδιαίτερης έκπροσώπησης των συμφερόντων της εργατικής τάξης.

Η ΕΝΟΠΙΟΙΗΣΗ των διαφορετικών συμφερόντων πραγματοποιείται μέσα στό θεσμικό σύστημα πού έπινοήθηκε από τόν Καρντέλι και καθιερώθηκε στην διάρκεια της δεκαετίας του '70. Σύμφωνα μέ τόν πλουραλισμό των συμφερόντων, τόν κάθε τομέα της κοινωνικής και οικονομικής ζωής τόν διαχειρίζονται διαφορετικοί θεσμοί. 'Η συνεταιριστική εργασία — δηλαδή ή οικονομία — βρίσκεται στα χέρια των εργατικών συμβουλίων κάθε ιδιαίτερης μονάδας παραγωγής ή κάθε εργατηρίου (ΟΒΣΕ), καθώς και κάθε ένωσης αυτών των μονάδων, πού άλλοτε συγκροτούσαν τήν έπιχείρηση (Συνθετή 'Οργάνωση Συνεταιριστικής 'Εργασίας). Τά κοινωνικά προβλήματα συζητιούνται στις ΑΚΣ κάθε κοινότητας. Τά θέματα τοπικού χαρακτήρα υπάγονται στην άρμοδιότητα των συνελεύσεων των κοινοτήτων, των Δημοκρατιών και της 'Ομοσπονδίας. Τά ιδεολογικά προβλήματα — σύμφωνα μέ τόν Καρντέλι — συζητιούνται στον χώρο των κοινωνικο-πολιτικών οργανώσεων, όπως λ.χ. τό Κόμμα, ή Σοσιαλιστική Συμμαχία και τά Συνδικάτα. Όπως λέει ό πολιτειολόγος *Najdan Pasic*, τό σύστημα αυτό αποβλέπει στην δημιουργία «χίλιων ανεξάρτητων και αυτοδοαχειριζόμενων κέντρων άποφάσεων γιά τά διάφορα κοινωνικά θέματα»². Αυτό πού συνδέει αυτά τά χίλια κέντρα μεταξύ τους είναι τό σύστημα των αντιπροσώπων πού

αυτοδιαχείριση;

ἐκλέγονται σέ όλα τά ἐπίπεδα, ἀπό κάτω πρὸς τά πάνω. Σύμφωνα μέ τούς Γιουγκοσλαβικούς θεσμούς, οἱ ἀντιπρόσωποι ἔχουν ὑποχρεωτικά πολὺ εἰδικές δικαιοδοσίες: ὑπάρχουν ἀντιπρόσωποι γιὰ τίς συνελεύσεις τῶν ΑΚΣ, ἀντιπρόσωποι γιὰ τὰ ἐργατικά συμβούλια τῶν ΟΒΣΕ καὶ τῶν σύνθετων ΟΣΕ, ἀντιπρόσωποι γιὰ τίς διάφορες ἐπιτροπές (βλ. στό σχήμα). Ἐκτός ἀπὸ αὐτούς τούς ἀντιπροσώπους, οἱ ΟΒΣΕ, οἱ κοινότητες καὶ οἱ κοινωνικο-πολιτικές ὁργανώσεις στέλνουν ἀντιπροσώπους καὶ στίς τοπικές συνελεύσεις. Αὐτό θά πεῖ ἀποκέντρωση, δηλώνουν οἱ Γιουγκοσλάβοι. Στήν πραγματικότητα, ὅμως, αὐτό σημαίνει καὶ σύγχυση, ἀποσπασματικοποίηση, ἐπανανοποίηση τῶν κατατεμαχισμένων συμφερόντων σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ἀναπαραγωγῆς ὅπως καθορίζονται σήμερα (βλ. στό σχήμα).

ΓΕΝΙΚΑ, οἱ Γιουγκοσλάβοι συσχετίζουν τό σύστημα τῶν ἀντιπροσώπων μέ τήν κομμούνα τοῦ 1871. Ἀλλά, πάντα τούς διαφεύγουν τὰ θεμελιώδη χαρακτηριστικά τῆς κομμούνας: ἡ ἄμεση δημοκρατία (ἐκτός ἀπὸ τίς συνελεύσεις τῆς βάσης, δηλαδή τίς συνελεύσεις τῶν ἐργατῶν μέσα στίς ΟΒΣΕ), τό δημοψήφισμα (ἰσχύει ὡς ἀρχή, ἀλλά δέν ἐφαρμόζεται) καὶ ἡ ἀνακλητότητα τῶν ἀντιπροσώπων. Ἐφαρμόζουν εὐλαβικά τήν ἐναλλαγή καθηκόντων, ἀλλά κι αὐτή πᾶντοτε μεταφράζεται, κατὰ ἓνα μεγάλο μέρος, σέ ἐναλλαγή τῶν πολιτικῶν ὑπευθύνων ἀπὸ τό ἓνα πόστο στό ἄλλο. Ἀλλωστε, εἶναι πολὺ σημαντικό τό γεγονός ὅτι ἡ ἐκλογή ἀντιπροσώπων περνάει ἀπὸ τόν αὐστηρό ἔλεγχο (γίνεται μέ «πρωτοβουλία», ὅπως τό λένε ἀλλιῶς) τῶν κοινωνικο-πολιτικῶν ὁργανώσεων, καὶ κυρίως ἀπὸ τό κόμμα καὶ τὰ συνδικάτα. Ὅχι μόνο αὐτές εἶναι ἐπιφορτισμένες μέ τήν ὁργάνωση τῆς ἐκλογικῆς διαδικασίας καὶ ἐκπροσωποῦνται μέ δικούς τους ἀντιπροσώπους στίς τοπικές συνελεύσεις, ἀλλά ἐπιπλέον ἐπεξεργάζονται τόν τρόπο τῆς ψηφοφορίας, ἀποδέχονται ἢ ἀπορρίπτουν - ἢ μᾶλλον ἀπλῶς «προτείνουν» - τούς ὑποψήφιους. Ἔτσι δέν ὑπάρχει δυνατότητα ἐκλογῆς ανεξάρτητων ὑποψηφίων. Ὅπως, ἐπίσης, δέν ὑπάρχει δυνατότητα νά ἐκλεγεί κάποιος ὡς ἐκπρόσωπος μιᾶς αὐθόρμητης ὁμάδας ἢ μιᾶς ὁμάδας πού δέν προβλέπεται ἀπὸ τό ἐπίσημο σύστημα.

ΑΝ αὐτό τό σύστημα πετυχαίνει νά ἀποφεύγονται οἱ ἀρνητικές ἐπιδράσεις τῶν ἰδιαίτερων συμφερόντων (*special - interest groups*) πάνω στοὺς ἀντιπροσώπους, πράγμα πού εἶναι πασίγνωστο στίς φιλελεύθερες Δημοκρατίες - ἐνισχύει ὥστόσο, μέ τόν τρόπο του ἄλλα συμφέροντα. Πρῶτα - πρῶτα, τό σύστημα προκαλεῖ τόν ἀνταγωνισμό ἀντί νά ἐνισχύει τήν ἀλληλεγγύη ἀνάμεσα στίς μονάδες παραγωγῆς. Αὐτό φαίνεται ἀπὸ τό περιεχόμενο τῶν ἀποφάσεών τους, καθώς καὶ ἀπὸ τήν ἀπροθυμία πού δείχνουν στή συναψή καὶ τό σεβασμό συμφωνιῶν ἢ συμβολαίων. Ἐπίσης, στίς συνελεύσεις παρατηροῦμε ὅτι οἱ ἀντιπροσωπεῖες τῶν ΟΒΣΕ ψηφίζουν σύμφωνα μέ τὰ συμφέροντα τῶν ΟΒΣΕ τους (ἢ, καλύτερα, τῶν βιομηχανικῶν συγκροτημάτων ὅπου ἀνήκουν), ἀντί νά ψηφίζουν σύμφωνα μέ τὰ συμφέροντα τῶν ἄλλων ἐργατῶν πού βρί-

σκονται, ὡς ἐργάτες, στίς ἴδιες συνθήκες μέ αὐτούς. Ἐπιπλέον, πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι πολλές ἀπεργίες γίνονται μέ στόχο τή διεκδίκηση ἀπὸ μιὰ ΟΒΣΕ τῶν ἰδίων μισθῶν μέ τήν διπλανή ΟΒΣΕ καὶ ὅτι σπάνια οἱ διάφορες ΟΒΣΕ κατεβαίνουν μαζί σέ ἀπεργία³.

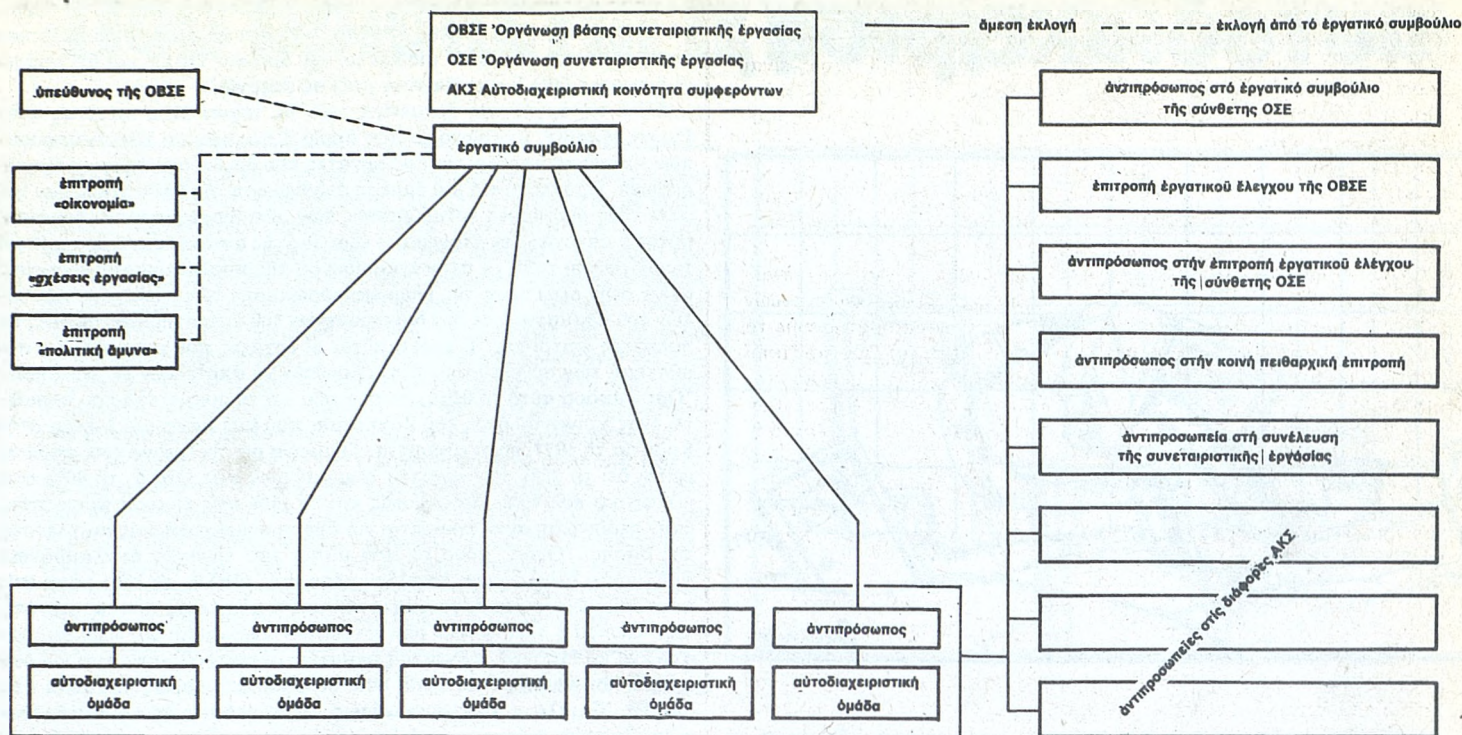
ΑΠΟ τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ '70, ἰσχύει ἓνας κανόνας στήν Γιουγκοσλαβία, σύμφωνα μέ τόν ὁποῖο ἡ πλειοψηφία τῶν ἀντιπροσώπων πρέπει νά προέρχεται ἀπὸ ἐργάτες πού δουλεύουν ἄμεσα στήν παραγωγή. Πρόκειται γιὰ μιὰ ἐμμесе ἀναγνώριση τῆς ἀπόστασης πού χωρίζει τούς διάφορους ἐργαζόμενους τῶν αὐτοδιαχειριστικῶν ὁργανῶν· αὐτός ὁ κανόνας δέν στοχεύει — ἐξαιτίας τῆς ἀσάφειας τοῦ ὁρίσμου γιὰ τήν ἐργατική τάξη — στήν ἐγκαθίδρυση τῆς προλεταριακῆς ἐξουσίας, ἀλλά στήν ἐλάττωση τῆς ὑπερ-ἐκπροσώπησης τῶν στελεχῶν, τῶν μελῶν τοῦ κόμματος καὶ τῶν διανοομένων τοῦ κατεστημένου σέ ὅλες τίς πολιτικές ἐπιτροπές. Παρόλα αὐτά, οἱ ἐργάτες πού συμμετέχουν στό σύστημα τῶν συνελεύσεων ἐξακολουθοῦν νά ἀποτελοῦν τή μειοψηφία. Ὅσον ἀφορᾷ αὐτό τό θέμα, τὰ στοιχεῖα γιὰ τή συμμετοχή πού παραθέτει ἓνας κοινωνιολόγος τοῦ Ζάγκρεμπ, πού ἔχει κάνει μιὰ ἐρευνα στήν Κροατία τό 1977, εἶναι εὐγλωττα. Σύμφωνα μέ τήν ἐρευνα του, παρατηρεῖται ὅτι τό 25% τῶν ἐργατῶν συμμετέχουν στίς ΟΒΣΕ, τό 40% στίς κοινωνικο-πολιτικές ὁργανώσεις καὶ τό 13% στίς τοπικές κοινότητες· στήν περίπτωση αὐτή πρόκειται γιὰ ἄμεση συμμετοχή στίς συνελεύσεις τῆς βάσης. Ὅμως, μόνο τό 10% αὐτῶν τῶν ἐργατῶν ἀναλαμβάνουν καθήκοντα ὑψηλότερου ἐπιπέδου μέσα στίς ΟΒΣΕ, τό 16% μέσα στίς κοινωνικο-πολιτικές ὁργανώσεις καὶ τό 5% μέσα στίς τοπικές κοινότητες. Ἐπειδὴ ἡ πλειοψηφία τῶν ὑπεύθυνων ἀναλαμβάνουν περισσότερα ἀπὸ ἓνα καθήκοντα, προφανῶς ὑπάρχει συγκεντροποίηση ἀντί γιὰ διασπορά τῶν καθηκόντων μέσα στίς συνελεύσεις, καθώς καὶ μέσα στίς ΟΒΣΕ⁴. Ἐπιπλέον, στίς συνελεύσεις, τίς προτάσεις στοὺς ἀντιπροσώπους τίς κάνει ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή, καὶ στή διατύπωση αὐτῶν τῶν προτάσεων τόν πρῶτο λόγο ἔχουν περισσότερο οἱ εἰδικοί παρά οἱ ἴδιοι οἱ ἀντιπρόσωποι⁵.

ΟΤΑΝ οἱ ἐργάτες προσπαθοῦν νά συμμετάσχουν στό σύστημα τῶν ἀντιπροσώπων ἢ στίς συνελεύσεις τῶν ΟΒΣΕ, συχνά χάνονται στό λαβύρινθο τῶν θεσμῶν καὶ τῆς ὁρολογίας⁶. Ἀλλωστε, ὅταν πρόκειται γιὰ μιὰ συλλογική πρωτοβουλία τῶν ἐργατῶν ἐναντίον ἑνὸς ὑπεύθυνου πού ἔχει τήν ἐμπιστοσύνη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μέσα στήν ἐπιχείρηση καὶ τήν κοινότητα, ἡ ἐναντίον τῶν ὁρίων πού ἔχουν ἐπιβληθεῖ στοὺς μισθοῦς, οἱ ἐργάτες ἐμποδίζονται, εἴτε ἔμμεσα καὶ ἄμεσα ἀπὸ τίς κοινωνικο-πολιτικές ὁργανώσεις, εἴτε νομότυπα ἀπὸ τὰ δικαστήρια ὅταν ἡ πρωτοβουλία καταλήγει σέ μιὰ νομική διαδικασία⁷. Ἀκόμα καὶ οἱ ἐπιτυχίες τῶν ἐργατῶν — π.χ. στίς ἀπεργίες τους, πού συχνά πετυχαίνουν τήν αὐξηση τῶν μισθῶν ἢ τήν πληρωμή τῶν καθυστερημένων μισθῶν — ὀφείλονται περισσότερο στήν παρέμβαση τοῦ Κράτους παρά στή λειτουργία τῆς αὐτοδιαχείρισης. Ἡ συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στίς ΟΒΣΕ περιορίζεται ἐπίσης ἀπὸ τήν ἑλλειψη χρόνου. Σέ μιὰ κοινωνία ὅπου ὅλος ὁ κόσμος δουλεῖ πέρα ἀπὸ τό κανονικὸ ὥραριο (ἀσκώντας ἐλεύθερα ἐπαγγέλματα κάνοντας ὑπερωρίες, παίρνοντας δουλειὰ μέ τό κομμάτι, παρέχοντας τεχνικές ὑπηρεσίες καὶ μαστορεύοντας τίς ὥρες τῆς «ξεκούρασης»), ἡ συμμετοχή καὶ ὅλα ὅσα χρειάζονται γιὰ προετοιμασία (διάβημα τῶν σχετικῶν ντοκουμέντων, συζήτηση μέ τούς ἐκλογεῖς κλπ.) γίνονται ἀκατόρθωτα.

Κατανομή τοῦ εἰσοδήματος καὶ κοινοτική γραφειοκρατικοποίηση

ΣΥΜΦΩΝΑ μέ τήν ἐπίσημη ἰδεολογία, ὅλα θά πᾶνε καλύτερα ὅταν οἱ μονάδες παραγωγῆς θά μποροῦν νά κάνουν οἱ ἴδιες τή διανομή τῶν προϊόντων πού παράγουν. Ὡστόσο, ἐπειδὴ τό κριτήριο τῆς κατανομῆς παραμένει «ἀμοιβὴ ἀνάλογη μέ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας», τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ ὑπολογίζονται πάντοτε ἀπὸ τό κράτος (μέ τίς τοπικές μορφές του, ὅπως ἡ κοινότητα) καὶ ἀπὸ τίς τράπεζες (πού ἐλέγχουν τό μεγαλύτερο μέρος τῶν πιστώσεων γιὰ ἐπενδύσεις). Ἔτσι, ἡ χρόνια ἑλλειψη κεφαλαίου στό σύνολο τοῦ συστήματος καὶ ἡ συγκεντροποίηση τοῦ κεφαλαίου στοὺς πιὸ ἀποδοτικούς τομεῖς (ὅπως οἱ τράπεζες, μερικές βιομηχανίες αἰχμῆς ἢ βιομηχανίες πού τὰ προϊόντα τους ἔχουν μεγάλη ζήτηση καὶ, κατὰ συνέπεια, σέ μερικές ΟΒΣΕ), ἔχουν σάν ἀποτέλεσμα ὄχι μόνο οἱ συζητήσεις γύρω ἀπὸ τήν κατανομή τῶν μισθῶν νά ἀπειλοῦν τήν αὐτοδιαχείριση, ἀλλά νά τήν ὑποκαθιστοῦν κιόλας.

ΑΠΟ τήν ἄλλη μεριά, ἡ συγκεντροποίηση τῶν πολιτῶν σέ συνελεύσεις, ἐπιφορτισμένες μέ τήν ὁργάνωση τῶν δημοτικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ τήν κοινωνική ἀσφάλιση σέ κάθε κοινότητα θυμίζει μιὰ ἀπὸ τίς βασικές ἰδέες

της αυτοδιαχείρισης: τό μαρμασμό του κράτους. Ώστόσο υπάρχουν και σ' αυτόν τόν τομέα σημαντικά στοιχεία που δείχνουν ότι ή δυναμική των θεσμών αυτών και τό συνολικό περιεχόμενό τους οδηγεί στην αντίθετη κετεύθυνση σέ σχέση μέ τόν στόχο αυτό. Πρώτα πρώτα, τά χρηματοδοτικά μέσα των ΑΚΣ αυξάνουν σέ τεράστιο βαθμό. Τά μέσα αυτά προέρχονται από τούς φόρους (κρατήσεις στην άρχή μόνο από τά εισοδήματα της επιχείρησης, αλλά έδω και μερικά χρόνια και από τούς μισθούς των εργατών και των υπαλλήλων και από τά εισοδήματα των ΟΒΣΕ) και από εισφορές (πού ψηφίζονται από τούς πολίτες στίς κοινότητες), πού άπομυζούν ένα μεγάλο μέρος των εισοδημάτων. Για τό θέμα αυτό, δέν υπάρχουν γενικά αξιόπιστες άκριβεις στατιστικές, όμως στόν Τύπο και σέ γιουγκοσλάβικες μελέτες αναφέρεται ένα νούμερο πού άντιστοιχεί στό 40% των άκαθάριστων εισοδημάτων των ΟΒΣΕ και στό 50% των μισθών. Ή κατάσταση χειροτέρεψε άκόμα περισσότερο τό 1978 - 79, γιατί οι πολίτες είναι υποχρεωμένοι νά «συμμετέχουν», όπως λέγεται, δηλαδή νά πληρώνουν ένα μεγαλύτερο ποσοστό της τιμής των κοινωνικών υπηρεσιών πού χρησιμοποιούν, και κυρίως των ιατρικών υπηρεσιών. Έπίσης, οι κρατήσεις γιά τούς προϋπολογισμούς των ΑΚΣ δέν διακρίνονται καθόλου από τούς βαρείς φόρους του κράτους.

ΑΛΛΩΣΤΕ, τά μέσα των ΑΚΣ χρησιμοποιούνται όχι μόνο γιά τήν πληρωμή των αναγκών υπηρεσιών, αλλά και γιά τήν ένίσχυση της γραφειοκρατίας των ΑΚΣ. Τό γραφειοκρατικό προσωπικό των ΑΚΣ άποτελεί ίσως τόν τομέα πού μεγεθύνεται μέ τόν ταχύτερο ρυθμό μέσα σέ όλόκληρη τή γιουγκοσλάβικη οικονομία. Μέ βάση τίς εκθέσεις των ειδικών, πού αναφέρονται στην διάρκεια των συζητήσεων στίς συνελεύσεις των ΑΚΣ, αυτοί οι μισθωτοί άπαιτούν όλοένα και μεγαλύτερη σπουδαιότητα. Σύμφωνα μέ μία συνολική έρευνα του Ώμοσπονδιακού Ίνστιτούτου Στατιστικής γιά όλες τίς ΑΚΣ πού ιδρύθηκαν από τό 1975, τό μεγαλύτερο μέρος των εκλεγμένων σέ όλα τά επίπεδα —άντιπρόσωποι, πρόεδροι και μέλη των εκτελεστικών επιτροπών — προέρχονται από τούς ειδικούς και τούς γραφειοκράτες. Τελικά, παρόλο πού τά έξοδα γιά τήν κοινωνική ασφάλιση είναι τεράστια, υπάρχουν βάσιμες ύποψίες ότι οι ΑΚΣ δέν χρησιμοποιούν όλους τούς διαθέσιμους πόρους τους, αλλά τούς κρατούν στά χρηματοκιβώτιά τους. Έτσι οι ΑΚΣ τείνουν νά άπομακρυνθούν από τούς πολίτες, νά επαγγελματικοποιηθούν, νά γραφειοκρατικοποιηθούν κατ' εικόνα και όμοίωση του Ίδιου του κράτους. Δέν είναι λοιπόν παράξενο πού ή πλειοψηφία του λαού έξακολουθεί νά έχει μία κριτική στάση άπέναντι στό κράτος, χωρίς, όμως, νά μπορεί νά πειραματιστεί σέ έναλλακτικές λύσεις. Πράγματι, σέ μία έρευνα πού έγινε τό 1979, αναφέρεται ότι τό 45% ενός δείγματος μελών της σέρβικης Ένώσης των Κομμουνιστών άπάντησαν πώς δέν μπορούν νά φανταστούν τήν κοινωνία νά υπάρχει χωρίς τό κράτος.

Αυτοδιαχείριση και πολιτικός έλεγχος

ΣΤΙΣ σημερινές συνθήκες, ή αυτοδιαχείριση, όπως εφαρμόζεται, παραμένει ύποταγμένη στόν άναταγωνισμό άνάμεσα στίς μονάδες παραγωγής, στή μονοπώληση τόσο της πολιτικής όσο και της οικονομικής έξουσίας, άσυμβίβαστη μέ τήν άγρυπνη παρουσία των μελών του κόμματος σέ όλα τά πολιτικά επίπεδα. Έτσι, οι πολιτικάντηδες μπορούν εύκολα νά έκμεταλλεύονται τίς άντιφάσεις αυτές κάνοντας μία άπλή «αυτοκριτική». Σέ αυτές τίς συνθήκες ύποβιβασμού των εργατών, πού όφείλεται στην έλλειψη έπιρροής, στούς πετσοκομένους από τόν πληθωρισμό μισθών, στην άνεργία, στούς μεγάλους φόρους — όλη αυτή ή κατάσταση φαίνεται πολύ άρνητική άν τήν συγκρίνουμε μέ τήν κατάσταση των υπαλλήλων, των στελεχών και των πολιτικάντηδων — οι ήγέτες τους επιτίθενται έναντίον της κρατικής τεχνο-γραφειοκρατίας. Όμως στίς κριτικές τους, καθώς και στίς συζητήσεις τους γιά τόν πλουραλισμό των συμφερόντων, μάταια ψάχνει κανείς νά βρεί τή συγκεκριμένη ταυτότητα των έχθρών του «γενικού συμφέροντος». Όμως, είναι πασίγνωστο, ότι αυτοί πού έπισημαίνουν επώνυμα αυτές τίς αιτίες - ύποτίμηση της χειρωνακτικής δουλειάς, υπερεκτίμηση του τριτογενούς τομέα και ιδιαίτερα της διοίκησης κλπ. έχουν άποκλειστεί από τήν πολιτική ζωή, από τίς θέσεις τους, από τό κόμμα, από τά μαζικά μέσα ένημέρωσης. Πρόκειται γιά μία τεχνική, ίσως λιγότερο σκληρή άπ' αυτή πού περιγράφεται στό «Ο άνθρωπος από μάρμαρο», αλλά, παρόλα αυτά, άποτελεσματική. Έχουν περάσει δέκα χρόνια, από τότε πού οι εργάτες - άπεργοί δέν κινδυνεύουν πιά νά πάνε φυλακή, έχουν περάσει έφτά χρόνια από τήν άποφυλάκιση τριών φοιτητών από τό Βελιγράδι πού είχαν πάρει μέρος στίς διαδηλώσεις του 1968, πέντε χρόνια από τότε πού έληξε «όριστικά» ή ύπόθεση των όχτώ καθηγητών του Βελιγραδίου, συνεργατών του περιοδικού *Πράξις*, χωρίς νά επανέλθουν στίς θέσεις τους, αλλά διατηρώντας τό διαβατήριό τους και ένα μισθό έλαττωμένο κατά τά δύο - τρίτα.⁸

ΕΚΤΟΣ από τήν προληπτική καταπίεση, πού εκδηλώνεται μέ τίς γνωστές ήπιες μορφές (π.χ. τήν ύποτιθέμενη άγωνιστική παρουσία των μελών του κόμματος, μέ τίς σύντομες αναλύσεις στούς χώρους δουλειάς γιά τούς «έχθρους του λαού» μέ τόν όλοένα και μεγαλύτερο ρόλο των επιτροπών πολιτικής άμυνας σέ όλες τίς μονάδες παραγωγής, έξακολουθούν νά υπάρχουν διάφορα μέσα (λογοκρισία *post facto*), όπως φαίνεται από τήν ύποχρεωτική άποστολή κάθε τεύχους όλων των περιοδικών στό άρμόδιο ύπουργείο και τήν νομική ύποχρέωση νά υπάρχει γιά κάθε έκδοση μία ύπεύθυνη κοινωνικο-πολιτική όργάνωση. Ώστόσο, τό πιό άνησυχητικό είναι ή αυτολογοκρισία πού αναπτύσσεται όσο

άπορά την έλλειψη άπασχόλησης και κεφαλαίων. Από τη μιά μεριά, η λήψη μιάς πρωτοβουλίας — για άπεργία, διαδήλωση ή συγκέντρωση — έξω από τις έπίσημες οργανώσεις και τούς έπίσημους θεσμούς είναι πάντα επικίνδυνη, ιδιαίτερα για τούς ύποκινητές. Από την άλλη, οί άνταμοιβές, μέ τη μορφή παραχωρήσεων διαφόρων προνομίων, εξακολουθούν νά ύφίστανται (όπως π.χ. ένα καλό πόστο για τούς έργάτες) και μερικές φορές είναι πολύ έλκυστικές (όπως π.χ. η εκλογή στην Κεντρική Έπιτροπή του κόμματος για τούς διανοούμενους). Πιο συστηματική και πιο επικίνδυνη είναι η προσπάθεια πού γίνεται σήμερα στά πλαίσια της αναδιοργάνωσης της άνώτερης εκπαίδευσης για τήν κατάργηση του Λυκείου (βλ. τό κείμενο του J. L. Laville). Μπορούμε νά εκτιμήσουμε θετικά τήν έπιμονή στην άναγκαιότητα διαμόρφωσης νέων ειδικευμένων έργατών, όμως μπορούμε επίσης νά άμφισβητήσουμε τό άν η κατάργηση του Λυκείου άντιπροσωπεύει πράγματι μιά «ριζική» άντιμετώπιση της κοινωνικής άναπαραγωγής των διανοούμενων.

ΟΛΕΣ οί γιουγκοσλάβικες έρευνες έπιβεβαιώνουν τό ότι ο λαός θεωρεί τήν άυτοδιαχείριση σάν άναφαίρετο δικαίωμα. Αυτό είναι πάντα ένα βήμα προς τήν έλευθερία. Άλλά η συνεχής εξέλιξη της Γιουγκοσλαβίας μās δείχνει ότι, καθώς ο ύπαρκτός σοσιαλισμός δέν είναι ούτε χωρίς τάξεις ούτε χωρίς συγκρούσεις, η άυτοδιαχείριση, όπως εφαρμόζεται, μπορεί νά συνυπάρξει μέ τόν πολιτικό έλεγχο, πού τόν ένισχύει τό κόμμα και τό κράτος.

Η μεταρρύθμιση στό Γυμνάσιο καθιερώνει τήν κατάργηση της τετραετούς γενικής εκπαίδευσης (Gimnazija) και τήν αντικατάστασή της από μιά εκπαίδευση περισσότερο επαγγελματική, μέ στόχο τή σύνδεση του περιεχομένου των σπουδών μέ τήν παραγωγή (διαμέσου των ΑΚΣ, πού εκτιμούν τις προβλεπόμενες άνάγκες τους στό έπίπεδο της παραγωγής). Εφαρμόστηκε σταδιακά από τό 1974 στην Κροατία, καταλήγοντας στην πλήρη κατάργηση των Γυμνασίων τό 1978 — «τό σπουδαιότερο γεγονός της χρονιάς», σύμφωνα μέ τόν ύπουργό πολιτισμού, όπως δήλωσε στό περιοδικό ΟΚΟ (Γενάρης 1979). Τώρα γενικεύεται σέ όλόκληρη τή Γιουγκοσλαβία. Στο νέο σύστημα, η δευτεροβάθμια εκπαίδευση περιορίζεται σέ ένα χρόνο από τό δεύτερο χρόνο οί μαθητές έχουν νά επιλέξουν άνάμεσα σέ διάφορες κατευθύνσεις, για τις όποιες ύπάρχει συγκεκριμένος αριθμός εισακτέων. Κατόπιν, ο αριθμός αυτός προοδευτικά περιορίζεται άκόμα περισσότερο, για νά γίνει τό κοσκίνισμα των εισακτέων στην άνώτερη εκπαίδευση: όσοι συνεχίζουν τις σπουδές τους ένα χρόνο στόν τομέα τους άποκτούν μιά ύπο-ειδίκευση, στά δύο χρόνια παίρνουν μιά ειδίκευση και στά τρία χρόνια μιά ύψηλή - ειδίκευση, πού τούς άνοίγει τήν πόρτα του Πανεπιστήμιου. Η ειδίκευση είναι μη άντιστρεπτή και ταυτόχρονα άνώτερου έπίπεδου (ύπάρχουν περισσότερα από δύο χιλιάδες καταγραμμένα επαγγέλματα) έπιπλέον εφαρμόζεται η άρχή της περιφερειακής καταγωγής και όλοι είναι ύποχρεωμένοι νά πηγαίνουν στό σχολείο της κοινότητάς τους ή της γειτονιάς τους.

Μετάφραση: Δ. Βεργίδη

1. βλ. Ε. Καρντέλι. Οί κατευθύνσεις της άνάπτυξης του πολιτικού συστήματος της σοσιαλιστικής άυτοδιαχείρισης. Βελιγράδι, 1978.
2. Ο πλουραλισμός των συμφερόντων και τό πολιτικό σύστημα, Βελιγράδι, 1978.
3. Νεά Jonaπov. Οί εργατικές άπεργίες στην Γιουγκοσλαβία. Βελιγράδι, 1979 - Mladen Zuvela. Διάφορες πλευρές του φαινόμενου των στάσεων εργασίας στις οίκοδομές. Pula, 1970.
4. Milan Benč. Συνεισφορά στις συζητήσεις για τις κατευθύνσεις της άνάπτυξης του πολιτικού συστήματος της σοσιαλιστικής άυτοδιαχείρισης, στό Kulturni radnik 31, No 2, 1978, σσ. 46 - 47.
5. Mladen Lazic. Ο πλουραλισμός και η μονάδα άυτοδιαχειριστικών συμφερόντων, Kulturni radnik 31, No 2, 1978 σ. 36, και Νεά Jonaπov, συζήτηση στό Marksistička misao No 6, 1978 σ. 67.
6. Σύμφωνα μέ τόν Benč, από τό 1972 ως τό 1976 ο αριθμός των νόμων πού ψηφίστηκαν στην Κροατία αύξήθηκε κατά 20% (στό ίδιο, σελ. 53) σύμφωνα μέ τόν Jonaπov, από τό 1974 ως τό 1978 οί βουλές των Δημοκρατιών ψήφισαν κατά μέσο όρο 300-500 νόμους ένώ κάθε ΟΒΣΕ έπιφορτίστηκε μέ τήν έφαρμογή 20 - 40 γενικών πράξεων (Savremenost 9, 'Ιούνης 1979, σ. 100). Αυτοί πού ώφεληήθηκαν περισσότερο από τό νέο θεσμικό σύστημα είναι προφανώς οί δικηγόροι, πού πριν από τήν εισαγωγή των μεταρρυθμίσεων άντιμετώπισαν κρίση ύπο-άπασχόλησης.
7. Άντίθετα, οί νόμιμες άγωγές των έργατών ως άτόμων δικαιώνονται σέ ποσοστό μεγαλύτερο από τό 50% των περιπτώσεων. Ο αριθμός αυτός είναι συγκρίσιμος μέ τά άποτελέσματα άνάλογων περιπτώσεων στην ΕΣΣΔ.
8. βλ. Gerson Sher, Praxis: Marxist Criticism and Dissent in Socialist Yugoslavia (Bloomington, Ind 1977) και τήν βιβλιοπαρουσίασή μου στό περιοδικό Telos 39 ('Ανοιξη του 1979) σσ. 221 - 233.

Το μυθιστόρημα
που καθορίζει
τους διανοούμενους
του Μεταπολέμου

ΣΙΜΟΝ ΝΤΕ ΜΠΩΒΟΥΑΡ

ΟΙ ΜΑΝΔΑΡΙΝΟΙ

Μεταφράζει η
Ζώρζ Σαρρή

ΣΙΜΟΝ ΝΤΕ ΜΠΩΒΟΥΑΡ

ΟΙ ΜΑΝΔΑΡΙΝΟΙ Ι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΖΩΡΖ ΣΑΡΡΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΑΝΟΙΧΤΗ ΓΩΝΙΑ»

Μακεδονία και Θράκη: ΠΕΤΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

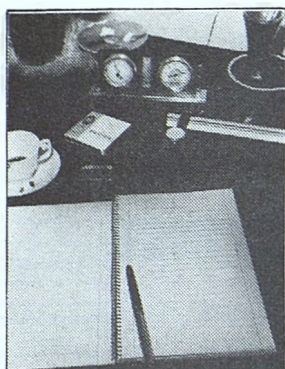
ΔΙΟΙΚΗΤΗΡΙΟΥ 31 • Θεσσαλονίκη • Τηλ: 528.119

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

Κεντρική διάθεση — παραγγελίες:
ΑΘΗΝΑ: ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31, ΑΘΗΝΑ 142, ΤΗΛ. 3618.457

Μιχάλης Καραγάτσης: 20 χρόνια μετά

του Βασίλη Βασιλικού

Φέτος τό φθινόπωρο συμπληρώνονται είκοσι χρόνια από τό θάνατο του πεζογράφου Μ. Καραγάτση (φιλολογικό ψευδώνυμο του Δημήτρη Ροδόπουλου). Ή περίπτωση του Καραγάτση μάς ενδιαφέρει αποκλειστικά κάτω απ' τό πρίσμα της ασυνέχειας που επικρατεί στον κόσμο των γραμμάτων μας. Από τότε που πέθανε, (θά έλεγε κανείς πικρόχολα: από τότε που έκανε την γκάφα να πεθάνει) δέν γράφτηκε (έκτός ά-

πό τόν Άνδρέα Καραντώνη, που ήταν κι εξακολουθεί να είναι πρύτανης των κριτικών μας) ούτε μία μελέτη, ούτε μία διατριβή ούτε ένα κριτικό σημείωμα για τό σύνολο του έργου του μακαρίτη. Μέ τους ζωγράφους συνηθίζεται να γίνονται αναδρομικές εκθέσεις (περίπτωση του Θανάση Τσίγκου πρόσφατα) μέ τους πεζογράφους όμως, απ' την πλευρά της κριτικής, δέν συμβαίνει τίποτα παρόμοιο. Οί εκδότες, που θά μπορούσαν να αποτελέσουν ένασμα για μία κριτική θεώρηση ενός έργου που τό'χει σταματήσει ο χρόνος, δέν ενδιαφέρονται παρά να πουλούν αντίτυπα και να πληρώνουν τά δικαιώματα στους απογόνους. "Έτσι, για την περίπτωση του Καραγάτση, που ή τηλεόραση τά τελευταία χρόνια ξανάδωσε μία μεγάλη ώθηση στά βιβλία του, συμβαίνει τό παράλογο του να άγνωούν αναγνώστες, ακόμα και βιβλιοπώλες, άν ο συγγραφέας αυτός, που πάντα διαβαζόταν απ' τόν κόσμο άπληστα, ζει ή έχει πεθάνει.

Μιλώ από πείρα. Για την περίπτωση του Καραγάτση, ένα γκάλοπ θά απόδειχνε πώς έχω δίκιο. ("Άλλο άν τώρα, μέ την ευκαιρία της συμπλήρωσης μιας είκοσαετίας, δουν τό φως άφιρώματα και άναμνήσεις). Ή ουσία δέν θά πάψει δυστυχώς να παραμένει ή αυτή: ότι στον τόπο μας δέν υπάρχουν κριτικοί και φιλόλογοι που να παρακολουθούν και να ενημερώνουν τόν κόσμο πάνω στην κίνηση και στην άκινήσά των λογοτεχνών. Ύπάρχει μία λύση συνέχειας του συγγραφέα μέ τό κοινό του, όχι λύση επικοινωνίας, αλλά πληροφόρησης και κριτικής αξιολόγησης. Τά παρατράγουδα είναι πολλά και άνήκουν στην κατηγορία του μαύρου χιούμορ άν θά 'θελα να τά ίστορήσω.

Ή μή λησμονιά του συγγραφέα σαν άνθρωπου άπαλύνεται, άν ο συγγραφέας αυτός τυχαίνει να άφήσει απογόνους. Τά παιδιά τσιγκλούν, στην περίπτωση αυτή, τους άλλοτε στενούς φίλους του πατέρα τους, και τους αναγκάζουν, μέ τόν στανιό, να τόν θυμηθούνε. Στους άτεχνους, όμως, λογοτέχνες, βαρύς πέφτει ο κλήρος της λησμονιάς. Μιλώ πάντα για τή λησμονιά της κριτικής κι όχι του άναγνωστικού κοινού που δέν έχει, στον τόπο μας, καμιά εξάρτηση από την άνύπαρκτη εξάλλου κριτική κάλυψη ενός έργου. (Έδω, μεγάλες εφημερίδες, δέν διαθέτουν στήλες βιβλιοκρισίας, όπως τό «Βήμα», π.χ. που άλλοτε είχε έναν Βάσο Βαρίκα για να χτυπά, κάθε Κυριακή, τό «γκόγκ» του βιβλίου).

Πρίν από καναδυό χρόνια, ο Σπύρος Τσακνιάς, από την «Καθημερινή», θέλησε να άνακινήσει τό «Θέμα Βουτυρά». Πώς κατ'άπει τό μαύρο σκοτάδι έναν απ' τους κορυφαίους πεζογράφους μας; Μά δέν άνακινήθηκε τίποτα, γιατί χαρακτηριστικό του τέλματος είναι να μην άνακινείται. Μεταθανάτια κυκλοφόρησε ένα ανέκδοτο μυθιστόρημα του Καραγάτση τό «10». Ούτε μία κριτική δέν γράφτηκε. Γιατί; Μά ο συγγραφέας του δέν ζούσε πιά. "Άρα, οί κριτικοί μας, δέν κάνουν τόν κόπο να άσχοληθούν μέ τό βιβλίο.

Παράλληλα, μία σύγχυση που επικρατεί γύρω από ένα όνομα, καταδικάζει ή άνεβάζει στά μεσούρανα, άβασάνιστα, ένα συγγραφέα. 'Ο Καραγάτσης έτσι καταδικάστηκε (κι από την κακή σηριοαλοποίηση του έργου του) στους «δεξιούς», τους «αντιδραστικούς». "Έτσι τό καλύτερο κοινό ενός συγγραφέα που είναι οί νέοι, τόν βάλαν στά μαύρα κατástιχα, χωρίς να τόν διαβάσουν.

Μά ποιός ήταν τελικά ο Καραγάτσης; Σάν άνθρωπος πρώτα ήταν ένας ψηλός ώραιος άντρας, που θά μπορούσε να κάνει, άν ζούσε στο Χόλυγουντ, την ίδια ευδόκιμη καριέρα που έχαμε στον τόπο μας σαν συγγραφέας, εκεί, στο Χόλυγουντ, σαν ήθοποιός. Θύμιζε Κάρυ Γκράντ και Ροδόλφο Βαλεντίνο. Σάν συγγραφέας άνήκει κι αυτός, γκρόσο μόντο, στη λογοτεχνική γενιά του '30 κ' ήταν, όπως τόν χαρακτήριζε ο Θεοτοκάς, ο μυθιστοριοματικότερος των μυθιστοριογράφων, αυτής της γενιάς. Τα βιβλία του διαβάζονταν πάντα από τόν κόσμο, πολύ πριν γίνουν τά γελοία σήριαλ που ξέρουν σήμερα οί πολλοί. Γιατί ο Καραγάτσης είχε τό χάρισμα, σπάνιο και τότε και τώρα ακόμα σπανιότερο στους συγγραφείς μας, να κάνει τόν άναγνώστη συμμετοχο της πλοκής, των δρωμένων του μυθιστορήματος.

Άκριβώς γι' αυτή του την ικανότητα, μέρος της τότε «κουλτούρας», τόν θεωρούσε εμπορικό, για την πλατιά κατανάλωση, άρα κάπως έξω από τά αυστηρά λογοτεχνικά πλαίσια που οί Έδιοι οί αδιάβαστοι, χάραζαν για τόν έαυτό τους. Οί αδιάβαστοι συγγραφείς, όπως κ' οί άνέραστοι άνθρωποι γενικά, τείνουν σε δικούς τους όρισμούς της λογοτεχνίας και του έρωτα. Κι όπως τό πάθος τους είναι μεγάλο, δηλαδή τό άνικανοποίητό τους, τελικά μέ την έπιμονή και μέ τό πές πές, καταφέρνουν να επιβάλλουν τίς άπόψεις τους σε ένα σημαντικό τμήμα έγχεφάλων.

Ή Καραγάτσης ζούσε μέσα στο άναγνωστικό του κοινό, όπως τό φάρι μέσα στο νερό. Γι' αυτό τόν είπαν προχειρογράφο, επιφυλλιογράφο. Τά γνωστά, «γράφει στο γόνατο», δέν έπιμελείται την γλώσσα, που έχουν πάντα, σαν ρεταινιές, οί κομπλεξικοί να κολλήσουν σ' αυτούς που ή άφήγηση ρέει απ' την πένα τους σαν τό νεράκι, γιατί είναι χάρισμα και δώρο, να μην κανείς τόν άλλον να πληττει ή να τόν κανείς από ευγένεια να πνίγει τά χαμουρητά, (στίς συναναστροφές όπως και στά βιβλία).

Είχα την τύχη να δαχτυλογραφήσω τό τελευταίο του χειρόγραφο, τό άτελείωτο μυθιστόρημα, τό «10», κ' έτσι από πρώτο χέρι διαπίστωσα την άφηγηματική του άνεση, τή μή κράμπα της γραφίδος του. 'Ο Καραγάτσης, σαν τόν Μπαλζάκ, ήθελε να

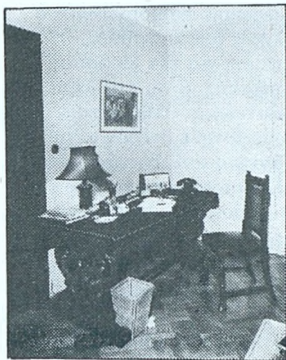
πιάσει σφαιρικά την κοινωνία, κ' έπειδή ή ελληνική κοινωνία, αντίθετα με τή γαλλική του περασμένου αιώνα, είναι ένα κολλάζ πού δέν άντέχει σέ σφαιρικές αναλύσεις, άπότυχε ίσως σάν μυθιστοριογράφος. Μά τό φταξιμο μόνο δικό του δέν είναι. Τόλμησε, εκεί πού άλλοι, προνοητικά, άπόφυγαν νά πατήσουν.

Καραγάτσης - Λουντέμης - Καζαντζάκης - Μυριβήλης, νά ή τετράδα τών συγγραφέων μετά τό 1920 πού είχε άνταπόκριση σέ πλατύτερα στρώματα άναγνωστικού κοινού. 'Ο Καζαντζάκης κυρίως μετά θάνατο. 'Ο Καραγάτσης καί έν ζωή καί μετά θάνατο.

'Ο Πειραιάς δέν είχε τό μυθιστορημά του πρίν από τό «10». 'Ο κάμπος τής Λάρισας δέν είχε βρεϊτόν καλλιεργητή του πρίν τό «Μπουρίνι», τόν Λιάπκιν. 'Ο Πειραιάς πάλι ζει άλυσμύνητα στήν «Μεγάλη Βδομάδα του Πρεζάκια», ένα από τά διηγήματα του Καραγάτση, πού τόσο έρέθιζε πάντα τούς κινηματογραφιστές. 'Ενώ τό κέντρο τής 'Αθήνας γίνεται ξαφνικά πρωταγωνιστής στόν «Κίτρινο φάκελλο». Σκόρπιος σέ ένα άπέραντο έργο από διηγήματα, νουβέλλες, μυθιστορήματα, ιστορικές καταγραφές, («Βασίλης Λιάσχος», «'Ιστορία τών 'Αρχαίων 'Ελλήνων», «Σέργιος καί Βάχχος»), ό Καραγάτσης ύπηρεσε καί τακτικός συνεργάτης σέ έφημερίδες, σάν κριτικός, (ιστορικός μένει ό τσακωμός του μέ τόν Σπύρο Μελά), διαφημιστής στήν εταιρία 'Ιζόλα, έγκυκλοπαιδιστής, γενικά μία μορφή τών γραμμάτων μας, πού, όμως, έπειδή ήταν άκατέδευτος καί μή γλύφτης, περήφανος μέσα στό ταλέντο του καί άντιδραστικός ως ένα σημείο, άκριβώς σάν τόν Μπαλζάκ, (χαμιά φορά σκέφτομαι όλους τούς άτάλαντους προοδευτικούς πού τρέχουν πίσω από τήν «πρόοδο», γιά νά καλύψουν τήν άπουσία ταλέντου) έμεινε τελικά δίχως φωτογράφους - ρετουσέρ τής ύστεροφημίας.

'Η πεζογραφία του Καραγάτση βρίσκεται κάτω άπ' τόν άστερισμό τής πρωτογενούς ψυχανάλυσης. 'Ο Φρόντ, τήν έποχή πού ό Καραγάτσης δημιουργεί, πρωτοσκαίει μύτη στήν 'Ελλάδα καί γίνεται έρμηνευτικό κλειδί μέσα στό έργο του. 'Οπως θά λέγαμε ότι οι σοσιαλιστικές ιδέες έπιδρούν στους ήρωες του Θεοτοκά, κ' ό μαρξιστικές στόν Μπεράτη, τό Λουντέμη, οι μεταφυσικές στόν Καζαντζάκη, έτσι κι ό φροϋδισμός μέ τήν έπισήμανση του ύποσυνείδητο καί τής λίμπιντο, άποτελεί έναν άπ' τούς πυρήνες τής καραγατσιακής δημιουργίας.

'Αλλά μία συνολική θεώρηση του έργου του Καραγάτση, προϋποθέτει μερικές μελέτες, μία καταγραφή είδολογική καί χρονολογική του έργου του, ένα πρώτο πλησίασμα, πράγμα πού λείπει ακόμα. 'Ελπίζω κάποιος τελοσπάντων νά φιλοτιμηθούν καί νά κάνουν αυτή τή δουλειά. Στόν τόπο μας, δυστυχώς, ή θύμηση ενός συγγραφέα έξαρτιείται άπ' τή μακροβιότητά του. Συγγραφείς πού καβατζάρισαν τά (80) όγδόντα χρόνια, χαίρουν έκτιμήσεως καί προσοχής. 'Εκείνοι, καί είναι οι πιό ταλαντούχοι, πού πέθαναν νωρίς, τούς έφαγε τό σκοτάδι. 'Η εύκολη πολιτικοποίηση τής νεολαίας μετά τή μεταπολίτευση, μέ τό άζημίωτο άπ' τή μία καί ή κουλτούρα άπ' τήν άλλη, κάνουν ώστε τά γνήσια άκριβώς ταλέντα πού συμμετέχουν καί στά δύο, μά δέν κάνουν φλάμπουρο κανένα από τά δύο, νά χάνονται στό κενό μεταξύ δύο καθισμάτων. Καί κάθισμα, καρέκλα, θά πεί κατεστημένο.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΤΖΗΣ

τριμηνιαία έκδοση έπιλογής άπό τήν παγκόσμια σύγχρονη λογοτεχνία τό πρίσμα

I

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΝΤΑΙ: TOM RAWORTH, ELIZABETH JENNINGS, BRIAN PATTEN, D. M. BLACK, ADRIAN HENRI ('Αγγλία). — SAINT — JOHN PERSE. — MICHEL TOURNIER (Γαλλία). — PRIMO LEVI ('Ιταλία). — JIRI KRENEK (Τσεχοσλοβακία). — YEHUDA AMICHAI ('Ισραήλ). — JOHN UPDIKE (Η.Π.Α.). — JUAN RULFO (Μεξικό). — GABRIEL GARCIA MARQUEZ (Κολομβία). — Σύγχρονοι Κινέζοι ποιητές. — KHAMSING SRINAWK (Ταϊλάνδη). — Συλλογική διασκευή του σαιξπηρικού ΑΜΛΕΤ από σύγχρονους Γερμανούς θεατρικούς συγγραφείς.

ΜΕΤΑΦΡΑΖΟΥΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΟΥΝ: Φ. Δ. Δρακονταειδής. — Π. Α. Ζάννας. — 'Αλ. Ζήρας. — Η. Hokerwerda. — Ρ. Κρίστ. — Τ. Μενδράκος. — Τατ. Γκρίτση-Μιλλιέξ. — Γ. Μούστρης. — Χρ. Ντουνιά. — Τίτος Πατρίκιος. — Ezio Peraro. — Δημ. Ραυτόπουλος. — 'Αμ. Τσακνιά. — Σπ. Τσακνιάς. — Κ. 'Αργυροκαστρίτου-Χατζή. — Ρ. Ψυρούκη.

Λιτγραμμοκ διοδρκε
φθινόπωρο 1980

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

ΕΝ ΧΟΡΔΑΙΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΟΙΣ...

Ο κ. Χατζιδάκις αποτελεί οπωσδήποτε ένα ενδιαφέρον και, κατά βάση, συμπαθές πρόσωπο της πνευματικής-μας ζωής. Και η ποιότητα της μουσικής-του, και η προσπάθειά-του σαν επικεφαλής του Γ' Προγράμματος, αλλά, κυρίως, οι κατά καιρούς ρηξικέλευθες δηλώσεις και διακηρύξεις-του, έχουν εξασφαλίσει στον κ.Χατζιδάκι μία ιδιόρρυθμη αίσθηση ασυλίας ως προς τη δημόσια παρουσία-του. Έτσι, οι τοποθετήσεις-του ότι είναι αμφισβητίας της τάξης-του (της αστικής), και του κόμματός-του (της Ν.Δ.), δημιουργούσαν μία ευρύτερη σφαίρα συναίνεσης, που καρυκευόταν από άλλες δηλώσεις, πιο χαριτωμένες, όπως το «αναρχοδεξιός» κτλ.

Αλλά φαίνεται ότι η ενδοαστική αμφισβήτηση έχει όλα τα γνωρίσματα μιάς σύγκρουσης χωρίς πάθος, μίας ρήξης χωρίς κόστος, μίας στάσης χωρίς συνέπειες, μίας επιλογής χωρίς δέσμευση. Φαίνεται, ταυτόχρονα, ότι είναι και μια θεωρητική σχηματοποίηση ενός ενδιάθετου ακκισμού και κάποιου τύπου σνομπισμού (όπως θα διαβεβαίωνε ο δήμαρχος Ιθάκης π.χ.).

Γιατί μόνον έτσι μπορούμε να εξηγήσουμε πώς ο «φιμωμένος» στο Γ' Χατζιδάκις, δεν «μπορεί» να δει πίσω από το πρόσωπο του κ. Χόνδρου τη δομή εκείνη εξουσίας και πολιτικής λειτουργίας που απαγορεύει και καταργεί κάθε εναντίωση, δικτατορεύει και αυθαιρετεί προκειμένου να επιβάλει εκείνου του είδους την πνευματική χειραγώγηση που τη συντηρεί και την αναπαράγει.

Μόνον έτσι, τέλος, μπορούμε να καταλάβουμε τον κ.Χατζιδάκι στο «πόντιο», ενώπιον των Αρχών, να διευθύνει, σε στίχους Ευάγγελου Αβέρωφ, τον «Ύμνο της Αεροπορίας». Για να γίνουμε σαφείς: δεν αμφισβητούμε το δικαίωμα κάθε συνθέτη να γράφει μουσική για ό,τι του αρέσει και τον εμπνέει, απ' τους αεροπόρους μέχρι τα τηλεγραφόξυλα. Απλά, δυσκολευόμαστε να καταλάβουμε τις σπονδές στον Αρχάγγελο Μιχαήλ και τον Ευάγγελο, όταν υποτίθεται είμαστε σε όρια αντοχής για τις πρακτικές εφαρμογές εκείνων που κατ'έξοχην ευαγγελίζεται...

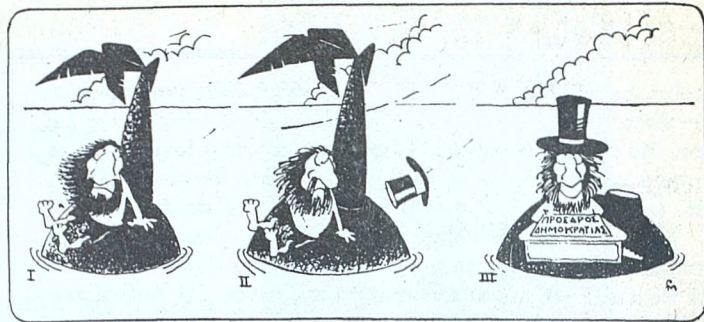
ΕΙΔΗΣΕΙΣ

● Σέ 18 μήνες φυλάκιση και πενήντα χιλιάδες δραχμές πρόστιμο καταδικάστηκαν ο συγγραφέας Ήλιος Πετρόπουλος και ο εκδότης Γιάννης Δουβίτσας για το βιβλίο «**Έγχειρίδιον του καλού κλέφτη**». Η ποινή αυτή θεωρείται η μεγαλύτερη που επιβλήθηκε τα τελευταία χρόνια για παρόμοιο ζήτημα, και προκάλεσε αίσθηση στο χώρο των εκδοτών και βιβλιοπωλών. Ο Ήλιος Πετρόπουλος δικάστηκε έρημν, ενώ ο Γιάννης Δουβίτσας άσκησε έφεση και άφ'εθθη έλευθερος.

Δεκεμβρίου 1980, ή 9η Πανελλήνια **Έκθεση Βιβλίου** και δίνεται η ευκαιρία για μία συγκεντρωτική ενημέρωση του κοινού πάνω στην τρέχουσα εκδοτική παραγωγή της χώρας.

● Από τις 7 Νοεμβρίου και μετά από μία σειρά εκθέσεων στο εξωτερικό, ο ζωγράφος **Δ. Γέρος** επιστρέφει στον ελληνικό χώρο για να παρουσιάσει την τελευταία δουλειά του. Αντίθετα απ' ότι συνήθιζεται ο υπερρεαλιστής ζωγράφος θα εκθέσει τα έργα του όχι στην Αθήνα, αλλά στη Θεσσαλονίκη και συγκεκριμένα, στη «Φωτοθήκη».

● Η «**Αντιδιαφήμιση**» στο BBC! Οί συνεργάτες μας Διονύσης Σκάλος και Θόδωρος Πάγκαλος πήραν μέρος στο σεμινάριο για τα μέσα

ενημέρωσης που οργάνωσε ο αγγλικός ραδιοσταθμός. Η συζήτηση για την επίδραση της διαφήμισης πάνω στα μέσα επικοινωνίας – εξαιρετικά ζωντανή – συνεχίστηκε σχεδόν μέχρι τα μεσάνυχτα και αναφέρθηκαν πολλά παραδείγματα από την πασίγνωστη πιά στήλη μας.

● Καινούργιος θίασος, από νέους ανθρώπους και με την επωνυμία «**Μοντέρνοι Καιροί**», αρχίζει από φέτος το χειμώνα τη δραστηριότητά του. Έναρκτηριο έργο του θιάσου είναι το κλασικό άριστούργημα του Ίψεν «Ένα κουκλόσπιτο». Το έργο ανεβαίνει σε καινούργια μετάφραση που έγινε από μέλη του θιάσου. Γραμμένο πριν 100 χρόνια το «Ένα κουκλόσπιτο», είναι επίκαιρο – δυστυχώς – μέχρι σήμερα. Το έργο δάξει μ' έναν τολμηρό τρόπο το ζήτημα της γυναίκας, της θέσης που κατέχει η γυναίκα μέσα σε μία πατριαρχική κοινωνία. Τη σκηνοθεσία του έργου έχει αναλάβει ο Κώστας Νταλιάνης (μέλος κι αυτός των «Μοντέρνων Καιρών»). Τα σκηνικά και τα κοστούμια είναι του Γιάννη Καρύδη, η μουσική του Γιώργου Τσαγκάρη, χορογραφία Έρης Σειρλή, και οι φωτισμοί του Γιώργου Καμπουράκη. Παίζουν οι ήθοιοι: Φώτης Αρμένης, Γεωργία Κορνελάτου, Γιάννης Νταλιάνης, Κώστας Νταλιάνης, Έβιτα Παπασπύρου.

● Από τη Δευτέρα 3 Νοεμβρίου και κάθε πρώτη και τρίτη Δευτέρα του μήνα στο θέατρο Κ.Ε.Α. (Κέκροπος και Ύπερείδου, στην Πλάκα) ο πατέρας **Πυρουνάκης** αναλύει το Ευαγγέλιο με τη συμμετοχή πολλών και γνωστών καλλιτεχνών.

● Τό κουκλοθέατρο Αθηνών «**Μπαρμπα-Μυτούσης**» αρχίζει όπως πάντα στο θεατράκι της ΧΕΝ, Αμερικής 11.

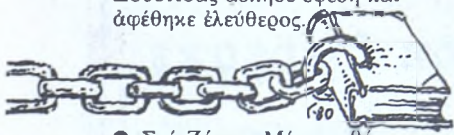
● Το πολύ δραστήριο και δημιουργικό «**Κέντρο Ερευνών Ζαγορίου**», σε συνεργασία με το Γαλλικό Μορφωτικό Κέντρο Ιωαννίνων», διοργάνωσε την

Τετάρτη, 12 Νοεμβρίου, στην αίθουσα του Γαλλικού Μορφωτικού Κέντρου (Σταδίου 11), εκδήλωση όπου ο Μιχαήλ Αράπογλου μίλησε με θέμα: «**Στρατηγική ανάπτυξης και φυσικές ισορροπίες**».

● Στις 30 Οκτωβρίου έγινε μνημόσυνο στον τάφο του **Τάκη Δόξα**, που πέθανε πριν από τέσσερα χρόνια σε μια στιγμή κρίσιμη για το πνευματικό-του έργο. Με την ευκαιρία αυτή αναγγέλθηκε πως σύντομα θα κυκλοφορήσει μια σειρά ανέκδοτων δοκιμίων-του, μετά το βιβλίο-του «**Επαρχία σ' αγαπώ**».

● Η «**Συντονιστική Επιτροπή Οργανώσεων Προστασίας του Περιβάλλοντος**» καταγγέλλει ότι η χαράδρα του ποταμού **Αώου**, κοντά στην πόλη Κόνιτσα, βρίσκεται σε κίνδυνο. Μέσα σ' αυτό το μοναδικό τοπίο, όπου έχουν βρει καταφύγιο εκατοντάδες είδη ζώων και πουλιών, κατασκευάστηκε τώρα τελευταία ένας δρόμος - υποτίθεται για την τοποθέτηση ενός σωλήνα υδροληψίας. Όμως, μετά την αποπεράτωση του έργου, εξακολουθεί να παραμένει ανοιχτός και να διευκολύνει τους κάθε λογής εχθρούς της φύσης...

● Κυκλοφόρησε το τελευταίο τεύχος (No 24/25) του περιοδικού **Σύγχρονος Κινηματογράφος** που εμφανίστηκε πάλι μετά από μεγάλη καθυστέρηση. Φαίνεται ότι κάτι καλό άρχισε να γίνεται σε αυτό το έντυπο που αποφάσισε ν' αλαφρύνει από τις θεωρητικές έρμητικές του αναλύσεις που άπωθούσαν τον κόσμο και ν' ανοίξει προς τα **συνεχιακά** κείμενα. Έτσι, διαβάσαμε ανάμεσα στ' άλλα τις συνευρέσεις του σκηνοθέτη Παντελή Βούλγαρη και του διευθυντή φωτογραφίας Αντρέα Μπέλλη, το ζωντανό αφέρωμα στον πολωνικό κινηματογράφο, τη συνέντευξη του Βίμ Βέντερς, τα αμφιλεγόμενα του Νίκου Παναγιωτόπουλου, καθώς και την έκτεταμένη ανταπόκριση από τό Φεστιβάλ Κινηματογράφου της Λειψίας.

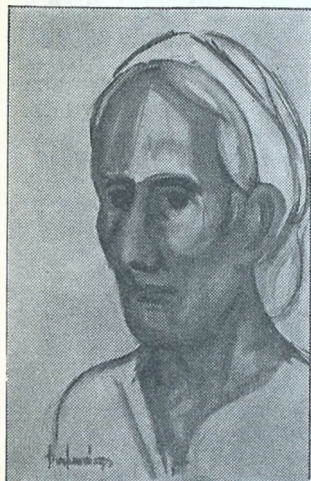

● Στο Ζάπειο Μέγαρο θα πραγματοποιηθεί από τις 28 Νοεμβρίου μέχρι τις 8

ΕΙΚΑΣΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

της Ντόρας Ηλιοπούλου - Ρογκάν

Έκθεση
Διαμαντή Διαμαντόπουλου

Στο τωρινό Α' μέρος έργων του μεγάλου καλλιτέχνη που παρουσιάζεται στην «Ωρα» (θα ακολουθήσει το Β' στις 17 Νοέμβρη) εντυπωσιάζει για μιαν ακόμη φορά η εκρηκτική — μέσ' από το χρώμα, τον τρόπο που εννοεί το φωτισμό, και την αίσθηση για την ανθρώπινη παρουσία και μορφή — προσωπικότητα του καλλιτέχνη.

Υποβάλλουν με έναν ανεπαύλητο τρόπο οι μορφές του Διαμαντόπουλου μέσ' από τον φαινομενικά ορθόδοξο — στην ουσία, όμως, ανορθόδοξο — τρόπο με τον οποίο είναι ιδομένες ή μάλλον βιωμένες από τον δημιουργό. Στις αυτοδύναμες μορφές — σε εκείνες που προβάλλουν με το «σχήμα» του πορτραίτου — εκφράζεται κάθε φορά στην ουσία ένας ολόκληρος κόσμος. Έτσι, στην προσωπογραφία μιας γριάς οι μπλέ κηλίδες των ματιών δένουν με τον ροδαλό προπλάσμο, το λευκό πεδίο των φώτων στο μέτωπο και στη μια παρειά, με τα λευκά, ζωσμένα απο μπέζ περιγράμματα, μαλλιά για να αποτελέσουν ένα έργο αριστουργηματικό με τη βαθύτερη έννοια του όρου. Στην προσωπογραφία ενός νέου, ο τελευταίος ιδομένος με μπλέ παντελόνι σε ένα κατακόκκινο φόντο δεν αποτελεί μια κηλίδα αντιδραστική, αλλά αντίθετα ενορχηστρώνει σε συνδυασμό με αυτό ένα υποβλητικό σύνολο. Το ίδιο «συμβαίνει» και με την κοπέλα μπροστά — σε ένα πράσινο — σε ηλεκτρική απόχρωση — φόντο.

Στα έργα με περισσότερες από μια μορφές, πέρα από το συμβολικό, αλλά πάντοτε «ζωντανό» χρώμα, το μήνυμα του δημιουργού «βγαίνει» μέσ' από τις σχέ-

σεις ανάμεσα στις απεικονιζόμενες φιγούρες, το κύρωμα του κεφαλιού, το παράστημα των ώμων, τη γωνία με την οποία είναι ιδομένα τα διάφορα «μέλη». Στη σύνθεση «Η Μάνα» υπάρχει στον τρόπο που η μάνα πιάει το μωρό προβάλλοντας το κάτι, που πέρα από το μητρικό συναίσθημα μεταφέρει κάτι το ζωτικό από τη στιγμή — την τελετουργία — της γέννας. Το ίδιο συμβαίνει και με τα «Αδελφάκια».

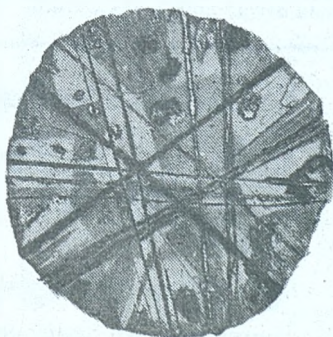
Ακόμη, τα δυο έργα, όπου απεικονίζεται από ένας εργάτης, ο τελευταίος προβάλλει ζωντανό σύμβολο αναζωογονημένο αρχέτυπο με μιαν ένταση και μιαν αδρότητα που καταργούν τις δυο διαστάσεις. Συνάμα, «πιάνουμε» μιαν ανθρώπινη υπόσταση ιδομένη με μιαν ιδιωματική αξιοπρέπεια.

Μυστηριακός, αινιγματικός ο τρόπος που έχει δει ο Διαμαντόπουλος τα χέρια — φαινομενικά ογκώδη και ακατέργαστα και συνάμα τόσο αποκαλυπτικά και ευαίσθητα — μοιάζει να έχει αδράξει κάτι από τον παλμό της προσωπικότητας του απεικονιζόμενου και αυτόν και μόνο να μας αναμεταδίδει ατόφιο.

Πρόκειται, γενικά, για μια δουλειά ολκής. Για συνθέσεις που δεν καθιερώνουν, αλλά που αποκαλύπτουν για μιαν ακόμα φορά ένα μεγάλο καλλιτέχνη. Ο τελευταίος, ίσως, περισσότερο ακόμα και από τεχνική και μετέτ' η οτιδήποτε άλλο έχει σχέση με αυτά διαθέτει μιαν ειλικρινή, πηγαία αισθαντικότητα και αυτήν, ακριβώς, με π ο ρ ε ι και εκφράζει όσο γίνεται πιο αυθεντικά, δίχως περιττή αφηγηματικότητα και ματιές.

Οι κεραμικές συνθέσεις της Μ. Βογιατζόγλου

Οι κεραμικές συνθέσεις της, που παρουσιάζονται στο Γαλλικό Ινστιτούτο, αποτελούν αντιπρο-

σωπευτικά έργα από την τελευταία της δουλειά και συνάμα τεκμηριώνουν τη συνεχή, επίπονη προσπάθεια της δημιουργού να

βρει μια καινούρια έκφραση στο χώρο της κεραμικής. Στους Μετωρίτες, όπως χαρακτηριστικά αποκαλεί μερικά από τα έργα της, έχει συλλάβει και αποδώσει μέσ' από τη «φορά», τη διάταξη και το «πλάσιμο» της σύνθεσης κάτι από το ερέθισμα που της προκαλεί αυτό το στοιχείο. Ακόμα, επισημαίνουμε χειρισμούς με στόχο την καλλιέργεια - επεξεργασία της ύλης σε ό,τι αφορά την ίδια την υφή της. Στις «Τομές» η καλλιτεχνίδα έχει ταυτίσει το σχήμα και το πλάσιμο της ύλης με το παράστημα του έργου αυτού καθ'αυτό. Εδώ, σύλληψη και έκφραση αποτελούν ένα αδιάσπαστο σύνολο. Γενικά, η τωρινή δουλειά της Βογιατζόγλου εγγράφεται εύστοχα στην τροχιά που έχει χαράξει από τις πρώτες της κιόλας αναζητήσεις και που συνεχίζει να υπηρετεί με συνέπεια, επιμέλεια και ευρηματικότητα.

Οι γυναικείες μορφές του Θ. Φάμπα

Στις 70 συνθέσεις (λάδια) που παρουσίασε στο «Ζυγό» ο εγκα-

τεστημένος από το 1947 στο Βουκουρεστί «Ελληνας καλλιτέχνης συνθέτει ένα έπος της γυναικείας μορφής ιδομένης με έναν ορισμένο τρόπο ή καλύτερα «πρίσμα». Πρόκειται για σεμνές, απέριτες, λακωνικές στην απλότητά-τους

παρουσίες που προβάλλουν μέσα από απαλούς τόνους καθώς και με έντονες χρωματικές αντιθέσεις. Μοιάζουν ακόμα οι μορφές αυτές να λαμβάνουν μέρος σε μια τελετουργία μέσ' από τις χειρονομίες και το όλο παράστημά τους. Υπάρχει κάτι στη στάση τους, στην καμπύλη των ώμων, στο στήσιμο του κεφαλιού, στο κύρωμα της πλάτης και ιδιαίτερα στα δάχτυλα των χεριών και στον τρόπο που κρατούν ένα λουλούδι ή οποιοδήποτε άλλο αντικείμενο που υποβάλλει ένα συναίσθημα εσωτερικότητας και κατάνυξης. Πρόκειται για σιωπηλές μαρτυρίες που αφήνουν να εννοηθούν πολύ περισσότερα από ό,τι σε μια γρήγορη πρώτη ματιά εκδηλώνουν.

Μ.Φοινικαρίδης:

Στην τελευταία δουλειά του Μ.Φοινικαρίδη στην «Αργώ» το θέμα «νεκρή φύση» προβάλλει ανανεωμένο καθώς, ιδομένο με μια πλατιά οπτική γωνία, αναζωογονεί με έναν ιδιοματικό τρόπο τη σύνθεση. Άνθη, κηροπήγια, καρποί, λάμπες, προβάλλουν μπροστά σε παράθυρα, σε ταρατσές, με φόντο ένα τοπίο, τον ορίζοντα ή έναν καθρέφτη και περιβάλλονται μιαν έντονη αινιγματικότητα. Το χρώμα φωτίζοντας με έναν ιδιωματικό τρόπο τη σύνθεση — της δίνει μιαν ηλεκτρική απόχρωση — ενισχύει την αίσθηση της προσωπικής δουλειάς που αποκομίζουμε μπροστά σε κάθε έργο του ζωγράφου.

Β.Σκούρα

Τις αφίσες θεάτρου που έφτιαξε στην περίοδο 1974-1980 παρουσίασε η Β.Σκούρα στη Γκαζέτ. Σε αυτές διαπιστώσαμε την ικανότητα της δημιουργού να εμπνέεται και συνάμα να εμπνέει με ένα σύγχρονο τρόπο — έναν τρόπο που «σημαίνει» — κάτι καίριο από την ουσία του έργου. Έχοντας απαλλάξει τις συνθέσεις της από κάθε περίτεχνη, επιτηδευμένη αφηγηματικότητα η Σκούρα κατορθώνει να μας βοηθήσει να αντιληφθούμε με μια ματιά ότι κάτι συμβαίνει κάθε φορά, εδώ.

ΣΩΚΡΑΤΗ ΡΑΓΓΑ

δυο βιβλία ντοκουμέντα:

1. «ΤΙ ΛΕΕΙ Ο ΜΑΡΞ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ».
2. «ΤΙ ΛΕΕΙ Ο ΙΔΙΟΣ Ο ΛΕΝΙΝ ΓΙΑ ΤΟ ΣΤΑΛΙΝ».

● Η πραγματική αλήθεια για κάθε σκεπτόμενο άνθρωπο.

στα βιβλιοπωλεία

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

«ΣΩΚΡΑΤΗΣ» Ζωοδ. Πηγής 4, Τηλ. 36.39.365

μουσική

Τζαζ, λαούτα, χορωδία και πιάνο
του Γιώργου Λεωτσάκου

PRAXISJAZZ

Γιάννης Τζαζ

1. «Πράξη Τζαζ '80»

Ξεκαθαρισμένα πρόματα: η παρακάτω κριτική εκτίμηση της «Πράξης Τζαζ '80», προέρχεται από «θύραθεν» θαυμαστή του είδους, ίσως, όμως, για το λόγο αυτό ικανό να το αντιμετωπίζει σαν απόλυτη μουσική αξία, μακριά από τυχόν «λεσχιακές» προκαταλήψεις που ο κινδυνός-τους λίγο-πολύ παραμονεύει τους πιστούς της μιας και μόνο μουσικής: Από τις 3 συναυλίες της εκδήλωσης παρακολουθήσαμε, δυστυχώς, μόνο την α! και τη γ! Για μας της «σοβαρής μουσικής», τα Τρίο των Λίο Σμιθ και Σαμ Ρίβερς αντιπροσώπευαν δυο εμπειρίες εντελώς διαφορετικές μεταξύ-τους, δυο συνθετικές «πράξεις» που κατέληγαν σε εντελώς άλλα, από άποψη ύψους, αποτελέσματα. Εμπειρίες, όμως, ανταμείβουσες που δικαιώνουν πανηγυρικά τις μύριες δυσκολίες της διοργάνωσης - εύγε στο περιοδικό «Τζαζ», στον ακαταπόνητο Κώστα Γιαννουλόπουλο και στο Ινστιτούτο «Γκαίτε»! - και που σε συνδυασμό με άλλες εκδηλώσεις δημιουργούν την παρήγορη υποψία ότι στον έρμο αυτό τόπο κάτι άρχισε επί τέλους ν' αλλάζει και στον τομέα της τζαζ.

Γνωστό-μας (Θέατρο «Αλάμπρα», 19.11.79) το Τρίο Λίο Σμιθ τρομπέτα, Πέτερ Κόβαλντ (μπάσο) Γκίντερ Ζόμπερ (κρουστά). Την κεραυνοβόλα εντύπωση που μας είχε προκαλέσει συννοήσαμε στη «Μουσική Σελίδα» της «Πρωϊνής» 22.11.79. Μια, σε τελική ανάλυση, εκλεπτυσμένη η βακχεία που μεταστοιχείωνε σε κάτι άλλο, γεμάτο ν' ε ζωή, κάθε λογής υλικά ακόμη και καταβολές πολιτισμούς της Ασίας: ήχοι αερόφωνων ζούγκλας, «σάνζας» ή πιάνου των Κάφρων, στιγμιότυπα σχεδόν μυστικιστικής μέθεξης που θυμίζουν κάποιες απόκοσμες ορχήστρες «γκαμελάν» της Ιάβας, δέονται οργανικά με ηχητικά ευρήματα της δυτικής πρωτοποριακής μουσικής (πόσες φορές, ως τώρα, δεν τα έχουμε ακούσει σε νεκρές παραθέσεις!) σε μια τέχνη δυνατή, σαγηνευτική που η ορμητικότητα και η αμεσότητά-της περιφρονούν κάθε σύστημα μουσικής σημειογραφίας και που κάθε-της στιγμή είναι κι ένα μάθημα σύνθεσης. Τις ίδιες εντυπώσεις αποκομίζαμε

και φέτος από το συγκρότημα. Κι ως είχε βγει στη σκηνή, λαχανιασμένο και κατάκοπο αμέσως ύστερα από ένα οκτάωρο, υπό βροχή, ταξίδι με αυτοκίνητο! Έχουν να πουν ότι ο Λίο Σμιθ παρουσιάζει τάσεις «εγκεφαλικοποίησης» της προσφοράς του. Μήπως εννοούν μάλλον στυλιζαρισματος; Όμως τέχνη αυτοσχεδιασμού που ζει αιώνως τώρα και στηρίζεται μάλιστα σε κανόνες απαρύγκλιτους, δεν είναι και η έντεχνη παραδοσιακή μουσική της Ινδίας, στυλιζαρισμένη στο έπακρο; Μήπως μας γοητεύει λιγότερο γι' αυτό;

Αυτάδελεφα σχεδόν ευαισθησία και ο σαξοφωνίστας Τζόν Τσίκαϊ: κινείται με αφάνταστη άνεση σε κάθε στυλ μουσικής, ξέρει να γονιμοποιεί κάθε μουσικό κύτταρο έτσι, που να πολλαπλασιάζεται με «καθαροίμους» απόγονους, όχι υβρίδια. Ο ήχος του σαξοφώνου-του (τενόρος, σοπράνο) έχει «χίλια πρόσωπα»: περνά από το ένα στο άλλο με αστραπιαία ταχύτητα, αλλάζοντας τη χροιά, τη φυσιογνωμία, τη χαρακτηριστική συχνά ενός και του αυτού μελορυθμικού σχήματος που ο Τσίκαϊ επαναλαμβάνει επίμονα, μαγικά, επικλητικά. Άλλες στιγμές το σαξόφωνο ηχεί σαν πνευστό με διπλό γλωσσίδι -απαλόχο αγγλικό κόρνο ή διάτορος ζουρνάς. Κι άλλες πάλι, ο ήχος γίνεται πνοή απόκοσμης αύρας που περνά μέσα από γλαυκώδη κωμωδία. Το πόσο ο Τσίκαϊ ζει την κάθε μουσική ύλη που πιάνει στα χέρια-του και την πολλαπλασιάζει βιολογικά, τόδειξε αυτοσχεδιάζοντας και πάνω σε κάποια «τροπική» λαϊκή-μας μελωδία. Και το πόσο ζωογόνα στάθηκε η σύμπραξη του Τσίκαϊ με το τρίο των Λίο Σμιθ, τό 'δειξε όλο το χειρόμορ και η ευφορία με την οποία έσμιξαν σ' ένα JAM SESSION. Όπως και το βάθος της σχέσης-του με τη μουσική, φανέρωσε ο τρόπος με τον οποίο παράσχεσε το κοινό σε μια ρυθμική - τραγουδιστική συμμετοχή σ' έναν από τους συναρπαστικότερους αυτοσχεδιασμούς που έπαιξε σε «μπις» (πάνω στη λέξη δίχως νόημα «αέγισ», τραγουδημένη σε μια ανιούσα τέταρτη και μια κατιούσα δεύτερη μεγάλη).

Εντελώς διαφορετικό το Τρίο Σαμ Ρίβερς (σαξόφωνο σοπράνο, τενόρος, φλάουτο, πιάνο) Ντέι-

βιντ Χόλαντ (κοντραμπάσο και βιολοντσέλο) Στηβ Έλινγκτον (ντραμς). Μια ώρα και 25' δίχως παύση κράτησε το α! μέρος της συναυλίας-του: οι τρεις εκτελεστές «άλλαξαν βάρδιες» θάρρεις, σε 6-7 ατέλειωτης ευφορίας «αριθμούς». Τίποτε δε δικαιολογούσε περισσότερο τον τίτλο της εκδήλωσης «Πράξη». Η πράξη καθαυτή του αυτοσχεδιασμού ή-τα ν και το αισθητικό αποτέλεσμα. Εδώ, όμως, απουσίαζε το λυρικό, εξωτικό, μυστικιστικό στοιχείο που εμφανίζεται αρκετά συχνά στο Τρίο του Λίο Σμιθ: ένα μουσικό ιδίωμα τραχύ, αυστηρό, πυκνό, στυφό σχεδόν - ένα τρελό σλάλομ μέσα από αλαργινές τονικότητες, χρωματικά περάσματα και τέλος ατονικότητα. Όλ' αυτά, πιο ήρεμα, μπορεί να θυμίζουν ακόμα και...Χίντεμυτ. Όλα αυτά, όμως, συντήκονταν σε ένα μανιασμένο Πυριφλεγέθωνα από εξηκοστά τέταρτα, αν όχι...εκατοστά εικοστά όγδοα! Ελάχιστα μελωδικά επεισόδια - ένα «οριαντάλ» στιγμιότυπο του σαξοφώνου, μια αναφορά σε κάποιο φανταστικό «φολκλόρ» του φλάουτου κλπ. - μέσα σ' αυτή την αδιάλειπτα πυρετική ηχογένεση, πάνω στους ασθματικούς ρυθμούς μιας μηχανής, που λες κι έπρεπε συνέχεια να φτύνει ή-χους, ενώ αγωνιζόμαστε να καθλώσουμε στη μνήμη κάποια ηχητική εντύπωση.

Κάποιες στιγμές (λ.χ. στον αυτοσχεδιασμό του Ρίβερς στο πιάνο), όλοι αυτοί οι ήχοι έπηζαν σε άγρια «κλάστερες» που θα τα ζήλευε ένας Ξενάκης ή αραιώναν σε μια μεταβεμπερνική στικτογραφία. Συναρπαστικότερος, ίσως, ο μπασίστας - τσελίστας: τέλειος σε ποιότητα ή-χου και τονική ακρίβεια, από το βαθύχορδο έβγαζε στεναγμούς ινδικού «σιτάρ», ενώ όταν έπιανε το τσέλο, εμείς τον φανταζόμαστε σαν τι θα μπορούσε να κάνει παίζοντας σουίτες Μπάχ! Αργότερα μάθαμε πως είχε βγάλει την αγγλική Guildhall School of Music.

Το φλάουτο έπαιζε κι αυτό σ' ασύλληπτες ταχύτητες, σχεδόν λιτά, δίχως τα γνώριμα «πρωτοποριακά» δεξιολογικά εφφέ («φλάτερτσουγκε» κτλ.). Κάποια στιγμή μόνο ο σολίστ σκά-

ρωσε ένα ολόκληρο μικρό...πολυφωνικό κομμάτι, φυσώντας και τραγουδώντας μαζί, σε παράλληλες έκτες. Αλλά κι αργότερα ο ντραμίστας έδειξε τι πηγή οίστρου και έμπνευσης μπορούν να γίνουν τα τονικά ύψη των μεμβρανοφώνων ή τα τίμπρα των ιδιοφώνων της μπαταρίας.

Στην πρώτη συναυλία, σημειώσαμε την «εισαγωγική», κατά κάποιο τρόπο, εμφάνιση του Έλληνα πιανίστα Μάρκου Αλεξίου σ' έναν εκτενή αυτοσχεδιασμό, σε άλλα στυλ. Κι ακόμω επισημαίνουμε το Διεθνές Φεστιβάλ Τζαζ, σειρά από ενδιαφέρουσες εκδηλώσεις (6.10.80 - 23.3.81) που οργανώνει το Half note Jazz Club. Αληθινά, φαίνεται πως κάτι αρχίζει ν' αλλάζει και στον τόπο μας γύρω από τη τζαζ! (Θέατρο «Αλάμπρα», 20.10. και 3.11.1980).

2. Δυο λαούτα, όχι τερνά...

Τα χειμερινά ακρόαμα εγκαίνιασε η ασυνήθιστη, για τα καθ' ημάς, συναυλία για δυο λαούτους του Άγγλου Ρόμπιν Τζέφρεϊ και του Έλληνα μαθητή του Δημήτρη Νίκα. Θα συγχωρούσαμε και τον κακό συγχρονισμό-τους και τη συζητήσιμη τονική ακρίβεια δαχτύλων που συχνά ξεστράτιζαν προς τα τάστα, αν δεν υπήρχε μια εξουθενωτική έλλειψη και της υποτυποδέστερης μουσικότητας που μεταμόρφωσε όλο το α! μέρος της συναυλίας σε κομπολόι από νόφιες νότες: Έργα Φραντσέσκο ντα Μιλάνο (1497 - 1543), Βιντσέντζο Γκαλιλέι (1520 - 1591), Σιμόνε Μολινάρο (16ος αι.), Λαουρεντσίνι (16ος αι.) και Τζιοβάνι Αντ. Τέρτσι (16ος αι.). Δεν αντέξαμε το β! μέρος: το βάλαμε στα πόδια... (Ισπανικό Μορφωτικό Ίδρυμα, Σκουφά 31, 2.10.1980).

3. Μια χορωδία...αφανής

Θα ορκιζόμαστε πως τη συναυλία έδινε...η Χορωδία Υπαλλήλων Εμπορικής Τραπεζής της Ελλάδος: τρεις φορές το όνομά της (τη μια με πελώρια γράμματα) στο τρίπτυχο του προγράμματος. Τρεις φορές (λόγω τιμής!) η φωτογραφία του μετάλλιου που πήρε το '77 στο διαγωνισμό του Λανγκόλεν (Ουαλία). Δυο φωτο-

δισκία
δισκοί
αφίσσες

γιώργος τσιλδερίκης

κίαφας 5 και ακαδημίας - τηλ. 36.05.493
σωστη επιλογή βιβλίων

γραφίες — του μαέστρου, σε πό-
ζα Ροδόλφου Βαλεντίνο...σόλο
και του ίδιου να διευθύνει τη χο-
ρωδία. Εκτενές ιστορικό της χο-
ρωδίας, ονομαστικός κατάλογος
των μελών-της. Μόνο *μια φο-
ρά* αναφερόταν η Πολυφωνική
Εταιρία της Ραβέννας την οποία θ'
ακούγαμε: είχε καταντήσει απλό
πρόσχημα αυτής της αυτοδιαφη-
μιστικής βακχείας και του ατέ-
λειωτου δεκάρικου που μας τρά-
βηξε ο μαέστρος της Εμπορικής
για να πει...όσα δεν έλεγε το
πρόγραμμα! Γιατί η ελληνική χο-
ρωδία φιλοξενούσε απλώς και
παρουσίαζε (μαζί με το μορφωτι-
κό τμήμα της Ιταλικής Πρε-
σβείας), το άμοιρο ιταλικό συγ-
κρότημα. Ευπρεπέστατο σε συγ-
χρονισμό, με απαλό ήχο και ευ-
γενική δυναμική. Οι αρετές αυ-
τές, όμως, ανάδειξαν κυρίως α-
πλά, ομοφωνικής μάλλον γρα-
φής, κομμάτια (Αινιάν), παρά τα
υπέροχα πολυφωνικά αραβουρ-
γήματα του Παλεστρίνα, του Βι-
κτόρια κ.ά. Κρίμα που ο μαέ-
στρος Ουίλιαμ Γκαλασίνι, στα
τελευταία αυτά επέμενε σε κά-
ποια άσχετα με το ύψος κρεσέντι
- ντομινουέντι (τις λεγόμενες
«ψαλλίδες») και που πάντα έδει-
ναν τον τόνο με...εκτενή αρπί-
σματα στο παρακείμενο πιάνο.
Άσχετα μάλλον με το λοιπό πρό-
γραμμα τα τραγούδια (Λουτζά-
σκι, Πρατέλα) που με συνοδεία
πιάνου τραγουδούσε η σοπράνο
Άννα Μαρία Πρεζέπι: φωνή μα-
ραμένη και όχι πολύ σωστή τονι-
κά. (Αίθουσα «Τερψιχόρη», Χίλ-
τον, 4.10.1980).

Ο πιανίστας Τσικ Κορία

Μακρινούς μόνον απόδηχους
των παραστάσεων που ανακα-
λούμε στο άκουσμα της λέξης
τζάζ κουβαλούσε η προσφορά
του πιανίστα Τσικ Κορία, προικι-
σμένου με εντυπωσιακή δακτυλι-
κή τεχνική, μεστό ήχο και μουσι-
κότητα: αρετές που θα τον έκα-
ναν να κατακτήσει άνετα οιοιο-
δήποτε ακροατήριο φίλων της
«κλασικής». Το αρμονικό και
μελωδικό-του στυλ, πέρα από
τους λίγους απόδηχους που ανα-
φέραμε, είχε και μνήμες Σατί,
Ντε Φάλια, Βίλα-Λόμπος και, ι-
δίως, ρομαντικής πιανιστικής
δεξιότητας. Μόνο η σχετική α-
μετροπεία αυτόν που έπαιζε υ-
παινίσσονταν αυτοσχεδιασμό.
Με άψογο αρμονικό γούστο και
αίσθηση του τι σημαίνει ομοιογέ-
νεια ύφους, οργάνωνε τη διαδοχή
των ιδεών-του σε «προτάσεις»
κόσμιας ευγλωττίας, αλλά και έ-
δινε την εντύπωση ρήτορα που έ-
λεγε «από στήθους» πράγματα
που ίσως ήταν πιο ενδιαφέ-
ροντα...αν τα είχε καταγράψει
και συντομώσει, με χαρτί, μολύβι
και γομολάστιχα. Να τύχαμε σε
κακή στιγμή του; Ίσως. («Ορφέ-
ας», 22.10.1980).

Ρεσιτάλ Κυπριανού Κατσαρή

Κάπως διαφορετικό από τα ως
τώρα γνωστά μας προγράμματά-

του (όπου συνήθως επικρατεί μια
«υπερβατική» δεξιότητα α λα
Λιστ) το τελευταίο πρόγραμμα
του Κυπριανού Κατσαρή. Άρχισε
με Σούμαν και Ντεμπισί: δίχως
το συγκινησιακό βάθος της ανε-
πανάληπτης παλιότερης
ερμηνείας-του των «Παιδικών
Σκηνών», τα «Φύλλα Λευκώμα-
τος», έργο 124 (1832-45) του Σού-
μαν, ερμηνεύτηκαν με θαυμαστή
τεχνική και εκφραστική (στην
αρχή τουλάχιστον) άνεση, ω-
ραίες λεπτότητες στο φραζάρι-
σμα. Όσο, όμως, προχωρούσε
το έργο, τόσο περισσότερο αυτή
η ανεπλήρη ηχητική καλλιγρα-
φία ανάστέλλε την επικοινωνία-
μας με τη μουσική ουσία. Ανάλο-
γα άψογα ως προς τον ήχο και το
«γράμμα», αλλά άψυχα ως προς
το πνεύμα, παίχτηκαν και τα Έξι
αρχαία επιγράμματα (1914) του
Ντεμπισί: δίχως καμιά διαφορά
χαρακτήρα (από εκείνες που εύ-
γλωττα υπαινίσσονται οι τίτλοι)
ανάμεσά-τους. Εξωτερικά και
παλιομοδίτικα «υπερβατική», η
πιανιστική δεξιότητά της Κυ-
πριακής Ραψωδίας του Κατσα-
ρή, μεταξύ Χατζιδάκι, Ντεμπισί
και Λιστ. Μερικές στιγμές θαρ-
ρείς κι ο Διόνυσος κανόνιζε την
Κύπριδα μέσα σε κουπέ...υπερτα-
χείας αμαξοστοιχείας, ενώ άλλες
νόμιζες πως ο Πανιάστας θα έπε-
φτε από το κάθισμά-του, γέρνον-
τας για ν' αναζητήσει όλο και ψη-
λότερες νότες στην...ακρότατη
δεξιά του ηλεκτροφόρου!

Είχαμε διαβάσει και στο διε-
κνή Τύπο για την απόφαση του
κ. Κατσαρή να παρουσιάσει στο
Φεστιβάλ του Έχτερναχ (Λου-
ξεμβούργο) τη μεταγραφή της
Ποιμενικής του Μπετόβεν για
πιάνο, από το Λιστ. Αντίθετα, με
τις γνωστές παραφράσεις του
Ούγγρου συνθέτη, εδώ έχουμε
μια φρονιμότερη μεταφορά της
παρτιτούρας στα 10 δάχτυλα του
πιανίστα. Δυσκολότατη, βέβαια,
τεχνικά, αλλά χρήσιμη μόνο για
μια παρουσίαση του έργου σε λέ-
σχές φιλομούσων επαρχιακών
κωμοπόλεων, σ' εποχές όπου ο
δίσκος και οι μαγνητοταινίες ή-
σαν άγνωστα και οι ορχήστρες
δυσκίνητες. Παρά την εργώδη
προσπάθεια του κ. Κατσαρή, εί-
χαμε την αίσθηση ότι μας κορόι-
δευαν: φαντάζεστε να σας δει-
χνουν, φερ' ειπείν Βαν Γκογκ,
Γκωγκέν ή Σεζάν σε...μαυρόα-
σπρο; το έργο είναι αδιανόητο έ-
ξω από τον παράγοντα «ηχώχρω-
μα» και «ενορχήστρωση», που
λες και επηρεάζει και την αλληλ-
λουχία των τονικών λειτουργιών-
του, ενώ προκαθορίζει φάσμα δυ-
ναμικών διαβαθμίσεων ανέφι-
κτων στο πιάνο. Έχουν ανάγκη
τέτοιων εξωφρενισμών και η τε-
χνική και η μουσικότητα του κ.
Κατσαρή για την επιβεβαίωσή-
τους; Είλικρινά, δεν το νομίζου-
με. Γιατί, λοιπόν, δεν άφησε την
Ποιμενική στην ησυχία της;
(«Πάλλας» 24.10.1980).

ήχος hi-fi

Κάθε τεύχος μιά αναφορά στη Μουσική και τα Προβλήματα της

Από τα άρθρα του τεύχους που
κυκλοφόρησε:

ΠΕΝΤΕ ΦΩΝΕΣ ΑΠΟ ΜΕΣΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ:

«Τελικά άς πούμε ότι
παιζουμε στο γήπεδο — που παίζουμε εν πά-
σει περιπτώσει με τη συνείδηση ότι πάμε να τὰ
πάρουμε — αλλά έστω ότι παίζουμε καλά.
Βγαίνει όμως ένα χάος. Και δεν διαμαρτύρε-
ται κανείς για μία τέτοια συναυλία...».

ΡΕΓΚΕ, ΕΝΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ:

«... Ο ίδιος εξηγεί έτσι
τήν προέλευση της λέξης: Ρέγκε θα πει έρχε-
σαι από τόν κόσμο. Από τό γκέτο, από τούς
πολλούς. Ό,τι χρησιμοποιεί ο κόσμος σαν
φαί. Βάλτου μουσική και λόγια και έχεις τη
ρέγκε...».

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ROCK:

«...Το ρίφ είναι τό άμέ-
σως επόμενο βήμα προς την κορυφή της
πυραμίδας στη ρόκ σύνθεση. Έδώ σταμα-
τούν και τὰ περισσότερα heavy metal
γκρούπ...».

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΣΤΟ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟ:

«... Ο Μαρσέλ Πραυ-
στ είπε χαρακτηριστικά πως μονάχα οι ρο-
μαντικοί ξέρουν πως νά διαβάσουν τὰ κλασι-
κά έργα έπειδή τὰ διαβάζουν καταπώς γράφ-
τηκαν, δηλαδή ρομαντικά...».

Και πολλά ακόμη θέ-
ματα για τὰ Στερεοφωνικά Συγκροτήματα, τίσ
Συναυλίες και τήν Τηλεόραση.

Κριτική Ταινιών - Δι-
σκων - Ραδιοφωνικών Έκπουμπών.

ΚΑΘΕ ΤΕΥΧΟΣ ΤΟΥ ΗΧΟΥ ΠΡΟΚΑΛΕΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Η ταινία μικρού μήκους και το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

του Λευτέρη Ξανθόπουλου

Η σοδειά των μικρού μήκους υπήρξε, φέτος, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα κι ενώ θα περίμενε κανείς ότι η υπερβολική αύξηση της τιμής των πρώτων υλών (κιν/κό φιλμ - σχεδόν 100%) θα περιόριζε την παραγωγή των ταινιών μικρού μήκους (μια και το είδος είναι ευάλωτο), εμφανίστηκαν στη Θεσσαλονίκη 32 ταινίες από τις οποίες οι δέκα περίπου θα μπορούσαν να σταθούν στην πρώτη γραμμή είτε ως ολοκληρωμένα δείγματα του είδους, είτε ως γόνιμες ασκήσεις-δοκιμές.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το μέσο κόστος παραγωγής μιας μισάωρης εγχρωμής ταινίας έφθανε πριν μερικά χρόνια στις 150.000 δρχ. περίπου, ενώ σήμερα χρειάζεται κανείς για το ίδιο αποτέλεσμα 400 ως 500.000 δρχ., δηλαδή κοντά μισό εκατομμύριο! Η ταινία μικρού μήκους κατάντησε είδος και απασχόληση πολυτελείας.

Η μικρού μήκους ταινία στην Ελλάδα, που η παραγωγή-της στηρίζεται αποκλειστικά στην εθελοντική εργασία του κινηματογραφικού συνεργείου, είναι ένα ιδιάζον είδος. Το κύριο χαρακτηριστικό-της είναι η έλλειψη αγοράς. Η μ.μ. δεν φτάνει σχεδόν ποτέ στο πλατύ κοινό ή τουλάχιστον στο κοινό που φτάνει μια αντίστοιχη μεγάλου μήκους (εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις), καταλήγοντας, στην καλύτερη περίπτωση, στο περιορισμένο κινηματογραφόφιλο κοινό των λεσχών ή των αιθουσών τέχνης του κέντρου. Η ιδιορρυθμία αυτή αφήνει αυτόματα την μ.μ. έξω από την διάκριση που επικρατεί στις μεγάλου μήκους ταινίες ανάμεσα σε καλλιτεχνικό και εμπορικό προϊόν. Θεωρητικά η μικρού μήκους αποτελεί σχεδόν πάντα καλλιτεχνικό προϊόν ή πρόθεση προς καλλιτεχνικό προϊόν.

Στη Θεσσαλονίκη η μ.μ. λειτουργεί περισσότερο μέσα από τον ψιθύρο του ημερήσιου Τύπου, μέσα από την ανεπαρκή κάλυψη των δημοσιογραφικών ανταποκρίσεων, ενώ για τον δημιουργό-της δεν είναι παρά ένα στήριγμα, ένα σκαλοπάτι, το όχημα προς την επόμενη δουλειά που σχεδιάζει στο μυαλό του και που είναι η μεγάλου μήκους ταινία. Ωρισμένοι σκηνοθέτες που δεν καταφέρνουν για διάφορους λόγους (κυρίως οικονομικούς) να περάσουν στη μεγάλου μήκους ταινία, επιχειρούν ακόμα μια μικρού μήκους είτε από έντονη ανάγκη έκφρασης (γιατί δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς) είτε για να ανανεώσουν την εμπιστοσύνη προς τον εαυτό-τους ή την εμπιστοσύνη της κινηματογραφικής αγοράς απέναντί-τους.

Αν, τελείως σχηματικά, μπορούμε να πούμε ότι η μεγάλου μήκους ταινία αντιστοιχεί προς το

μυθιστόρημα στη λογοτεχνία, τότε η μικρού μήκους (που η δομή της υπακούει σε διαφορετικούς χρόνους και ρυθμούς και η κατασκευή-της απαιτεί ειδική προσπάθεια για την ολοκλήρωση ενός θέματος μυθοπλασίας ή ντοκιμαντέρ σε περιορισμένο / δοσμένο χρόνο) βρίσκει κάποιο αντικρουσμα στο διήγημα ή τη νουβέλα. Από την αρχή πρέπει να διευκρινίσουμε ότι στον όρο **μικρού μήκους ταινία** που εξετάζουμε εδώ δεν περιλαμβάνονται τα εξής είδη: 1) τα ιδιωτικά ζουρνάλ, μόδα της δεκαετίας του '50, 2) ταινίες «χοντρού-λινγού», 3) προπαγανδιστικά φιλμάκια που παραγγέλνουν σε ανεξάρτητους κινηματογραφιστές οι διάφορες δημόσιες υπηρεσίες, 4) τηλεοπτικές έρευνες μικρής διάρκειας, 5) τα γαλλικά και άλλα επικαιρικά και 6) εκπαιδευτικά ή επιστημονικά ντοκιμαντέρ. Η μικρού μήκους ταινία στην Ελλάδα υπάρχει εν αγνοία του κινηματογραφικού κοινού, έχει σαφείς διαστάσεις και το βεληνεκές-της λόγω των ειδικών συνθηκών διανομής-της είναι εξαιρετικά περιορισμένο.

Το Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης υπήρξε ο τεχνητός χώρος που αναπτύχθηκε το είδος υπήρξε, ακόμα και ο αποκλειστικός χώρος κατανάλωσής-της. Υπάρχει ένας σαφής διαχωρισμός κινήτρων ανάμεσα στο σκηνοθέτη ταινίας μεγάλου μήκους και τον αντίστοιχο-του μ.μ. Ο δημιουργός μιας ταινίας μικρού μήκους, γνώστης εκ των προτέρων των ειδικών συνθηκών παραγωγής και διάθεσής-της, ενδιαφέρεται κατά πρώτο λόγο για την **δοκιμή** και **αναγνώρισή-του**. Οι αρκετά φιλόδοξοι απ' αυτούς υπολογίζουν και στα χρήματα του βραβείου για να καλύψουν ένα μέρος του κόστους παραγωγής. Ο σκηνοθέτης του Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης

Από τα «Μανικετόκουμπα» του Περ. Χούρσολου.

ανταλλάσσει την πιθανότητα του χρηματικού βραβείου με τη συγκατάθεση προβολής της ταινίας-του σ' έναν θεσμό που διαφωνεί με τον αυταρχικό τρόπο λειτουργίας-του. Η Θεσσαλονίκη λειτουργεί, λοιπόν, ως πεδίο δοκιμής για τον ασκούμενο και η ταινία του δεν είναι τίποτε άλλο, παρά ένα διαβατήριο που ο κάτοχός-του ζητάει τη σφραγίδα έγκρισης της κινηματογραφικής συντεχνίας να περάσει επαγγελματικά στην αγορά. Αυτό ενεργεί πολλές φορές ανασταλτικά: ο σκηνοθέτης της μ.μ., καθώς ενδιαφέρεται περισσότερο να δώσει ένα πρώτο δείγμα καλής δουλειάς, αποκλείει από τον εαυτό του τον γόνιμο πειραματισμό.

Ο σκηνοθέτης που θα αποδείξει αργότερα ότι διαθέτει ποιότητα και συνέχεια, αναφέρεται συχνά με την πρώτη-του πετυχημένη παρουσία, κι έχουμε τον Βούλαρη του «Κλέφτη» και του «Τζιμή», τον Αγγελόπουλο της «Εκπομπής», το Σφήκα των «Εγκαινίων» και του «Θηραϊκού Όρθρου»...

Αυτή είναι και η δεύτερη χαρακτηριστική ιδιότητα της μικρού μήκους: η **ευκαιριακή εξάσκηση**. Στην Ελλάδα δεν υπάρχει επαγγελματική παραγωγή ταινιών μικρού μήκους. Σε πολλές χώρες του έξω κόσμου υπάρχουν αξιόλογες σχολές/κινήματα με παράδοση, όπως το κουβανέζικο ντοκιμαντέρ του Σαντιάγο Αλβαρέζ, τα κινούμενα σχέδια του Ντόνιο Ντόνιερ στη Βουλγαρία, ο στρατευμένος κινηματογράφος των Χαϊνόφσκι και Σόιμαν στη Λαοκρατική Δημοκρατία της Γερμανίας που συνιστούν μια παραγωγή λειτουργικών ταινιών που είναι ταυτόχρονα και ένα ισχυρό ιδεολογικό εργαλείο στα χέρια των κατασκευαστών τους.

Οι περισσότερες από τις ταινίες μ.μ. που φτάνουν στη Θεσσαλονίκη, νομιμοποιούνται ως ασκήσεις μαθητών κινηματογραφικής σχολής. Η έλλειψη επαρκών κινηματογραφικών παιδείας στην Ελλάδα επισημαίνεται εναλλάγνικα τα τελευταία χρόνια. Η ιδιωτική πρωτοβουλία σ' αυτό τον τομέα έχει αποδειχτεί ανε-

παρκής. Οι περισσότερες από τις ταινίες έπρεπε να γίνονται και να παραμένουν στα στεγανά μιας επαγγελματίας τα λάθη και οι παραλείψεις-τους και να γίνονται υποδείξεις για την βελτίωσή-τους. Εκεί, ακόμα, και απόλυτα ελεύθερος από όποιες δεσμεύσεις, θα πρέπει να απαλλάσσεται ο μαθητής από τις αμφιβολίες των αισθητικών-του αναζητήσεων και των ιδεολογικών-του προβληματισμών, ν' αφήνει όλο το πλεόνασμα του άγχους της μεταεμφύβειας-του μέσα στις ασκήσεις - ταινίες (όσο γίνεται πιο πολλές), να βλέπει ο ίδιος τα λάθη του (και πρέπει να κάνει λάθη στην αρχή, όσο πιο πολλά μπορεί) για να διαπιστώσει στην πράξη τα όρια και τις δυνατότητες του μέσου που χρησιμοποιεί.

Η πρακτική εξάσκηση μέσα σε μια κινηματογραφική σχολή θα επέτρεπε στο νέο κινηματογραφιστή να ξεκινήσει την πρώτη-του κινηματογραφική δουλειά, απαλλαγμένος από ένα σωρό περιττά φορτία. Αν πάρει κανείς υπόψη-του αυτά τα χαρακτηριστικά και τις ιδιορρυθμίες της μ.μ. διαπιστώνει πόσο υποτιμημένο είναι το είδος στην Ελλάδα και πόσο λανθασμένη υπήρξε η αντιμετώπισή-του από το κοινό και την κριτική.

Η τηλεόραση, μετά από προσπάθειες της Εταιρίας Ελλήνων Σκηνοθετών προχώρησε δισταχτικά στις αρχές του χρόνου στην καθιέρωση εβδομαδιαίας εκπομπής με τίτλο «Η μικρή ταινία». Η ώρα που δόθηκε στην εκπομπή, ώρα 11 το βράδυ, ήταν νεκρή ώρα. Πολύ σύντομα τα 45' περιορίστηκαν σε 30' και μετά η εκπομπή έγινε μηνιαία. Μέσα στο καλοκαίρι που μάς πέρασε η εκπομπή είχε, ήδη, καταργηθεί σιωπηρά.

Τό μέτρο για την ενίσχυση της μ.μ. θα μπορούσε να βοηθήσει οικονομικά και ηθικά τους παραγωγούς - σκηνοθέτες, να στηρίξει το είδος και να εξοικειώσει στα-

διακά το τηλεοπτικό κοινό με το παραγνωρισμένο και ιδιόρρυθμο αυτό κινηματογραφικό μας προϊόν.

Πού λοιπόν θα καταναλωθεί η μικρού μήκους; Πώς θα αποσβέσει το κόστος παραγωγής-της; Με τη μια εβδομάδα προβολής της στην «Αλκυονίδα» ή το «Στούντιο»; Πώς θα επιστραφούν μέρος από τα χρήματα που ξοδεύτηκαν από το υστέρημα του σκηνοθέτη και τα βοηθήματα συγγενών, γνωστών και φίλων για να φτιαχτεί η ταινία;

Επιλογή από τις ταινίες

Στή **Ματαιώση** ο Κώστας Αυγέρης μεταμφιέζει το μύθο της γερασμένης πόρνης που την εκμεταλλεύεται ο λαϊκός εραστής σε μπάροκ θεατρικό δράμα, δίνοντας έμφαση στους φωτισμούς, τα

ντεκόρ και τα κοστούμια. Η μυθοπλασία αλλάζει πρόσωπο' τα σύμβολα ζητώντας την ψυχαναλυτική-τους ερμηνεία βαρύνουν, παύουν να σημαίνουν και η ακριβότερη ίσως ελληνική μικρού μήκους ξεπέφτει σε σαδιστική αναπαράσταση του ξεπεσμού του γυναικείου σώματος.

Τα **Τυπογραφικά** του Θεσσαλονικιού Γιώργου Ψαρέλη, είναι μια προσπάθεια άρθρωσης επικαιρικού χιούμορ με την αντιπαράθεση αποκομμάτων Τύπου με ειδήσεις από την πολιτική και οικονομική ζωή του τόπου. Πέρα από τον δημοσκοπικό χαρακτήρα του εγχειρήματος, ο Ψαρέλης επιχειρεί αβασάνιστα να ανάγει το επιμέρους εύρημα του διαλεκτικού μοντάζ σε σώμα ταινίας και να στηρίξει τα 21' διάρκειάς-της στο μοντάζ αυτό των αντιθέσεων.

Στα **Μανικετόκουμπα** του Περικλή Χούρσογλου, το παρελθόν ενός μεσήλικα μικροαστού συμπλέκεται με το παρελθόν και το παρόν αυτού του τόπου. Η άφιξη ενός γερμανού φίλου θα αποκαλύψει στην έφηβη κόρη του ελληνικού σπιτιού τον ρόλο του πατέρα της στην κατοχή, ως συνεργάτη των Γερμανών. Η ταινία που στηρίζεται σ' ένα διακριτικό σεναριο αντί να αξιοποιήσει τις νύξεις, χρησιμοποιεί την πολυλογία των επιμέρους πλάνων και την εικαστική πολυλογία των κάδρων και οι νύξεις αντί να μένουν μόνες για να λειτουργήσουν δραματουργικά, ατονούν και χάνονται.

Ο Στέλιος Χαραλαμπίδης με την ταινία του Σε λευκή σελί-

δα πετυχαίνει, ως ένα σημείο, να ασκηθεί πάνω στην παρέκκλιση ενός αντικειμένου ή σώματος μέσα από το κάδρο για να διαμορφώσει με τα πανοραμικά και να εξερευνήσει παράπλευρους χώρους. Η ταινία, αν και ανολοκλήρωτη (σπουδή κινήσεων περισσότερο-μηχανής, ηθοποιών) περιέχει μερικά θαυμάσια πλάνα.

Στο **Απεταξάμην** η Φρίντα Λιάππα μας αφηγείται την πορεία ενός κοριτσιού που μένει μόνη-της στο σπίτι, μια πορεία που κινείται ανάμεσα στο φανταστικό και το πραγματικό. Οι δονήσεις από το βιβλίο της Ιστορίας που μελετά για τις εξετάσεις, οι εσωτερικές δονήσεις της ίδιας της ηρωίδας, βάζουν σε κίνηση το σταματημένο εκκρεμές, αχρηστεύουν την τηλεόραση, αβεβοκατεβάζουν το ασανσέρ στο διάδρομο' μετά, η ηρωίδα παύει

να φοβάται, εξοικιώνεται με τα στοιχεία / στοιχειά του πανικού-της και παίζει μαζί-τους. Το εσωτερικό μοντάζ μέσα στο καθένα από τα επιμέρους πλάνα και η σκούρα φωτογραφία του Νίκου Σμαραγδή δημιουργούν τους χρόνους - κλειδιά για την ατμόσφαιρα - σασπένς που διαπερνάει την επαγγελματική αυτή δουλειά.

Ο **Ζωγράφος Δ.Κακουλίδης** του Δημ.Αρβανίτη είναι ταινία εργαστηρίου, μοναχική ταινία. Ζωτανές εικόνες διπλοτυπώνονται πάνω στις πλαστικές συνθέσεις του ζωγράφου. Τα θέματα που κινούνται, μας παραπέμπουν στις πηγές έμπνευσης του καλλιτέχνη. Η κινηματογραφική ταινία καταφέρει να αποκτήσει τη δικιά-της εσωτερική αυτονομία και να πάρει διαστάσεις έργου, πηγαινόντας μακρύτερα από το έργο του ζωγράφου.

Στην **Τελευταία άδεια** ο Σταύρος Καλόρογλου καταπιάνεται με το μεταναστευτικό πρόβλημα. Ο εργάτης της ταινίας επιστρέφει στο χωριό-του μετά από οχτώ χρόνια στη Γερμανία. Ο σκηνοθέτης αισθάνεται ανασφαλής ως προς το θέμα που χειρίζεται και υπεφορτώνει την ταινία με περιττές πληροφορίες, που μας μεταφέρει η εικόνα και ο λόγος. Η **εικονογραφία της ηθογραφίας** που επιχειρείται με στερει την ουσιαστική πληροφορόση γύρω από το μεταναστευτικό πρόβλημα.

Ο Φρέντυ Βιανέλλης με την επιδέξια φωτογραφία του Αντρέα

Μπέλλη αφηγείται **Στο δρόμο** την αδυναμία επικοινωνίας δύο φίλων που είχαν ν' ανταλλάσουν πολλόν καιρό. Τα αδιέξοδα του καθενός, οι φράσεις-τους που δεν συναντώνται, αλλά χάνονται στον αέρα της νυχτερινής Αθήνας θα μεγαλώσουν τη μοναξιά-τους και ο πρώτος θα επιστρέψει σε μήνες του παρελθόντος, που εισβάλλουν διαλυτικά στα τελευταία πλάνα της ταινίας και μηδενίζουν την κινηματογραφική δουλειά, που τόσο επιδέξια είχε, ως εκείνη τη στιγμή, στηθεί.

Ο Νίκος Κουτελιδάκης δεν φτιάχνει μόνο ένα ντοκιμαντέρ, αλλά ανασυνθέτει, με πολύ απλά και καθημερινά μέσα, την απουσία παρόντος στο Γαλαξίδι. Με την αντιπαράθεση του εθίμου της Καθαρής Δευτέρας προς τα ρηγμένα σπίτια ενός ένδοξου παρελθόντος, παρακολουθούμε το ξόδι

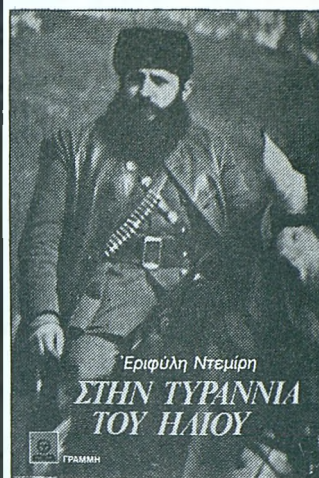
της πόλης και των κατοίκων-της, που μέσα από το καρναβάλι προσπαθούν μάταια να κρύψουν.

Στο χωριό **Αντιά**, στη Νότια Εύβοια, οι κάτοικοι έχουν έναν πολύ σπάνιο τρόπο να συνεννοούνται από μακριά: τις «σφυριές», μιλούν, δηλαδή, με σφυρίγματα. Ο Σταύρος Ιωάννου κατασκεύασε ένα ορθόδοξο λαογραφικό ντοκιμαντέρ, εικονογραφώντας τις πρωτόγονες ασχολίες των κατοίκων αντί να χρησιμοποιεί το περίεργο αυτό «εύρημα» των σφυριγμάτων ως κύριο θέμα-του, ως όχημα των λοιπών στοιχείων της ταινίας.

Στο **Διήμερο** η Δέσποινα Καρβέλα παρακολουθεί με αγάπη και διακριτικότητα το Σαββατοκύριακο ενός νέου ζευγαριού σε κάποιο ελληνικό νησί και καταγράφει την ερήμωση του χώρου, την απομόνωση των δύο ηρώων, τις αξίες του παραδοσιακού ζευγαριού του νησιού που χάνονται' και μέσα απ' όλα αυτά την αμοιβαία διαπίστωση του αδιέξοδου της σχέσης των νέων στην πρωτεύουσα.

Τα νερά του Μόρνου στο Στρώμα της καταστροφής του Κ.Βρεττάκου, σκεπάζουν το σύγχρονο χωριό Κάλλιο και τα ερείπια της αρχαίας Καλλιπόλης που μόλις έχει ανακαλυφθεί. Οι ανασκαφές δεν τέλειωσαν ποτέ' οι αρχαίοι βωμοί βουλιάζουν στα νερά που θα υδρεύσουν την πρωτεύουσα. Ο αστός της μεγαλούπολης ανταλλάσσει μια ζωτική του ανάγκη με την ιστορική-του μνήμη.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΘΕΣΗ

- Οι τελευταίες τραγικές στιγμές του καπετάν Άρη -η σύγκρουσή-του με το ανέφικτο.
- Έργο που διεισδύει σε βάθος στο υπαρξιακό πρόβλημα κάθε γνήσιου επαναστάτη.
- Απαραίτητο συμπλήρωμα στην βιβλιογραφία της Εθνικής-μας Αντίστασης. Φωτογραφίες: Σπύρου Μελετήζη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΡΑΜΜΗ»
Ακαδημίας 57 Τηλ. 36.38.435

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΣΤΑΘΗ Π. ΚΑΚΟΥΤΗ
(ΔΑΣΚΑΛΟΥ)

ΠΑΡΑΔΟΣΗ
ΚΑΙ
ΔΗΜΟΤΙΚΟ
ΤΡΑΓΟΥΔΙ
-Η ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΜΑΣ-

ΑΘΗΝΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΦΙΛΩΝ
1988

ΣΠΑΝΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 7
ΤΗΛ. 36.14.332

Βιβλίο-παρουσίαση

ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΠΛΑΣΣΑΡΑ
Η τελευταία Ίθακη
 Έκδ: Φιλίπποτη, Αθήνα 1980

Τά διηγήματα που απαρτίζουν τό πρόσφατο βιβλίο της γνωστής πεζογράφου, Κατερίνας Πλασσαρά θα μπορούσε να πει κανείς ότι συνθέτουν μεταξύ τους από έναν άδραστο ιστό, ύφασμένο από τόν βαθύτερο κοινωνικό της προβληματισμό. Όλα, ή, σχεδόν όλα, αποτελούν άναφορές σε συγκεκριμένα κοινωνικοπολιτικά προβλήματα της σύγχρονης μας πραγματικότητας και οι επιμέρους μύθοι, χωρίς να είναι άποτελέσματα μίας προσχεδιασμένης σκοπιμότητας εξυπηρετούν τό γενικότερο κλίμα του βιβλίου και εντάσσονται μέσα σ' αυτό.

ΕΛΛΗ ΑΛΕΞΙΟΥ
Και ούτω καθεξής
 Έκδ: Καστανιώτη, 1980

Τό μυθιστόρημα αυτό εντάσσεται στη σειρά των «Απάντων» της Έλλης Άλεξίου. Στίς σελίδες του παρακολουθούμε τίς ζωές τριών άγωνιστών, μέ τίς περιπέτειές τους, τούς διωγμούς και τά ποικίλα δράματα, πού συνοδεύουν πάντα τίς ζωές έκείνων πού ακολουθούν αυτό τό δρόμο. Τρείς ζωές ως τό θάνατο, πού περιγράφονται σάν φυσικό φαινόμενο σέ όλες τίς εποχές. Περρασμένες και μελλοντικές: και ούτω καθεξής...

ΤΑΚΗ ΚΟΝΤΟΥ
Μικρασία τέλος
 Έκδ: Γραμμή, 1980.

Ίδιότυπο προσωπικό αφήγημα από τή μικρασιατική έκστρατεία. Οι άναμνήσεις από τίς έπιτυχίες και τίς ήττες του έλληνικού στρατού πλέκονται μέ προσωπικούς συλλογισμούς γιά τό παρελθόν και τό μέλλον του Έλληνισμού. Μέ δυό λόγια, πρόκειται γιά μία μαρτυρία από αυτές πού σπανίζουν όλο και περισσότερο, καθώς οι τελευταίοι ήθοποιοί του δράματος χάνονται ό ένας μετά τόν άλλο.

ΑΓΩΝΑΣ 12

γιά τήν κομμουνιστική άνάνεωση
 Κεντρική Έκδοση τής Ε.Κ.Ο.Ν. Ρήγας Φεραίος
 (Β. Πανελλαδική)
 Οκτώβριος 1980

■ Οικολογικά και άλλα ■ Γιά τήν Πολωνία ■ Από τά έξω σ'ά ενδότερα ■ Τό πραγματικό σπιν Τουρκία ■ ΠΑΣΟΚ 1980 ■ Η συνέχεια των καταλήψεων ■ Η επέτειος του θανάτου του Μάο ■ Τά Φεστιβάλ νεολαίων ■ Τύπος και τύπος ■ Η μεταπολιτευτική έξουσία ■ Η Όλυμπιάδα κλπ., κλπ.

PAUL DIEL
Ο συμβολισμός στην ελληνική μυθολογία.
 Μετάφραση: Ι. Ράλλη - Κ. Χατζηδήμου.
 Έκδ: Ι. Χατζηνικολή, Αθήνα 1980.

Ο Paul Diel αναλύει εδώ από ψυχολογική σκοπιά τα σύμβολα που σωρεύονται στη μοίρα του μυθικού ήρωα, θεωρώντας-τα κατεξοχήν ψυχολογικές πραγματικότητες. Γι' αυτό η ανάλυσή του ξεφεύγει από τις ερμηνείες εκείνες που τονίζουν την κοινωνική, ή την κοσμολογική, ή την ποιητική πλευρά αυτών των συμβόλων.

Βασικά πρόσωπα της ελληνικής μυθολογίας όπως ο Ίκαρος, ο Τάνταλος, ο Φαέθων, ο Ιξίων, ο Βελλεροφόντης και ο Περσέας — αποκρυπτογραφούνται από τον Diel μέσα από μια διαδικασία εντοπισμού του ψυχολογικού υπόβαθρου που προϋποτίθεται στις σχετικές με αυτά διηγήσεις. Το βιβλίο προλογίζει ο Gaston Bachelard.

FIFIS IOANNOU
Human rights and their abuses
Κύπρος, 1980.

Σε μία εποχή όπου όλη η ανθρωπότητα λαχταρά να διαμορφωθούν οι προϋποθέσεις μιας παγκόσμιας συνεργασίας και η βάση μιας νέας οικονομικής τάξης, που συστατικό-της στοιχείο θα είναι η κοινωνική δικαιοσύνη, ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός καταδυναστεύει τα πάντα - από την Κορέα ως την Κούβα, από την Παλαιστίνη ως την Κύπρο.

Γι' αυτό το γεγονός η Κύπρος σαν σύνολο, τόσο οι ελληνόκυπριοι όσο και οι τουρκοκύπριοι, έχουν πικρή πείρα και το βιβλίο αυτό ακριβώς τις περιπτώσεις καταπάτησης των ανθρωπίνων και εθνικών δικαιωμάτων περιγράφει.

ΒΑΣ. Δ. ΚΥΡΙΑΖΟΠΟΥΛΟΣ
Η πνευματική Μύκονος
 (1825 - 1970).
 Πρόλογος: Αντρέας Καραντώνης
 Έκδ: «Λαογραφικό Μουσείο Μυκόνου», 1980.

Το βιβλίο αυτό, όπως τονίζει ο Καραντώνης, θα μείνει σε μια μαρτυρία ενός χαρακτηριστικού αντιπροσωπευτικού κυκλαδίτικου νησιού, που με μόνη τη θάλασσα για ψυχή-του παρακινούσε σεμνούς και ταπεινούς τραγουδιστές, σαν το Γιαννούλη Μπόννη, να λένε: «Σ' έρμη γαλήνια ακρογιαλιά / βαρκούλα στις καμωματούς / της θάλασσας την αγκαλιά / κι άμα λικνίζεται-μού ο νους / για τόπους τότε μακρινούς / και λεία από νεραϊδοσπηλιά / πάλι να κάνουμε πανιά...»

Μερικά από τα πολύ ενδιαφέροντα κεφάλαια του βιβλίου εί-

ναι: «Η πνευματική Μύκονος του 19ου και του 20ού αιώνα», ένα γράμμα της Μαντώ Μαυρογένους σε μετάφραση του φιλέλληνα Τ. Γινόυνιερ, «Οι πρώτες μυκονιάτικες εφημερίδες 1933 - 1935» και «Τα παλιά θηριόμορφα επιτοίχια κρεμαστάρια φαναριών από τη Μύκονο».

Η αναδημοσίευση των μελετημάτων αυτών προσφέρει τη δυνατότητα στο μελετητή να πραγματοποιήσει καλύτερα τις αναζητήσεις-του σε σημεία κρίσιμα γιά τη νεοελληνική πνευματική εξέλιξη. Μπορεί, βέβαια, να βοηθήσει και ένα πλατύτερο κοινό, να αποκτήσει μια πρόσβαση σ' αυτές τις περιοχές.

ΝΙΚΗ ΚΑΤΣΑΟΥΝΗ
Η Ευλαλία, ο Ιάσωνα και η Γαλούσα
 Έκδ: «Δόμος», 1980.

Πρόκειται για μια διλογία, με την Ευλαλία στο λόγο και τον Ιάσωνα και τη Γαλούσα στον αντίλογο. Θέμα-της ο διπλός θάνατος, ενός ανθρώπου και ενός τόπου. Ο θάνατος αυτός συντελείται σε μια πολύ συγκεκριμένη χρονική στιγμή: 15 του Ιούλη 1974, δηλ. με το πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή στην Κύπρο - που η συγγραφέας έζησε από κοντά.

Το έργο σημαδεύει η αγωνία για τον πιθανό αφανισμό ενός λαού και η κατακραυγή ενάντια σε ένα πολιτισμό που στέκεται αμέτοχος μάρτυρας ή θεατής μπροστά σ' αυτό το έγκλημα. «Στις ρεζέρβες αυτές περιφερόμαστε αξιοπρεπώς, ξέροντας, σαν τους ελέφαντες, πού θα πεθάνουμε, κι έρχονται οι ξένοι που αγαπούν τα ζώα και μας φωτογραφίζουν. Αύριο μπορεί να εκλείψουμε ή να διατηρηθούμε σ' έναν αριθμό μετρημένο και λογικό, που θ' αποφασιστεί σε κάποια γενική συνέλευση» (σελ. 36).

Εθνική Αφρικανική Ένωση
Ζιμπάμπουε
 Μετάφραση: Φ. Αρβανίτης
 Ι. Καραγιάννης
 Έκδ: «Κάλβος», Αθήνα 1980.

Ο τόμος αυτός ανήκει στη σειρά: «Απελευθερωτικά Κινήματα», που θα ολοκληρωθεί με την έκδοση πενήντα περίπου μικρών τόμων. Ο κάθε τόμος προγραμματίζεται να περιέχει τα πιο αντιπροσωπευτικά κείμενα του κινήματος στο οποίο αναφέρεται, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να αποκτήσει μια προσωπική-του εικόνα για τις πολιτικές και κοινωνικές ιδέες, τις οργανωτικές αρχές και τη στρατηγική των οργανώσεων εκείνων που διαδραματίζουν κυρίαρχο ρόλο στις χώρες του λεγόμενου «τρίτου κόσμου».

Σε αυτόν τον τόμο παρουσιάζονται τα εξής κείμενα: α) Το πολιτικό πρόγραμμα της ZANU, β) Δυο ομιλίες του Ρ. Μουγκάμπε,

γ) Ένα ντοκουμέντο της Κεντρικής Επιτροπής της ZANU, δ) Υλικά από τη στρατιωτική πολιτική της ZANU, ε) Δυο συνεντεύξεις στρατιωτικών στελεχών της ZANU και στ) Ένα κείμενο για την οργάνωση της ζωής στις απελευθερωμένες περιοχές της χώρας.

ΜΑΡΓΚΕΡΙΤ ΓΙΟΥΡΣΕΝΑΡ
Αλέξης
 Μετάφραση: Ι. Χατζηνικολή
 Έκδ: «Ι. Χατζηνικολή», 1980.

Ένας νεαρός, ευαίσθητος και έντιμος άντρας εγκαταλείπει τη γυναίκα-του, λέγοντάς-της ότι είναι ομοφιλόφυλος. Φωνή σκληρή και για τούς δυό, όπως είναι κάθε φορά αδιάφορη η αλήθεια, εξομολόγηση ντοστογιεβσκή μέσα σε ποιητική ατμόσφαιρα Ρίλκε.

Πρόκειται για το πρώτο βιβλίο της Γιουρσενάρ, το έγραψε εικοσιτεσσάρων χρονών. Με κάποιες αδυναμίες σαν πρώτη γραφή, αλλά με μια δύναμη που εισχωρεί στην ανθρώπινη ψυχή, βλέπει κανένας εκείνα τα ίχνη που θα οδηγήσουν αργότερα στα «Απομνημονεύματα του Αδριανού».

Φωνητική Γραφή
 Έκδ: «Κάλβος», Αθήνα 1980.

Η μικρή τούτη έκδοση με τα ιστορικά, αλλά και επίκαιρα κείμενα του Μένου Φιλήντα, του Φώτου Γιοφύλλη, του Δημήτρη Γληνού, του Γιάννη Σιδέρη, του Νίκου Χατζηδάκη, του Κώστα Προύση, του Κώστα Καραβίου και του Γιάννη Μπενέκου αποβλέπει στην τόνωση και την προαγωγή του προβληματισμού για τη φωνητική γραφή. Θέλει, επίσης, να δώσει ένα δείγμα φωνητικής γραφής με λατινικούς χαρακτήρες, ώστε ο αναγνώστης να μπορεί να εκτιμήσει τα πλεονεκτήματα αυτού του τρόπου γραφής, αλλά και να μετρήσει την ψυχολογική αντίδραση που οφείλεται στή συνήθεια. Για το σκοπό αυτό, το πρώτο κείμενο, του γλωσσολόγου Μένου Φιλήντα, είναι στοιχειοθετημένο και φωνητικά, με λατινικά γράμματα και με βάση τις υποδείξεις που περιέχονται στο κείμενο του Ν. Χατζηδάκη.

ΜΑΞΓΟΥΕΛ ΜΑΛΤΖ
Ψυχοκυβερνητική για νέους
 Μετάφραση: Πόπη Βλοντάκη
 Έκδ: «Γλάρος», Αθήνα 1980.

Ο Μ. Μάλτζ σπούδασε φυσικές επιστήμες και ιατρική στο Πανεπιστήμιο Κολούμπια και θεωρείται ένας από τους μεγαλύτερους πλαστικούς χειρουργούς. Το βιβλίο αυτό δίνει στους νέους ανθρώπους ορισμένες κατευθυντήριες γραμμές για την αυτοαξιολόγησή-τους και την προσωπική-τους ελευθερία. «Πάρα πολλοί νέοι σπαταλούν το χρόνο τους μέσα στο φόβο», διδάσκει ο Δρ. Μάλτζ, «παίζοντας το παιχνίδι της απογοήτευσης που παί-

ζουν πολλοί μεγάλοι». Το μυστικό είναι «να μη χάνουμε τη ζωή μας αιχμαλωτισμένοι από αισθήματα ανικανότητας ή φόβου και να μάθουμε πώς μπορούμε να νιώθουμε καλύτερα, αν-εμείς οι ίδιοι κατορθώσουμε να κάνουμε μια βάσιμη αυτο-αξιολόγηση».

ΕΜΜ. ΚΡΙΑΡΑΣ

Φιλολογικά Μελετήματα - 19ος αιώνας

Εκδ: «Φιλιππότη», Αθήνα 1979.

Οι μελέτες που αναδημοσιεύονται σ' αυτόν τον τόμο γράφτηκαν στα τελευταία τριανταπέντε χρόνια (1943 - 1978). Η παλαιότερη αναφέρεται στον Ανδρέα Κάλβο και η πιο πρόσφατη πραγματεύεται τη ζωή και το έργο του Σολωμού. Στα άλλα δημοσιεύματα μελετώνται ο Βηλαράς, ο Ψυχάρης, ο Tommaseo. Όπως ο ίδιος ο καθηγητής Εμμ. Κριαράς διευκρινίζει, οι συγγραφείς αυτοί εξετάζονται «ή από ορισμένες πλευρές-τους ή σε σχέση με ορισμένα έργα-τους - οπωσδήποτε με το μάτι του γραμματολόγου κυρίως, που επιδιώκει να εξακριβώνει και να ερμηνεύει την πραγματικότητα».

ΑΛ. ΚΟΝΤΟΥΛΗ

Η Πελοπόννησος σήμερα

Εκδ: «Ήβος», 1980.

Είναι μια εργασία που μπορεί κανένας να βρει συγκεντρωμένα πλήθος στοιχεία για την Πελοπόννησο σήμερα, τα οποία είναι διασκορπισμένα σε πλήθος πηγές. Αυτές οι πηγές έχουν ξεκαθαριστεί από όλα τα περιττά στοιχεία και έχουν αξιοποιηθεί έτσι, ώστε να διαμορφωθεί ένα εύχρηστο βοήθημα - οδηγός για κάθε ενδιαφερόμενο. Ανάμεσα στα στοιχεία, που συγκροτούν την εικόνα της Πελοποννήσου σήμερα, δίνονται στατιστικές πληθυσμού, προσδιορίζονται οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, απαριθμούνται οι πολιτιστικοί σύλλογοι, οι εφημερίδες, τα περιοδικά, οι βιβλιοθήκες και τα μουσεία.

ΓΙΑΝΝΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΑ

Ο φυγόδικος

Εκδ: «Οδυσσεάς», 1980.

Το πέμπτο και τελευταίο βιβλίο του πεντάτομου έργου του Γιάννη Μανουσάκα, που χωρίζεται σε τρία μέρη: Στο πρώτο, γίνεται λόγος για τη ζωή-του σα φυγόδικου στα βουνά της Κρήτης, ως τη σύλληψη και την καταδίκη-του από το εφετείο Χανίων. Στα κεφάλαια του δεύτερου μέρους δίνονται εικόνες από τη ζωή, τα βάσανα και τις στεναχώριες των αγωνιστών στις φυλακές και τις εξορίες ως το 1963. Τέλος, στο τρίτο μέρος, εξιστορεί τη δράση-του στα πλαίσια της ΕΔΑ και τις εντυπώσεις-του από δυο ταξίδια-του στις Λαϊκές Δημοκρατίες την εποχή εκείνη.

Μέσα από τα περίπλοκα μονόπατια της προσωπικής μνήμης και με μια γραφή που σώζει

μέσα-της πάμπολλες αρετές του αυθόρμητου λαϊκού αφηγηματικού λόγου, ο Γιάννης Μανουσάκας ζωντανεύει μια «παρωχημένη» εποχή και φέρνει ανάμεσα σε όλους τους συγκαταρκινούς-του ζητήματα που προκάλεσαν, προκαλούν και θα προκαλούν πλήθος διαμφισβητήσεων.

ΡΕΝΕ ΓΚΕΝΟΝ

Η κρίση του σύγχρονου κόσμου
Μετάφραση - σχόλια - επίλογος:

Σωτήρης Γουνελάς

Εκδ: «Δωδώνη», 1980.

Ο Ρενέ Γκενόν γεννήθηκε στις 15 Νοεμβρίου 1886 στην πόλη Blois της Γαλλίας και από μικρός παρουσίαζε πολύ εύθραυστη υγεία. Προχώρησε με επιτυχία στα πρώτα χρόνια των σπουδών-του (φιλοσοφία κυρίως), αλλά τις εγκατέλειψε για να αφοσιωθεί στον Αποκρυφισμό και στη Θεοσοφία και να προσανατολιστεί στην ιδέα μιάς «πρωταρχικής ενότητας των γνώσεων» και μιάς αρχικής «ορθόδοξης» παράδοσης, στην οποία έμεινε πιστός σε όλη του τη ζωή. Παράλληλα, όμως, ενδιαφέρεται για την αποκατάσταση αυτής της παράδοσης και για την επαναλειτουργία των αρχών και των δογμάτων-της μέσα στο σύγχρονο κόσμο. Πιστεύοντας ότι ο κόσμος, και ειδικά ο δυτικός, ακολουθεί το ρεύμα μιάς σταδιακής και σταθερής παρέκκλισης από την ορθή «ορθόδοξη» πορεία, καταγίνεται σε όλα-του τα έργα με την περιγραφή της παρέκκλισης αυτής και, ταυτόχρονα, προσπαθεί να ξαναφέρει στο φως τη χαμένη λάμψη που είχε ο κόσμος όσο αποτελούσε αυτό που ο Γκενόν ονομάζει «παραδοσιακές κοινωνίες».

Η μετάφραση του Σωτήρη Γουνελά είναι πολύ ακριβής, ενώ ο επίλογός-του, δίνει τη δυνατότητα στον αναγνώστη να αντικρύσει την προβληματική του Γκενόν από τη σκοπιά και τη βίωση της ανατολικοχριστιανικής πνευματικότητας.

ΣΑΚΗ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Πεζά 1960 - 1973

Εκδ: Διαγώνιος

Θεσσαλονίκη 1980

Στόν καλαίσθητο αυτό τόμο, ο γνωστός Θεσσαλονικιός πεζογράφος συγκεντρώνει όλα τα πεζά που δημοσίευσε σε μεμονωμένα βιβλία από το 1960 ως το 1973. Συγκεκριμένα, έχει συγκεντρώσει: «Τό δωμάτιο» (1960 - '63), «Τό άσανσέρ» (1963 - '69) και την «Παρακαμπτήριο» (1970 - '73). Η χρησιμότητα αυτού του τόμου είναι ευνόητη, αφού παρέχει τη δυνατότητα να παρακολουθήσει κανείς τη δεκαετή πορεία του συγγραφέα, χωρίς τα αναγκαστικά ενδιάμεσα χρονικά χάσματα και να σχηματίσει μία πλήρη εντύπωση για το έργο της συγγραφικής προσωπικότητας ενός από τους αξιολογότερους νέους πεζογράφους.

ΤΟ ΒΗΜΑ

**γι'αυτόν
πού σκέφτεται
έλεύθερα**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΛΑΡΟΣ

Σιμόν ντε Μπωβουάρ

Άπαντα

1. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΦΥΛΟ
2. Η ΚΑΛΕΣΜΕΝΗ
3. ΟΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΚΑΘΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΚΟΡΗΣ
4. ΟΛΟΙ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ ΘΗΝΤΟΙ
5. ΠΡΟΔΟΜΕΝΗ ΓΥΝΑΙΚΑ
6. ΟΙ ΩΡΑΙΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ
7. ΕΝΑΣ ΠΟΛΥ ΓΛΥΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ
8. ΤΟ ΑΙΜΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ
9. Ο ΜΟΝΟΛΟΓΟΣ ΜΙΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ
10. ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΦΑΚΟ
11. ΜΗΠΩΣ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΦΟΥΜΕ ΤΟΝ ΜΑΡΚΗΣΙΟ ΝΤΕ ΣΑΝΤ
12. Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΖΩΗΣ
13. ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΚΥΡΙΑΡΧΕΙ
14. ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΝΟΥ (Μια βιογραφία για τη Σιμόν ντε Μπωβουάρ και τον Ζαν-Πωλ Σαρτρ, από τον Άλεξ Μάντσεν)

Έντνα Ο' Μπράιαν

Άπαντα

1. ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ
2. ΤΟ ΜΟΝΑΧΙΚΟ ΚΟΡΙΤΣΙ
3. ΚΟΡΙΤΣΙΑ ΣΤΗΝ ΕΚΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ
4. ΟΣΟ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΓΥΝΑΙΚΕΣ
5. Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΟΣ ΜΗΝΑΣ
6. ΠΟΤΕ ΜΗ ΦΥΛΑΚΙΖΕΙΣ ΜΙΑ ΓΥΝΑΙΚΑ
7. ΤΖΩΝΝΥ ΠΟΣΟ ΛΙΓΟ ΣΕ ΓΝΩΡΙΣΑ
8. ΤΟ ΕΡΩΤΙΚΟ ΕΙΔΩΛΟ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

Μαρία Μοντεσσόρι

1. ΝΑ ΧΤΙΣΟΥΜΕ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΠΟΥ ΤΑΙΡΙΑΖΕΙ ΣΤΟ ΠΑΙΔΙ
2. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΓΩΓΗΣ
3. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ
4. ΝΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΟΥΜΕ ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ
5. ΠΡΑΚΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΗ ΜΕΘΟΔΟ ΜΟΥ
6. Ο ΔΕΚΤΙΚΟΣ ΝΟΥΣ
7. Η ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ

Ρούντολφ Ντράικωρς

1. ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΕΙΣΑΙ ΠΑΙΔΙ
2. ΤΟ ΠΑΙΔΙ: ΜΙΑ ΝΕΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ
3. Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ

ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ
Ψυχολογία - Κοινωνιολογία -
Ανθρωπολογία

1. Η ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ (Κάρεν Χόρνεϋ)
2. ΤΙ ΕΙΠΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΦΡΟΥΝΤ (Ντ. Κλαρκ)
3. Ο ΦΡΟΥΝΤ ΚΑΙ Η ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗ (Στέφαν Τσβάιχ)
4. ΨΥΧΟΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ (Μ. Μαλτζ)
5. ΓΕΝΝΗΘΗΚΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΚΕΡΔΙΣΕΙΣ (Μ. Τζαϊνς)
6. ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΧΙΑ (Μπήτσερ)
7. ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΤΗΤΑ (Έντου Στορ)

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ
ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ

1. ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΕΙΝΑΙ ΟΜΟΡΦΟ (Ε. Σουμάχερ)
2. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΥ (Λιχτχάιμ)
3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ (Καρλ Μαρξ)
4. ΤΙ ΕΙΠΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ Ο ΜΑΡΞ (Ε. Φίσερ)
5. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΟΥ ΜΑΡΞ (Μπεν Φάιν)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΦΑΝΤΑΣΙΑ - ΕΡΕΥΝΑ

Ισαάκ Ασίμωφ

1. ΜΑΥΡΕΣ ΤΡΥΠΕΣ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ
2. ΜΙΑ ΖΩΗ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΧΑΝΕΤΑΙ ΓΙΑ ΠΑΝΤΑ

ΚΛΑΣΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

(Επιλογή)

1. Ο ΚΡΟΚΟΔΕΙΛΟΣ (Φ. Ντοστογιέφσκυ)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΠΗΡΑΜΕ ΤΗ ΖΩΗ ΜΑΣ ΛΑΘΟΣ (Κίρα Σίνου)
2. Η ΑΠΟΠΕΙΡΑ (Βασίλη Μαντέλη)

Άλλοι συγγραφείς

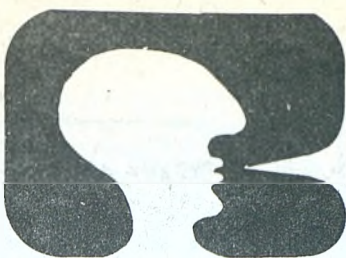
1. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (Ρίτσαρντ Φάρσον)
2. ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (Τζων Ντιούι)
3. ΟΤΑΝ ΕΙΣΑΙ ΑΓΟΡΙ ΟΤΑΝ ΕΙΣΑΙ ΚΟΡΙΤΣΙ (Τζ. Καλμπ - Ντ. Βισκότ)
4. ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ ΤΟ ΣΕΞ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (Κ. Τζόνσον)
5. ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΕΦΗΒΕΙΑΣ (Έλεν Ντόυτς)

Εκδόσεις Γλάρος

Κεντρική διάθεση - παραγγελίες:

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31· ΑΘΗΝΑ 141. ΤΗΛ. 36.18.457

ΦΥΓΟΣΤΡΑΤΟΙ ΔΙΠΛΩΜΑΤΕΣ

Το κείμενό-μας στο τ.162 της 10ης Οκτωβρίου για τους φυγό-στρατους διπλωμάτες, και άλλα σχετικά δημοσιεύματα, κυρίως στο «ΒΗΜΑ», φαίνεται επιτέλους να κίνησαν λίγο τα «λιννάζοντα - και δισώδη - νερά» γύρω απ' το θέμα. Έτσι, η εισαγγελία παρήγγειλε προκαταρκτική εξέταση και ελπίζουμε η Δικαιοσύνη να φωτίσει τα συμβαίνοντα στο Υπ. Εξωτερικών.

Παράλληλα, το ANTI έλαβε δυο επιστολές σχετικές με το θέμα. Η πρώτη από τον πρεσβευτή της χώρας-μας στο Πεκίνο κ.Θ.Α.Χρυσανθόπουλο (που δεν αναφέρεται παρά ταύτα στο δημοσίευμα), και η άλλη από τον τακτικό αναγνώστη-μας κ.Γ. Περαφάκη. Νομίζουμε πως και οι δυο μιλάνε «από μόνες τους» γι αυτό και τις δημοσιεύουμε χωρίς σχόλια...

● Το γράμμα του κ.Θ.Α.Χρυσανθόπουλου:

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΠΕΚΙΝΟ
29 Οκτωβρίου, 1980

Κύριε Αρχισυντάκτη

Παίρνοντας αφορμή από το σχόλιο-μας του τεύχους της 10ης Οκτωβρίου, θέλω να σας τονίσω ότι δεν μπορώ, βέβαια, να έχω καμία αντήρηση να καταγγέλλονται έκτροπα στο Υπουργείο των Εξωτερικών ή και σε άλλα Υπουργεία.

Αυτό το δικαίωμα συγκαταλέγεται μεταξύ των καθηκόντων του ελευθέρου Τύπου.

Από την άλλη μεριά, όμως, υπάρχει ανάγκη να αποφεύγεται η δημιουργία, γενικώς, δυσμενών εντυπώσεων και αμφιβολιών στο λαό για τον πατριωτισμό ολόκληρης της χώρας-μας.

Η Ελλάς διέρχεται χρόνια τώρα δύσκολη καμπή στις εξωτερικές σχέσεις-της. Γι αυτό έχει ανάγκη εξωτερικής υπηρεσίας με ακμαίο ηθικό και υποστήριξη από την κοινή γνώμη.

Προσοχή λοιπόν. Άλλο η καταγγελία έκτροπων ή παρανομιών, προς Θεού, όμως, ας διαφυλαχθεί το ηθικό εκείνων που εκπροσωπούν την Ελλάδα, άσσοι και άσπιλοι και πονούν τον τόπο-μας, όσο όλοι οι Έλληνες, αν όχι και περισσότερο, βρισκόμενοι, διαρκώς, κάτω από τα κακόβουλα πυρά των εχθρών της χώρας-μας.

Αυτά σας τα γράφω τις παραμονές της συνταξιοδότησής-μου.

Με εκτίμηση

Ο Πρέσβης

Θ.Α.Χρυσανθόπουλος

Πληρεξούσιος Υπουργός Α'

● Το γράμμα του κ.Γιώργου Περαφάκη:

Στο τελευταίο τεύχος επροβλη-ματίστηκα με το άρθρο του «ρε-πόρτερ» για τα μη στρατευόμενα παιδιά μικρών διπλωματικών υπαλλήλων. Έκανα, δηλαδή, την απλή σκέψη: γιατί δεν στέλνουν τα παιδιά-τους στο Στρατό; Είναι απάτριδες ή οι συνήθεις καιρο-σκόποι; Ας σημειωθεί, ότι δεν γνωρίζω κανένα από τα πρόσωπα που αναφέρει το άρθρο-μας. Άλλωστε, η αγωνιστική-μου παράδοση έχει περιορίσει τις «κο-σμικές»-μου σχέσεις σε παλιούς αγωνιστές και ανθρώπους του λαού, μικροαστούς ας πούμε. Ό-μως, σε λίγο ο γιός-μου πάει φαντάρος και από ό,τι μαθαίνω δεν υπάρχει φαντάρος που να μην έχει στραταρισθεί ψυχικά, είτε αποκηρύσσοντας τον κομμουνισμό γραπτά ή προφορι-κά, είτε διακηρύσσοντας τον εθνικοφρονισμό -του, κατά τρόπο γλοιώδη ή θεατρinιστικό ή βά-ναυσο, εκτός αν τραβήξει των παθών-του τον τάραχο. Λοιπόν, αν ζούσα μερικά χρόνια στο εξώ-τετικό και ο νόμος (που τον έ-φτιαξαν αυτοί, οι «εθνικόφρο-νες» τύπου Παπαδόπουλου, Λα-δά, Ιωαννίδη και τινών άλλων) ε-πέτρεπε στο παιδί-μου να μην υ-ποστεί τη δοκιμασία που λέγεται «ηθική αγωγή» τύπου Μακρονή-σου, βεβαίως, δεν θα το έστελνα. Θα μου πείτε: μα τα παιδιά αυ-τών των κυρίων πρεσβευτών, γε-νικών διευθυντών, κλπ., επρόκει-το να υποφέρουν; Σας απαντώ, ναι. Διότι ο μεγαλοαστός, ο δι-πλωμάτης που αγαπάει τα παι-διά-του, τάχει αναθρέψει με αγά-πη και πολλών ανθρωπισμό. Μην ξεχνάμε, ότι οι Άγγλοι, όταν έ-λεγαν kill them για τους δικούς-μας αριστερούς, είχαν τους Άγ-γλους κομμουνιστές, σοσιαλι-στές κλπ. ελεύθερους να μιλούν και να γράφουν. Ο καθένας το λαό-του ή το παιδί-του θέλει να το 'χει ευτυχισμένο. Και η ελευθε-ρία να σκέφτεται είναι η πιο με-γάλη ευτυχία.

Γιατί, λοιπόν, να μην εσκέφθη-σαν έτσι και οι διπλωμάτες μας; Γιατί να δηλητηριάσουν τα παιδιά-τους, που, ίσως, εκεί στα ξένα που σπούδαζαν, ποτίστη-καν για την πατρίδα-τους με τη μαγεία της ιστορίας και της νο-σταλγίας, και να 'ρθουν στον τό-πο του Α2 του λόχου, να τους κουρελιάσει την ψυχή; Λοιπόν, ας μην είμαστε άδικοι. Μπορεί αυτά τα παιδιά να δώσουν πιο πολλά από μια άλλη θέση για τον τόπο.

Θα μου πείτε: αν είναι ευαίσθη-

τα και πατριώτες, να έλθουν και «ας τους φάνε τ' αγρίμια του τό-που τους». Σωστή κουβέντα, αλ-λά δεν ξέρω αν την κατάλαβε έ-νας που γεννήθηκε στην Ασία, πήγε σχολείο στην Αμερική, λίγο γυμνάσιο στη Γαλλία, λίγο στο Βέλγιο και όλ' αυτά τα χρόνια έ-κανε, ενίοτε, μπάνιο τα καλοκαί-ρια στη Γλυφάδα ή Βουλιγαμένη. Αντίθετα, αυτός θα έχει πιο ψηλά την πατρίδα στην ψυχή του (κά-λιο να μας ακούνε, παρά να μας βλέπουνε, πού 'λεγε κι ο Κολοκο-τρώνης).

Μη ξεχνάμε ότι την Κύπρο την προδωσανε, ή μάλλον, τη δέσανε και τη δώσανε, εθνικόφρονες πα-τεντάτοι στρατιωτικώτατοι, εθνι-κόφρονες του κ. Αβέρωφ, (και μην τον παρεξηγήτε τον κ.Αβέ-ρωφ: μοιάζει με τον κ. Παναγιώ-τη Κανελλόπουλο ο οποίος είχε ε-ξαντλήσει όλη τη χολή της προ-παγάνδας της Δεξιάς έναντι του Κέντρου και ήταν ο πρώτος που τον έδεσε η Δεξιά με τους σκληρούς-της. Έτσι θα πάει κι ο κ.Αβέρωφ όταν το ΝΑΤΟ διατά-ξει: κάποιος άλλος Δαδιώτης θα βρεθεί να τον δέσει και να τον ο-δηγήσει στην εξορία-του).

Αυτά και με συγχωρείς για την πολυλογία

Γιώργος Περαφάκης

ΛΕΣΧΗ ΜΠΙΑΝΤΕΡΜΠΕΡΓΚ

● Από τον κ. Κ.Μπουρνιά - διευθυντή του Γραφείου του κ. Ι.Πεσμαζόγλου - πήραμε μια ενη-μερωτική επιστολή, που σκοπό έ-χει να συμπληρώσει τον κατάλο-γο των ονομάτων της Λέσχης Μπιαντερμπεργκ. Παραμένει, ό-μως, γεγονός ότι, ακόμα και μετά τη συμπλήρωση αυτή, το φάσμα των προσώπων που στελεχώνουν αυτή τη Λέσχη δεν εκτείνεται πέραν των ορίων της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, με όλη την ποικιλία μορφών που τη χαρακτη-ρίζει, ενώ η αρχή του φάσματος ο-ριοθετείται με προσωπικότητες του τύπου Στράους και Κίσινγκερ: Κύριε Διευθυντά,

Σε δημοσίευσά-μας, στο τεύ-χος 163 του «ANTI» αναφέρεται η συμμετοχή του κ. Ι.Πεσμαζό-γλου, στις συναντήσεις που είναι γνωστές με το όνομα ΜΠΙΑ-ΝΤΕΡΜΠΕΡΓΚ. Επειδή στο δη-μοσίευμα αυτό ο κατάλογος των ονομάτων που έλαβαν μέρος στις συναντήσεις είναι ελλιπής, πα-ρακαλούμε να δημοσιεύσετε συ-μπληρωματικά τα ακόλουθα ηγε-τικά στελέχη Σοσιαλιστικών ή Εργατικών κομμάτων της Ευρώ-πης: Οι πρώην πρωθυπουργοί του Εργατικού Κόμματος της Αγ-γλίας Harold Wilson και Ja-

mes Callahan, ο εργατικός Υ-πουργός Εξωτερικών David O- wen, οι Γάλλοι σοσιαλιστές Gil- les Martinet και Jaques Attali, ο Νορβηγός πρώην Πρωθυπου-ργός του εργατικού κόμματος Trygve Bratteli και ο πρώην Πρωθυπουργός και ηγέτης του Δημοκρατικού Σοσιαλιστικού Κόμματος της Σουηδίας Tage Erlander, ο γνωστός Ιταλός Al- tiero Spinelli, συνεργαζόμενος σήμερα με το Κομμουνιστικό Κόμμα της Ιταλίας και με την κομμουνιστική ομάδα στο Ευρω-παϊκό Κοινοβούλιο και επίσης ο πρώην Γάλλος Πρωθυπουργός και ριζοσπάστης -σοσιαλιστής Pierre Mendes -France.

Εάν είχαν περιληφθεί στο δημοσίευσμά-μας και τα ονόματα αυτά πιστεύουμε πως η εικόνα θα ήταν πληρέστερη και η ενημέρω-ση του αναγνώστη πιο αντικειμε-νική.

Ευχαριστούμε για τη φιλοξενία
Κίμων Μπουρνιάς
Δ/ντής του Γραφείου του
κ. Ι.Πεσμαζόγλου

ΠΟΛΩΝΙΚΑ

● Από τον κ. Δανιήλ έχουμε έ-να γράμμα για τα γεγονότα της Πολωνίας:

Αγαπητό-μου Αντί,

Παρακολούθω 25 χρόνια τώρα διάφορες πολιτικές εκτιμήσεις των γεγονότων και εξελίξεων στο σοσιαλιστικό χώρο. Όλες ξεκι-νούν από την κατακεραυνώση του αποτρόπαιου σταλινισμού και της εποχής-του, που γίνεται έτσι η βασική αιτία και η πηγή κάθε κακού. Μεταξύ αυτών συγ-καταλέγονται και οι σχετικές εκ-τιμήσεις περί Πολωνίας στα τε-λευταία φύλλα-μας, απ' όπου πή-ρα και την αφορμή.

Πριν από το 1956 όλες οι εκτι-μήσεις, με ενοχλητική ομοφωνία, ήσαν ενθουσιαστικές, φλογερά, φανατισμένα υπέρ του σταλινι-σμού. Θυμάμαι, τότε το 1956, σαν απλό φυλακισμένο μέλος, έ-μεινα αποσβολωμένος από την α-ναπάντερη ομόφωνη διεθνή κα-ταδίκη. Μέσα στην πίκρα-μου έ-κανα μια σκέψη γεμάτη ελπίδα: αφού, παρ' όλη τη σταλινική βαρβαρότητα, το διεθνές κίνημα έκανε τέτοιες λαμπρές προόδους και νίκες, φαντάσου τι θα κάνει τώρα, που το ελεύθερο, αποτρο-πιαστικό καθεστώς ανατράπηκε και δεν λειτουργεί σαν τροχοπέ-δη.

Κι όμως, τι μπορούμε να πούμε σήμερα συγκρίνοντας τις δύο ε-ποχές; — Δεν μπορούμε σαν α-γωνιστές, ιδεολόγοι και δίκαιοι να μην πάρουμε θέση μπροστά στη διαφορά που παρουσιάζουν, που είναι αποτέλεσμα της απο-σταλινοποίησης. Δεν μπορούμε

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ Α ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΑΣΤΡΟΔΗΜΗΤΡΗΣ

- ΕΠΟΣ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ ■ ΚΡΗΤΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ
- ΔΗΜΩΔΗΣ ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ Β' Μ. Μ. ΠΑΠΑΓΩΑΝΝΟΥ

- ΦΑΝΑΡΙΩΤΕΣ (Βηλαράς, Χριστόπουλος κ.λπ.)
- ΠΡΟΣΟΛΩΜΙΚΟΙ
- ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΗ ΣΧΟΛΗ (Σολωμός, Κάλβος κ.λ.π.)

ΤΟΜΟΣ Γ' Μ. ΜΕΡΑΚΛΗΣ

- ΑΝΑΖΗΤΗΣΕΙΣ (Ζυλοκόστας, Παράσχος, Σοῦτσος κ.λ.π.)
- ΕΠΟΧΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΩΝ (Παλαμάς, Έφταλιώτης, Πορφύρας, κ.λ.π.)
- ΕΠΑΦΗ ΜΕ ΤΟ ΒΟΡΡΑ
- ΟΙ ΣΑΤΙΡΙΚΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ

ΤΟΜΟΣ Δ' ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΣ

- ΝΕΟ ΑΙΜΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ (Μελαχρινός, Σικελιανός, Βάρναλης, Αυγέρης, Καζαντζάκης)
- ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΝΟΣ ΚΥΚΛΟΣ (Καβάφης, Μάγνης, Άλιθέρσης, κ.λ.π.)
- ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΑΝΑΝΕΩΣΕΙΣ (Φιλύρας, Λαπαθιώτης, Ουράνης, Καρυωτάκης, Άγρας, Πολυδούρη, κ.λ.π.)
- ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΓΟΝΟΙ (Καβαβιάς κ.λ.π.)

ΤΟΜΟΣ Ε' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

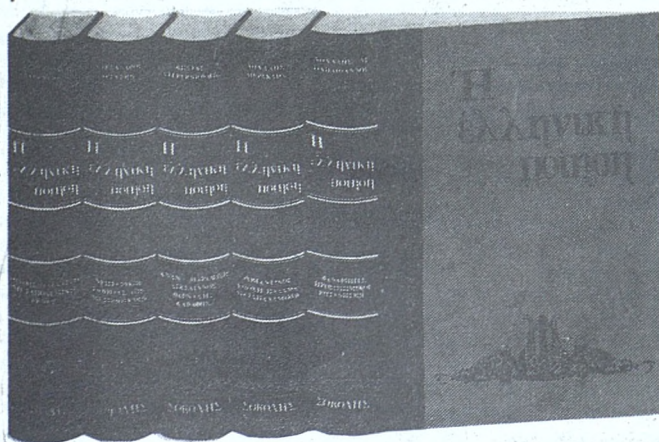
- ΝΕΩΤΕΡΙΚΟΙ ΠΟΙΗΤΕΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ (Παπατσώνης, Δρίβας, Ντόρος, Ράντος, Σεφέρης, Σαραντάρης, Έμπειρίκος, Βρεττάκος, Έλύτης, Ρίτσος κ.λ.π.)

ΤΟΜΟΣ ΣΤ' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

- ΠΡΩΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ (Δημάκης, Δικταίος, Παπαδίτσας, Κακναβάτος κ.λ.π.)

ΤΟΜΟΣ Ζ' ΑΛΕΞ. ΑΡΓΥΡΙΟΥ

- ΔΕΥΤΕΡΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΓΕΝΙΑ (Χριστιανόπουλος, Δημουλά, Άσλάνογλου κ.λ.π.)

Τιμή κάθε τόμου 1500 δρχ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΟΚΟΛΗ Γραβιάς 10-12 τηλ. 3605-520

να κλείσουμε τα μάτια στο γεγονός ότι εκείνη η εποχή ήταν η εποχή της γενικής εφόδου, της προέλασης και της νίκης σε όλα τα επίπεδα, εποχή της τεράστιας ακτινοβολίας και του γενικού θαυμασμού από φίλους και εχθρούς. Δεν μπορούμε εξίσου να κλείσουμε τα μάτια μπροστά στο γεγονός ότι η άλλη εποχή, η μετασταλινική, είναι εποχή υποχώρησης και ήττας, εποχή κατακερματισμού και πολυδιάσπασης του παγκόσμιου στρατοπέδου, εποχή χαοτική από άποψη ιδεολογίας.

Βρισκόμαστε, επίσης, σε μια εποχή ένοπλων συρράξεων μεταξύ λαϊκών μαρξιστικών κινημάτων (Ρωσίας-Κίνας, Βιετνάμ-Κίνας κτλ.), όπου η κυριότερη αντιδικία, απειλή και πιθανότητα πολέμου δεν είναι μεταξύ Ανατολής-Δύσης ή μεταξύ καπιταλιστικών δυνάμεων, αλλά μεταξύ λαϊκών υπερδυνάμεων. Βρισκόμαστε σε μια εποχή όπου το ΙΚΚ έχει σαν πρόγραμμα την παραμονή στο ΝΑΤΟ, γιατί αλλιώς φοβάται επίθεση από τη Σοβιετική Ένωση.

Τι γίνεται λοιπόν; Τι εξήγηση να δώσουμε; Ιδού η απορία! Δεν είναι παράλογο, δεν είναι μεταφυσικό, την εποχή των θαυμάτων να είχαμε λάθος και την εποχή της ντροπής νάμαστε στο σωστό δρόμο; Γνωρίζω πως ο πολύς κόσμος έχει, ήδη, αποκρυσταλλωμένη γνώμη. Ένα περιστατικό με έπεισε τελικά γι' αυτό: Ήμουν στο «Στούντιο», στη σχετική γιορτή για τα γενέθλια του Λένιν, που διοργάνωσε ο ανάλογος φορέας του «Κ»ΚΕ. Λόγοι ανιαροί, ακροατήριο βαριεστημένο, χειροκροτήματα αραιά, από υποχρέωση και ευσπλαχνία. Σε λίγο, ταινία ντοκιμαντέρ από την ταφή του Λένιν. Μα τη στιγμή που απρογραμμάτιστα, τυχαία, χωρίς να αναφερθεί το όνομά-του, παρουσιάστηκε ο Στάλιν στην οθόνη, το κοινό, όλο το κοινό, ξύπνησε και αυθόρμητα ξέσπασε σε συγκλονιστικό, μαζικό χειροκρότημα. Τι λένε όλα αυτά; Μήπως κάναμε λάθος; Μήπως πρέπει να ξαναμελετήσουμε τον Στάλιν και την εποχή του;

Ευχαριστώ
Αν. Π. Δανιήλ

● Με αφορμή τα γεγονότα της Πολωνίας γράφει τις σκέψεις-του και ο κ. Α. Βοχαιτόπουλος από την Κορινθία:

Αγαπητοί φίλοι του «Αντί»,

Κατά τη γνώμη-μου δεν χρειάζονται τόσα πολλά «δάκρια» και στενοχώριες για τους Πολωνούς εργαζόμενους, εκτός, βέβαια, αν είναι σκέτη αντισοσιαλιστική προπαγάνδα και καθαρή υποκρισία, όπως κάνουν οι δυτικοί ιμπεριαλιστικοί και φασιστικοί κύκλοι, πράγμα που δεν το πιστεύουμε για το «Αντί». Κι αυτό, γιατί οι Πολωνοί εργάτες και υπάλ-

ληλοι είναι άξιοι της τύχης-τους. Τι περιμένεις από θρησκόληπτους εργάτες που κάνουν προσευχές και μετάνοιες στους δρόμους, στο τέλος του 20ου αιώνα! Ούτε στο μεσαίωνα δεν γίνονται τέτοια πράγματα. Αντιδρούν στο καθεστώς από μίσος για τη Σοβιετική Ένωση, επειδή τους πήρε μερικά εδάφη ανατολικά, αλλά τους έδωσε δυτικά γερμανικά εδάφη καλύτερα, που αν δούλευαν, όπως π.χ. οι ανατολικογερμανοί, θα ήσανε σήμερα ατάρκειες σε όλα και ιδιαίτερα στα γεωργικά είδη.

Α. Βοχαιτόπουλος

● Μετά από παλαιότερη επιστολή, που με λύπη-μας δεν δημοσιεύσαμε λόγω έκτασης, ο κ.Θ.Μουρατίδης από τον Κορυνθό έστειλε νέο γράμμα, επίσης μακροσκελέστατο, για τα περιλαμβανόμενα στην επιστολή του κ.Τζίμα (τχ.163). Δημοσιεύουμε τα σημεία εκείνα που σχετίζονται με τα πολωνικά γεγονότα:

Αγαπητό «Αντί»,

Επειδή ο κ.Τζίμας αυτοχρίζεται «Λεβινιστής», πρέπει να τονιστεί ότι η υλιστική μέθοδος συστήνει πειθαρχία. Γι' αυτό είμαστε υποχρεωμένοι να ξεκινάμε πάντα από τα δεσπόζοντα γεγονότα της κοινωνικής δομής-πράγμα που ο κ.Τζίμας δεν έκανε. Άκου, λοιπόν, «λεβινιστή»:

...Γράφεις στην επιστολή-σου ότι: «Σε συνέχεια παγιδεύεται μέσα στο κουβάρι των πολωνικών γεγονότων, αυθυποβάλλεται και μεταδίδει ότι βλέπει και ακούει να λένε οι απλοί εργάτες, Συμπέρασμα τραγελαφικό. Γιατί δεν γνώριζε ότι ο πρώτος χριστιανισμός ήταν καταναλωτικός κομμουνισμός ατόφιος».

Αυτό είναι αποτέλεσμα μιας μονόπλευρης, αβασάνιστης και μονοδιάστατης εναντίωσης. Ριζοσπάστει διανοούμενε, μάθε ότι τέτοιες «εμπνεύσεις», τέτοιες γενικές εναντίσεις δεν έχουν καμιά σχέση με το διαλεκτικό πεδίο της λεβινιστικής σκέψης.

Από τη στιγμή που η εργατική τάξη συγκρούεται με το κόμμα, που, ήδη, βρίσκεται στην εξουσία για να εκφράσει τα συμφέροντά-της, τότε είναι αποτέλεσμα ενός κοινωνικού φαινομένου, ενός καθορισμένου συστήματος διοίκησης ανθρώπων και πραγμάτων, που λέγεται: γραφειοκρατία. Εσύ, όμως, σαν περισπούδαστος (νομικός το επάγγελμα;) μνημονεύεις το βιβλίο των Μάρξ - Ένγκελς «Κριτική της Φιλοσοφίας του Δικαίου» για να γίνεις περισσότερο πειστικός, λέγοντας: «ο πρώτος χριστιανισμός ήταν καταναλωτικός κομμουνισμός». Το βιβλίο αυτό περιέχει και άλλα ενδιαφέροντα κ.Τζίμα, που εσύ δεν κατάφερες να ανακαλύψεις. Μεταφέρω εδώ ένα από τα πολλά αποσπάσματα:

«Τόσο ο χριστιανισμός, όσο και ο εργατικός σοσιαλισμός κηρύσσουν την προσηχή σωτηρία από τη δουλεία και την αθλιότητα: ο χριστιανισμός τοποθετεί αυτή τη σωτηρία σε μια ζωή στο υπερπέραν, μετά το θάνατο, στο αύριο. Ο σοσιαλισμός την τοποθετεί σε τούτο τον κόσμο, σε μια μεταβολή της κοινωνίας...»

Είναι τόσο ξεκάθαροι οι Μαρξ - Ένγκελς, που δεν χρειάζονται πρόσθετες ερμηνείες. Ένα μόνο πράγμα θέλω να σου τονίσω κ.Τζίμα: όταν συγκρούεται ένα βιβλίο με ένα κεφάλι βγαίνει ένας υπόκοφος ήχος. Τις περισσότερες φορές δεν φταίει το βιβλίο.

Φίλικα
Θανάσης Μουρατίδης

ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΑ

● Από τον κ. Κ.Π. (του οποίου τα πλήρη στοιχεία έχουμε στη διάθεση κάθε καλόπιστα ενδιαφερομένου) διεκταγώδεϊται η περιπέτεια ενός ανθρώπου που έρχεται σε επαφή σαν «μειονοτικός» με τη στενοκεφαλιά και την αρτηριοσκλήρωση ορισμένων κρατικών φορέων:

Αγαπητό Αντί

Θεώρησα πρόσκληση σε απόντηση την πρόκληση του «ΡΕΠΟΡΤΕΡ» στο υπ αριθ. 161 τεύχος, όπου περιγράφει το συνέδριο της Ν.Δ. στην Αλεξανδρούπολη να σημειώσει ότι «...οι αιγυπτιακοί εκπρόσωποι της μειονότητας που έσπευδαν κάθε φορά όταν έβγαινε τοπικός παράγοντας ήθελε να τους επιδείξει σαν αξιοπερίεργα ζώα, ούτε μια φορά δεν έβγαιναν...το πρόβλημα των σχέσεών τους με τις αρχές».

Μπορώ να το θέσω εγώ από τις στήλες του «Αντί», περιοριζόμενος, όμως, στο δικό μου πρόβλημα; Για το γενικότερο άλλοι έχουν οριστεί αρμοδιότεροι.

Μετά από 28 μήνες θητεία στο στρατό ('76 - '78) με διαγωγή αρίστη είμουν υποχρεωμένος να δηλώσω ένα χωριό για τη δεύτερη θητεία-μου, την υποχρεωτική υπηρεσία υπαίθρου των γιατρών. Δύο λόγια όμως πρώτα για την πρώτη.

Στο στρατό εξαιρέθηκα από τη διαταγή που είχε βγει τότε: «όλοι οι γιατροί να καταταχθούν στο υγειονομικό». Κι οι ακραίοι κομμουνιστές συνάδερφοι Α, Β και Γ κατατάχθηκαν στο υγειονομικό. Εγώ σύμφωνα με το φάκελλό μου δεν υπήρξα πολύ ακραίος κομμουνιστής, είμουν όμως πομάκος ή τούρκος ή μωαμεθανός ή μειονοτικός και πάντα μειονοτικός. Η αναφορά στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας δεν απόδωσε. Να έκανα προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας; Κι έτσι έμεινα κατ' εξαίρεση στο ΣΥΠ τυφειοφόρος. Εκεί μ' είχε ανάγκη η Πατρίς ή ο κ.Αβέρωφ.

Όσον αφορά τη δεύτερη θητεία τώρα. Διοριστική αγροτικός γιατρός σε χωριό της ιδιαίτερής-μου πατρίδας Ροδόπης. (Φλεβάρης '79). Δε μου επιτράπηκε όμως ν' αναλάβω υπηρεσία καθόσον η νομαρχία Ροδόπης προσέφυγε στην ΚΥΠ και την Εθνική Ασφάλεια - νομίζω - για την ακύρωση του διορισμού μου ως εθνικώς απαράδεκτου και επικινδύνου. Η ακυρωτική απόφαση μετά 4 μήνες ταλαιπωρίας (Μάης '79) μου ανακοινώθηκε κεκλεισμένων των θυρών εμπιστευτικά από το νομάρχη Κομοτηνής κυριολεκτικά έτσι: «Ουδείς προφήτης στον τόπο-του». Υπονοούσε τον προφήτη Μωάμεθ, εννοούσε όμως τον πολίτη μωαμεθανό.

Να έκανα προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας; Από δικαστήρια, όμως, έχω μόνο την εμπειρία του κατηγορουμένου και του μάρτυρα υπεράσπισης. Κι εί-

χα ήδη σε βάρος-μου καταδικαστική απόφαση του Τριμελούς Κομοτηνής σε 7 μήνες φυλάκιση για μια προκύρυξη. (Απρίλης '79) Είχε κηρυχθεί απεργία με κλείσιμο των μαγαζιών και με αίτημα τα δάνεια. Να μην εξοφληθούν τα προ πενταετίας χορηγηθέντα δάνεια στους εμπόρους, καταστηματαρχες κ.ά. και να χορηγηθούν άλλα περισσότερα στους υπό εκκώλυση βιομήχανους της Θράκης. Η προκήρυξη χαρακτηρίστηκε τον αγώνα αυτό καπελωμένο από τους καρχαρίες του κεφαλαίου και καλούσε, σ' όσους δεν έχουν δώσει τα δάνεια αυτά και σ' όσους δεν πρόκειται να δοθούν ποτέ τέτοια δάνεια να μην κλείσουν τα μαγαζιά-τους. Φυσικά, αυτοί ήσαν το σύνολο των καταστηματαρχών της μειονότητας κι άλλοι. Ακολουθεί σύλληψη, κράτηση και δίκη. Και καταδίκη για διασπορά ψευδών ειδήσεων και διατάραξη των ομαλών σχέσεων Ελλάδας - Τουρκίας. Να κάνανε έφεση; Κάνανε, κι από το εφετείο ήρθε η αθώωση. (Οκτώβρης '79) Μπροστά στη χαρά της δικαίωσης τι κι αν ξοδεύτηκε και ταλαιπωρήθηκε κανείς έτσι δικαίως.

Να έκανα, λοιπόν, προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας για την ακύρωση της ακύρωσης του διορισμού-μου; Εγώ, όμως, έκανα άλλη αίτηση για άλλο χωριό, λίγο μακριά από τη Θράκη, για να μη σκοντάψω πάλι σε λόγους εθνικής ασφάλειας, χωριό κάπου στα Εφτάνησα, όπου κι είμαι ακόμα. (από τον Ιούνιο του '79). Κι αυτό γιατί, ναι μεν η πείρα μ' έμαθε να είμαι υπομονετικός, αλλά η πείνα είναι πάντα ανυπόμονη. Εξάλλου δεν ήθελα να φανώ αχάριστος προς το νομάρχη-ίαις που σε 3 μόνο μήνες μέσα μου είχε δώσει την άδεια άσκησης επαγγέλματος.

Τη λήθη-μου, όμως, εδώ ήρθε

να ταραξει η άδεια οδήγησης αυτοκινήτου που ζητήσα να βγάλω. (Μάης '80) «Υπάρχει ιδιαίτερη μεταχείριση» μου δήλωσε ο αρμόδιος υπάλληλος στο Αργοστόλι. Έπρεπε να ερωτηθεί η Νομαρχία Ροδόπης, αν εθνικώς συμφέρει ή είναι ασύμφορο να μου δοθεί δίπλωμα οδήγησης. Πέρασαν δύο μήνες κι η Νομαρχία δεν απαντούσε. Κι έτσι έκανα ο ίδιος το ταξίδι Αργοστολίου-Κομοτηνής. Οι τέσσερες απαντήσεις από τα ισόρριθα γραφεία της Νομαρχίας Ροδόπης: «Τι! Πώς; Ναι. Όχι». Δεν κατάφερα να λύσω το μυστήριο, ήταν άκρωσ απόρρητο. (Αύγουστος '80). Επανερχομαι στο νησί και στη δουλεία-μου και μαθαίνω ότι έχει έρθει επί τέλους η απάντηση του νομάρχη: «Όχι μην του δώσετε δίπλωμα». Υπήρχαν σημειώσεις κι όροι: «Να του δώσετε όταν συμπληρώσει δετή διαμονή εκεί. Ή, νά 'ρθει να το πάρει στην Κομοτηνή». Ευτυχώς δεν με αποκλείσε ολόκληρα. Για τον πρώτο όρο θέλω ακόμα 3,5 χρόνια. Για το δεύτερο: μα ο ίδιος μ' έδωσε από και και τώρα με καλούσε πίσω. Δεν επιτρέπω να πάρω το δίπλωμα στο Αργοστόλι, γιατί να μου δώσει στην Κομοτηνή; Εκεί, όμως, δεν θα δώσω εξετάσεις σταθερότητας στην οδήγηση, αλλά εξετάσεις ελαστικότητας στη συνείδηση. Κι απορρίπτο το δεύτερο όρο. Να έκανα προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας; Εγώ, όμως, έκανα ταξίδι στην Αθήνα. (Σεπτέμβρης '80) Στη Διεύθυνση Άδειων Οδηγών του Υπουργείου Συγκοινωνιών ο κ. διευθυντής μου απαντάει: «Βέβαια ναι. Έτσι ίσως. Αλλά όχι. Αυτά λέει ο νόμος». Δεν ήξερε εκείνη την ώρα που τον είχε το νόμο αυτό κι έτσι δεν μπόρεσε να μου το δείξει και σε επιμονή-μου μου είπε ότι στο κάτω κάτω δεν είναι αυτός υπουργός. Φυσικά

STUDIO HIFI
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ 3602697 3627858

Εάν θέλετε να αποκτήσετε το καλύτερο STEREO και τα χρήματά σας να πιάνουν τόπο ελάτε να φανούμε μαζί αναμεσα θ' αφε τις μαρκες και τυπους της αγοράς. Έχουμε χαμηλές τιμες και θα περασουμε τοες ωρες μαζί φαχνοντας που μπορεί να δινουμε και φίζοι Θα εας βοηθήσουν ένας φυσικός-Ηλεκτρονικός 5 ένας Ηλεκτρολόγος- Ηλεκτρονικός

ΜΟΛΙΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Michel Field
& Jean-Marie Bruhm

ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

- οικογένεια
- σχολείο
- σεξουαλική καταστολή
- ασύρ
- στρατός

Εκδόσεις Ι.Γ. ΛΑΠΠΑ

ΣΕ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
Δ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΤΟΥ -
ΙΟΥΛΙΑΣ ΡΑΛΛΙΔΗ.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ Ι. Γ. ΛΑΠΠΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ ΤΩΝ

Θ. ΡΕΝΤΖΗΣ • Γ. ΜΕΛΙΕΣ • Β. ΣΑΛΤ • Δ. ΜΙΤΡΥ • Λ. ΒΟΥΝΕΛ
H. ΡΙΧΤΕΡ • Λ. ΒΑΡΒΑΡΟ • Σ. ΜΑΤΙΖΕΝΣΤΑΤΝ
G. ΡΟΧΑ • Ν. ΒΟΥΡΧ • Μ. ΔΟΥΝΦΟΡΔ

ΟΛΙΒΙΕ — ΛΑΝΤΑΟΥ

Η G.P.U. ΣΤΗΝ
ΙΣΠΑΝΙΑ

‘Η σταλινική
άντεπανάσταση
στόν Ισπανικό
έμφυλο

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ
Κιάφας 3 Τηλ. 36.39.980

ούτε ο υπουργός είναι πρωθυπουργός, πολύ περισσότερο νομάρχης, αλλά εγώ έγραψα αναφορά στον κ. υπουργό. (19 Σεπτεμβρίου '80) Τώρα αν ο κ. Παναγιωτόπουλος είναι συνεπής θα πρέπει να μου απαντήσει, όπως και σε άλλες ανάλογες περιπτώσεις: «Προς τη Νομαρχία Ροδόπης. Διαβιβάζομαι λόγω αρμοδιότητας». Φαύλος κύκλος.

Να κάνω προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας; Να κάνω αναφορά στη Βουλή; Τι να κάνω; Γνωρίζω κάποιον που αυτοκτόνησε, άλλους που τρελαθήκανε. Το ποσοστό αυτοκτονιών και ψυχοπάθειας μαζί με τη φυματίωση και τη βρεφική θνησιμότητα, στη Θράκη είναι το ψηλότερο της Ελλάδας λόγω τουρκικής μειονότητας και τυραννικής ανισότητας. Εγώ, όμως, κάνω κάτι άλλο. Παραιτούμαι από άδεια αυτοκινητόν και αρκούμαι στη μοτοσυκλέτα. Σαν αγροτικός γιατρός εξυπηρετώ (!!) χωριουδάκια και μη υπάρχουσας συγκοινωνίας' μεταφορικό μέσο μου είναι απαραίτητο. Το Γραφείο Συγκοινωνιών μου 'κοψε πάλι τη φόρα. Δε μπορεί να μου δώσει ούτε δίπλωμα μοτοσυκλέτας. Με το μοτοποδήλατο τι γίνεται; Αρκούμαι και στο σκέτο ποδήλατο. Επιτρέπεται κύριοι αρμόδιοι να ιππεύσω ποδήλατο;

Εγώ πάντα πιστεύω στη δικαιοσύνη μου, αλλά ήρθαν φίλοι μου για να με πείσουν να πάω στην Ιταλία που είναι εδώ κοντά για να βγάλω το δίπλωμα. Πρώτα, όμως, διαβατήριο. Διαβατήριο πρέπει να βγάλω από την Κεφαλλονιά. Η πείρα, όμως, μ' έμαθε ότι μένα με ορίζει η Νομαρχία Ροδόπης. Κι υπόβαλα αίτηση εκεί. (18 Αυγούστου '80). Η προϊσταμένη βρήκε πολύ λογικά τα επιχειρήματά μου στο γιατί εγώ μόνο από Κομοτηνή μπορώ να βγάλω διαβατήριο. Πόσο χρόνο θέλει να βγει ένα διαβατήριο; Η απάντηση: «Μια βδομάδα». Μετά μια βδομάδα: «Το δικό σου θ' αργήσει λίγο, 1 μήνα, ίσως κι 6 μήνες». Μετά 1 μήνα: «Δεν

είναι έτοιμο ακόμη. Δεν απάντησε το Υπουργείο Βορείου Ελλάδος». Πέρασαν 2 μήνες. Μου ειπαν το αργότερο σε 6 μήνες. Περιμένω να περάσουν και οι άλλοι 4. Τι να κάνω; Να κάνω προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας; Μα όλο μαζί-μου θα ασχολείται το Συμβούλιο Επικρατείας; Γι' αυτό κι εγώ μόλις συμπληρωθεί το δέμηνο θα κάνω ταξίδι στη Θεσσαλονίκη, θα πάω στο Υπουργείο Βόρειας Ελλάδας μήπως κι επιταχύνω την έκδοση του διαβατηρίου-μου.

Αυτά κι άλλα παρόμοια.

Όλες αυτές οι ταλαιπωρίες, διακρίσεις, τρεχάματα, έξοδα ξαφνικά με κάνανε μαζοχιστή κι άρχισαν να μου δίνουν χαρά κι ηδονή. Από τώρα νοιώθω απεριγραπτή χαρά και ηδονιστική αγωνία αναλογιζόμενος τις μελλοντικές-μου ταλαιπωρίες που μου υπόσχονται να είναι τόσο άφθονες, βασανιστικές, ξεθεωτικές... Θα με κάνουν να λιώσω σιγά σιγά, να γίνω ζυμάρη ώστε να μου δώσουν όποια μορφή θέλουν οι αρχές, η Νομαρχία, η Αστυνομία, η Ασφάλεια. Η αποθέωση θα είναι να βαφτιστώ χριστιανός, ιδέα που μου ωριμάζει σιγά σιγά κι από τώρα ψάχνω για ανάδοχο, που θέλω να είναι κάποιο σημαντικό πρόσωπο.

★

Η καφκική αυτή ατμόσφαιρα είναι πολύ τραγική για να φαίνεται αστεία, και πολύ αστεία για να γίνει πιστευτή.

Στην εφταετία, φοιτητής κι εγώ κάποτε κρατούμενος στην Εθνική Ασφάλεια Θεσσαλονίκης, κάποιος ασφαλίτης πήγε να ειρυνευθεί τον πατριωτισμό-μου και τις δημοκρατικές-μου πεποιθήσεις λόγω καταγωγής και θρησκευματος και τον άρπαξε από το γιακά άσχετα με το τι ακολουθούσε μετά. Στην πλήρη (νεο)δημοκρατία, σήμερα, μου καλλιέργησαν σιγά σιγά την πλήρη συνείδηση ότι είμαι πολίτης γ' κατηγορίας κι ακόμα κάτι παραπάνω, ίσως κι εχθρός.

Αγωνιστικά Κ.Π.

άντι

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 732.713-732.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος Τυπογραφείου:
- Μοντάζ:
Γ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΟΣ
- Υπεύθυνος Διαφημίσεων:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΙΤΗΣ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
- Αναπαραγωγή φιλμ
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 729.237
- Εκτύπωση:
Εργαστ. Γραφικών Τεχνών
Γ. ΑΝΕΜΟΔΟΥΡΑΣ
Ιασιού 5, Περιστέρι
Τηλ. 57.22.201

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 320 δρχ. - Ετήσια 640
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κλπ: 1.500 δρχ.
Για φοιτητές έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:

Εξάμνην:..... απλή δολ. 15
"..... αεροπ. δολ. 17
ετήσια:..... απλή δολ. 30
"..... αεροπ. δολ. 34
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
Εξάμνην:..... απλή δολ. 15
"..... αεροπ. δολ. 22
ετήσια:..... απλή δολ. 30
"..... αεροπ. δολ. 44
Αυστραλία - Ωκεανία:
Εξάμνην:..... απλή δολ. 15
"..... αεροπ. δολ. 30
ετήσια:..... απλή δολ. 30
"..... αεροπ. δολ. 60

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601
- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ:..... δρχ. 25
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ:..... δρχ. 40

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
• για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας
Στα γραφεία του «ANTI»
Δημοχάρους 60, τηλ. 732.713
• για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

σίσυφος

ΑΠΑΝΤΑ ΝΙΚΟΥ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗ
(τῆς Κύπρου)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ: 1. «11 Διηγήματα»
(έπιλογή)

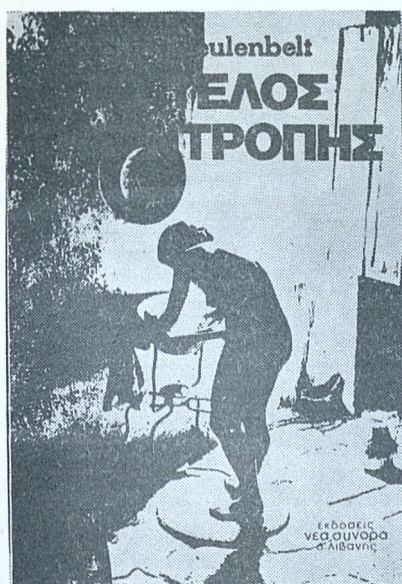
2. «Τό Στραβόξυλο»

Χαρ. Τρικούπη 60, τηλ. 3636248

ΑΝΤ.ΛΙΒΑΝΗΣ & ΣΙΑ "ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ,"

ΣΟΛΩΝΟΣ 94, τηλ.: 36 10 589

Ο,ΤΙ ενδιαφέρει τη γυναίκα, διαβάζεται και από τον άντρα

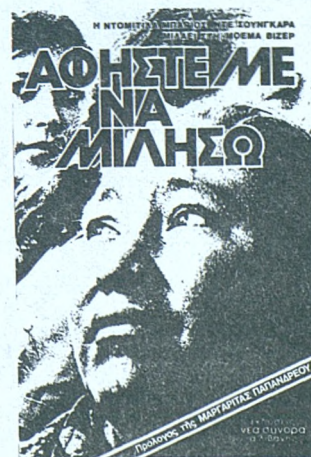
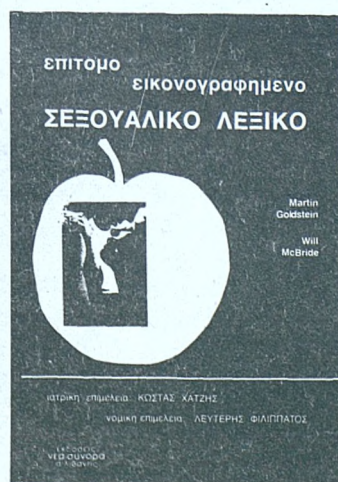
● **ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ
ΝΤΡΟΠΗΣ**
ΑΝΙΑ ΜΕΥΛΕΜΠΕΛΤ

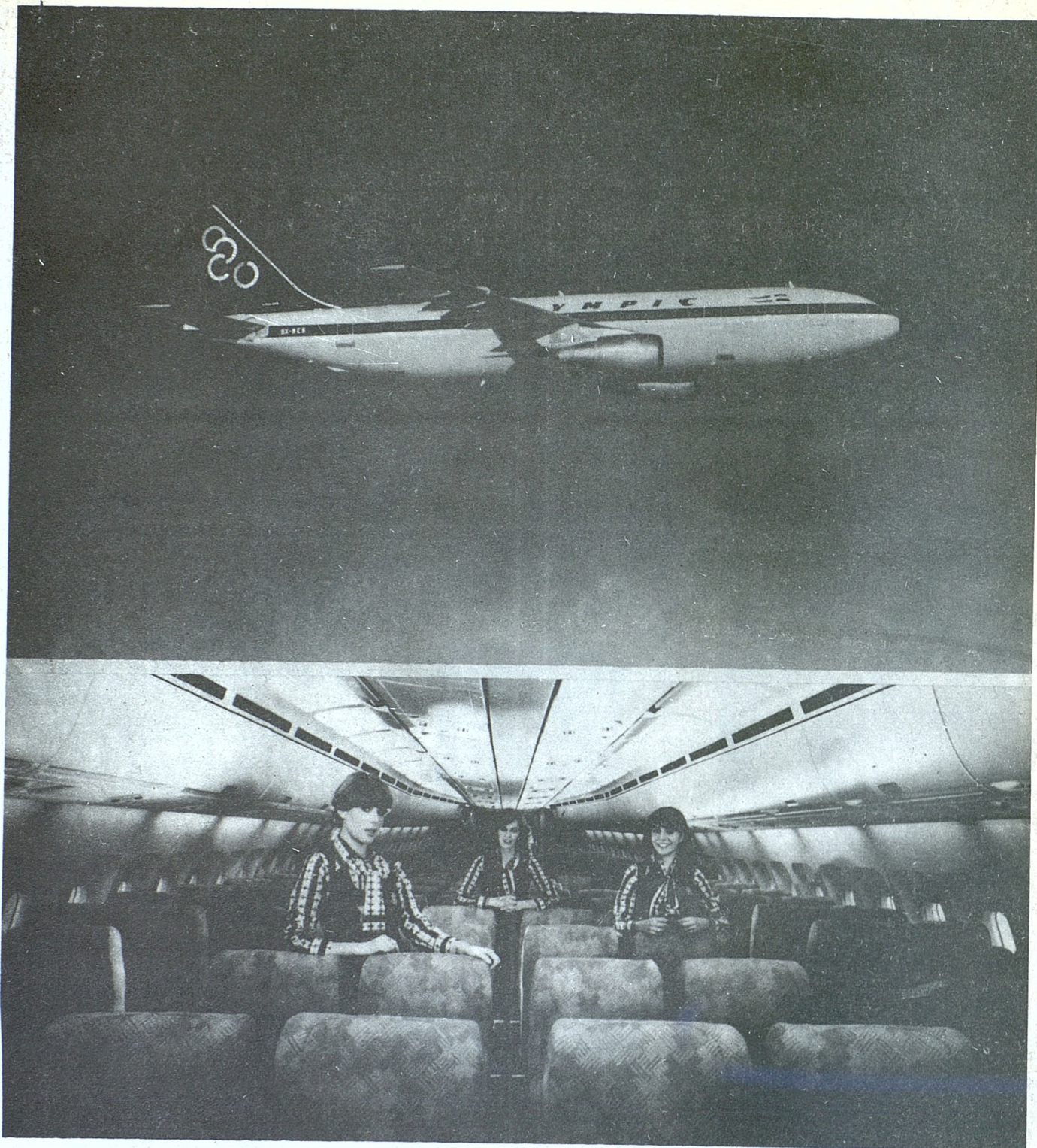
● **ΑΝΥΠΑΝΤΡΗ ΜΗΤΕΡΑ**
του ΚΥΡΙΑ ΤΟΠΑΛΩΒ

● **ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΜΥΘΟ
ΤΟΥ ΑΝΔΡΑ**
ANTONY ΠΙΕΤΡΟΠΙΝΤΟ -
ΖΑΚΕΛΙΝ ΣΙΜΕΝΑΟΥΕΡ

● **ΑΦΗΣΤΕ ΜΕ ΝΑ
ΜΙΛΗΣΩ**
της Βολιβιανής
ΝΤΟΜΙΤΙΛΑ ΜΠΑΡΙΟ ΝΤΕ
ΣΟΥΝΓΚΑΡΑ

● **ΣΞΞΟΥΑΛΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ**

Ἀγαπητοὶ μας ἐπιβάτες,
Στὴν προσπάθειά μας νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσουμε καλύτερα, φροντίσαμε νὰ εἴμαστε
ἀπὸ τοὺς πρώτους ἀερομεταφορεῖς τοῦ κόσμου ποὺ πετοῦν μὲ **AIRBUS A300**.
Τὸ ἀεροπλάνο τῆς νέας γενιᾶς, τῆς ἄνετης μεταφορᾶς 255 ἐπιβατῶν, καὶ
πολλῶν ἐμπορευμάτων, μὲ τὰ λιγότερα καύσιμα καὶ τὸν λιγότερο θόρυβο.

Πετᾶξτε καὶ θὰ δεῖτε...

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ